

ശ്രീരാമകൃഷ്ണപരമഹംസൻ

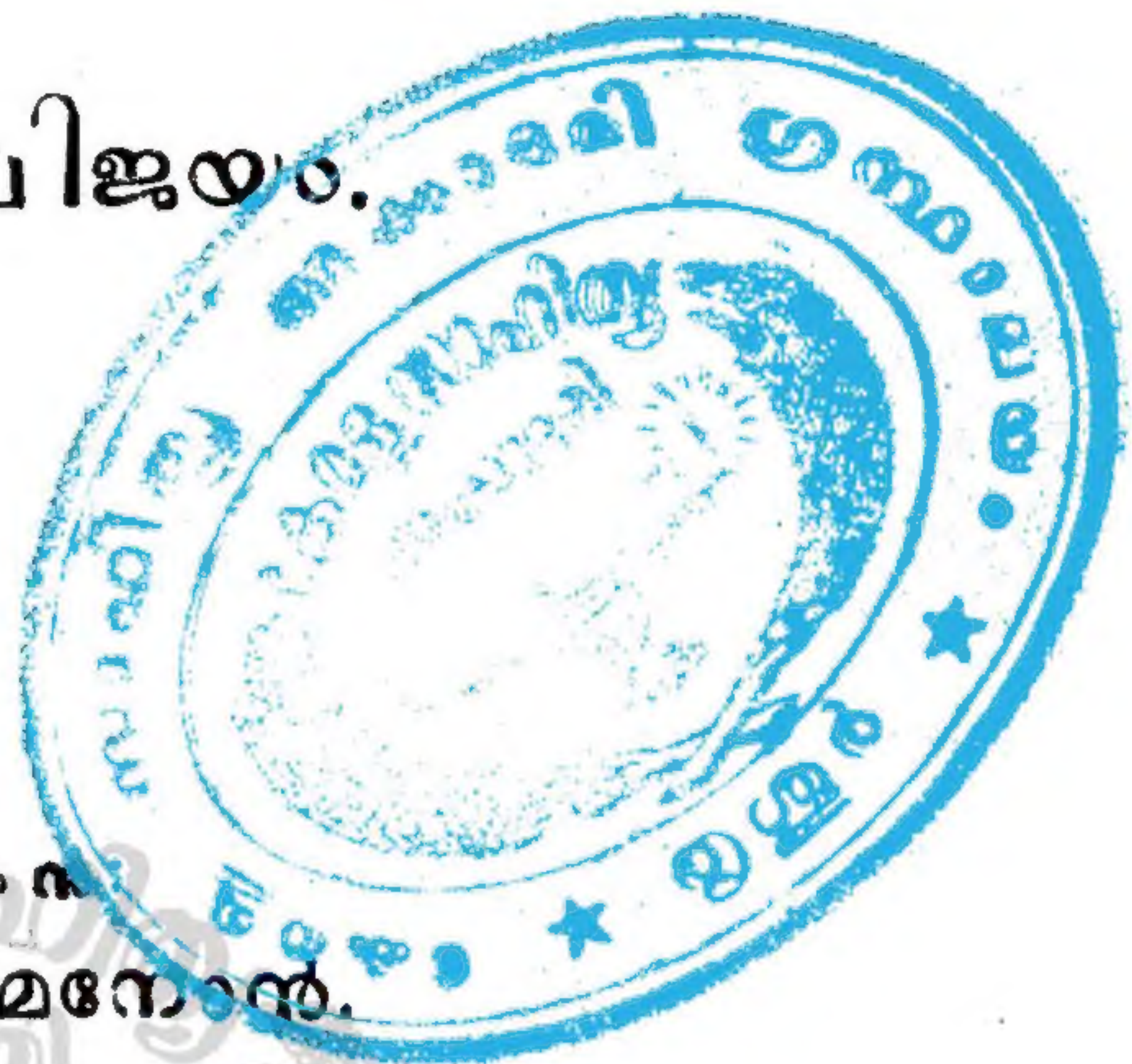

ശ്രീരാമകൃഷ്ണപരമഹംസൻ

(ജീവചരിത്രവും, വചനങ്ങളും)

അഥവാ

ശ്രീരാമകൃഷ്ണവിജയം.

പരിഭാഷകൻ
കെ. രാമൻ മേനോൻ.

TRICHUR,

SARASWATHI (ELECTRIC) PTG. & PBG. HOUSE.

3rd Edition; 1949 December/1125 Dhanu.

Price. 1-12-0] Copy-right to Publishers [വില 1-12-0

വിഷയ വിവരം.

ഒന്നാംഭാഗം—ജീവചരിത്രം

അവതരവും കിരോരഭാവവും	1
നവ്യജീവിതം	7
വിദ്യാഭ്യാസം	11
ദക്ഷിണേശ്വരം	14
സംഗനാഭ്യാസം	19
തോടപുരിയും ഗദാധരനും	25
ചില അത്യാഹിതങ്ങൾ	66
ആചാര്യഭാവം	91
	94

രണ്ടാംഭാഗം—തത്ത്വപദങ്ങൾ

ആത്മജ്ഞാനം—	സിംഹം സിംഹംതന്നെ	109
	മൂന്നു തസ്തരങ്ങൾ	110
ഇശ്വരൻ—	ഗുരുവും ശിഷ്യനും	112
	ചക്രവർത്തിയും ഫക്കീറും	113
	ഇശ്വരന്റെ ഏല്പൽ	114
ഐക്യജ്ഞാനം—	കർത്തികയും മതവും	115
	ഭവതിമതയുടെ വൈരാഗ്യം	116
ഭക്തി—	ഘണ്ടകണ്ഠൻ	117
	പ്രഭുവും ഭക്തനും	118
വൈരാഗ്യം—	ബ്രഹ്മജ്ഞാനം സന്യാസിയും	119
	ഹാര്യോഗിയും ഭാര്യയും	122
വിവേകം—	ബ്രഹ്മചാരിയും സപ്തവും	123
	യക്ഷന്റെ കനകകുടം	126

സാധനപരിശീലനം—സന്യാസിയും	
വിരക്തവെട്ടിയും	129
അസ്ഥിരോത്സരം	130
പരിപ്ലവം അനുഭവവും—ഇരഗതപരമയും	131
ആവശ്യത്തിന്നു മന്ത്രം	132
ശുദ്ധ-വിശ്വാസം—ഗുഹയ്ക്കു പുറത്തു നിൽക്കും	133
ജടിലനും കൃഷ്ണനും	134
മനസ്സ്—സന്യാസിയും ഭരണിയും	136
മത്സ്യഗന്ധിനികളും പുഷ്പവത്സനയും	139
മരയ—ബ്രഹ്മണയജമാനനും ചണ്ഡാളഭരണനും	140
രമനും സീതയും ലക്ഷ്മണനും	141
കാമിനീകരഞ്ചനം—ആദ്ധ്യാത്മികഗുരുവും	
ശയ്യഗുഹഗുരുവും	142
തലയണമന്ത്രം	144
അഹംഭാവം—കൂപമണ്ഡുകം	146
അജ്ഞനന്റെ അഹംഭാവം	147
ആചാര്യൻ—	
ഗോവിന്ദജിക്ഷേത്രത്തിലെ	
ശാന്തിക്കാരൻ	150
വില്പയുടെ ശക്തി	151
ഐശ്വര്യപരിധി	152

മുന്നംഭോഗം—സദാപക്വങ്ങൾ

ഇതിൽ 227 സദാപക്വങ്ങൾ ചെറുകഥകളായും	
മറ്റും വിസ്തരിച്ച് ചേർത്തിരിക്കുന്നു.	153—200

അ വ ത ാ രി ക

ധർമ്മസംസ്ഥാപനാർത്ഥം യുഗംതോരമുണ്ടാകാറുള്ള അ
വതാരപുരുഷന്മാരിൽ ഒരാളാണെന്നു ഗണിക്കപ്പെട്ടവരുന്ന
പുണ്യമൂർത്തിയും, പുഷ്പപാദനമായ ഭഗവാൻ ശ്രീരാമകൃഷ്ണ
ദേവനെ കേട്ടറിയുവാനല്ലാതെ, പ്രത്യക്ഷമായികണ്ടു നേത്ര
സാഹചര്യം വരുത്തുവാനോ, ആ പരമഹംസന്റെ മുഖപത്മ
ത്തിൽനിന്നു ഭല്യമോയി നിർദ്ദിക്കുന്ന വാങ്മധുവിനെ പാ
നംചെയ്ത് ആനന്ദിക്കുവാനോ ഉള്ള ഭോഗ്യം മലയാളിക
ളുടെ ഇടയിൽ ആകെക്കുറിയും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ എന്നു സംശ
യമാണ്. എങ്കിലും ആ ഗണമൂർത്തിയുടെ പരമപാവനമായ
തിരുനാമം കേൾക്കുമ്പോൾ രോമരഞ്ജകഞ്ചുകിതന്മാരോവാത്ത
ഹൈന്ദവന്മാരോ, പ്രകൃതിസുഭഗനായ ആ കോമളശരീരി
യുടെ ഹരയകൊണ്ടലങ്കരിക്കാത്ത ഹിന്ദുഗ്രാമങ്ങളോ ഇന്നു
മലയാളത്തിൽ എന്നല്ല—ലോകത്തിൽതന്നെ ഉണ്ടെന്നു തോ
ന്നുന്നില്ല. രാജഭാരദ്രന്ധരന്മാരോടു മല്ലടിച്ചിട്ടോ, “സ്വർഗ്ഗം
നർദ്ദനീർദ്ദുൽ സുരസരിൽ കല്ലോലലോലോമ്മി” തുല്യമായ
പ്രസംഗപാടവംകൊണ്ടു സദസ്യരെ അമ്പരപ്പിച്ചിട്ടോ,
വായുവേഗങ്ങളായ വാഹനങ്ങളിൽ കയറി ലോകമെങ്ങും
ചുറ്റിസ്സഞ്ചരിച്ചിട്ടോ, സമുദായനേതൃത്വം വഹിച്ചിട്ടോ
മറ്റോ അല്ല അദ്ദേഹം ജനങ്ങളിൽ സ്നേഹബഹുമാനഭക്ത്യാദര
ങ്ങളെ സമ്പാദിച്ചത്. ജനബഹുലങ്ങളായ പട്ടണങ്ങളിൽ
താമസിക്കുകപോലും അദ്ദേഹംചെയ്തിട്ടില്ല. അല്പംപോലും
ജനബാധയില്ലാത്ത ഒരു പ്രത്യേക പ്രദേശത്തു സമാധിനിഷ്ഠ
നായി സ്ഥിതിചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു അദ്ദേഹം സർവ്വജനവന്ദ്യ
മായ ഈ പുഷ്പതപസ്സിനർത്ഥമായത്. ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ
ആരേയും അന്വേഷിക്കുകയുണ്ടായില്ല. ആത്മരോമനായി

ഒരിടത്തിരിക്കുകയേ ഉണ്ടായിട്ടുള്ളൂ. എന്നാലും അദ്ദേഹത്തെ എല്ലാവരും അന്വേഷിച്ചു. ഇന്നും അധികമധികമായി ജനങ്ങൾ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അങ്ങിനെ യാണല്ലോ; അകൃത്രിമമായ മഹാത്മ്യമുള്ള വസ്തുവിനെ എല്ലാവരും അന്വേഷിക്കും. ആയത് ആരേയും അന്വേഷിക്കേണ്ടതില്ല.

എവംവിധങ്ങളായ മഹാത്മ്യങ്ങളുടെ വിളഭ്രമിയായ ആ ദേവന്റെ ജീവചരിത്രങ്ങളും സുഭാഷിതങ്ങളും ആസ്വദിക്കുന്നതിന്നു മലയാളികളിൽ ഉണ്ടായിത്തീർന്നിട്ടുള്ള കൗതുകമാണു “ശ്രീരാമകൃഷ്ണവിജയ”മെന്ന ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിന്നു ഏതെന്ന പ്രേരിപ്പിച്ചത്. ഇതു എത്രത്തോളം വിജയകരമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തുവാനുള്ള ഭരണം വിജ്ഞാനമായ വായനക്കരരിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. എങ്കിലും സുചരിതകീർത്തനവും പ്രസിദ്ധീകരണവും പരപരവിഹാരത്തിനെങ്കിലും ഉപയുക്തമവാതിരിക്കായില്ലെന്ന കൃതരത്നതയോടുകൂടെ ഇതിനെ സജ്ജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

പ്രസാധകൻ.

ശ്രീ ശ്രീരാമകൃഷ്ണവിജയം

ഒന്നാംഭാഗം

ജീവചരിത്രം.

ശ്രീ ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ 1836 ഫിബ്രുവരിമാസം 17-ാംനം അവതരിച്ചു.

പുതുപ്പണം—ബങ്കാർ സംസ്ഥാനത്തിലെ ഹുബ്ളി ജില്ലയിൽ ഭരീയപുരം എന്നുപേരായി ഒരു ചെറുഗ്രാമം ഉണ്ട്. നമ്മുടെ ചരിത്രം ആരംഭിക്കുന്ന കാലത്തു് ആ ഗ്രാമത്തിൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണനും മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. ആ ചാററർജികുടുംബക്കാർ സാമന്തനും നല്ല നിലയിൽ കാലയോപനം ചെയ്തുപോന്നിരുന്നവരും ആയിരുന്നു. ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവന്റെ പിതാമഹനായ ശ്രീമാൻ മാണിക്കരാംചാററർജിയുടെ ജനനം 925-ൽ ആയിരിക്കണമെന്നു് ഉൾക്കൊൾവേ.

മാണിക്കരാംമന്നു് സന്താനങ്ങളായി മൂന്നു് ആൺമക്കളും ഒരു പെൺമകളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇവരിൽ പ്രഥമപുത്രനായ ക്ഷുഭിരാംമജേഷോപാധ്യായൻ പിതാവിന്റെ മരണശേഷം ഗൃഹനായകനായിത്തീർന്നു. ക്ഷുഭിരാംമൻ നല്ല പണ്ഡിതനും ഇശ്വരഭക്തനും ആയിരുന്നതുകൊണ്ടു്, ഇന്നത്തെപ്പോലെ സഞ്ചാരസൗകര്യങ്ങളെന്തെന്നും ഇല്ലാതിരുന്ന അക്കാലത്തു തന്നെ അദ്ദേഹം കാൽനടയായി പല പുണ്യസ്ഥലങ്ങളും ഭടനും ചെയ്തിട്ടുണ്ടായിരുന്നു എന്നാണു് അറിയുന്നതു്. 974-ൽ ഇദ്ദേഹം ഒരു കന്യകയെ വിവാഹംചെയ്തു എങ്കിലും

ആ യുവതി അചിരേണ കലഗതിയെ പ്രാപിച്ചതുകൊണ്ട്, അദ്ദേഹം 985-ൽ രണ്ടാമതും ചന്ദ്രമണ എന്ന പേരായ മറ്റൊരു കന്യകയെ വിവാഹം ചെയ്യുണ്ടായിരുന്നു. ഇവരാണ് ശ്രീരാമകൃഷ്ണന്റെ മാതാപിതാക്കൾ.

ഈ കുടുംബം ദരിയപുരിയിൽ ഒരുവിധം സുഖമായി കലയരപനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നതിനിടയ്ക്ക് അവർക്ക് അപ്രതീക്ഷിതമായ ഒരു ആപത്തു് നേരിട്ടു. ദരിയപുരിക്ക് സമീപം സാത്തുബരീയ എന്ന പേരായ ഒരു അയൽഗ്രാമം ഉണ്ട്. അവിടെ ഭർബുലിയും ഭർവുവഹരിയും ആയ ഒരു ധനികൻ താമസിച്ചിരുന്നു. തന്നോടു് പിണങ്ങുന്ന ചരെ പല പ്രകാരേണയും ഉപദ്രവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതായിരുന്നു ആ ഭർബുലി പ്രഭു സ്വീകരിച്ചിരുന്ന ജീവിതനയം. ഈ രാമനന്ദനായി കണ്ടിരുന്ന മജ്ജേഷ്ഠപാലായന്റെ ഒരു അയൽ പക്കക്കാരനായി അകരണം പിണങ്ങി ആ സമുച്ചിന്റെ പേരിൽ ഒരു കള്ള വ്യവഹാരം കൊണ്ടുവന്നു. ഈ വ്യവഹാരത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യ സാക്ഷിപറയുവായി പ്രഭു ജ്ജേഷ്ഠപാലായനോടു് ആവശ്യപ്പെട്ടു. സത്യസന്ധനും ദയമൂലനും ആയ അദ്ദേഹം അതിന്നു് വഴിപ്പെട്ടില്ല. അതു നിമിത്തം രാജിയുടെ അഭിപ്രീതിക്ക് കണ്ടിരുന്ന മനസ്സാൽ നിരോധനമുണ്ടായതായും അതിന്റെ ഫലമായി കണ്ടിരുന്ന മജ്ജേഷ്ഠപാലായനും കുടുംബവും ആ പ്രദേശം വിട്ടു് കടന്നുപോയതായും വന്നു.

ദരിയപുരിയിൽനിന്നു് മൂന്നുനാഴിക കിഴക്കു് സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന കുമാരപുരത്തിലേയ്ക്കാണ് അവർ പോയത്. ഇതിന്നു ഒരു പ്രത്യേകകാരണം ഉണ്ടാകരുതെന്നും ഇരുന്നില്ല. ഒരു അസാധാരണധർമ്മിയായും നിഷ്ഠുരനായും അത്യന്തദയമൂലനും ആയിരുന്ന, കുമാരപുരത്തിലെ സെമിനാറായ തുകലാലഗോസാമി മുന്വേതന്നെ കണ്ടിരുന്ന മജ്ജേഷ്ഠപാലായനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇണക്കൾ കണ്ടു് അദ്ദേഹം

ത്തെ ആത്മാർത്ഥം ബഹുമാനിച്ചിരുന്ന ഒരു ഭക്തനും ആയിരുന്നു. ദരിയപുരിയിലെ വൃത്താന്തങ്ങളും രാമാനന്ദന്റെ കള്ളപ്പേരും ക്ഷുഭിരമനസ്സ് നേരിട്ട അത്യാപത്തും മനസ്സിലാക്കി അദ്ദേഹം ജ്യേഷ്ഠപാലാലയത്തെ അങ്ങോട്ട് ക്ഷണിച്ചുതന്നുസരിച്ചാണ് അദ്ദേഹം കമാരപുരത്തിലേയ്ക്ക് ചെന്നത്. കമാരപുരത്തിൽ വന്നതിനുശേഷം ആ ശുദ്ധബ്രാഹ്മണരുടെ വാസത്തിനായി ഒരു ചെറിയ മഠവും ഉപജീവനത്തിനായി അതോടൊത്ത് അര ഏക്കർ കൃഷിസ്ഥലവും അവയ്ക്കായി ഭരണചെയ്യുകയും ചെയ്തു.

ഇങ്ങിനെ വലിയ ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ ഒന്നും കൂടാതെ കമാരപുരത്തിൽ ഈ സാധുബ്രാഹ്മണകുടുംബം കരലയരപനം ചെയ്തുവരുന്ന കാലത്തു് ക്ഷുഭിരമനസ്സ് ഈശ്വരഭജനത്തിന് ധാരാളം സൗകര്യം കിട്ടി. തന്റെ മഠത്തിനടുത്തു് ഒരു ചെറിയ പുണ്യശാലകെട്ടിയുണ്ടാക്കി അതിലിരുന്നു ഈശ്വരഭജനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇക്കാലത്തെ പ്രഥമവും പ്രധാനവും ആയ കൃത്യം.

ചാറൻജികുടുംബക്കാരുടെ സുപ്രസിദ്ധമായ രഘുവീരവിഗ്രഹം ഇക്കാലത്താണ് അദ്ദേഹം ലഭ്യമായത്. ക്ഷുഭിരമജ്യേഷ്ഠപാലാലയൻ ഒരു ദിവസം ഏതൊ കാരണവശാൽ അടുത്തുള്ള ഒരു ഗ്രാമത്തിൽ പോയി മടങ്ങി വരുമ്പോഴുള്ള മദ്ധ്യഘ്നസമയം സൂര്യോദയമോട് ക്ഷീണിച്ചു വഴിയരികിൽ ഒരു മരച്ചുവട്ടിൽ കിടന്നുറങ്ങിപ്പോയി. ഈ അവസരത്തിൽ അദ്ദേഹം ഒരു സ്വപ്നം കണ്ടു. തന്റെ കലദേവതയായ രാമഭദ്രൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷനായി; ഭഗവാനെ സ്വമഠത്തിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി താമസിപ്പിക്കണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ടു. ഇതു കേട്ടപ്പോൾ ജ്യേഷ്ഠപാലാലയൻ ആദിയിൽ അല്പം സന്തോഷമുള്ളവനായി ഭവിച്ചുവെങ്കിലും മാത്രാന്തരത്തിൽ ഭയവിഹ്വലനായി അ

ങ്ങിനെ ചെയ്യരുതെന്ന് പ്രാർത്ഥിക്കുകയാണ് ഉണ്ടായത്. ശ്രീരഘവേയം സ്വപ്നത്തിൽ ആനയിച്ച് താമസിപ്പിക്കേണ്ടതിനുവേണ്ട ഗ്രാണി തനിക്കില്ലെന്നും അതിനാൽ അങ്ങോട്ടു വരുവാൻ ആഗ്രഹിക്കരുതെന്നും അദ്ദേഹം പലതവണ അപേക്ഷിച്ചുനോക്കി. അതൊന്നും രഘുനാഥൻ സമ്മതിച്ചില്ല. ജ്യേഷ്ഠപാലുരായൻ ചെയ്യുന്ന പുജ സ്വീകരിച്ച് അവിടെ താമസിച്ച് അവരെ അനുഗ്രഹിക്കുവാനാണ് തന്റെ തീർപ്പാക്കിയിരിക്കുന്നതെന്ന് ഉറപ്പായും പറഞ്ഞു കേട്ടുകൊണ്ടാണ് ക്ഷുദ്രരഥൻ ഉണർന്നത്. ഉണർന്നപ്പോഴും, തനിക്കു് സ്വപ്നത്തിൽ പ്രത്യക്ഷമായി കണ്ട സ്ഥലം യാതൊന്നൊന്നും അതുതന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ കാണപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം ഞെട്ടി എഴുന്നേറ്റു. അങ്ങോട്ടുതന്നെ ചെന്നു. ഹി! അവിടെ അതര ഒരു ഭയങ്കരസ്ഥി കിടക്കുന്നു. ഉപാലുരായനെ കണ്ടു ഉടനെ ആ സ്ഥി യാതൊരുപരിഭ്രമവുമില്ലാതെ കിടന്നുനീങ്ങി നിന്ന് മററിനിന്നു. അവിടെ ഒരു വിശേഷമായ ശിലാവിഗ്രഹം ഇരിക്കുന്നതായി ആ പരമഭക്തൻ കണ്ടു. എന്തൊരു ശയ്യം! കാടിപ്പൊന്നെടുത്തുനോക്കിയപ്പോൾ സാക്ഷാൽ രഘുവീരവിഗ്രഹംതന്നെ ആയിരുന്നു അത്. ആ ഭക്താത്മന് ആ വിഗ്രഹമെടുത്ത് തലയിൽവെച്ച് ആനന്ദപരവശനായി ഭഗവൽകീർത്തനങ്ങളും കീർത്തിച്ചുകൊണ്ട് ഗ്രാമത്തിലേയ്ക്കു് മടങ്ങി. ചരൻജികടംബകുരുടെ സുപ്രസിദ്ധമായ രഘുവീരവിഗ്രഹം അവർക്ക് സിദ്ധിച്ചത് ഇങ്ങിനെയാണ്. അതിന്നുശേഷം അദ്ദേഹം പൂർവ്വധികഭക്തനും ധർമ്മികനും ആയിത്തീർന്നു എന്ന് പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

പിന്നെ പ്രത്യേകം പറയാത്ത സാമ്രാജ്യങ്ങൾ ഒന്നും കൂടാതെ പത്തോളം സംസ്ഥാനങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുകൂടി. ക്ഷുദ്രരഥജ്യേഷ്ഠപാലുരായനും മരതക ചന്ദ്രമണീദേവിയും നാട്ടുകരുടെ വിശ്വാസ്യമിത്രങ്ങളും ആരാധ്യമുർത്തികളും ആയിത്തീ

ൻ. അവർക്ക് ഇതിനിടയിൽ രാമകുമാരൻ എന്നുപേരായ പുത്രൻ ജനിച്ചു. ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കെ കൊല്ലവർഷം ആയിരമുണ്ടിന്റെ ആരംഭത്തിൽ ക്ഷുഭിരഥൻ കാൽനടയായി രാമേശ്വരത്തേയ്ക്ക് പുറപ്പെട്ടു. ഈ തീർത്ഥയാത്ര പൂർത്തിയാക്കുവാൻ രണ്ടു സംവത്സരങ്ങൾ വേണ്ടിവന്നു എന്നാണ് തോന്നുന്നത്. രാമേശ്വരത്തിൽനിന്ന് മടങ്ങിവന്നശേഷം ഒരു പുത്രനുണ്ടായി. ആ പുത്രൻ രാമേശ്വരനെന്നും പേരിട്ടു. ഇവരുടെ മൂന്നാമത്തെ സന്താനമാണ് കുര്യായിനി എന്ന പെൺകുട്ടി. ഇപ്പോഴെങ്കിൽ രാമകുമാരൻ നല്ല വിദ്വാനും നിപുണനും ആയിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഗൃഹഭാരമെല്ലാം ആ പുത്രനിൽ സമർപ്പിച്ചു ക്ഷുഭിരഥൻ തന്റെ ബാക്കി ജീവിതമെല്ലാം ഇശ്വരഭജനത്തിൽതന്നെ വിനിയോഗിക്കുവാനും തീർച്ചയാക്കി.

തദനന്തരം 1010-ൽ ആണ് അദ്ദേഹം ഗയയിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടത്. അദ്ദേഹം വയസ്സായിട്ടും കാൽനടയായിത്തന്നെ പുറപ്പെട്ടുവാൻ തീർച്ചയാക്കി. പക്ഷെ ഈ യാത്ര ആരും സത്സരിക്കുകയും നീണ്ടുനിന്നില്ല. ക്ഷുഭിരഥന്റെ ഷോപാലയൻ ഗയയിൽ എത്തി വേണ്ട കർമ്മങ്ങളെല്ലാം യഥാവിധി നിർവ്വഹിച്ചശേഷം ഭഗവദ്ഗുരുകൾ ചീട്ടിൽ വന്നു കിടന്നു. അപ്പോഴാണ് അദ്ദേഹത്തിന്ന് അസംധാരണമായ ഒരു സ്വപ്നം ഉണ്ടായത്. അത്യുജ്വലമായ ഒരു തേജോവിശേഷം നിദ്രാവസ്ഥയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷമായി. അതിൻമദ്ധ്യത്തിലായി ഒരു ചെറുബാലൻ നില്ക്കുന്നതായും അദ്ദേഹം കണ്ടു. ആ കിശോരൻ ക്ഷുഭിരഥനെ നോക്കി പറഞ്ഞത് ഇങ്ങിനെ ആയിരുന്നു:—“ലോകത്തിൽ ധർമ്മത്തിന്നു ക്ഷീണം സംഭവിക്കുന്ന കാലത്തു ഞാൻ അവതരിക്കുന്ന പതിവുണ്ട്. ഇപ്പോൾ അതിന്നുള്ള കാലം വന്നിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഞാൻ നിന്റെ പുത്രനും

യിട്ടുണ്ട് അവതരിക്കുവാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ളത്." ഇതു കേട്ടപ്പോൾ ക്ഷുഭിതരായ അതുതപരവശനായിത്തീർന്നു. മുമ്പു ശ്രീരത്നമഖഗ്രന്ഥാധിപതിയായ ചെൽവേല, അങ്ങനെ ചെയ്യരുതെന്നു പലവരു പ്രതിഷേധം ഉണ്ടായപ്പോൾ അതു സാധ്യമാണെന്ന് ശ്രമിച്ചുനോക്കിയിരുന്നു. പക്ഷെ അതിനുമുമ്പായിത്തന്നെ ആ തേജോവിശേഷം അന്തർലോകം ചെയ്തു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈ സ്വപ്നം പരമാർത്ഥമാണെന്ന്, അതെ ഭൂതന്തിമരൂപമാണെന്ന് എന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തുവാനായി അദ്ദേഹം പിന്നീട് പല പരിശോധനകളും ചെയ്തുനോക്കിയിരുന്നു. ആവക അവസരങ്ങളിലെല്ലാം അതു പരമാർത്ഥമാണെന്നുതന്നെയാണ് അദ്ദേഹത്തിന്നു ബോദ്ധ്യം വന്നത്. എന്തായാലും ഈ അസാധാരണ സംഭവത്തെപ്പറ്റി ആരോടും ഒന്നും പറയരുതെന്ന് അദ്ദേഹം ഭാവിസംഗതികളെ സൂക്ഷ്മ വലോകനം ചെയ്യുവാനും അദ്ദേഹം തീർച്ചപ്പെടുത്തി.

ക്ഷുഭിതരായ അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും സ്വപ്നാലങ്കാരത്തിൽ തിരിച്ചുവന്നിരുന്നപ്പോഴും മന്ദ്രാണീദേവിയുടെ സ്വഭാവത്തിനും വലിയ മറ്റൊരുതരം സംഭവിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ദേവിതന്നെ ഒരു അലൗകികതേജസ്സിനാൽ ആവൃതയായവളെപ്പോലെ കാണപ്പെട്ടു ഇക്കാര്യം മന്ദ്രാണീദേവിക്ക് പല അനുഭവങ്ങളും ഭർത്താക്കളും ഉണ്ടാകുക പതിവായിരുന്നുവത്രെ. ക്ഷുഭിതരായ അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും തന്നെ "മടങ്ങിവന്ന ഉടനെ ദേവിതന്നെ അദ്ദേഹത്തോടു" പറഞ്ഞത് ഇങ്ങനെ ആയിരുന്നു:—"ഒരു ദിവസം രാത്രി അങ്ങനെയായിരിക്കുമ്പോൾ മടങ്ങിവന്നതായി ഞാൻ ഒരു സ്വപ്നം കണ്ടു. അങ്ങനെയൊരുതരം ഞാൻ അറികിലെങ്കിൽ അത് അപ്പോൾ അങ്ങനെ എന്തായിട്ടായിരുന്നു ചെയ്തതെന്നും അല്ല നിമിഷം ആ അലൗകികതയെ പറ്റി നിന്നു നോക്കും ഞാൻ എന്തെങ്കിലും ഉയർന്നുവന്നുവന്നുവെന്നു അങ്ങനെ അറിവു വന്നിരുന്നെങ്കിൽ ഒരു ദിവസം പത്തു

ധരിച്ചിരിക്കുന്നതായും ഞാൻ കണ്ടു. തൽക്ഷണംതന്നെ ആ ആലിംഗനത്തിൽനിന്നും വിമോചിപ്പിക്കുവാനായി ഞാൻ എന്റെ ശരീരത്തെ കടഞ്ഞതായും എനിക്കതോന്നി. അതോടുകൂടി ഉണരുകയും ചെയ്തു. വാതിലുകളെല്ലാം ഭദ്രമായി അടഞ്ഞിരിപ്പുണ്ടു്. അതു നാം ആരോധിക്കുന്ന മുത്തികളിടേ ആരെങ്കിലും ആയിരിക്കണം എന്നാണു് എന്റെ വിശ്വാസം. മറ്റൊരു ദിവസം ഞാൻ ശിവക്ഷത്രത്തിലെ മണ്ഡപത്തിൽ നില്ക്കുമ്പോൾ ശ്രീകോവിലിലെ ശിവലിംഗത്തിന്നു ജീവനുള്ളതായും അവിടെനിന്നു ഒരു ദിവ്യചൈതന്യം ഉണ്ടായിപ്പു് ആ ദിക്കെല്ലാം പരക്കുന്നതായും ഞാൻ കണ്ടു. അല്ല കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അതു ഒരു ശക്തിയോടുകൂടിയ പ്രവാഹംപോലെ എന്റെ നേരെവന്നു് എന്നു തട്ടിമറച്ചിട്ടു. ഇതെന്നും മറ്റൊരു കണ്ടതും അറിഞ്ഞതുമില്ല. ഇതെല്ലാം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഞാൻ മുമ്പു് അനുഭവിക്കാത്തവിധത്തിലുള്ള ശക്തിയും ഉന്മേഷവും ആനന്ദവും ആണു് എനിക്കതോന്നിയതു്. അതിന്നുശേഷം ആ ചൈതന്യവിശേഷം എന്നിൽ പ്രവേശിച്ചു് എന്റെ വയറിൽ ഘനീഭൂതമായി കിടപ്പുള്ളതുപോലെ തോന്നുന്നുണ്ടു്.” അതിന്നുശേഷം ക്ഷുഭിരമൻ തനിക്കുണ്ടായ സ്വപ്നങ്ങളും മറ്റും ചന്ദ്രമണീദേവിയേയും പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി. ദേവി ഗർഭം ധരിച്ചിരിക്കുന്നു. ദേവിയുടെ ദേഹകാന്തി നാൾക്കുനാൾ വർദ്ധിച്ചുവന്നു. ദേവിയുടെ ഇക്കലത്തു നല്ലതായിട്ടു വയസ്സു പ്രായമായിരിക്കുന്നു.

അവതാരവും കിശോരഭാവവും.

1836 ഫബ്രുവരിമാസം 17-ാം-നു ബുധനാഴ്ച കലയ്ക്കു് അഞ്ചുമണിനുമയ്ക്കു ദേവി ഒരു ആൺകുഞ്ഞിനെ പ്രസ

വിച്ചു. ചരറജ്ജികടംബം അപ്പോൾ താമസിച്ചിരുന്ന ആ ചെറുഗൃഹത്തിൽ ക്ഷുഭിരംഗജ്യേഷ്ഠപാലപുരയന്നം രംഗകര ജ്യേഷ്ഠപാലപുരയന്നം ഉപയോഗിക്കുവാനായി രണ്ടു ചെറിയ മുറികൾമാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അതിനാൽ സൂതികരഗൃഹമായി ഉപയോഗപ്പെടുത്തേണ്ടിവന്നത് അവരുടെ ഉരൽപുരയെയാണ്. പ്രസവസമയത്തു ശുശ്രൂഷിക്കുവാനായി ധനി എന്ന പേരായ ഒരു കമ്മളസ്രീ മാത്രമേ അടുത്തുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. സദ്യോജാതനായ ശിശുവിന്ന്, ആരംഭം പ്രായംചെന്നുവെണ്ടുകുന്ന വലിപ്പം ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നു പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ട്. മൂന്നുപുഷ്പശേഷം ജാത്രാചര പ്രകരമുള്ള കർമ്മങ്ങളെല്ലാം നടത്തി ശംഭുചന്ദ്രൻ എന്ന പേരിട്ട എങ്കിലും ഗദാധരവിഷ്ണുവിന്റെ തുക്കലടി വന്ദിപ്പാനായി ഗയയിൽപോയ സമയത്തുണ്ടായ സ്വപ്നം അനുസരിച്ചു ജാതനായതുകൊണ്ട് ആ ശിശുവെ പിന്നീട് ഗദാധരൻ എന്നാണ് വിളിച്ചുവന്നത്.

ഗദാധരൻ കൊച്ചുകുഞ്ഞായിരുന്ന കാലത്തു് അതിശയകരങ്ങളായ പല സംഭവങ്ങളും ഉണ്ടായിട്ടുള്ളപ്രകാരം കേട്ടിട്ടുണ്ട്. മൂന്നുമാസംമാത്രം പ്രായംചെന്ന കാലത്തു ചന്ദ്രമണീദേവി ഒരിക്കൽ, ആ ചെറുകുട്ടി വലിയ ഒരളായി കിടക്കുന്നതുകണ്ടു എന്നും മറെറൊരിക്കൽ ദേവിക്ക് എടുക്കുവാൻ വഹിയത്തെവിധം അത്ര ഘനമുള്ളതായിത്തീർന്നി എന്നും ദേവിതന്നെ പലതവണ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണ്. എന്നാൽ ഊവക അസാധാരണതകളെല്ലാം എന്തെ ഉപദ്രവംകൊണ്ടു് ഉണ്ടാകുന്നതാണെന്നാണ് അവർ വിചാരിച്ചത്. ആരംഭംമാസത്തിൽ ചോറുണു വളരെ കേമമായിക്കഴിച്ചു. ക്ഷുഭിരംഗജ്യേഷ്ഠപാലപുരയനിൽ അതിയായ ഭക്തിയും ബഹുമാനവും ഉണ്ടായിരുന്ന ലംഹരകടംബക്കരയായിരുന്നു ഇതിന്നുവേണ്ട സകല ചിലവുകളും നിർവ്വഹിച്ചത്.

ച്ചത്. ഗദാധരൻ ഒരു അസാധാരണ ശിശുവെന്നെന്ന് അച്ഛ് അക്കലത്തുതന്നെ അറിവുണ്ടായിരുന്നുവത്രെ.

ഇങ്ങിനെ ഗദാധരൻ വീട്ടുകാരടേയും നാട്ടുകാരടേയും കണ്ണിലുണ്ണിയായി വളർന്നുവന്നു. ഗദാധരന്റെ ഉപനയനം കഴിച്ചതും ആ ബാലനെ ഏഴുത്തിന്നിരുത്തിയതും അഞ്ചാമത്തെ വയസ്സിലാണ്. അതുവരെയുള്ള ജീവിതത്തെപ്പറ്റി ഇതിലധികമായി വളരെ ഒന്നും അറിയുന്നില്ല. എന്നാൽ ഈ കുലത്തുതന്നെ അസാമാന്യമായ ബുദ്ധിവികാസവും ധൈര്യവും സർവ്വപ്രതിപത്തിയും മറ്റും ഉൽകൃഷ്ടഗുണങ്ങളും ആ ബാലനിൽ കാണാനുണ്ടായിരുന്നു എന്നു പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ലാഹാകുടുംബക്കാരുടെ വകയായി നടത്തപ്പെട്ടിരുന്ന ഏഴുതുപച്ചിയിൽവെച്ചാണ് ഗദാധരൻ അക്ഷരാഭ്യാസം തുടങ്ങിയത്. ഗദാധരന്റെ ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യവും സൽസ്വഭാവവും കണ്ടു പലരും ആ ചെറുപ്രായത്തിൽതന്നെ ആ ബാലനെ പൂജിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയിരുന്നു. കുമാരപുകരത്തിന്നടുത്തുള്ള ഭൂർസുബാ എന്ന ദിക്കിലെ മഹാപ്രഭു മണിക്കരാരമചന്ദ്രജി ക്ഷുഭിരാരമജ്യേഷ്ഠാപാദ്ധ്യായന്റെ ഒരു ആപ്തമിത്രമായിരുന്നു. ജ്യേഷ്ഠാപാദ്ധ്യായൻ പലപ്പോഴും ബാണജിയെ കരണവാൻ പോക പതിവായിരുന്നു. അഞ്ചു വയസ്സ് പ്രായംുള്ള കുലത്തു ഗദാധരൻ പിതാവോടൊന്നിച്ച് അവിടെ ചെന്നപ്പോൾ, മണിക്കരാരന്റെ സഹോദരൻ മണിക്കചന്ദ്രബാണജി “അങ്ങനേ! ഈ ഗദാധരൻ ഒരു സാധാരണ ബാലനാണെന്നു വിചാരിക്കേണ്ട. അവനെ ഞങ്ങൾ ഗോപാലകൃഷ്ണപ്പോലെയൊക്കെ കരണനതും” എന്നു ക്ഷുഭിരാരമജ്യേഷ്ഠാപാദ്ധ്യായനോടു പറയുകകൂടെഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്.

ഗദാധരന്റെ വിദ്യാഭ്യാസത്തെപ്പറ്റി വളരെ ഒന്നും പറയാൻ ഇല്ല. അഞ്ചുവയസ്സ് പ്രായമായ കുലത്തുതന്നെ

അന്യന്മാരുടെ ശബ്ദങ്ങളേയും സ്വരവങ്ങളേയും അതേമേ
തിരി പുകയ്ക്കുവാൻ ആ ബാലൻ വളരെ വിരതനായി
രുന്നു. ഏതെങ്കിലും ഒരു സംഗതി ഒരിക്കൽമാത്രം കേട്ടാൽ
മനസ്സിലാക്കുകയും പള്ളിക്കൂട്ടത്തിൽ പോകുവാൻ ആ
രംഭിക്കുന്നതിന്നു മുന്പായിത്തന്നെ ഗദാധരൻ പല സ്തോത്ര
ങ്ങളും കീർത്തനങ്ങളും മനഃപരമായിരുന്നു. പണ്ഡിതന്മാർ
പുരാണങ്ങൾ വായിക്കുന്നതു കേൾക്കുവാൻ ഗദാധരബാ
ലൻ വലിയ ആഗ്രഹമായിരുന്നു. തനിക്കും അവരെ
പ്പോലെ വായിക്കുവാനും എന്നായിരുന്നു ആ ബാലന്റെ
മോഹം. അതിനാൽ ഒരു കൊല്ലംകൊണ്ടു ഖങ്കരകളോടൊ
ന്നല്ലപോലെ എഴുതുവാനും വായിക്കുവാനും ആ ബാലൻ
വശമാക്കി. പിന്നെ പുരാണങ്ങൾ വായിക്കുകയും കീർത്ത
നങ്ങൾ പാടുകയും സാധാരണ പതിവായിത്തീർന്നു. ഈ
അവസരങ്ങളിലെല്ലാം ആ ബാലന്റെ മനസ്സു സ്വപ്നശരീരം
വിട്ട് അയോദ്ധ്യ, ഹസ്തിനാപുരം, ഗോവർധനം, വൃന്ദാ
വനം മുതലായ ഭിക്ഷകളിൽ സഞ്ചരിക്കുകയും ശരീരത്തെ
സ്തോഭംനിമിത്തം രേഖകളെക്കൊണ്ടു കൈകൾ പതിവായി
രുന്നു. പക്ഷെ ഈ ഭാവഭേദങ്ങൾകൊണ്ടു വിദ്യാഭ്യാസശ
ക്തിയിലും മറ്റും ലോകികവിഷയങ്ങളിലും വലിയ ഭാവഭേ
ദങ്ങളൊന്നും അക്കാലത്തു കണ്ടില്ല. എന്നുമാത്രമല്ല കളി
യിലും വികൃതിയിലും ആ ബാലൻ മറ്റുള്ളവരുടെ നേതാ
വുപോലെയും ആയിരുന്നു.

ഗദാധരൻ എഴു വയസ്സുമാത്രം പ്രായം ഉണ്ടായിരുന്നു
കാലത്തു ഒരു ദിവസം രാവിലെ ആ ബാലൻ അടുത്തുള്ള
വയലിൽ പോയസമയം പ്രശാന്തരമണിയമായ ആകാശ
ത്തിൽ ഒരു കാർമ്മേഘം ചൊങ്ങിവരുന്നതായും നിമിഷാന്ത
രത്തിൽ ആകാശമെപ്പോൾ മൂടുന്നതായും കണ്ടു. ഇങ്ങിനെ ഏക
യോദ്ധ്യകരമായ നീലിമകൊണ്ടു ആവൃതമായിരുന്ന ആകാ

ശത്തിൽ കുറെ ചെള്ളക്കോകകൾ മന്ദമന്ദം പറന്നുവരുന്നതായും കണ്ടു. അപ്പോൾ ആ മനോഹരമായ പ്രകൃതിവിശേഷത്തിന്റെ സൗന്ദര്യം ആ ബാലമനസ്സിനെ ഹാൽ ആകർഷിക്കുകയും ആ മനസ്സുകളെ അതിന്റെ സങ്കല്പപരിധികളെ അതിക്രമിച്ചു വിദൂരസഞ്ചാരം ചെയ്യുകയും തന്മൂലം ശരീരം ജഡപ്രായമായി നിലത്തു പതിക്കുകയും ചെയ്തു. അപ്പനേരം ചെന്നപ്പോൾ ആ വഴിയെ വന്ന ഒരു അയൽ പക്കക്കാരൻ, അവിടെ ബോധരഹിതനായി വീണുകിടക്കുന്ന ബാലനെ എടുത്തു കൊണ്ടുപോയി സ്വഗൃഹത്തിൽ എല്പിച്ചു. ആ കുമാരൻ സുബോധം വരുവാൻ വളരെ നേരം വേണ്ടിവന്നില്ല. അപ്പോൾ മാതാപിതാക്കന്മാർ ഈ ഭാവഭേദത്തിന്റെ കാരണത്തെപ്പറ്റി ചോദിച്ചപ്പോൾ തനിക്കവിശേഷവിധിയായി ഒന്നുതന്നെ സംഭവിച്ചിട്ടില്ലെന്നും, മനോഹരമായ കുഴപ്പം കണ്ടപ്പോൾ ഉണ്ടായ സന്തോഷം നിമിത്തം സ്വന്തശരീരത്തെക്കൂടെ മറന്നുപോയതാണെന്നും ആയിരുന്നു പറഞ്ഞ മറുപടി; എങ്കിലും അത് അവർക്കു ഒട്ടുംതന്നെ തൃപ്തിയെ കൊടുത്തില്ല. അതിനാൽ ഇതു വല്ല രോഗലക്ഷണവും ആയിരിക്കുമെന്നുവെച്ച് അവർ പല ചികിത്സകളും ചെയ്തന്നോക്കി. അതുകൊണ്ടു പ്രത്യേകഗുണമെന്നും ഉണ്ടായിരുന്ന മാത്രമല്ല ഈ ഭാവപ്പകുപ്പു ഗദാധരനിൽ പിന്നീട് പല അവസരങ്ങളിലും ഉണ്ടാകുക പതിവായതീർന്നു.

നവ്യജീവിതം.

കൊല്ലവർഷം 1048 കന്നിമാസത്തിൽ ക്ഷുദ്രിരമജ്ജപ്രോപാഖ്യായൻ തന്റെ സഹോദരിയെ കാണുവാനായി സേലംപുരിയിൽ പോയിരുന്നു അല്പകാലമായി ഉദാ

ത്തിന്നു നല്ല സുഖമുണ്ടായിരുന്നില്ലെങ്കിലും, നവരത്രിപൂജ സമോദരിയുമൊന്നിച്ചു കൊണ്ടുണ്ടെന്നു വെച്ചാണ് അങ്ങോട്ടു പറപ്പെട്ടത്. അവിടെവെച്ചു രോഗം അധികരിക്കുകയും, ഒടുവിൽ ശുക്ലപക്ഷദശമി ദിവസം തന്റെ അറ പത്തിപ്പത്തൊമ്പതെ വയസ്സിൽ ആ ധന്യപുരുഷൻ സമാധി അടയുകയും ചെയ്തു. തന്റെ ഇഷ്ടദേവനായ രഘുനാഥനെ പ്രതാപത്തിൽ കണ്ടു, തന്റെ ആത്മമയിനെ ആ ദേവനിൽ ലയിപ്പിച്ചു ദേഹത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുകയാണ് ചെയ്തതെന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

ഈ കുറേത്തു ഗദാധരൻ ഏഴു വയസ്സു മാത്രമേ പ്രായമായിരുന്നുള്ളൂ; എങ്കിലും ഈ സംഭവം ആ ബാലനെ അത്യധികം ചിന്താകലനാക്കുതിരുന്നില്ല. ഒരുവന്റെ മരണശേഷം ഉണ്ടാകുന്ന അവസ്ഥ ഏന്തു? എന്ന സംഗതിയെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയത് അതു മുതൽക്കുതന്നെ ഭഗവാൻതന്നെ പലപ്പോഴും പറയുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്.

ഇതിന്നനുക്രമിക്കുന്ന മറ്റൊരു സംഭവംകൂടെ ഇക്കുറേത്തു ഉണ്ടാകുതിരുന്നില്ല. പൂരി (ജഗന്നാഥ)യിലേക്കു പോകുന്ന വഴിയിൽ, ആ പ്രദേശത്തു, ഒരു സാമന്തം വലിയ സത്രമുണ്ട്. അവിടെ ഇക്കുറേത്തു ഏതാനും സന്യാസിമാർ വന്നിറങ്ങുകയും അവരിൽ ഒരാൾക്കു, അവിടെവെച്ചു രോഗം പിടികൂടിയതുകൊണ്ട് അവർ അവിടെ കുറേക്കാലം താമസിക്കേണ്ടിവരികയും ചെയ്തു. ഗദാധരൻ ഈ സത്രത്തിൽ പോയി അവിടെ ഇറങ്ങുന്ന വഴിപോക്കു് വേണ്ടുന്ന ശുശ്രൂഷകൾ ചെയ്തു സദാധരൻ പതിവായിരുന്നു. അതിനാൽ ഈ സന്യാസികളെ കൂടെ അധികദിവസം ഒന്നായി ഉപചരിക്കുവാൻ ഗദാധരൻ അവസരം സിദ്ധിച്ചു. ആ സന്യാസികളോടുകൂടി, ഗദാധരന്റെ സ്വഭാവവിശേഷവും ജീവന്റെ ചരിപ്പുഷ്ടാവസ്ഥയും അറിഞ്ഞു സന്തോഷിച്ചു അവന്നു ഈ

ശ്വരജ്ജനരീതി ഉപദേശിച്ചു കൊടുത്തു. ഉപാസനാമാർഗ്ഗത്തിൽ ശ്രീ ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവന്റെ ആദ്യഗുരുക്കന്മാർ ഇവരെന്നെ വേണം പറയുവാൻ.

ഗദാധരൻ ഉപനയനത്തിനുള്ള പ്രായമായി. ഉപനയനാവസരത്തിൽ സ്വീകരിക്കുന്ന പുതിയ ഭിക്ഷാപാത്രത്തിൽ തന്റെ സ്വന്തമാതാവിനു സമനയമായ ഒരു മഹതിയിൽനിന്നു ഭിക്ഷ വാങ്ങുന്ന സമ്പ്രദായം ഉണ്ടു്. കമരപുകരത്തിൽ, ചാറാർജികുടുംബക്കാരെ അകൃത്രിമ മിത്രവും ഗദാധരന്റെ വളർത്തുമയ്യും ആയ ധനിയായിട്ടുനിന്നു ഭിക്ഷയെടുക്കവേനാണ് ഗദാധരൻ നിശ്ചയിച്ചതു്. എന്നാൽ അതു ദേശാചാരത്തിന്നു യോജിച്ചതല്ലാത്തതിനാൽ മറ്റുള്ളവർ ആദ്യത്തിൽ സമ്മതിക്കുക ഉണ്ടായില്ല. താൻ ധനിയായിട്ടു നിന്നല്ലാതെ മറ്റാരായിട്ടുനിന്നും ഭിക്ഷ സ്വീകരിക്കുന്നതല്ലെന്നു ഗദാധരൻ ശഠിച്ചു. ഒടുവിൽ അതിനെത്തന്നെ മറ്റുള്ളവർ സ്വീകരിക്കേണ്ടതായും വന്നു. ഇങ്ങിനെ, ജാത്യം ചാരങ്ങളിൽ അന്യന്തനിഷ്ഠയോടുകൂടിയ ചാറാർജികുടുംബത്തിലെ ദിവ്യകുമാരൻ ഉപനയനാവസരത്തിൽ ഭിക്ഷയേറുതന്റെ രണ്ടാം മാതാവായി സ്വീകരിച്ചതു ഒരു കൊല്ലം സൂിയെ ആയിരുന്നു. ഹ! ധനിയുടെ ഭാഗ്യം! ശ്രേതായുഗത്തിൽ ശബരി; കലിയുഗത്തിൽ ധനി.

ഉപനയനാനന്തരം ഗദാധരൻ പൂജാദികർമ്മങ്ങളിൽ ഏല്പെട്ടവൻ തുടങ്ങി. ഇക്കാലത്തു ഒരു ദിവസം കമരപുകരത്തിലെ മഹാപ്രഭുവായ ലാലാബാബുവിന്റെ വീട്ടിൽ ഒരു പണ്ഡിതസദസ്സു കൂട്ടുവാൻ ഇടയായി. ഒരേ അടിയന്തരാവസരങ്ങളിൽ പണ്ഡിതന്മാർ യോഗംകൂടി ഒരേ സംഗതികളെപ്പറ്റി വാദപ്രതിവാദം നടത്തുന്ന സമ്പ്രദായം ബങ്കോളത്തിൽ ഇന്നും നടപ്പുള്ളതാണല്ലോ. പ്രസ്തുത യോഗത്തിൽ ഒരു അവഗാഹമായ അദ്വൈത സംഗതിയെപ്പറ്റി

യുഗം വാദപ്രതിവാദം നടത്തിയതു്. പണ്ഡിതന്മാർ എത്രയൊക്കെ തർക്കിച്ചിട്ടും ഒരു തീരുമാനവും ഉണ്ടാക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോൾ അവിടെ സന്നിഹിതനായിരുന്ന ഗദാധരബാലൻ അതിന്നു ശരിയായ സമാധാനം ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തു എന്നും ഗദാധരന്റെ അനിതരസാധാരണമായ ബുദ്ധിവിശേഷവും അതിസൂക്ഷ്മമായ ചിന്താശീലവും കണ്ടു് അവിടെ കൂടിയിരുന്നവരെല്ലാം ആ ബാലനെ വളരെ ബഹുമാനിച്ചു എന്നും കേൾക്കുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്.

വിദ്യാഭ്യാസം.

ഉപനയനാനന്തരം ഗദാധരൻ ഇശ്വരപരമായ സംഗതികളിൽ അത്യന്തം രചയേട്ടേക്കൂടെ പുരോഗമനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു എന്നു മാത്രമല്ല, ആ ബാലന്റെ മനസ്സു പലപ്പോഴും അതിന്റെ പരിധികളെ ലംഘിച്ചു വിദ്യാഭ്യാസബാധം ചെയ്തുകൂടിയും ചെയ്തിരുന്നു. എങ്കിലും വിദ്യാഭ്യാസവിഷയത്തിൽ ആ ബാലന്റെ ഗതി ഒട്ടുംതന്നെ ആശംസ്യമായിരുന്നില്ല. മുൻ വിവരിച്ചതുപോലെയുള്ള ഭാവഭേദങ്ങൾ സാധാരണമായി ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ അതെന്തൊ രോഗലക്ഷണമായിരിക്കും എന്നു സങ്കല്പിച്ചു രക്ഷിതാക്കന്മാർ അവരുടെ ശ്രദ്ധയെല്ലാം രോഗനിവാരണത്തിനായി വിനിയോഗിക്കുകയല്ലാതെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ ഒട്ടുംതന്നെ നിഷ്ഠിക്കുക ഉണ്ടായില്ല. അതുപോലെതന്നെ ആ ബാലന്റെ സ്വഭാവനൈർമ്മല്യം കണ്ടു് അപഹൃതചിത്തവൃത്തികളായിത്തീർന്നു ഗുരുനാഥന്മാരും ഗദാധരനെ നിബുന്ധിക്കുകയും ഉണ്ടായില്ല. ഇതിന്നെല്ലാം പുറകെ കേവലം ഉദരപുരണത്തിന്നു മാത്രം ഉതകുന്ന ഇന്നത്തെ വിദ്യാഭ്യാസരീതിയിൽ ആ ബാലന്നുതന്നെയും ഒരു അഭി

തലിയും ഉണ്ടായിരുന്നതും ഇല്ല. അതിനാൽ ഗദാധരൻ ബങ്കരളിഭാഷ ഭാവിധം എഴുതുവാനും വായിക്കുവാനും വശമായിരുന്നു എന്നല്ലാതെ ആ ബാലന്റെ വിദ്യാഭ്യാസത്തെ പറ്റി അതിലധികമായി ഒന്നുംതന്നെ പറയുവാനില്ല. എന്നാൽ വായനയിൽ ഈ ബാലൻ അതിവിദഗ്ദ്ധനായിത്തീർന്നു. ഗദാധരന്റെ വായനയ്ക്ക്, അനൗചിത്യങ്ങളെ ആകർഷിക്കുവാൻ ശക്തികൂടിയ ഭക്തിരസം നിതരം ഉണ്ടായിരുന്നു എന്ന് അതിനെ കേൾക്കുവാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായവരെല്ലാം സമ്മതിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നു മാത്രമല്ല ത്രിനിവാസൻ എന്ന ഒരു ഭക്തശിരോമണി, ഇക്കാര്യത്തെ ഗദാധരനെ ഒരു വിജയസ്ഥലത്തു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി, അവിടെവെച്ചു പൂജിച്ചു “ഭഗവാനെ! അടിയൻ വൃദ്ധനായിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അടിയന്റെ കാലം അവസാനിക്കുവാനായിരിക്കുന്നു. നിന്തിരുവടിയുടെ ലീലകൾ കണ്ടു ആനന്ദിക്കുവാനുള്ള ഭാഗ്യം ഈ ഭക്തനും ഉണ്ടാകുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. അതിനാൽ അടിയനെ ഇപ്പോൾതന്നെ അനുഗ്രഹിക്കണം” എന്നു പ്രാർത്ഥിക്കുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട് എന്നാണു അറിയുന്നത്.

ഗദാധരൻ വയസ്സ് പന്ത്രണ്ടുതികഞ്ഞു. ഇപ്പോഴുള്ള ചരറർജികടംബത്തിലെ സ്ഥിതിരതികൾക്കു വളരെ വ്യത്യാസം നേരിട്ടുപോയി. രാമേശ്വരൻ വിവാഹം ചെയ്തു. രാമകുമാരന്റെ ഭാര്യ അക്ഷയൻ എന്നുപേരായ കുമാരനെ പ്രസവിക്കുകയും തന്നെതന്നെ സൂതികരഗൃഹത്തിൽ ചെച്ചതന്നെ മരിച്ചുപോകുകയും ചെയ്തു. രാമേശ്വരൻ നല്ല വിദ്യാഭ്യാസമായിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും പറയത്തക്ക സമ്പാദ്യമൊന്നും ഇല്ല. രാമകുമാരന്റെ സമ്പാദ്യത്തിന്നും കുറവു നേരിട്ടു. ചിലവു പലപ്രകാരത്തിലും ചെലുത്തിച്ചുവന്നു. അതുകൊണ്ടു അവിടെ ഒരു വിധത്തിലും സുഖജീവിതം സാധ്യമല്ലെന്നു തീർച്ചയാക്കി രാമകുമാരൻ ജീവിതരേഖയെന്തെടി ആ രാജ്യം വിട്ടുപോ

കുവർ ഉറച്ചു. ഇതനുസരിച്ചു വീട്ടുകാർക്കുണ്ടെല്ലാം സഹോദരനായ രാമേശ്വരനെ എല്ലിച്ചു അദ്ദേഹം 1025-ൽ, തന്റെ നാലു അനുമാർക്കെ വയസ്സിൽ കല്പത്തെയ്യ പേരായി, അവിടെ ഒരു ചെറിയ പാറശാല സ്ഥാപിച്ചു താമസമാക്കി.

രാമേശ്വരന്റെ ഭരണത്തിലും വീട്ടുകാർക്കുണ്ടെല്ലാം ഒട്ടുംതന്നെ തൃപ്തികരമായ അപസ്ഥായ പ്രാപിക്കുക ഉണ്ടായില്ല. അതിനാൽ ഗദാധരന്റെ വിദ്യാഭ്യാസസംഗതിയിൽ ഒട്ടുംതന്നെ ശ്രദ്ധപെയ്തും അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ചും സരയിച്ചില്ല. രാമകുമാരന്റെ കൽക്കത്തായത്തെയ്യ ശേഷം ഗദാധരൻ മിക്കവാറും ഒരു അനാഥക്കുട്ടിയെപ്പോലെയൊണ് വളർന്നതും. ചാറാർജികളാലായിട്ടുള്ള ഗൃഹകൃത്യങ്ങളെല്ലാം നിർവ്വഹിക്കുന്നതു ചന്ദ്രാണിദേവിതന്നെ ആണ്. രാമേശ്വരന്റെ ഭാര്യ കേവലം ഒരു ചെറു ബാലികമാത്രം ആയതിനാലുകൊണ്ടു ദേവിയെ കാർയ്യമായൊന്നും സഹായിക്കുവാൻ ആ ബാലിക ശക്തയായിരുന്നില്ല. അതിനാൽ ഗദാധരൻ—ഇപ്പോൾ പത്തു പതിനേഴു വയസ്സു പ്രായമായിട്ടുണ്ട്—അമ്മയെ സഹായിച്ചുകൊണ്ടു ഗൃഹത്തിൽതന്നെ ഇരിക്കേണ്ടതായി വന്നു. ഇക്കാരണത്തു ദിവസേന ഉച്ചയ്ക്കു അമ്മയെ പുറത്തു വരയിച്ചുകേൾപ്പിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ഈ വായന - കേൾക്കുവാൻ അയൽപക്കത്തുള്ള സ്ത്രീകളെല്ലാം അവിടെ ചെന്നുചേരുക പതിവായി. ഗദാധരന്റെ വായനയ്ക്കു ശ്രോതാക്കളുടെ ചിത്തം അപമാനപ്പെടാത്ത സമത്വം ഉണ്ടെന്നു മുമ്പു പറയുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടല്ലോ. അതിനാൽ ഇങ്ങനെ അല്പദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കും ചാറാർജിമഠത്തിൽ ദിവസേന ഉച്ചതിരിഞ്ഞാൽ സ്ത്രീസമുജം കൂടുക പതിവായി. ഈ സ്ത്രീകൾക്കെല്ലാം ഗദാധരൻ കണ്ണിലുണ്ണിയായതിന്നും. അവർ അവരുടെ രഹസ്യവർത്തമാനങ്ങൾക്കു ഈ ബാലനോടു പറയുക പതിവായിരുന്നത്രെ. ഗദാധരൻ ഒരു യുവാവാണ്, എ

നന്നിന്ന പുരുഷനാണ് എന്നുള്ള ബോധംതന്നെ അവർക്ക് ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെന്ന് അവരിൽ പലരും പലപ്പോഴും പറയുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഗദാധരൻ ഇക്കാര്യത്തെ എത്രയും അവനനുഭവത്തിലൊന്നും ശ്രീവേഷം കെട്ടുകൂടിയും ചെയ്യാൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. ആ വേഷത്തിൽ ആ യുവാവിനെ കണ്ടറിയുവാൻ എത്ര പരിചിതന്മാരെക്കണ്ടുകൂടിയും സാധിച്ചിരുന്നില്ല.

ഇക്കാര്യത്തെ ഗദാധരൻ പ്രധാന വേഷക്കാരനായി ഒരു ബാലനാടകക്കമ്പനി നടത്തുകയുടെ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഇതിലേക്കായി, അന്നത്തെ എത്രയും പ്രസിദ്ധനാടന്മാരുടെ അടുത്തുപോയി നാട്യചിത്ര അഭ്യസിക്കുകയുടെ ചെയ്തു. നാട്യത്തിൽ എന്നപോലെതന്നെ ചിത്രമഴങ്ങിപ്പോം ഗദാധരൻ അതിനുമുമ്പ് ആയിരുന്നില്ല. സർവ്വോപരി, കളിമണ്ണകരന്റെ രൂപം ഉണ്ടാക്കുന്ന വേലയിൽ അക്കാര്യത്തെ ഗദാധരൻ നല്ല പ്രസിദ്ധി സമ്പാദിച്ചിരുന്നു.

ഗദാധരന്റെ ഏവംവിധമുണ്ടായ കഥാരവുകരജീവിതം രാമകഥാരജേഷ്വരപാലായന്ന് ഒട്ടുംതന്നെ സന്തോഷത്തെയോ സമാധാനത്തെയോ കൊടുത്തില്ല. ഇക്കാര്യത്തെപ്പോലും രാമകഥാരജേഷ്വരപാലായൻ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു തന്റെ ഗൃഹത്തിൽവന്നു കാര്യങ്ങൾ അന്വേഷിച്ചുപോകുന്ന പതിവുണ്ടായിരുന്നു. അപ്പോഴൊപ്പം ഗദാധരൻ ഇങ്ങനെ ഒരു തരംതന്നെയായി വളരുന്നതുകണ്ട് അദ്ദേഹം വളരെ വ്യസനിച്ചു. തന്റെ കുടുംബത്തിൽ ഉള്ളവരെപ്പോലും നല്ല പണ്ഡിതന്മാരായിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് ഈ ബാലൻമാരും ഇങ്ങനെ അനുകൂലമായി വളരുന്നതുകണ്ട് അദ്ദേഹം വളരെ വിഷമപ്പെട്ടു. അതന്നും പുറമെ തന്റെസഹോദരന്റെ കൂട്ടുകെട്ടും സഹവസവും ഒട്ടും ആശ്വാസമായും അദ്ദേഹത്തിന്നു തോന്നിയില്ല. എന്നാൽ ഗൃഹത്തിൽ മാതാവിനെ സഹായിക്കു

വാനായി ആരും ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ടും തള്ളയില്ലാപ്പിള്ള ആയ അക്ഷയനെ വളർത്തിക്കൊണ്ടുവരേണ്ട ഭാരംകൂടെ ആ വയോവൃദ്ധയിൽത്തന്നെ വന്നുചേർന്നിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കും അവരുടെ ഏകസഹായിയായ ആ അവസാനപുത്രനെ അവിടെനിന്നു കൊണ്ടുപോകുന്നതു ഭംഗിയല്ലെന്നു വിചാരിച്ചു. അദ്ദേഹം തന്റെ സഹോദരനെപ്പറ്റി വ്യവനിച്ചുകൊണ്ടു മടങ്ങിപ്പോകുകയായിരുന്നു സാധാരണമായി ചെയ്തിരുന്നത്. ഇങ്ങനെ ഗദാധരൻ പതിനേഴുവയസ്സു പ്രായമാകുന്നതുവരെ കഴിഞ്ഞുകൂടി. അപ്പോഴേയ്ക്കും രാമേശ്വരന്റെ ഭാര്യയ്ക്കും അല്പമൊക്കെ സഹായിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്ന പ്രായവും ആയി. അതിനാൽ ഗദാധരനെ കൽക്കത്തയിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുവാൻ രാമകുമാരൻ തീർച്ചയാക്കി. അതനുസരിച്ചു 1028-ൽ യുവഗദാധരൻ കൽക്കത്തയിലേയ്ക്കു മററി.

കൽക്കത്തയിൽ എത്തിയതിന്നുശേഷം, എന്തെന്നു പ്രഭുക്കന്മാരുടെ ഗൃഹങ്ങളിൽ താൻ ഏറ്റിരുന്ന പൂജാതികൾക്കും സ്വഗൃഹത്തിലെ ജോലികളും ജ്യോഷ്ഠൻ അനുജനെ ഏല്പിച്ചു. ദിവസേന ഇവക പ്രവൃത്തികൾകഴിച്ചു ബാക്കിയ്ക്കുണ്ടാകുന്ന സമയം വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ വിനിയോഗിക്കുവാനും നിഷ്കഷ്ടിച്ചു. ഗദാധരൻ കുമാരപുകരത്തിലെപ്പോലെതന്നെ ഇവിടെയും പൂജാദികൾക്കുള്ളല്ലാം വളരെ ഭംഗിയായി നിർവ്വഹിച്ചു; എന്നു മാത്രമല്ല അവിടത്തെ കലാനകളായ സ്രീജനങ്ങളുടെ കണ്ണിലുണ്ണിയായിതീരുകയും ചെയ്തു. ഗദാധരനെ ആദരിക്കുവാനും ബഹുമാനിക്കുവാനും ഗദാധരൻ പറയുന്നതുപോലെ കേട്ടുനടക്കുവാനും ഒരുക്കട്ടെ സ്രീജനങ്ങളും ഒട്ടനേകം പുരുഷന്മാരും അവിടെയും തയ്യാറായി. വിദ്യാഭ്യാസസംഗതിയിൽ ആ ബാലൻ പൂർവ്വതൽ അവിടെയും വിമുഖനായിത്തന്നെ ഉരുന്നതേയുള്ളു. ഇതെന്നും രാമകുമാരൻ ഒട്ടുംതന്നെ രസമായില്ല. ഒരുദിവസം അദ്ദേഹം തന്റെ

സഹോദരനെ വിളിച്ച് മിതമായ സ്വരത്തിൽ കുറെ കൈ
ശാസിച്ചു. അതു കേട്ടപ്പോൾ ഗദാധരൻ പറഞ്ഞ സമരധര
നം ഇങ്ങനെ ആയിരുന്നു. ജേഷ്ഠ! അവിടുന്ന് ഇത്രയെല്ലാം
കൊട്ടിപ്പോക്കുന്ന ഈ വിദ്യാഭ്യാസംകൊണ്ടുള്ള പരമപ്ര
യോജനം എന്താണ്? രണ്ടാം നാലാം അണ്. ഒന്നാം രണ്ടാം
സേന്ദ് അരി, അല്പം കായ്ക്കരി, കഴിഞ്ഞിലെ? അതിലേറെ
എന്തുണ്ട്? ഇങ്ങനെയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസംകൊണ്ട് എന്തിന്
ഒരു പ്രയോജനവും ഇല്ല. അത് എന്തിനൊട്ടു വേണ്ടതാണ്.
യഥാർത്ഥമായ ജ്ഞാനത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതും സത്യത്തെ
കാണിച്ചുതരുന്നതും ജീവിതത്തെ അനുഗ്രഹിതം ആക്കിത്തീ
ർക്കുന്നതും ആയ “വിദ്യ” യാതൊന്നും ആ വിദ്യ മാത്രമേ എ
ന്തിന് അഭ്യസിക്കേണ്ടതായിട്ടുള്ളൂ. ഗദാധരന്റെ ഈ സമര
ധരനംകൊണ്ട് രാമകുമാരൻ തൃപ്തിപ്പെട്ടില്ല. എങ്കിലും അദ്ദേ
ഹം പിന്നെ ഒന്നും നിഷ്കഷിച്ചതും ഇല്ല. ഗദാധരന്റെ വി
ദ്യാഭ്യാസം ഏതായാലും ഇതോടുകൂടി അവസാനിക്കുകയും
ചെയ്തു.

ദക്ഷിണേശ്വരം.

ഈ തത്ത്വത്തിൽ ഗദാധരനേയും രാമകുമാരനേയും
കല്പത്തറയിലും മറ്റുള്ളവരെ കുമാരപുരത്തിലും വിട്ട് അല്പ
നേരത്തേയ്ക്കു നാം കൽക്കത്തറയിലെ മറ്റൊരു പ്രദേശത്തി
ലേയ്ക്ക് ഒന്ന് കണ്ണോടിക്കേണ്ടതായിരിക്കുന്നു. കല്പത്തറയിൽ
റാണി രാസമണി എന്ന പേരായി ഒരു ധനികസൂര്യൻ ഉണ്ട്.
ജാതിയിൽ കൈവർത്തകയാണ്. തന്റെ ഭർത്താവിന്റെ മര
ണശേഷം ഈ സൂര്യ അനേകലക്ഷം ഉറപ്പിച്ചുകയുടെ ഉടമസ്ഥ
യായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. സൽസ്വഭാവവും പ്രത്യേകിച്ചു ഈ
ശ്വരഭക്തയും ആയിരുന്നതുകൊണ്ട് റാണി രാസമണി വളരെ
കുറേലും മുമ്പേതന്നെ കശിയ്ക്കുപോകേണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചി

തന്നു. കർത്തൃന്തരങ്ങളാൽ അക്കാലത്തെത്തന്നും അതിന്നു സമുദിച്ചിട്ടില്ല. ഒരിക്കൽ കശിയു പാപ്തകൃഷ്ണിയും ചെയ്തു. അപ്പോൾ അന്നപുണ്യരചാരിദേവി രാസമണിയുടെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷയായി “നീ കശിയിൽ വന്നിട്ടാവശ്യമില്ല. നീ എന്നിയ്യായി ഇവിടെ ഗംഗാതീരത്തിൽ ഒരു ക്ഷേത്രം പണിചെയ്യിച്ചു എന്നെ ഇവിടെ ചെയ്ത് പുജിച്ചാൽമതി അതാണ് എനിക്കു താല്പര്യം” എന്നു ഉപദേശിക്കുക ഉണ്ടായി എന്നാണ് കേട്ടിട്ടുള്ളത്. ഏതായാലും ആ ഭക്ത കശിക്കു പോകുകയുണ്ടായില്ല അതിന്നുപകരം 1847 സപ്തമസം 16-ാം നം സുപ്രിംകോടതിയിലെ ഒരു വക്കീലായ മിസ്റ്റർ ഹേസ്റ്റി എന്ന ആളോടു ഗംഗാതീരത്തിൽ 30 ഏക്കർ സ്ഥലം വിലയ്ക്കു വാങ്ങി അവിടെ ഒരു ക്ഷേത്രം പണിചെയ്യിച്ചു. ഈ ക്ഷേത്രം പണി പൂത്തിയാകുവാൻ പത്തുകെല്ലേകാലവും പതിനഞ്ചു ലക്ഷത്തോളം ഉറപ്പികയും വേണ്ടിവന്നു. പാദശ ശിവക്ഷേത്രങ്ങളും അവയ്ക്കു മദ്ധ്യത്തിലായി ഭവതാരിണീദേവിയുടെ മഹാക്ഷേത്രവും അല്പംമാറി രാധാകാന്തജിക്ഷേത്രവും ആണ് പണിചെയ്യിച്ചത്. ക്ഷേത്രം പണിയെല്ലാം അവസാനിച്ചു പ്രതിഷ്ഠനടത്തുവാൻ സമയമായപ്പോൾ അവിചാരിതമായ ഒരു പ്രതിബന്ധം നേരിട്ടു.

താൻ അനേകലക്ഷം ഉറപ്പിക ചിലവുചെയ്ത് ഉണ്ടാക്കിച്ചതായ ആ മഹാക്ഷേത്രത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്ന തന്റെ ഇഷ്ടദേവതയായ ഭവതാരിണീദേവിയ്ക്ക് താൻ ഭജിക്കുന്നതുപോലെയുള്ള അനുദികൾതന്നെ നിവേദിക്കേണമെന്നായിരുന്നു റാണി തീർച്ചയാക്കിയിരുന്നത്. പക്ഷെ ഈ നിശ്ചയം ദേശാചാരത്തിന്നു അനുജ്ഞിച്ചതായിരുന്നില്ല. ബ്രാഹ്മണരുടെ ക്ഷേത്രങ്ങളിലല്ലാതെ അന്നും നിവേദിക്കുകയൊകട്ടെ, ബ്രാഹ്മണർ ഭജനത്തിന്നു ചെയ്യുകയൊകട്ടെ, അവർ അവിടെ ചെയ്ത് ഭജണം കുഴിയ്ക്കുകയൊകട്ടെ ബെങ്കാളരാജ്യത്തു് ചെയ്

യൂറിലൂടെ റാണിയുടെ നിയമം ഈ നാട്ടുചരത്തിന് വിപരീതമായിത്തീർന്നപ്പോൾ ആ സ്ത്രീ പ്രസ്തുതസംഗതിയിൽ പണ്ഡിതന്മാരുടെ അഭിപ്രായം അറിയുവാനായി എല്ലാവർക്കും എഴുതിത്തന്നു. എല്ലാ പണ്ഡിതന്മാരും, ശാസ്ത്രീകളും, പരമഹിതന്മാരും പൂർവ്വചരത്തെ യാതൊരു കുറ്റബോധത്തോളം ഭടികുചാർ പാടില്ലെന്നും അതിനാൽ ഭവതരണീക്ഷേത്രത്തിൽ അന്നനിവേദ്യം ചെയ്തുകൂടാ എന്നതന്നെ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. ഇത്രയും അറിഞ്ഞപ്പോൾ താൻ വ്യയം ചെയ്ത ധനമെല്ലാം വെറുതെയായിപ്പോയെന്നോർത്ത് റാണി വല്ലാതെ ദുഃഖിച്ച് കേവലം ജഡപുരയുമായിരിക്കുന്ന സമയത്താണ് നമ്മുടെ രാമകുമാരജ്യേഷ്ഠപാലായന്റെ അഭിപ്രായം വന്നുചേർന്നത്. ക്ഷേത്രവും ഭവസപം സ്വത്തും ഒരു ബ്രാഹ്മണന്റെ ചേരിൽ ഭരണം ചെയ്യുകയും പുജാദി നത്വനിവേദ്യങ്ങൾക്ക് സ്ഥിരമായി എപ്പോഴും ചെയ്യുകയും ചെയ്താൽ ആ ക്ഷേത്രത്തിൽ ബ്രാഹ്മണൻ പുജാദികർമ്മങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കുന്നതിനും അവിടെ അന്നം നിവേദിക്കുന്നതിനും ആ പ്രസാദം ബ്രാഹ്മണർക്കു കഴിക്കുന്നതിനും യാതൊരു വിരോധവും ഇല്ലെന്നായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായം. രാസമണിക്ക് ഇതു വളരെ പത്മ്യമായി. അതനുസരിച്ചു ദക്ഷിണേശ്വരക്ഷേത്രവും ഭവസപം സ്വത്തും തന്റെ കലന്തരുവിന്റെ ചേരിൽ ഭരണം ചെയ്യുകയും താൻ ഭരണാധികാരം മാത്രം കയ്യാൽ ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. പക്ഷെ ഇതുകൊണ്ടും വലിയ ഗുണമൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. അവിടെ രേണ്ട ജേലികൾക്കു നിയമിക്കുവാൻ യോഗ്യന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരെ റാണി കിട്ടിയില്ല. അതിനാൽ രാമകുമാരജ്യേഷ്ഠപാലായന്റെതന്നെ ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽ മേൽശാന്തിനാഥനും സ്വീകരിക്കണമെന്ന രാസമണി അദ്ദേഹത്തോടു് ആവശ്യപ്പെട്ടു. ഇതിന്നു രാമകുമാരന് അഭിയിൽ പൂണ്ണമായ നമ്മതമുണ്ടാ

യിരുന്നില്ല. എങ്കിലും ശരിയായ ഒരു പുരോഹിതനെ കിട്ടാത്തതുകൊണ്ട് ക്ഷേത്രപ്രതിഷ്ഠയും മറ്റും മുടങ്ങിക്കിടക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നും ആ വിവരം അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു താൻ അതിന്നു തയ്യാറാകാതിരിക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നും വിചാരിച്ചു അദ്ദേഹം തല്ക്കാലാവശ്യങ്ങളെ നിവർത്തിക്കുവാൻ സമ്മതിച്ചു ദക്ഷിണേശ്വരത്തിലേയ്ക്കു വന്നു. ഇതനുസരിച്ചു 1030 ജ്യേഷ്ഠമാസം 18-ാംനു "സ്നാനയാത്ര" എന്ന ശുഭമുഹൂർത്തത്തിൽ അവിടെ പ്രതിഷ്ഠ നടത്തുകയും ചെയ്തു.

പ്രതിഷ്ഠയും അതുസംബന്ധിച്ചുള്ള ഉത്സവവും കരണവാൻവേണ്ടി നമുക്കു യുവാവായ ഗംഗാധരനും ജ്യേഷ്ഠൻ രാമകുമാരനെന്നിച്ച് ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽ വന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. എങ്കിലും അമ്പലത്തിൽ തിരുതൃതിയായി നടക്കുന്ന സദ്യയിലും സർവ്വാണിയിലും നമുക്കു യുവാവു പങ്കുകൊണ്ടില്ല. അന്നത്തെ ഉത്സവാഘോഷങ്ങളെല്ലാം അവനറിഞ്ഞിരുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവയെല്ലാം അറിയുവാൻ തിന്നുകൊണ്ടു് അന്നു വൈകുന്നേരം ആ യുവാവിന്റെ കൽക്കത്തായിലേയ്ക്കു തന്നെ മടങ്ങി. പിറ്റേദിവസം കാലത്തു വീണ്ടും ദക്ഷിണേശ്വരത്തിലേയ്ക്കു ചെന്നു. അന്നും വളരെ നേരം ജ്യേഷ്ഠനെ കാത്തു നിന്നുനോക്കി. ഒടുവിൽ അന്നും അദ്ദേഹം വരുന്നില്ലെന്ന വിവരം അറിഞ്ഞപ്പോൾ ദക്ഷിണത്തിന്നു കൽക്കത്തായിൽ തന്നെ മടങ്ങി എത്തത്തക്കവിധം അവിടെനിന്നു തിരിയുകയുണ്ടാ ചെയ്തു. അവിടെനിന്നു ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നതിന്നു യാതൊരു വിരോധവും ഇല്ലെന്നു രാമകുമാർ ഏകദേശം പറഞ്ഞുനോക്കി. അതെന്നും ഗംഗാധരൻ ചെവിക്കൊണ്ടില്ല. പിന്നെ ജ്യേഷ്ഠൻ ഇന്നുവരും നാളെവരും എന്നിങ്ങനെ വിചാരിച്ചു എന്തെന്നും ദിവസം കൽക്കത്തായിൽതന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഈ കാലത്തിനിടയ്ക്കു ദക്ഷിണേശ്വരത്തോടു് എന്തെന്നില്ലാത്ത ഒരു പ്രതിപത്തി രാമകുമാരന്റെ മനസ്സിൽ കടന്നു

കൂടിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ശരിയായ ഒരാളെ ശരണിയ്ക്കു കിട്ടുന്നതുവരെ താൻതന്നെ ശരണി ചെയ്തുകൊള്ളാം എന്ന് അദ്ദേഹം സമ്മതിച്ചു. ഇതെന്നും അറിയതെ ജ്യേഷ്ഠനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവാനായി മൂന്നാമതും ഗദാധരൻ ഭക്ഷിണേശ്വരത്തിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. ഇപ്പോഴാണ് തന്റെ ജ്യേഷ്ഠൻ ഭക്ഷിണേശ്വരത്തിൽ ശരണി ഏറിരിക്കുന്നു എന്ന വിവരം ഗദാധരനു മനസ്സിലായത്. ഗദാധരൻ വളരെ വ്യസനിച്ചു. അങ്ങനെ ഒരിക്കലും ചെയ്യരുതെന്നും അതു തങ്ങളുടെ ബ്രാഹ്മണത്തിനും കുടുംബപാരമ്പര്യത്തിനും കൂടിയും ചേരാത്തതാണെന്നും മാത്രം വളരെയൊക്കെ തർക്കംകേൾക്കി അപേക്ഷിച്ചുനോക്കി. തന്റെ സഹോദരന്റെ ഏവംചിധമുള്ള അപേക്ഷാവാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ രാമകുമാരന്റെ മനസ്സും ഒട്ടൊക്കെ ഭ്രമിക്കാതിരുന്നില്ല. അതിനാൽ ധർമ്മപത്രപരിശോധന ചെയ്തുകൊണ്ടും എന്ന് രാമകുമാരൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. അതു ഗദാധരനും സമ്മതമായി. അതനുസരിച്ചു ധർമ്മപത്രം പരിശോധിച്ചുനോക്കിയപ്പോൾ രാമകുമാരൻ യദാതാ തെറ്റും ചെയ്തിട്ടില്ലെന്നും അത് അവരുടെ ശ്രേയസ്സിനുമത്രം നിദാനമായേ ഇരിക്കയുള്ളൂ എന്നും ആണു കണ്ടത്. അതിനാൽ ഗദാധരൻ പിന്നെ ഒന്നും നിർബന്ധിക്കാതെ അന്ന് അവിടെ ഗംഗാതീരത്തു വെച്ചുണ്ടാകുമായിച്ചു. രാത്രി കഴിഞ്ഞു നേരം പുലർപ്പോഴേയ്ക്കും ഗദാധരന്റെ പ്രകൃതത്തിന്ന് ഒരു വലിയ മാറ്റം സംഭവിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഹ! ദേവിയുടെ ഇഹ! എന്നല്ലാതെ മറ്റൊന്നു പറയട്ടെ. ഗദാധരനു പോകുവാനുള്ള നിർബന്ധം മുന്നേപ്പോലെ കുറഞ്ഞിട്ടില്ല. എന്ന് മാത്രമല്ല ആ സ്ഥലത്തേക്ക് ഒരു പ്രത്യേക പ്രതിപത്തി ഉണ്ടാകുവാനും തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

ഗദാധരനും ഇങ്ങനെ ഭിക്ഷുണേശ്വരത്തിൽ താമസിയ്ക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അടുത്തതന്നെ ഒരു അവസരത്തിൽ ഭയന്നു

പ്രചാരം ഈ യുവാവിനെ കാണാൻ ഇടയായി. മധുരനാഥൻ വിശ്വാസൻ രാണി രാസമണിയുടെ ജാതാകം എണ്ണേൻ മാനേജരും പ്രത്യേകിച്ചു ഈ ക്ഷേത്രത്തിലെ ഭരണാധികാരിയും ആണ്. ഗദാധരനെ കണ്ട ഉടനെതന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അസാധാരണമായ ഒരു മൈത്രിഭാവം ആ യുവാവിൽ ജാതമായി. എത്രതന്നെ അടക്കിയാലും നില്ക്കാത്തവിധം അത് കരകവിഞ്ഞു ഉഴുകുവാനും തുടങ്ങി. അതിനാൽ ആ യുവാവിന്റെ സ്ഥിതിഗതികളെപ്പറ്റി അന്വേഷണം നടത്തിനേരക്കിയപ്പോഴാണ് അദ്ദേഹം മേൽശാന്തിയുടെ സഹോദരനാണെന്നറിഞ്ഞത്. ഉടനെത്തന്നെ മധുരനാഥൻ രാമകുമാരനെ വരുത്തി ഗദാധരനെ എന്തെങ്കിലും ഒരു ജോലിയിൽ നിയമിക്കണമെന്നും എതുവിധമെങ്കിലും ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽതന്നെ താമസിപ്പിക്കണമെന്നും ആവശ്യപ്പെട്ടുകൊണ്ടുവന്നു. അപേക്ഷിക്കുകയുടെ ചെയ്തു. രാമകുമാരൻ ഇതിന്നു സാധാരണയായി ഗദാധരന്റെ സ്വഭാവഗതികളെല്ലാം നവസ്തരം പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. അപ്പോഴും “ആകട്ടെ, എന്തെങ്കിലും വഴിയുണ്ടാകും. ശ്രമിച്ചുനോക്കുക” എന്നു മന്ത്രിയായിരുന്നു വിശ്വാസനാഥൻ നൈരസ്യഭരിതനായി പറഞ്ഞത്. ഗദാധരൻ ഇക്കാരണത്താൽ സ്വരജ്യത്തു പോയി അവിടെ അല്പദിവസം താമസിക്കുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്ന് തോന്നുന്നു. അപ്പോൾ സിംഹാശ്വതിയിലെപ്പോൾ രാമകുമാരിയെ കണ്ടിരുന്നുവെന്നും അക്കാലത്തു് ആ ചെറുകുഞ്ഞിന്നു മൂന്നു വയസ്സുള്ള പ്രായമുണ്ടായിരുന്നില്ലെന്നും, അപ്പോൾ “നന്നെ ആരാണ് കല്യാണം കഴിക്കേണ്ടതു്” എന്നു് ആ കുഞ്ഞിനോടു് ചോദിച്ചപ്പോൾ, ആ ചെറുബാലിക ഗദാധരനെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു എന്നും കേട്ടിട്ടുണ്ടു്.

ഗദാധരൻ വയസ്സ് ഇപ്പോഴും ഇരുപതായിരിക്കുന്നു. താമസം ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽ തന്നെയാണു്. ഗദാധര

ന്റെ അല്പം അകന്ന കടുംബക്കാരനായി, “ഹരിദയം” എന്ന് ഗദാധരൻ സാധാരണമായി വിളിക്കപ്പെട്ട ഹരിദയരമമുഖോപാധ്യായൻ ഭക്ഷണശാലയിൽ ചന്ന് തരമുണ്ടാക്കി. ക്ഷേത്രത്തിൽ വല്ല പ്രവൃത്തിയും കിട്ടിയാൽ, കൊള്ളാമെന്നുവെച്ചു വന്നിരിക്കുകയുണ്ടായി. ഈ ഹരിദയം ഗദാധരന്റെ പത്മുഷ്ണിയ വയസ്സുനായിരുന്നു. ഗദാധരന്റെ സ്വഭാവത്തിന് ഒരു വലിയ മാറ്റം വന്നുതുടങ്ങിയിട്ടുണ്ടു്. ഗദാധരനെ കാണാതിരിക്കുന്ന സമയം എറിഞ്ഞു. അങ്ങിനെ ഇരിക്കുന്നതിനിടയ്ക്ക് ചെട്ടെന്ന് കരണാകാരം. എവിടെ തിരഞ്ഞുനോക്കിയാലും കണ്ടുകയില്ല. ചിന്ന കരണാകാരം, എവിടെക്കായിരുന്നു, എന്തിനായിരുന്നു, പോയിരുന്നതെന്ന് ചോദിച്ചാൽ ശരിയായ സമയം കണ്ടു പറയുകയില്ല. ചിലപ്പോൾ പഞ്ചവടിയിൽ നിന്ന് മടങ്ങിവരുന്നതും കണ്ടാമായിരുന്നുവത്രെ.

സാധനാഭ്യാസം

ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കെ ഒരു ദിവസം ഗദാധരൻ ഗംഗാനദിയിൽ പോയി കുറെ കളിമണ്ണ് എടുത്തുകൊണ്ടുവന്ന് അതുകൊണ്ട് അതിവിശേഷമായ ശിവപ്രതിമ (ഋഷഭരൂപസ്തംഭശിവൻ) ഉണ്ടാക്കി. അതിനെ ഉദ്യോഗത്തിൽ ഒരിടത്തുവെച്ചു പുജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. അപ്പോൾ മധുരനാഥവിശ്വനാഥൻ, സഞ്ചാരമദ്ധ്യേ അവിടെ എത്തിച്ചേർന്നു. ഗദാധരനെ കണ്ടു ഉടനെത്തന്നെ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം പതിവുപോലെ അങ്ങോട്ട് ഓടി എങ്കിലും ആയുവം പുജയിൽ ഇരിക്കുക ആയിരുന്നതിനാൽ അടുത്തു നിന്നിരുന്ന ഹരിദയംവിനെ വിളിച്ചു വിവരം ചോദിച്ചപ്പോഴാണ് ആ പ്രതിമ ഗദാധരൻ ഉണ്ടാക്കിയതാണെ

ന്നും മറ്റും അദ്ദേഹത്തിന്ന് മനസ്സിലായത്. അത്ര മനോഹരമായ ഒരു പ്രതിമയെ അദ്ദേഹം അതിന്നുമുമ്പ് കണ്ടിട്ടെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അതിന്റെ നിർമ്മാതാവ് ഗദാധരൻ എന്നു കേട്ടപ്പോൾ വിശ്വാസനൂടെയെ സന്തോഷവും സ്നേഹവും അവസ്ഥനിയമായവിധം വർദ്ധിച്ചു. അതിനാൽ, പൂജകളെല്ലാം അവസാനിച്ചശേഷം ആ പ്രതിമയെ തന്നിട കിട്ടിയവർ കൈക്കൊള്ളാമെന്ന് പറഞ്ഞ് അദ്ദേഹം പോയി. പിന്നെ പൂജകൾ അവസാനിച്ചശേഷം ആ ശിവവിഗ്രഹത്തെ വിശ്വാസനായ് അയച്ചുകൊടുത്തു. അദ്ദേഹവും രാസമണിയും അതുകണ്ട് വളരെ സന്തോഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

പിന്നെ അല്പദിവസങ്ങൾക്കുശേഷം ഒരു ദിവസം വിശ്വനാഥൻ ഉദ്യാനത്തിൽ വന്നപ്പോൾ അതിന്റെ മറ്റൊരു ഭാഗത്തായി ഗദാധരനും ഹരിദയാലയും നില്ക്കുന്നതുകണ്ട്, അവരെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരുവാനായി ആളെ അയച്ചു. എന്നാൽ മധുരനാഥന്റെ അടുത്തു ചെല്ലുവാൻ ഇടവരാത്ത വിധം ഒഴിഞ്ഞു നില്ക്കുകയായിരുന്നു ഗദാധരൻ ഇത്രകാലവും ചെയ്തിരുന്നത്. തന്നെ അടുത്തു കണ്ടാൽ വല്ല ഉദ്യോഗവും സ്വീകരിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം നിബ്ബന്ധിക്കുമെന്ന് ഗദാധരൻ അറിയാമായിരുന്നു. എന്നാൽ ഇദ്ദേഹന്റെ കീഴിലല്ലതെ മറ്റൊരുടേയും കീഴിൽ യാതൊരു പ്രവൃത്തിയും എടുക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തിന് ഇഷ്ടമുണ്ടായിരുന്നതുമില്ല. അടുത്തു വിളിച്ചു പറയുമ്പോൾ നിഷേധിക്കേണ്ടിവരുമല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചായിരുന്നു ഗദാധരൻ ഇത്ര കാലവും മധുരനാഥനെ കാണാതെ കഴിച്ചുതുട്ടിയിരുന്നത്. പതിവുപോലെ ഇത്തവണയും ഒഴിച്ചുപോകുവാൻ ഗദാധരൻ ശ്രമിച്ചുനോക്കി; എങ്കിലും അതിന്നു മുമ്പായി മധുരനാഥന്റെ അടുത്തു ചെന്ന് പിടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഗദാധരൻ ഇതൊട്ടുംതന്നെ ഇഷ്ടമായില്ല. എന്നാൽ, വിളിച്ചപ്പോൾ

ചെല്ലാതിരിക്കുന്നത് മയ്യുറയല്ലെന്നും, ഉദ്യോഗം സ്വീകരിക്കുവാൻ നിബ്ബന്ധിക്കുന്നതായാൽ സ്വീകരിക്കുന്നതിന്നു വിരോധമെന്നും ഇല്ലെന്നും, ഇതു കൂടെ ഇശ്ശാഖന്റെ പണിയുമാണ് എന്നും മറ്റും ഹരിദയരലു പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചപ്പോൾ ഗദാധരൻ ഒരു വിധം സമ്മതമായി. എങ്കിലും തന്നെ എല്ലിക്കുന്ന പ്രവൃത്തിയുടെ ഉത്തരവാദിത്വങ്ങളെല്ലാം ഹരിദയരലുവിന്നു വഹിക്കാം എന്നുണ്ടെങ്കിൽ താൻ ചെന്നു ഉദ്യോഗം ഏറ്റെടുക്കുമെന്നു ഗദാധരൻ സമ്മതിച്ചു. ഹരിദയരലുവിന്നു് ഇതു വളരെ ഇഷ്ടമായ ഒരു സംഗതിയായിത്തീർന്നു എന്നു പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അദ്ദേഹം ഉടനെതന്നെ സമ്മതിച്ചു. അതനുസരിച്ചു ഗദാധരൻ വിശ്വാസന്റെ അടുത്തുചെന്നു. വിശ്വാസൻ വളരെ സന്തോഷത്തോടുകൂടി കുശലപ്രശ്നങ്ങളെല്ലാം ചെയ്തശേഷം ദേവിയെ ഭേദിച്ചുകൊണ്ടു ഗദാധരൻ അവിടെത്തന്നെ താമസിക്കണമെന്നും അതിന്റെ സൗകര്യത്തിനായി ദേവിയുടെ അലങ്കാരികന്റെ ജോലി സ്വീകരിക്കണമെന്നും ആവശ്യപ്പെട്ടു. ഗദാധരൻ അപ്പോഴും വിവരങ്ങളെല്ലാം പറഞ്ഞു. അതെല്ലാം വിശ്വാസൻ ശ്രദ്ധവെച്ചു കേൾക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനാൽ അന്നുതന്നെ ഗദാധരനെ അലങ്കാരികന്റെ ഉദ്യോഗത്തിന്നും, ഹരിദയരലുവിനെ, രാമകുമാരനേയും ഗദാധരനേയും സഹായിക്കുവാനും നിയമിക്കുകയും ചെയ്തു. മുൻപറഞ്ഞപോലെ കലശാദി അടിയന്തരങ്ങൾ കഴിഞ്ഞു മൂന്നു മാസം തികച്ചും ചെല്ലുന്നതിന്നു മുമ്പായിത്തന്നെ ഇത്രയും സംഗതികൾ ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽ നടന്നു കഴിഞ്ഞു.

അഷ്ടമിരോഹണി കാലമായി. ദക്ഷിണേശ്വരത്തിലെ രാധാ-ദേവിയമ്മി ക്ഷേത്രത്തിൽ ഇപ്പോൾ ശാന്തിചെയ്യുന്നതു ക്ഷേത്രാനന്ദജ്യേഷ്ഠപാലുവായർ എന്ന രാജാജി.

അഷ്ടമി-രേഖണിദിവസം ഉച്ചപൂജ കഴിഞ്ഞു, രാധാകര
 ന്തനെ ശയോഗ്രഹത്തിലേയ്ക്ക് എഴുന്നള്ളിക്കുമ്പോൾ ആ
 ശാന്തിക്കാരൻ കരൽ വഴുതിവീണ വിഗ്രഹത്തിന്റെ ഒരു
 കരൽ കടിഞ്ഞുപോയി. ഈ വിവരം അറിഞ്ഞു രാണി രണ്ടു
 മണിയും മധുരനാഥനും വളരെ വ്യസനിച്ചു. ഉടനെത്തന്നെ
 പണ്ഡിതന്മാരെ വിളിച്ചുവരുത്തി ഇതിലെന്താണു പ്രവർത്തി
 കേണ്ടതു് എന്നു ആലോചനയായി. അവർ എല്ലാവരും
 കൂടിയിരുന്നും, ശാസ്ത്രങ്ങളെല്ലാം പരിശോധിച്ചും തീർച്ചയെ
 ക്കിയതു കേട്ടുവന്ന വിഗ്രഹത്തിൽ പൂജമെന്താൻ പാടില്ല
 എന്നായിരുന്നു. എന്നാൽ ഈ സ്വപ്നകാലത്തിനുള്ളിൽ തന്നെ
 മധുരനാഥനും ഗദാധരനും വലിയ ഭക്തിയും ബഹുമാനവും
 അർപ്പിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഈശ്വരഭജനം
 ചെയ്യുമ്പോഴും മറ്റും ഗദാധരൻ ഭാവോത്സവമായ
 പ്രാർത്ഥനയ്ക്കു് അദ്ദേഹം ധാരാളം കറുത്തു ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്.
 അതിനാൽ ഗദാധരൻ ഒരു അസാധാരണ മനുഷ്യനാണെന്നു്
 അദ്ദേഹം അപ്പോഴേ അറിഞ്ഞിരുന്നു. അതു മുതൽക്കു്
 ആ യുവാവിൽ അതിയായ ഭക്തിയും ബഹുമാനവും ഉണ്ടാ
 യിത്തുടങ്ങി. ആകയാൽ ഈ സംഗതിയിൽ എന്താണു പ്രവർ
 ത്തിക്കേണ്ടതെന്നു മധുരനാഥൻ ഗദാധരനോടു ചോദിച്ചു.
 അതിന്നു സമാധാനമായി ആ യുവാവു് പറഞ്ഞതു ഇങ്ങിനെ
 ആയിരുന്നു:—“ഹൃദയമയെ മററോണ്ടുന്ന ആവശ്യമെന്നും
 ഇല്ല. ഒരു സ്ത്രീയുടെ ഭർത്താവിന്റെ കരൽ ഒന്നു കടിഞ്ഞു
 പോയാൽ ആ ഭർത്താവിനെ ആ സ്ത്രീ എന്തു ചെയ്യണമെന്നു്
 ഞ് ഈ പണ്ഡിതന്മാർ ഉപദേശിക്കുക? എന്ന് അയാൾക്കു്
 തന്നെ ചോദിക്കുക. ആ സാധുനാഥനെ പാലാലിക്കു
 പ്പിച്ചു പുറത്തു തള്ളിക്കളയണമെന്നും, അതോ വല്ല നല്ല
 കവലുന്മാരെക്കൊണ്ടും ചികിത്സ ക്കിച്ചു് ആ അസാ
 ധാര്യം ഭേദപ്പെടുത്തണം എന്നൊ? വിഷ്ണുമന്ദിരത്തിൽ
 നടന്നു പൂജിക്കുന്നതു് എങ്ങിനെയാണു, പ്രതിമയേയ്ക്കു്

അതൊ സാക്ഷാൽ വിഷ്ണുഭഗവാനായ നിങ്ങളുടെ നാമ നേയൊ? വിഷ്ണുവിനെയൊക്കെങ്കിൽ മേൽ പറഞ്ഞ ഉദാഹരണത്തെ എന്തുകൊണ്ട് ഇവിടെയ്ക്കു യോജിപ്പിച്ചുകൂടും. മുറിഞ്ഞകുലിനെ ശരിപ്പെടുത്തി ആ വിഗ്രഹത്തിൽത്തന്നെ പൂജിക്കുന്നതിന്നു് എന്താണു വിരോധം?" എന്തിന്നു് ഏതൊ പറയുന്നു, രാണി രാസമണിയും മധുരനാഥവിശ്വനാഥനും ഗദാധരന്റെ അഭിപ്രായത്തെത്തന്നെയൊണ സപികരിച്ചതു്. എന്നു മാത്രമല്ല, തന്റെ "ഭർത്താ"വിന്റെ ഭടന്മാരുടെ കൽ ചികിത്സിച്ച സുഖപ്പെടുത്തുവാനായി വൈദ്യരത്നമായ ഗദാധരനെത്തന്നെ രാസമണിരാണി എല്ലിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹം അതനുസരിച്ചു കേട്ട തീർത്തുവെച്ചിരിക്കുന്ന ആ വിഗ്രഹം ഇന്നും ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽ കാണുകുന്നതാണു്. വളരെ സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിയാൽ കൂടിയും അറിയുവാൻ പ്രയാസമായിരിക്കുന്നവിധം ആ ഭിഷഗ്വരന്റെ ചികിത്സയെപ്പറ്റും അത്ര ഭംഗിയായി ചലിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ സൂക്ഷ്മക്കുറവിന്നു ശാന്തിക്കാരനായ ക്ഷേത്രനാഥനെയെ ആ പ്രവൃത്തിനിൽനിന്നു പിരിക്കുകയും അതിന്നു പകരം രാധികാകാന്തന്റെ ശാന്തിക്കായി ഗദാധരനെ നിയമിക്കുകയും ചെയ്തു. ഗദാധരന്റെ സ്ഥാനം ഹരിദയം ലുവിന്നും കിട്ടി.

ഗദാധരന്റെ പുജാരിതി അനിതരസാധാരണമായിരുന്നു. അതിനെ "ശ്രീരാമകൃഷ്ണചരിതാമൃതത്തിൽ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നതു്" ഇങ്ങിനെയാണു്:—“പൂജയ്ക്കിരുന്നാൽ മനസ്സു ല്ലം അതിൽ ലയിച്ചു കഴിയും. പിന്നെ ബാഹ്യത്തെപ്പറ്റി യാതൊരു പ്രജ്ഞയും ഇല്ല. അംഗനൃപം കരനൃപം മുതലായവ ചെയ്യുമ്പോൾ മന്ത്രത്തിലെ അതതു വണ്ണങ്ങൾ ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള വിധം ശരിയായിലെ അതതു് അവയവങ്ങളിൽ തേജോമയമായി കാണപ്പെട്ടി

തന്നു എന്നു ഭഗവൻതന്നെ പറയുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. സർപ്പം കൂതിയിലുള്ള കണ്ഡലിനി, പ്രബുദ്ധമായി സുഷുപ്തിയിൽ കൂടെ സഹസ്രാരത്തിലേക്ക് ഉയരുന്നതും അക്കാലത്തുതന്നെ അദ്ദേഹം പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കണ്ടിരുന്നു; എന്നു മന്ത്രമല്ല “ഇതി ജലധാരയോ വഹ്നിപ്രകാരം വിചിന്ത്യ” എന്നു ജപിക്കുമ്പോൾ അതതുസമയത്തെ പുഷ്യയുടെ സ്വഭാവംപോലെ ആയിരം ജിഹ്വകളോടുകൂടിയ അഗ്നി അതിയായി കത്തി ജ്വലിച്ചു” അതുന്നത മതിൽക്കെട്ടുപോലെ പുജാസ്ഥലത്തെ ബാഹ്യങ്ങളായ എല്ലാ ഉപദ്രവങ്ങളിൽനിന്നും സംരക്ഷിച്ചു വലയം ചെയ്തു നില്ക്കുന്നതായിക്കൂടെ അദ്ദേഹം പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കണ്ടുക പതിവായിരുന്നു. ആ സമയത്തു ഗദാധരന്റെ ശരീരത്തിൽനിന്നു ഒരു പ്രത്യേകശരഭം ഉത്ഭവിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് അനന്യചിന്താസ്വരൂപമായി പരിണമിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഇതിന്നുശേഷമുണ്ടു ഗദാധരനു “ശക്തിമന്ത്രം” സിദ്ധിച്ചത്. ദേവീപുജചെയ്യുന്നതിന്നു ശക്തിമന്ത്രോപാസനം അത്യന്തോപേക്ഷിതമായതാണല്ലോ. ഗദാധരൻ തന്നെ പിന്തുടന്നു ഭവതരീണീക്ഷേത്രത്തിൽ ശാന്തിക്കു യോഗ്യനായിത്തീരണം എന്നു വിചാരിച്ചു രാമകുമാരജ്യേഷ്ഠോപാധ്യായൻ തന്റെ സഹോദരന് അക്കാലത്തെ സുപ്രസിദ്ധഭക്തനും സിദ്ധനും ആയ ശ്രീകേനരാരാമഭട്ടാചാര്യരെക്കൊണ്ടു ശാന്തിമന്ത്രം ഉപദേശിച്ചിട്ടു. ഗദാധരൻ മന്ത്രോപദേശം സിദ്ധിച്ചു ക്ഷണത്തിൽതന്നെ ഭാവാവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചു എന്നും അതുകൊണ്ട് ഗുരു വളരെ അത്ഭുതപ്പെട്ടു എന്നും കുലതാമസം കൂടാതെ ഇഷ്ടദേവതയുടെ അനുഭൂതിഉണ്ടാകുവാൻ അദ്ദേഹം അനുഗ്രഹിച്ചു എന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ഇങ്ങനെ ശാന്തിമന്ത്രം കൊടുത്തതിന്നുശേഷം രാമകുമാരജ്യേഷ്ഠോപാധ്യായൻ ഗദാധരനെക്കൊണ്ടു കുളീക്ഷേത്രത്തിൽ പുജ ചെയ്യിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ആദ്യകാലങ്ങളിൽ

തൻ തന്നെ അടുത്തിരുന്നു വേണുപോലെ പൂജ അഭ്യസിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നെ ഗദാധരൻ സ്വന്തമായി ശരിക്കു പൂജചെയ്യാൻ സാധിക്കുമെന്നുയപ്പോൾ തന്നിട്ട പകരം ദേവീക്ഷേത്രത്തിൽ സഹോദരനെ പൂജയ്ക്കുക്കി രാമകുമാരൻ വിഷ്ണുക്ഷേത്രത്തിലേക്കു മാറി. രാണി രാസമണിയും മധുരനാഥനും ഈ വിവരം അറിഞ്ഞപ്പോൾ അത്ഭുതം സന്തോഷിച്ചുതേ ഉള്ളു. രാമകുമാരന്റെ ആരോഗ്യം ക്രമേണ ക്ഷയിച്ചുവന്നിരുന്നതുകൊണ്ടു കുറുപ്പിക്ഷേത്രത്തിലെ പ്രവൃത്തികളെല്ലാം നിവൃത്തിക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്താൽ സാധിക്കാതായി തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു എന്ന് അവർ മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. പക്ഷെ അദ്ദേഹം സ്വന്തമനസ്സാലെ ഒഴിയുകയല്ലാതെ ഒരിക്കലും ഒഴിപ്പിക്കുവയ്ക്കുന്നതായിരുന്നു അവർ നിശ്ചയിച്ചിരുന്നത്. ആ അവസ്ഥയിൽ അദ്ദേഹം വിഷ്ണുക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കു മാറിയതും, പകരം കുറുപ്പിക്ഷേത്രത്തിൽ ഗദാധരനെ ആക്കിയതും അവർക്ക് അത്ഭുതംതൃപ്തിയെയാണ് പ്രദാനം ചെയ്തത്. ഹരിദയരലു ഗദാധരനെ സഹായിക്കുവാൻ കുറുപ്പിക്ഷേത്രത്തിലെ കീഴ്ശാന്തിയരയും നിയമിക്കപ്പെട്ടു.

ഇങ്ങനെ അല്പകാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ രാമകുമാരജ്യേഷ്ഠപാലുരയൻ, സ്വരാജ്യത്തിലെ പേരുകേട്ട ആചാര്യന്തിലേയ്ക്കു് അല്പദിവസത്തെ അവധിയെടുത്തു, തന്നിട്ട പകരം ഹരിദയരലുവനെ രാമകുമാരജ്യേഷ്ഠക്ഷേത്രത്തിൽ പൂജക്കുക്കി പാർപ്പിച്ചു. പക്ഷെ വിചാരംപോലെ സാധിച്ചില്ല. നാളിലേയ്ക്കു ചേരുന്ന ചടങ്ങു ഷാജംനാർ എന്ന ഭിക്ഷിൽ വെച്ചു് അദ്ദേഹത്തിന്നു പെട്ടെന്നു് ഒരു രോഗം പിടിപെടുകയും അതു നിമിത്തം അധികവെച്ചു നഷ്ടംനേരുകയും ചെയ്തു. ശ്രീമാനായ രാമകുമാരജ്യേഷ്ഠപാലുരയൻ ഇങ്ങനെ ഒരു കൊല്ലം മരുന്നേ ദക്ഷിണാപരത്തിൽ ശാന്തിക്കാരനായിരിക്കുക ഉണ്ടായുള്ളു. അതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ

നിയ്ക്കുന്നു. കെരളവർഷം 1032-ൽ ആയിരിക്കണമെന്നു ഉൾക്കൊള്ളാം.

രാമകുമാരജ്യേഷ്ഠാപരധ്വായന്റെ നിയ്ക്കുന്നു ഗദാധരന്റെ ജീവിതദേശയിൽ ഒരു വലിയ പരിവർത്തനത്തെ ഉണ്ടാക്കിയ സംഭവമാണ്. ചിതാവിലന്റെ മരണശേഷം തന്റെ ഏകദൈവബലമായിരുന്നതു ഇദ്ദേഹമായിരുന്നുവല്ലോ. അതിനാൽ ഇതിനുശേഷമാണ് ഗദാധരന്റെ ജീവിതഗതി ഒരു അഭൂതപൂർവ്വമായ സരണിയെ പ്രാപിച്ചത്. ഒരുവൻ ഈ ഗദാധരന്റെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ സാധിക്കുമെന്നു പരിശോധിക്കുവാൻ ഗദാധരൻ തീർച്ചയാക്കിയതും അതെന്നിന്നുമാത്രമായി മാറാല്ലെന്നും ബലിമെയ്യുവാൻ നിശ്ചയിച്ചതും ഇതിനുശേഷമാണ്. അതിനാൽ പുജാദികൾ കഴിഞ്ഞതിനുശേഷവും വളരെ നേരംകൊണ്ടായി ക്ഷേത്രത്തിൽ നടന്നു കീർത്തനങ്ങൾ പാടിയും സ്തുതിച്ചും കെരളദീർഷം നട്ടുച്ചയ്ക്കും അർദ്ധരാത്രിയും നട അടുത്തു പുറത്തിറങ്ങിയശേഷം ഉടനതന്നെ പഞ്ചവടിയിൽ പോയി ഗുഹനത്തിനിരിക്കും. ഇങ്ങനെ യാതൊരു വിശ്രമവും കൂടാതെ അദ്ദേഹം സമയമെല്ലാം ഈ ഒരു ഉദ്ദേശസാധ്യത്തിന്നു മാത്രമായി ചിലവഴിക്കിപ്പോന്നു. എന്നാൽ ഗദാധരന്റെ ഈ വക സ്വഭാവങ്ങളൊന്നും ഹരിദയരലുചിന്ന് ഒട്ടുംതന്നെ പത്മമയമായിരുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ അനല്പര്യം കൂടാതെയും വിശ്രമമെന്തെന്നറിയാതെയും പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതിനാൽ, ആ പ്രവൃത്തി യുക്തമെന്നു ഉത്കൃഷ്ടമായതായിരുന്നാലും ആരോഗ്യത്തെ ഹനിക്കാതിരിക്കയില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം തീർച്ചയാക്കി. അതിനാൽ ഗദാധരന്റെ ശ്രദ്ധപ്രവൃത്തികൾ എന്തെല്ലാമാണെന്നു കണ്ടുപിടിക്കുവാനും കഴിയുമെങ്കിൽ ഗദാധരനെ അതിൽനിന്നു വിരമിപ്പിക്കുവാനും അദ്ദേഹം ഉറച്ചു. ദക്ഷിണേശ്വരത്തിലെ അന്നത്തെ പഞ്ചവടി ഇന്നു നാം കണ്ടുനന്നുപോലെയുള്ളതെ

ന്നും അല്പമായിരുന്നു. അത് ഒരു ശുശ്രൂഷസ്ഥലവും പല ഭയങ്കരകഥകൾക്കും നിദർശനവും, പകൽ സമയത്തുകൂടെ ജനങ്ങൾ സഞ്ചരിക്കുവാൻ ഭയപ്പെടുന്നതും ആയ പ്രദേശമായിരുന്നു. ഗദാധരൻ ഈ പ്രദേശത്തിലുള്ള ഒരു നെല്ലിമരത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഇരുന്നുായിരുന്നു അക്കാലത്തു ധ്യാനപരിശീലനം ചെയ്യുകയായിരുന്നത്. ഒരു ദിവസം രാത്രി പതിവു പോലെ ഗദാധരൻ പുറത്തിറങ്ങിയപ്പോൾ ഹരിദയം ലുവും പിന്നാലെചെന്നു. ഗദാധരൻ പഞ്ചവടിയിൽചെന്നു നെല്ലിമരക്കുഴിയിലേയ്ക്ക് ഇറങ്ങിയപ്പോൾ പിന്നാലെ പോയിരുന്ന ഹരിദയംലുചിന്ന് അങ്ങോട്ടുചെല്ലുവാൻ ധൈര്യം മതിയായില്ല. അതിനാൽ കൂറത്തു് ഒഴിഞ്ഞു മററിനിന്ന് കുറെ കല്ലുകൾ പെരക്കി എറിഞ്ഞുനോക്കി. അതുകൊണ്ടെന്നും ഒരു പ്രയോജനവും ഉണ്ടാകാതിരുന്നതുകൊണ്ടു് ഇപ്പോൾ ഞങ്ങളുടെ മടങ്ങിപോകുകയാണ് ചെയ്തതു്. പിറേ ദിവസം ഇതിനെപ്പറ്റി ചോദിച്ചപ്പോൾ ഗദാധരൻ പറഞ്ഞ സമരധാനം ഇങ്ങനെ ആയിരുന്നു:—“എന്താ ഇതിൽ ഇത്രയധികം അതിശയിക്കുവാനോ ആക്ഷേപിക്കുവാനോ ഉള്ളതു്. ആ കുഴിയിൽ ഒരു നെല്ലിമരം നിലു്നന്നു നിനക്കു കണ്ടു നില്ലെ. ആ മലകുറുക്കുച്ചുവട്ടിൽ ഇരുന്നു ധ്യാനിക്കുന്നവനു വേഗത്തിൽ ഇഹമപൂർത്തി ഉണ്ടാകുമെന്നു ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതും നിനക്കു് അറിഞ്ഞുകൂടേ? ഞാൻ അതിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഇരുന്നു ധ്യാനിക്കുവാനായിരുന്നു പോയിരുന്നതു്.” ഇതിന്നുശേഷം ഗദാധരൻ അവിടെപോയി ധ്യാനത്തിന്നിരിക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തെ ഭയപ്പെടുത്തുവാനായി ഹരിദയംലു കൂറെന്നിന്നു കല്ലുകൾ പെരക്കി പലതവണ എറിഞ്ഞു നോക്കി. അതുകൊണ്ടെന്നും ഒരു പ്രയോജനവും ഉണ്ടാകുന്നില്ലെന്നു കണ്ടതുകൊണ്ടു് “എന്തെങ്കിലും ആയിക്കൊള്ളട്ടെ” എന്നു വിചാരിച്ചു് അദ്ദേഹം ആ സംരംഭത്തിൽനിന്നു പി

നരറി. അതിന്നു ശേഷം ഗദാധരൻ നിബ്ബാധിതനായി തന്റെ കൃത്യങ്ങൾ നടത്തിപ്പോരുകയും ചെയ്തു.

ഇത്രയെല്ലാം ആയപ്പോഴും ഗദാധരന്റെ പ്രകൃതത്തിന്നു ഒരുവലിയ ഭാവഭേദം നേരിട്ടു. ക്ഷേത്രത്തിലെ പുജാദികർമ്മങ്ങൾക്കുടയും സ്ഥൂലദൃഷ്ടികൾക്കു വേണ്ടതുപോലെ അല്പം തരയിത്തുടങ്ങി. ദേവിയുടെ മുമ്പിൽ കരഞ്ഞുകൊണ്ടു് ഇരിക്കുവാനാണ് തുടങ്ങിയതെങ്കിൽ അങ്ങിനെ മണിക്കൂറുകൾക്കെന്നായി അവിടെ ഇരുന്നു പോകും. ദീപാരാധനയാണ് തുടങ്ങിയതെങ്കിൽ അതിന്നും ഒരുവസാനമില്ല. പുഷ്പം എടുത്തു് അർച്ചനയറണെങ്കിൽ അതിന്നുമാത്രമേ അന്നു സമയമുള്ളു. ഇതെല്ലാം കണ്ടപ്പോൾ മേൽശാന്തിക്കു ബുദ്ധിഭ്രമം ആണെന്നാണ് മററുള്ളവർ വിചാരിച്ചതു്. അതിനാൽ ക്ഷേത്രാധികാരി വിവരമെല്ലാം രാണിരക്ഷമണിയേയും മധുനൈഥനേയും അറിയിച്ചു. അവർ വന്നുനോക്കിയപ്പോൾ, ഗദാധരന്റെ യഥാർത്ഥസ്ഥിതി അറിയുവാൻ അവർക്കു സാധിച്ചതുകൊണ്ടു് അതിന്നു യാതൊരു തടസ്സവും പറയാതെ നടത്തിപ്പോയതേ ഉള്ളു. ഗദാധരന്നു ദേവി പ്രത്യക്ഷമാകുമാണതുകൊണ്ടുള്ള വ്യസനം സഹിക്കവയ്യാതായിത്തുടങ്ങി. ആകാലത്തെപറ്റി ഭഗവാൻതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിനെ ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കാം. ഭഗവാൻ പറയുന്നു:—“അമ്മയുടെ ദിവ്യഭർത്താനുഭൂതി ഉണ്ടാകാതെ ഇരുന്നതുകൊണ്ടുള്ള ദുഃഖം ഒരു ദിവസം എനിക്കു് അസഹ്യമായിത്തീർന്നു. എന്റെ ഹൃദയത്തെ ആരോ പിടിച്ചു പിഴിയുന്നതുപോലെയുള്ള ഒരു കഠിനവേദനയാണ് എനിക്കു തോന്നിയതു്. ഇതശ്ചരാനുഭൂതി ഉണ്ടാകുന്നില്ലല്ലോ എന്ന വിചാരംകൊണ്ടു ഞാൻ അത്യന്തം ദുഃഖിച്ചു. ഈ ദുഃഖം സഹിക്കവയ്യാത്തവിധം അത്ര മർദ്ദഭേദമായി തീർന്നപ്പോൾ ഒരു വലിയ നൈരസ്യമാണ് എനിക്കു് ഉണ്ടായതു്. “ഇതശ്ചരാനുഭൂതി ഉണ്ടാ

കുന്നില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ ഈ ജീവിതംകൊണ്ട് എന്തു പ്രയോജനം—അത് അതിന്റെ പാട്ടിൽ പോകട്ടെ” എന്നിങ്ങനെ വിചാരിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ഉടനെതന്നെ അവിടെ ഒരു ഭാഗത്തു പ്രകാശമാനമായിരിക്കുന്ന എന്തെങ്കിലും ഇരിക്കുന്നതായി ഞാൻ കണ്ടു. ദേവിയുടെ തർഗ്ഗമാത്തിൽ വെച്ചിരിക്കുന്ന വാളായിരുന്നു അത്. ഞാൻ പെട്ടെന്നു ചാടി ഏഴുനേരവും, ആ വാളിനെ കരസ്ഥമാക്കിയതും, ഉറയിൽ നിന്ന് ഉഴരി ഗളഭാഗം ചെയ്യുവാനായി ശക്തിയേറേ കൂടി വീശിയതും എല്ലാം ഒന്നായി കഴിഞ്ഞു. ഹ! അപ്പോൾ എന്റെ ദിവ്യമാതാവിന്റെ ദിവ്യതേജസ്സ് അവിടെ പ്രത്യക്ഷമായി. അത് എന്റെ സ്വാഭാവികമായ മാനുഷഭാവത്തെ നിഷ്ഠോഷം ഇല്ലാതാക്കിയതിനാൽ ആ കേവലാനന്ദത്തിൽ നിമഗ്നനായി ഞാൻ അവിടെ നിലത്തു വീണു. ആ ദിവസവും അടുത്ത ദിവസവും കഴിഞ്ഞത് എങ്ങിനെ ആണെന്ന് എനിക്കു നിശ്ചയമില്ല. എന്റെ മനസ്സിൽക്കൂടെ അവസ്ഥനീയമായ ഒരു ആനന്ദപ്രവാഹം ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതായി ഞാൻ കണ്ടു. അങ്ങിനെ ഒരു ആനന്ദം അതിന്നുമുമ്പു ഒരിക്കലും എനിക്ക് ഉണ്ടായിട്ടില്ല. അതേ സമയത്തിൽതന്നെ ദിവ്യമാതാവിന്റെ പരിശുദ്ധമായ സാന്നിദ്ധ്യത്തെ പറ്റിയുള്ള ഒരു ധാരണയും എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. ആ മുറിയും ക്ഷേത്രവും എന്നുവേണ്ട സമസ്ത പദാർത്ഥങ്ങളും എന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽനിന്നു മാഞ്ഞു. പിന്നെ ഒന്നുംതന്നെ ഇല്ലാത്തതായ ഒരു തൂന്വകാശത്തെ മാത്രമേ എനിക്കു കാണുവാൻ സാധിച്ചുള്ളൂ. അവിടെ സിംഹതിരുവും ദീപ്തിമത്തും ആയ ചിന്താമാവാരാശി; എവിടെ നേർക്കിയൊലും കാണുന്നതെല്ലാം ഈ ഏക പ്രഭാപുരം മാത്രം. എന്നു മാത്രമല്ല ആ വലിയ സമുദ്രത്തിന്റെ സകല ഭാഗങ്ങളിൽനിന്നും വലിയ വലിയ അലകൾ എന്റെ സമീപ

ത്തിലേക്ക് അടിച്ചുവരുന്നതായും ഞാൻ കണ്ടു. അല്പസമയംകൊണ്ട് ആ തിരകളെല്ലാം വന്നു എന്നെ മൂടി എനിക്കു ശ്വാസംമുട്ടി, എന്റെ സാധാരണ ഓർമ്മയെല്ലാം വിട്ടു, ഞാൻ നിലം പതിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു.”

ഇതിനുശേഷം ഗദാധരൻ അമ്മയെ പീരിഞ്ഞിരിക്കുവാൻ വല്ലാത്ത ദുഃഖമാണ് ഉണ്ടായത്. അതിനാൽ ആ യുവാവ് ഒരു ശുദ്ധ ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ ആയിത്തീർന്നു. അമ്മ അമ്മ എന്ന ഏക വിചാരമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുംതന്നെ ഇല്ലാതിരുന്നതുകൊണ്ട് ശാന്തി സംബന്ധിച്ചുള്ള പ്രവൃത്തികൾ പോലും നിവർത്തിക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തെക്കൊണ്ട് സാധിക്കാതെ ആയി. ജനങ്ങളെല്ലാം ഇതു കണ്ടപ്പോൾ ഗദാധരൻ ചിരഭ്രാന്തനെന്നയാണെന്നാണ് തീർച്ചയാക്കിയത്. ഇക്കുറേത്തു പുലകളെല്ലാം നിവർത്തിച്ചിരുന്നത് ഹരിദയംചുതന്നെ ആയിരുന്നു. എന്നാൽ സാധാരണബോധം സാമാന്യമായുണ്ടാകുന്ന അവസരങ്ങളിൽ ഗദാധരൻതന്നെ പുലിക്കുവാൻ പറപ്പെടുകയും ചെയ്യും. അപ്പോഴത്തെ പുരുഷസമ്പ്രദായം ഒന്നു പ്രത്യേകംതന്നെ ആയിരുന്നു. അതിനെ ഹരിദയംചു വിവരിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. “ചിലപ്പോൾ അമ്മാമൻ ഏതാനും പപ്പങ്ങൾ കയ്യിലെടുത്തു തന്റെ തലമുതൽ പാദം വരെ സർപ്പംഗം തുടച്ചശേഷം അതിനെ ദേവിക്കായി അർപ്പിക്കും. ചിലപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വഭാവം ഒരു നല്ല മദ്യപാൻ യുടേതുപോലെ ആയിരിക്കുന്നതു കാണാം. നേത്രങ്ങളും വക്ഷഃപ്രദേശവും രക്തചർമ്മമായി ഇരുന്നേടത്തുനിന്ന് എഴുന്നേറ്റു ലഹരിപിടിച്ചവനെപ്പോലെ ആടി ആടി നടന്ന് അമ്മയുടെ കഴുത്തിൽ കെട്ടിപിടിച്ചു പത്രം അമ്മയെ എന്നപോലെ മുറുപ്പിക്കും. ചിലപ്പോൾ ദേവിയുമായി ഓരോ നേരമ്പോക്കുകൾ പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കും. ചിലപ്പോൾ അമ്മയുടെ കൈ പിടിച്ചു ആടും. ചിലപ്പോൾ നിവേദ്യ

ത്തിൽനിന്ന് ഒരു ഉരുള ഉരുട്ടിയെടുത്തു് അതു വിഗ്രഹത്തിന്റെ വരയിൽ കുത്തിത്തീർക്കി “അമ്മ വയറുനിറയെ ഉണ്ണണം!” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു നില്ക്കും. ചിലപ്പോൾ “എന്താ, ഞാൻ ആദ്യം ഉണ്ണുന്നമെന്നോ എന്നാലേ അമ്മയ്ക്കു വേണ്ടു? അങ്ങിനെയാകട്ടെ” എന്നു പറഞ്ഞു നിവേദ്യത്തിൽനിന്ന് അല്പം താൻതന്നെ ഭക്ഷിച്ചു ബാക്കി ഉരുട്ടിക്കൊണ്ടു വിഗ്രഹത്തിന്നരികെ ചെല്ലും. “ഞാൻ കഴിച്ചുവാല്ലോ. ഇനി അമ്മ കഴിച്ചാട്ടെ” എന്നു പറഞ്ഞു് അതിനെ ദേവിയുടെ വരയിൽ തീർക്കുകൊടുക്കും. അത്തരപ്പൂജയ്ക്കുശേഷം ദേവിയെ പള്ളി അറയിലേയ്ക്കു എഴുന്നള്ളിച്ചാൽ ഗദാധരൻ അവിടെനിന്ന് എന്താ ഞാനും അമ്മയേറടുക്കൂടി ഇവിടെത്തന്നെ കിടക്കണമെന്നോ എന്നാൽ കിടക്കാം. എന്നു പറഞ്ഞു് അവിടെക്കിടക്കും. രാവിലെ അമ്മാമൻതന്നെ എഴുന്നേറുപോയി ദേവിയ്ക്കുവേണ്ട പൂഷ്പങ്ങൾ ശേഖരിക്കുക പതിവാണ്. അപ്പോഴും ആരോ അടുത്തു നില്ക്കുന്നതുപോലെ സംസാരിക്കുന്നതും നേരമ്പോക്കുകൾ പറയുന്നതും എല്ലാം ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇക്കാര്യത്തു രാത്രിസമയങ്ങളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്നു ഉറക്കമേ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. എപ്പോഴും ആരോടോ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതോ കീഴ്ത്തങ്ങൾ പറടി കേൾപ്പിക്കുന്നതോ കേൾക്കും. ഇതെല്ലാം കേൾക്കുമ്പോൾ ആരോ അടുത്തുണ്ടെന്നു തോന്നിപ്പോകും. ചിലപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തെ അവിടെയെങ്ങും കണ്ടുകയേ ഇല്ല. എന്നാൽ പഞ്ചവടിയിൽചെന്നു നോക്കിയാൽ മതി, അവിടെ ധ്യാനമഗ്നനായി ഇരിക്കുന്നതു കണ്ടാവും.”

ഇതെല്ലാം കണ്ടപ്പോൾ എല്ലാവരും വിചാരിച്ചതു് “തദാധരന്നു ഭൂതതുതന്നെ ആണ്” എന്നായിരുന്നു. ക്ഷേത്രം ധീകരരി ഈ വിവരങ്ങളെല്ലാം മധുരനാഥനെ അറിയിച്ചു. മധുരനാഥൻ വന്നു പരിശോധിച്ചപ്പോൾ കാര്യസ്ഥിതികളെല്ലാം ആ ഭക്തന്നു നല്ലപോലെ മനസ്സിലായി. അതിനാൽ

ഗദാധരൻ എന്തുതന്നെ ചെയ്താലും അതിന്നു് ആരും ഒരു തടസ്സവും പറയരുതെന്നും അദ്ദേഹത്തെ യാതൊരുവിധത്തിലും ഉപദ്രവിച്ചുപോകരുതെന്നും ആജ്ഞാപിക്കുകയെന്നു ചെയ്തതു്.

മധുരനാഥൻ ചെന്നു വിവരമെല്ലാം രാസമണിരണ്ടിയെ അറിയിച്ചു. രണ്ടിക്കു ഗദാധരനെ മുന്യുതന്നെ വലിയ ഭക്തിയും ബഹുമാനവും ആയിരുന്നു. ഈ വിവരങ്ങൾ കേട്ടപ്പോൾ അതു ദ്വിഗുണീഭവിച്ചു എന്നു മന്ത്രമല്ല ഈ മഹാപുരുഷനെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുജാസമ്പ്രദായത്തേയും നേരിട്ടു കണ്ടുവന്നായി രണ്ടിതന്നെ ഒരുദിസചം ദക്ഷിണേശ്വരത്തിലേയ്ക്കു പുറപ്പെടുകയും ചെയ്തു. ഗംഗാസ്താനം കഴിഞ്ഞു ദേവീദർശനത്തിന്നു ചെന്നപ്പോൾ ഗദാധരനും അവിടെത്തന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നു. രണ്ടി ദേവിയുടെ മുമ്പിൽ ഭജനത്തിന്നിരുന്നു. ഗദാധരനോടു് ഒരു കീർത്തനം പാടുവാൻ ആവശ്യാപ്തം. ഗദാധരൻ പാടിത്തുടങ്ങി. അപ്പോഴേക്കും ആ ഭക്തരിരോമണിയുടെ മനസ്സു അതിന്റെ സങ്കല്പപരിധികളെല്ലാം തട്ടിത്തകർത്തു വിഭ്രാസബാധം ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു. ആ നിലയിൽ അല്പനേരം ഇരുന്നശേഷം അവിടെനിന്നു പെട്ടെന്നുഴന്നുറങ്ങി രാസമണിയുടെ മുതുകത്തു് ഒരു ചവിട്ടുവെച്ചുകൊടുത്തു. “ഇവിടേയും നിനക്കു് ഇതുതന്നെയുണ്ടൊ വിചാരം. കേരളത്തി കാഴ്ചകളെല്ലാം വീട്ടിൽ ചെന്നതിന്നുശേഷം പോരെ” എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ടാണു ചവിട്ടിയതു്. വാസ്തവത്തിൽ രണ്ടി കേരളത്തിയിൽ നടക്കുന്ന ഒരു വലിയ വ്യവഹാരത്തെപ്പറ്റി ആയിരുന്നു അപ്പോൾ വിചാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതു്. മനസ്സുണ്ടു പ്രവൃത്തിമാത്രം ഈശ്വരപൂജയും ആയിരുന്നു. എന്നാൽ ഗദാധരന്റെ പാദസ്തംഭം ഉണ്ടായമാത്രയിൽ രണ്ടിക്കു് ഒരു വലിയ അനുഭൂതിയുണ്ടാകു് ഉണ്ടായതു്. തന്റെ മനസ്സു കലയറുവിണപോലെ ദേവിയുടെ പാദങ്ങളിൽ പതിച്ചതായി രണ്ടിക്കു തോന്നി. അതിനാൽ ആ ഭക്ത കൃതരർത്ഥ

യരയും തീൻ എന്നാൽ ഗദാധരന്റെ ഈ പ്രവൃത്തി കണ്ടു നിന്നിരുന്ന മറ്റു ക്ഷേത്രവേലക്കാരും റാണിയുടെ അനുയായികളും മറ്റും ഇതു് ഏറ്റവും ആക്ഷേപാർത്ഥമായ ഒരു ധിക്കാര പ്രവൃത്തിയായി എന്നാണു് ധരിച്ചതു്. പരവങ്ങരും എന്തറിഞ്ഞു! അതുകൊണ്ടു് റാണിയുടെ സമ്മതം കിട്ടിയ നിമിഷത്തിൽതന്നെ ഭ്രാന്തൻ ഗദാധരനെ ക്ഷേത്രത്തിൽനിന്നു പിടിച്ചു പുറത്തിറക്കുവാനും, ചെയ്ത ദുന്യത്തിന്നു ശിക്ഷിക്കുവാനും അവർ തയ്യാറായിനിന്നു. ഈ അവസരത്തിലാണു് റാണി പറഞ്ഞു് യുദ്ധമെന്നതു്. അപ്പോൾ അവിടുത്തെ ഭാഷ്യകുട്ടികളു് ആ ധന്യശ്രീ പറഞ്ഞതു് ഇങ്ങനെ ആയിരുന്നു:— “നിങ്ങളുടെ ഭാഗം കണ്ടു നിങ്ങളുടെ പാപമുട്ടു് എന്തിനാണെന്നു ഞാൻ ഉപദിക്കുന്നു. നിങ്ങൾക്കു എന്നിലുള്ള ദുഷ്ടതക്കു ഞാൻ നിങ്ങളോടു കൃതജ്ഞതയുള്ളവർതന്നെ. എങ്കിലും നിങ്ങൾ ഗദാധരനോടു് ഇതിനെപ്പറ്റി വല്ലതും സംസാരിക്കുകയോകട്ടെ അദ്ദേഹത്തെ തൊട്ടുപോകുകയോകട്ടെ ചെയ്തുപോയാൽ അതു് എനിക്കു് ഏറ്റവും അനിഷ്ടവും എന്റെ ഏറ്റവും കഠിനമായ നീരസത്തിന്നു കാരണമാകുന്നതും ആയിരിക്കും. നിങ്ങളെല്ലാം ഈ സംഭവത്തി നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞിരിക്കണം.” ഇങ്ങിനെ ആ സംഭവം റാണിയിൽ ഒരു വലിയ ബഹുമാനത്തെയുണ്ടാക്കിയതു്. ഭഗവാനാൽ ഇദ്ദേഹം അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവർ പിന്നീടു പലരും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്.

ഗദാധരന്റെ ഈ ആദ്ധ്യാത്മിക ഭാവത്തിന്നു വളരെ കഴിയുന്നതിന്നുമുമ്പായി പിന്നേയും ഒരു ഭാവഭേദംകൂടെ നേരിട്ടു: ഗദാധരനു് ദേവിയുടെ നിരന്തരാനുഭൂതി ഉണ്ടായതുകൊണ്ടാണു് ഇങ്ങിനെ വന്നതെന്നു് അദ്ദേഹംതന്നെ പിന്നീടു പറയുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. അദ്ദേഹം ശാന്തിക്കു് തീരെ മതിയാകാതെയായി! അതായതു് ചൈദികജന്മത്തിന്റെ അതി

ത്തികളെയെല്ലാം അതിക്രമിച്ചു തനിക്കു യുക്തമെന്നും നൃപ
 യെന്നും തോന്നുന്നതും, എന്നാൽ പൊതുജനദൃഷ്ടിയിൽ
 തീരെ ആക്ഷേപാർഹങ്ങളും ആയ കൃത്യങ്ങൾ കാലനിയമ
 ന്നെയും ശാസ്ത്രവിധികളേയും അനുസരിക്കാതെ ചെയ്തതുട
 ണ്ടി. എന്നാലും ഗദാധരനെ മേൽശാന്തിയുടെ സ്ഥാനത്തിൽ
 നിന്ന് മറ്റൊരാൾ രാസമണിക്കും മധുരനാഥനും മനസ്സു
 ണ്ടായില്ല. ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കെ ഒരു ദിവസം മധുരനാഥൻ
 ക്ഷേത്രദർശനത്തിന്നു ചെന്നപ്പോൾ പുജാമദ്ധ്യേ ഗദാധരൻ
 ഒരു പ്രത്യേക ഭാവത്തിൽ ഇരുന്നേടത്തുനിന്ന് എഴുന്നേറ്റു,
 ആ സ്ഥാനത്തു് ഹരിദയാലുചിനെ പിടിച്ചിരുത്തി മധുരനാ
 ഥനോടു് ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“ഇന്നുമുതൽക്കു് ഹരിദയാലു
 തന്നെ അമ്മയെ പുജിച്ചാൽമതി. എന്റെ കയ്യിൽനിന്ന്
 സ്വീകരിക്കുന്നതുപോലെ അവന്റെ കയ്യിൽനിന്നു, സ്വീകരി
 ച്ചുകൊള്ളാമെന്ന് അമ്മ പറയുന്നു.” അതുമുതൽ ഹരിദയാലു
 ചിനെ ശാന്തിക്കർക്കി. ഗദാധരൻ ആ പ്രവൃത്തിയിൽനിന്നും
 ഭ്രമിഞ്ഞു. മധുരനാഥൻ ഒരു ഭക്തോത്തമനും ഗദാധരനെ
 നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞവനും ആയിരുന്നിട്ടും ആ ഭാവഭേദത്തെ
 ശരിയായി ജനസ്സിലാക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തെക്കൊണ്ടും സാധി
 ച്ചില്ലെന്നാണ് പറയേണ്ടതു്. ഗദാധരന്റെ ബുദ്ധിഭ്രമസാ
 ഭാവവും പ്രത്യേകിച്ചു് രാണി രാസമണിയെ താഡിച്ച വി
 വരവും അറിവായപ്പോൾ അതു് മസ്തിഷ്കം മുട്ടുപിടിച്ചതു
 കെണ്ടു് വന്നതായിരിക്കുമൊ എന്ന സംശയം അദ്ദേഹത്തി
 ന്നും ഉണ്ടാകാതിരുന്നില്ല. അതിനാൽ അക്കാലത്തു് കൽക്ക
 അത്തിൽ ഏറ്റവും പ്രസിദ്ധനായിരുന്ന കവിരഘുഗംഗാപ്ര
 സാദസേനനെക്കൊണ്ടു് ഗദാധരനെ വികിത്സിച്ചിട്ടു
 തുടങ്ങി.

ഗദാധരൻ ഹാര്യോഗാഭ്യാസം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നതു്
 ഇക്കാലത്താണ്. രാണി രാസമണിയുടെ ഭക്ഷിണേശപരക്ഷേ

ത്രത്തിൽ അനേകം വഴിയൊരുകൾ വന്നിറങ്ങുന്ന പതിവുണ്ടായിരുന്നു. ഇവരിൽ പല ഹാര്യോഗികളും ഉണ്ടായിരുന്നിരിക്കണം. അവരുമായി കണ്ട് പരിചയിക്കുവാൻ ഇടയായതിനാലും, ഒരു പക്ഷെ അവരിൽ ചിലരുടെ ഉപദേശത്തോടുകൂടിയും ആയിരിക്കണം ഈയുവാവ് ഹാര്യോഗാഭ്യാസം തുടങ്ങിയത് എന്നു വേണം വിചാരിക്കുവാൻ.

ഇക്കുറേത്തു്, അതായത് കെരളവർഷം 1043-ൽ ഗദഗുരന്റെ മരണശേഷകാരനായ രാമതരകജ്യേഷ്ഠാചാര്യന്റെ എന്ന ആൾ ഭക്തിഭാഗവതത്തിൽ വന്നുചേർന്നു. അദ്ദേഹം ഒരുമലിയ വിഷ്ണുഭക്തനായിരുന്നു. “ഹലാധരി” എന്നായിരുന്നു ഇദ്ദേഹത്തെ ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ വിളിച്ചുവന്നിരുന്നതു്. ഈ ഹലാധരിയെ ഭവതാരിണിക്കുശ്രത്തിൽ ശാന്തിക്കരയായി നിയമിച്ചു. എന്നാൽ ഭവതാരിണിക്കു് മൃഗബലി നടത്തുന്നതിൽ ഈ വൈഷ്ണവഭക്തൻ അനുകൂലഭാവമുണ്ടാകാൻ ആയിരുന്നില്ല. അതിനാൽ ഒരു ദിവസം പുജാസമയത്തു് കാളിമാതാ ഭയങ്കരകൃതിയിൽ ഭർത്താക്കൊടുത്തു് ആ ശാന്തിക്കരനോടു് അവിടെയിന്നു്. എഴുന്നേറ്റുപോകുവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു എന്നാണു് അറിയുന്നതു്. ഏതായാലും ഒരു മരണം മാത്രമേ അദ്ദേഹത്തെക്കൊണ്ടു് അവിടെ പൂജ ചെയ്യുവാൻ സാധിച്ചുള്ളൂ. വീണ്ടും ഹരിദയം ഉപവിനയെന്നായി നിയമിച്ചു. ഭഗവതിയുടെ കോപംനിമിത്തം ഹലാധരിയുടെ പുത്രൻ മരിച്ചുപോയി എന്നുകൂടി കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഏതായാലും ഒരു മരണം കഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കും ഹലാധരിയെ വിഷ്ണുക്ഷേത്രത്തിലെ ശാന്തിക്കരനായി മാറ്റി നിയമിച്ചു. എന്നാൽ ഇദ്ദേഹം വാഗ്ദാനത്തെ അനുഷ്ഠിച്ചിരുന്ന ഒരു ആളായിരുന്നു. ഈ വാഗ്ദാനം ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം ഉള്ളതാണെങ്കിലും സാധാരണജനങ്ങൾ അതിനെ ആക്ഷേപകരമായിട്ടാണു് കരുതിപ്പോരുന്നതു്. അതിനാൽ ഹലാധരി

യുടെ വരമാചാരപ്രവൃത്തികളെപ്പറ്റി ആളുകൾ ആക്ഷേപമായി സംസാരിക്കുവാൻ തുടങ്ങുകയും അതെല്ലാം ഗദാധരൻ കേൾക്കുവാൻ സംഗതിചരികയും ചെയ്തു. അതിനാൽ അദ്ദേഹം അതിനെ പറ്റി ഹലാധരിയോട് സംസാരിച്ചപ്പോൾ ആ ബ്രാഹ്മണൻ ഭേഷ്യംവരികയാണു് ഉണ്ടായതു്. ഈ ഹലാധരി വാക്സിലിയുള്ള ഒരാൾക്കൂടെ ആയിരുന്നു. ഈ വിവരം കേട്ടപ്പോൾ ഹലാധരി കവിതനായി “എന്നപ്പാറി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞ നിന്റെ വരയിൽനിന്നു് രക്തം ഉലിക്കട്ടെ” എന്നൊരു ശാപം കെട്ടത്തു. ഇതു കഴിഞ്ഞു അധികദിവസം ചെയ്യുന്നതിന്നുമുമ്പായി ഒരുദിവസം രാത്രി ഗദാധരന്റെ തൊണ്ടയിൽ ഒരു ദിക്കിൽ അല്പം ചെറിയുന്നതുപോലെ തോന്നി. അധികം താമസിയാതെ അധിടം പെട്ടി ഒട്ടുവളരെ രക്തം വരികയും ചെയ്തു. ഇതിനെ വിവരിച്ച ഭഗവാൻ പറഞ്ഞ വാക്കുകളെത്തന്നെ ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കാം. ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു:—“രക്തം വളരെ കറുത്തനിറത്തിൽ കട്ടയായിട്ടായിരുന്നതിനാൽകൊച്ചു മന്ത്രമേ പുറത്തേയ്ക്കു് വന്നുള്ളൂ. ഖരക്കിയെല്ലാം വരയിൽത്തന്നെ ഉറച്ചുനിന്നു. രക്തച്ചവരാം നിന്തുവന്നായി ഞാൻ വരയിൽ തുണിക്കുന്തി നിറച്ചു നോക്കി. പക്ഷെ അതുകൊണ്ടെന്നും ഒരു പ്രയോജനവും ഉണ്ടായില്ല. എനിക്കു് വല്ലാത്ത പരിഭ്രമമായി. വിവരം അറിഞ്ഞു ഏതാനും ആളുകൾക്കുടിവന്നു. കൂട്ടത്തിൽ ഹലാധരിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തെക്കണ്ടപ്പോൾ ഞാൻ കണ്ണു നിർവരത്തുകൊണ്ടു് ചേപ്പോ! നിങ്ങളുടെ ശാപംകൊണ്ടു് എനിക്കു പറ്റിയ ആപത്തു് കുണ്ടിലേ? എന്നു ഞാൻ ചോദിച്ചപ്പോൾ ഹലാധരിതന്നെ പെട്ടി കരഞ്ഞുപോയി. ആ ദിവസം ഒരു സിദ്ധയോഗി ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽ വന്നു് തരമുസിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഈ ശബ്ദവും ഖരമുഖവും എല്ലാം കേൾക്കുകയും കേണുകയും ചെയ്തപ്പോൾ അദ്ദേഹം എന്റെ

അടുത്തുവന്ന് വായിൽനിന്ന് പ്രവഹിച്ച രക്തവും അത് പുറപ്പെട്ട സ്ഥാനവും നല്ലപോലെ പരിശോധിച്ചശേഷം, പേടിക്കുവാനൊന്നും ഇല്ലെന്നും, ഇങ്ങിനെ സംഭവിച്ചത് വളരെ അനുഗ്രഹമായിപ്പോയി എന്നും പറഞ്ഞു ഞങ്ങളെ സമാധാനപ്പെടുത്തി. അദ്ദേഹം തുടർന്നുപറഞ്ഞത് ഇങ്ങിനെ ആയിരുന്നു:—“നിങ്ങൾ യോഗം അഭ്യസിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് എനിക്കറിയാം. അതിന്ന് സംശയമേ ഇല്ല. അതിന്റെ ഫലമായി നിങ്ങളുടെ സുഷുപ്തനാളം തുറന്നിരിക്കുകയാണ്. അതിൽകൂടെ മേലോട്ട് പ്രവേശിച്ച രക്തമാണ് ഇത്. ആ രക്തം നേരെ മേല്പോട്ടുകയറി മസ്തിഷ്കത്തിൽ എത്താതെ ഇങ്ങിനെ വായിൽകൂടെ പുറത്തേക്കു വന്നത് വലിയ അനുഗ്രഹമായിപ്പോയി. അതു ഇങ്ങിനെ പുറത്തുപോകാതെ ശിരസ്സിൽ കയറിയിരുന്നു എങ്കിൽ തീർച്ചയായും “ജഡസമായി” വന്നുപോകുമായിരുന്നു. അങ്ങിനെവന്നാൽ പിന്നെ അതിൽ നിന്നു ഒരിക്കലും നിവർത്തിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയില്ല. നിങ്ങളെക്കൊണ്ട് എന്തൊരു ഒരു വലിയ കാര്യം നിർവ്വഹിക്കുവാൻ ഇരപ്പാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടായിരിക്കണം. അതിനാലായിരിക്കണം ഇങ്ങിനെ വരുത്തിയത്. ആ സിദ്ധന്റെ ഇങ്ങിനെയുള്ള വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ എനിക്ക് വളരെ സമാധാനമായി.”

ഇതിനുശേഷം ഗദാധരൻ ആരംഭിച്ചതു ഭാസഭാവത്തിലുള്ള ഭജനമാണ്. ഭാസഭാവത്തിന്റെ പരമോദാഹരണം ഹനുമാനാണെന്നറിഞ്ഞ് അദ്ദേഹം ആദ്യമായി ഹനുമന്റെ വത്തെ സ്വീകരിച്ചു. തന്റെ ആകൃതിയും പ്രകൃതിയും എല്ലാം കരങ്ങിന്റേതുപോലെ ആയി. ഉടുക്കുവാനുള്ള മുണ്ടഴിച്ചു വിവൃതത്ത് ഒരു വാലുപോലെ തുക്കി. നടക്കുന്നതിനു പകരം ചാടിത്തുടങ്ങി. ഭക്ഷണം കരയ്ക്കുന്നിടത്തായി അവതന്നെ വേവിക്കുകയും തൊലിയും മറവും കളയാതെയും കടിച്ചുപലിച്ചു തിന്നുകയായി. താമസം മിക്കവാറും കര

ത്തിന്മേൽതന്നെ. ജപം “രഘുവീരം—രഘുവീരം” എന്നുമാത്രം. കണ്ണുകൾ ഏതൊരു വൃത്താകൃതിയിലായിത്തീർന്നു. അവയ്ക്കു വാനരന്മാരുടെ സഹജമായ അസ്ഥിരഭാവവും സിദ്ധിച്ചു. സർവ്വപരി മുതുകെല്ലിന്റെ അഗ്രം ഒരു ഇഞ്ചോളം വളരുക കൂടിയും ചെയ്തു. എന്തിന്നു് അധികം പറയുന്നു. തന്നെത്തന്നെ മനുഷ്യാനുഭവം മറ്റും ഉള്ള വിചാരങ്ങളെല്ലാം ഇല്ലാതായി, കേവലം വാനരനെപ്പോലെതന്നെ കാലം കഴിച്ചു കൂട്ടി. ഇക്കാലത്തു ഗദാധരൻ ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിയുടെ താദാത്മ്യഭാവം സിദ്ധിക്കുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ ഇതേവരെ ഉണ്ടായിട്ടുള്ള സകല അനുഭൂതികളും, ധ്യാനത്തിലൊക്കെയും അല്ലെങ്കിൽ ബോധാതീതമായ അവസ്ഥയിലൊക്കെയും മാത്രമേ ആയിരുന്നുള്ളൂ. സ്ഥൂലഭൂഷ്മിക പ്രത്യക്ഷമായി കാണാൻ സാധിച്ച ഒന്നാമത്തെ അനുഭൂതി ഇക്കാലത്തായിരുന്നു. ഈ ദാസഭാവം പരിശീലിക്കുന്ന കാലത്തു് ഒരു ദിവസം അദ്ദേഹം പഞ്ചവടിയിൽ ഇരിക്കുന്ന സമയത്തു സാക്ഷാൽ സീതാദേവി അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷമായി. ഗദാധരൻ ഏഴുനേര നമസ്കരിക്കുവാനായി ഭാഗിച്ചു. പക്ഷെ അതിന്നുമുമ്പായിത്തന്നെ ദേവി ഗദാധരനിൽ പ്രവേശിച്ചു് അന്തർധാരണം ചെയ്തു. ഈ ദർശനത്തെപ്പറ്റി ഭഗവാൻതന്നെ ഒരേടത്തു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു് ഇങ്ങനെയാണു്:—“എന്നിങ്ങ് ഇതു ഇശ്വരീധർമങ്ങളിൽ ഒന്നാമത്തേതായിരുന്നു. ഇതിന്നുമുമ്പു ധ്യാനത്തിലൊക്കെയും ബോധാതീത അവസ്ഥയിലൊക്കെയും അല്ലാതെ ദർശനാനുഭൂതി ഉണ്ടായിട്ടില്ല. എന്റെ ഇശ്വരീധർമത്തെ ദർശനം ദേവിതയായ ജാനകീദേവിയുടേതായതുകൊണ്ടായിരിക്കണം എന്റെ ജീവിതം ദേവിയുടേതുപോലെ ദേവഭൂയിഷ്ഠമായിത്തന്നെ തീർന്നിരിക്കുന്നതു്.”

ഇതിന്നുശേഷം ഗദാധരൻ ആരംഭിച്ചതായി കാണുന്നതു് ജ്ഞാനമാർഗ്ഗപ്രകാരമുള്ള ഏതാനും തത്വങ്ങളെ അനുഭവ

ത്തിൽ വരുത്തുവാനുള്ള പരിശീലനമാണ്. ഇതിന്റെ ആവശ്യത്തിലേയ്ക്കായി അദ്ദേഹം പ്രഥമതഃ ഒരു സ്ഥലംതന്നെ സജ്ജമാക്കേണ്ടതായിവന്നു. ഇത്രകാലവും ധ്യാനത്തിനായി ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയിരുന്നത് ആമലകവൃക്ഷച്ചുവടായിരുന്നു എന്നു നരം കണ്ടുവെല്ലാം. ആ പ്രദേശം പണ്ടേതെ ശ്മശാനവും വളരെ നിമ്നോന്നതമായ ഒരു പ്രദേശവും ആയിരുന്നു. ഇത്രകാലവും ആ സ്ഥലം നന്നാക്കുവാനായി ആരും ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നില്ല. ഇപ്പോഴയ്ക്കു ക്ഷേത്രത്തിന്റെ മറ്റു പണികളെല്ലാം അവസാനിച്ചിരിക്കയാൽ ആ സ്ഥലം വെട്ടി നിറത്തുകയും കറുക്കുകളും വെട്ടിമുറിച്ചു നീക്കം ചെയ്യുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ആ കൂട്ടത്തിൽ ഗദാധരന്റെ നെല്ലിമരം കൂടയും പോയ്ക്കിരിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അതിനാൽ ഒരു വിജ്ഞാസ്ഥലം പുതിയതായി കണ്ടുപിടിക്കേണ്ടിവന്നു. ഇതിനായി ഇപ്പോൾ “സാധനരക്ഷിരം” എന്ന പറയപ്പെടുന്നതിന്നരികിലായി ഒരു തപോവനം ഉണ്ടാക്കുവാൻ ഗദാധരൻ നിശ്ചയിച്ചു. ഹരിദയരപ്രവിന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി വിലപം, അശോകം, അശ്വതഥം, ആമലകം, നിംബം എന്നീ മരങ്ങളേയും അനവധി തുളസിപ്പെട്ടികളേയും മല്ല, വാടാമല്ലി മുതലായ പുഷ്പപല്ലികളേയും നട്ടുവളർത്തി. അവ വളരെ വേഗം വളർന്നു അതിന്നന്തർഭാഗത്തെ മറയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. ഇവിടെ വെച്ചാണ് ഗദാധരൻ പിന്നീട് തന്റെ കഠിനസാധനകളെല്ലാം പരിശീലിച്ചത്. ഇതിനെ സംബന്ധിച്ച് ഒരു അതിശയസംഭവം ഉണ്ടായതായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

ഈ ചെടികളെല്ലാം നന്നെ ഇളംപ്രായത്തിൽ ആയിരുന്നകാലത്തു് അവയെ രക്ഷിയ്ക്കുവാനായി അവയ്ക്കു ചുറ്റും ഒരു വേലിക്കെട്ടിയ്ക്കാൻ കൊള്ളാം എന്നു ഗദാധരനു തോന്നി. പക്ഷെ അതിനുവേണ്ട സാമഗ്രിമാത്രം ഒന്നുതന്നെ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നതും ഇല്ല. അതിനാൽ ചിന്താകലനമായി നട

കുമ്പോൾ ഗംഗാനദിയിൽ അടുത്തു് എന്തെങ്കിലും പെരുന്നിക്കിടക്കുന്നതായി അദ്ദേഹം കണ്ടു. ക്രമേണ അലയടിച്ചു് ആ കെട്ടു ഗദാധരൻ നില്ക്കുന്നേടത്തുതന്നെ വന്നുചേർന്നു. അടുത്തുചെന്നു നോക്കിയപ്പോൾ അതിൽ ഒരു വേലിയ്ക്കുവണ്ടു സർവ്വസാധനങ്ങളും ഒരു വെട്ടുകുത്തികൂടിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. അതിനെക്കുറങ്ങാണു പിന്നീടു തോട്ടക്കാരന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി അവയ്ക്കു മുററം വേലി ഉണ്ടാക്കിയതു്.

സത്യത്തെ വേർതിരിച്ചറിയുവാനുള്ള കഠിനസാധനങ്ങളെല്ലാം ഗദാധരൻ അഭ്യസിച്ചു് ഫലസിലിവതത്തിയതു് ഇക്കാര്യത്തും ഇവിടെപ്പൊഴും ആണു്. ധനം, ജാതി, പ്രതാപം, ആസ്വത്വം മുതലായവയെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിക്കുവാനായി ഗദാധരൻ അനുഷ്ഠിച്ച കഠിനസാധനകൾ സാധാരണജനങ്ങൾക്കു ചിന്തിക്കുവാനാകുകയും ഭയങ്കരങ്ങളായവ ആയിരുന്നു. മണ്ണും പൊന്നും തുല്യമാണു് എന്നു ധ്വാനിച്ചു് ഉറപ്പിച്ചുശേഷം ഗംഗാനദിക്കരയിൽ ചെന്നിരുന്നു് ഒരു കയ്യിൽ പണവും മററതിൽ മണ്ണും എടുത്തു പിടിക്കും. അവതമ്മിൽ യാതൊരു വ്യത്യാസവും കാണതാകുമ്പോൾ രണ്ടാണെന്നായി കലർത്തി ഗംഗയിലേക്കു വലിച്ചെറിയും. അങ്ങനെ അദ്ദേഹത്തിന്നു കല്പേതാണു കനകം എന്താണു് എന്നു വേർതിരിച്ചു അറിയുവാൻതന്നെ സാധിക്കാതായി. അതുപോലെതന്നെ ജാത്യഭിമാനത്തെ കളയുവാനായി, സർവ്വം ബ്രഹ്മമയം എന്നു ധ്വാനിച്ചുറപ്പിച്ചുശേഷം ഏറവും താണുജാതിക്കൾക്കു കൂടെയും ബ്രഹ്മണക്കണപോലെ ശുശ്രൂഷചെയ്യും. അതുപോലെ വസ്തുക്കളെല്ലാം പഞ്ചഭൂതസഞ്ചിതമാണെന്നു ധ്വാനിച്ചു് ഉറപ്പിക്കും. ആ അവസ്ഥയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്നു് അന്നവും പുറിയവും തമ്മിൽ വ്യത്യാസപ്പെടുത്തുവാൻ സാധിച്ചിരുന്നില്ല. എന്നിന്നു, പണ്ടു കേട്ടുകേൾവിപോലും ഇല്ലാത്തവിധം, ഇത്യാദി കഠിനസാധനകൾ അനുഷ്ഠിച്ചു് അനു

ഭവപ്പെടുത്തിയതു ഇക്കാരണമായിരുന്നു. അതിന്റെ ഫലമായി ഗദാധരൻ്റെ അക്കാരണത്തു പലപല സിദ്ധികളും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. പക്ഷെ അവയെപ്പറ്റി എന്തെങ്കിലും പ്രസ്താവിക്കുകയോകട്ടെ അവയെ എപ്പോഴെങ്കിലും ഉപയോഗപ്പെടുത്തുകയോകട്ടെ ഉണ്ടായിട്ടില്ല.

ഗദാധരൻ്റെ ഈവിധ സമ്പ്രദായങ്ങളും പ്രവൃത്തികളും കണ്ടപ്പോൾ സാധാരണപേരും അദ്ദേഹത്തെ ഒരു ഭ്രാന്തനാണെന്നു കരുതിയതിൽ ഏന്താണു് അതിശയിക്കുവാനുള്ളതു്? ഈ വിവരങ്ങളെല്ലാം കമരപുകരത്തിൽ ചന്ദ്രമണീദേവിയ്ക്കും കേൾക്കുവാനായി. തന്റെ മൂന്നുപുത്രൻ മരിച്ചുപോയിട്ടു രണ്ടുക്കുറും തികച്ചു് ഇനിയും കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. ഇപ്പോൾ തന്റെ വാത്സല്യഭാജനവും അവസാനത്തെ പുത്രനും ആയ ഗദാധരനു ഭ്രാന്താണെന്നുള്ള വിവരംകൂടെ അറിഞ്ഞപ്പോൾ ആ ദേവി വല്ലാതെ വ്യസനിച്ചു. ഗദാധരനു് ഇപ്പോഴെയ്ക്കു് ഇരുപത്തിമൂന്നുവയസ്സു പ്രായമായിട്ടുണ്ട്. ഏതായാലും പുത്രൻ തന്റെ അടുത്തുതന്നെ ഇരിക്കട്ടെ എന്നു നിശ്ചയിച്ചു 1033-ൽ ആ ദേവി ഗദാധരനെ കമരപുകരത്തിലേയ്ക്കുതന്നെ ആളെ അയച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. ഭ്രാന്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളെല്ലാം അപ്പോഴും ഉണ്ടായിരുന്നു. മന്ത്രവാദങ്ങളും ചികിത്സകളും പലതും ചെയ്തതൊക്കെ. ഇങ്ങിനെ കമരപുകരത്തിൽ അല്പകാലം താമസിച്ചപ്പോഴെയ്ക്കു ഗദാധരൻ്റെ അസ്വാസ്ഥ്യം ഒട്ടുമുക്കുറും ഭേദമാകുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ ഈ താല്ക്കാലിക ശാന്തിയൊക്കെ ചന്ദ്രമണീദേവിയ്ക്കും രാമേശ്വരജ്യേഷോപാധ്യായനും വലിയ വിശ്വാസം ഉണ്ടായില്ല. തന്റെതന്നെ നിർവ്വചിക്കേണ്ടതായ ഏതാനും ഉത്തരവാദിത്വജോലികൾ ഇല്ലാതിരുന്നാൽ മനസ്സു വീണ്ടും മുന്നേപ്പോലതന്നെ തിരിഞ്ഞേയ്ക്കുമെന്നും രോഗം രണ്ടാമതും ഉണ്ടായേയ്ക്കുമെന്നും അവർ ഭയം

പ്പെട്ടു. അതിനാൽ ഗദാധരനെക്കണ്ടു വിവരം ചെയ്തിപ്പിക്കണമെന്നാണ് അവർ നിശ്ചയിച്ചത്. പക്ഷെ ഈ വിവരം മുൻകൂട്ടി അറിഞ്ഞാൽ ഗദാധരൻ വല്ല തടസ്സവും പറഞ്ഞേക്കുമോ എന്ന് അവർ ഭയപ്പെട്ടിരുന്നു. എങ്കിലും കർമ്മസ്ഥിതികളെല്ലാം ഗദാധരൻതന്നെ എങ്ങിനെയോ മനസ്സിലാക്കി; വിചാരിച്ചതുപോലെ വിപ്രതിപത്തി ഒന്നും കണ്ടിട്ടില്ലെന്നുമാത്രമല്ല അതിൽ സംതോഷിക്കുകയും ആഘോഷിക്കുകയുടിയും ആണു ചെയ്തത്. പന്നെ വധുവെ അന്വേഷിക്കുകയായി. തരംപോലെ എങ്ങും കണ്ടുകിട്ടിയില്ല. തരമുള്ള ദിക്കിൽ പണം അധികം ചോദിക്കുന്നു; പണം കുറച്ചതുകൊണ്ടു ദിക്കിൽ തരം ഇല്ലാതിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ എത്രതന്നെ അന്വേഷിച്ചിട്ടും പ്രയോജനമൊന്നും ഉണ്ടാകാതിരിക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ ചന്ദ്രമണീദേവിയും രാമേശ്വരജ്യേഷ്ഠപാലുരായനും വളരെ വ്യസനിച്ചു. ഒരു നിർദ്ദയവും ഇല്ലെന്ന ദിക്കിലായി. അങ്ങിനെ ഇരിക്കെ ഒരു ദിവസം ഗദാധരൻ പെട്ടെന്നു ഭാവാവസ്ഥയിൽ പ്രവേശിച്ചു "ജയരാമവാടിയിൽ ശ്രീമാൻ രാമചന്ദ്രമുഖാപാലുരായന്റെ മഠത്തിൽ ചെന്നുനോക്കൂവിൻ. അവിടെ അവിൾ "കുറുപ്പുകെട്ടി" ഇരിപ്പുണ്ട്" എന്നു പറഞ്ഞു. അതനുസരിച്ചു അന്വേഷണം നടത്തിയപ്പോൾ കന്യകയ്ക്കു അഞ്ചുവയസ്സുമാത്രമേ പ്രായമായിട്ടുള്ളൂ എന്നാണ് അറിഞ്ഞത്. ഏതായാലും ആ വിവരംതന്നെ തീർച്ചയാക്കി. 1266 വൈശാഖമാസത്തിൽ, കെരളവഷം 1034-ൽ ഗദാധരന്റെ ഇരുപത്തിനാലാമത്തെ വയസ്സിൽ, കുമാരപുരത്തിൽനിന്നു നാലുനാഴിക പടിഞ്ഞാറുള്ള ജയരാമവാടിയിലെ ശ്രീമാൻ രാമചന്ദ്രമുഖാപാലുരായന്റെ മകൾ അഞ്ചുവയസ്സു പ്രായമുള്ള ശരദാമണി എന്ന ബാലികയെ ഗദാധരൻ വിവാഹം ചെയ്തു. വിവാഹാനന്തരം അദ്ദേഹം ഒരു കെരളവും ഏഴുമാ

സപ്തം കഥാരപുരത്തിൽ തന്നെ തരമസിപ്പു. ഇക്കാര്യത്തെക്കുറിച്ചു
 ശരദാമണിക്ക് എഴുവയസ്സു തികഞ്ഞതു്. അപ്പോൾ ദേശം
 ചരപ്രകാരം നടത്തുവാൻ ആരും കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തി
 ഗദാധരൻ ഭാഗ്യഗുഹത്തിൽപോയി തരമസിപ്പുശേഷം
 ശരദാമണിയേയും കൂട്ടി കഥാരപുരത്തിലേക്കു മടങ്ങി.
 തന്നെത്തന്നെ സഗുഹചരസം ഗദാധരൻ കട്ടംതന്നെ സന്തോ
 ഷകരമായി നേർന്നപ്പൊഴി. വീട്ടിലെ ധനസ്ഥിതി കട്ടം
 തന്നെ രൂപം കരമല്ലാത്ത നിലയിൽ ആയതുകൊണ്ടു താൻ
 നിമിത്തം അധിക പിലവുണ്ടാകരുതെന്നുവെച്ചായിരിക്കണം
 ഇത്തവണ ദക്ഷിണേശ്വരത്തിലേക്കു തന്നെ മടങ്ങുവാൻ നിശ്ച
 യിപ്പതു്.

മതാചിന്നായ അനുഭൂതി—ഗദധരൻ ഭക്ഷിണേ
 പരത്തിൽ വന്ന് മുന്നേപടി ശാന്തിയേറ്റു. പക്ഷെ അധി
 ക്കാലത്തേയ്ക്ക് ആ വക കൃത്യങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കുവാൻ ഗദാ
 ധരനെക്കൊണ്ടു പിന്നെയും സാധിച്ചില്ല. രോകാളങ്ങൾ
 എല്ലാം ക്ഷണന മറന്നു; തനിക്കു ഒരു വിട്ടുണ്ടെന്നോ, അമ്മ
 യുണ്ടെന്നോ, ഭർത്താക്കുണ്ടെന്നോ, ശരീരം തന്നെയുണ്ടെന്നോ
 ഉള്ള വാചസ്പത്യം അദ്ദേഹത്തിന്നു ഇല്ലാതായി. സദാ
 ദേവിപ്രസാദം ഉള്ള ചിന്താമത്രം മനസ്സിലും ധ്യാനം ജപം
 മുതലായ കൃത്യങ്ങൾമത്രം ബാഹ്യമായിട്ടു മാത്രം
 നിന്നു, മുമ്പാലത്തെ രോഗങ്ങളെപ്പോലും കുറയ്ക്കുക കഠിന
 മായും നിവൃത്തം വീണ്ടും ബാധിച്ചു പുഷ്പം നിവൃത്തി
 യില്ലെന്നു ദിക്കെത്തി. മുന്നേപ്പോലെ കവാതജനംഗപ്ര
 സാദനം ചികിത്സയും തുടങ്ങി. അദ്ദേഹംകൊണ്ട്, ഉണ്ണു
 മിക്കുംകൊണ്ടുണ്ടായ ബുദ്ധിഭ്രമമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു പല
 ദിവസം പലതരം പ്രയോഗിച്ചുനോക്കി. യാതൊരു പ്രയോ
 ജനവും ഇല്ലാതെത്തന്നെ ഉണ്ടായില്ലെന്നു പറഞ്ഞാൽ മതി
 യല്ല.

മകനു രണ്ടാമതും രോഗം തുടങ്ങിയിരിക്കുന്ന വിവരം ചന്ദ്രമണീദേവി അറിഞ്ഞു വളരെ വ്യസനിച്ചു. മാനുഷസുഖഭരമായ പ്രവൃത്തികളെല്ലാം ഇതിന്നുമുമ്പു ചെയ്തുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു; അതിവിദഗ്ദ്ധനായ വൈദ്യനെക്കൊണ്ടു ചികിത്സിപ്പിച്ചു; ചണ്ഡപൂജ മുതലായ മാന്ത്രികകർമ്മങ്ങളും നടത്തി; ഇനി ആ വഴിയിൽ ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടൊന്നുംതന്നെ ഇല്ല; ഈശ്വരവിധി ഇങ്ങിനെ ആയിരിക്കാം എന്നിങ്ങിനെ വിചാരിച്ചു ഈ വിവരം കേട്ടതിന്നുശേഷം ചന്ദ്രമണീദേവി കമരപുകരത്തിലെ ശിവക്ഷേത്രത്തിൽ വീണു കിടപ്പായി. ഇങ്ങിനെ അത്യന്തദുഃഖത്തോടെ അവിടെ വീണു കിടന്നു നിലവിളിച്ചപ്പോൾ “നീ മുകുന്ദപുരത്തിൽപോയി പ്രാർത്ഥിക്കുക, അവിടെ ചെന്നാൽ നിനക്കു സങ്കടനിവൃത്തി വരുന്നതാണ്” എന്ന ഒരു ആദേശം ദേവിയ്ക്കു സിദ്ധിച്ചു. ദേവി ഉടനെത്തന്നെ അങ്ങോട്ടു പോയി. പക്ഷെ അതേ വരെ മുകുന്ദപുരത്തിലെ ശിവനെ ഈ വക ആഗ്രഹിച്ചിരിക്കുകയും ആരും അത്രയ്ക്കിട്ടാത്ത കേട്ടുകേൾവിപോലും ഇല്ലായിരുന്നു. അതിനാൽ ദേവിയുടെ ഈ സംരംഭം കണ്ടപ്പോൾ പലരും വിരോധം പറഞ്ഞുനോക്കി. ദേവി അതൊന്നും കൂട്ടാക്കിയില്ല. മുകുന്ദപുരത്തുചെന്നു അതികഠിനമായ നിഷ്ഠയോടുകൂടി ഭജനം ഇരുന്നു. മൂന്നരദിവസത്തിന്റെ അന്തിമയാമത്തിൽ ദേവി ഭാവാവസ്ഥയിൽ പ്രവേശിച്ചു. ദേവിയുടെ മുമ്പിൽ പാമശിവൻ പ്രത്യക്ഷമായി “ഭയപ്പെടേണ്ട. നിന്റെ പുത്രനു രോഗമൊന്നും ഇല്ല. ഈശ്വരനഭ്യർത്ഥിയോണം അവനിൽ ഈ അവസ്ഥഭേദങ്ങളെല്ലാം ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നത്” എന്ന് അരുളിച്ചെയ്തു. ദേവിയ്ക്കു സർവ്വസംശയങ്ങളും നീങ്ങി, സമാധാനത്തോടെ കമരപുകരത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങിപ്പോരികയും ചെയ്തു.

മധുരനാഥന്റെ ദർശനം—മധുരനാഥൻ ഗദാധരന്റെ ഒരു വാത്സല്യമിത്രവും വലിയ ഭക്തനും ആയിരുന്നു എന്നു

നമുക്ക് ഇതിന്നുമുമ്പുതന്നെ ധരിക്കുവാൻ സാധിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ഭഗവന്റെ ശുശ്രൂഷക്കായി അവതരിച്ചിട്ടുള്ള രസധരന്മാരിൽ സർവ്വപ്രധാനിയും പരമഭക്തനും ആയ മധുരനാഥന് ഇതിന്നു മുന്പേതന്നെ ഭഗവന്റെപ്പറ്റി പല അനുഭൂതികളും അനുഭവങ്ങളും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ അത്ര തുല്യതകരമായ ഒരു പ്രത്യക്ഷദർശനം ഉണ്ടായത്, ഈ അവസരത്തിലാണ്. ഇക്കാലത്തു ഒരു ദിവസം ഗദാധരൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വന്തമഠത്തിന്റെ (ഭക്ഷിണേശ്വരക്ഷേത്രവളപ്പിൽ ഗംഗാനദിക്കരയിലായി ഗദാധരന്റെ താമസത്തിന്നു പ്രത്യേകമായി വെച്ചിട്ടുള്ള മഠത്തിന്റെ) വരാന്തയിൽ ഏകാകിയായി ഭാവാവസ്ഥയിൽ അങ്ങമിങ്ങും നടക്കുകയായിരുന്നു. ഗദാധരൻ ഇങ്ങിനെ നടക്കുന്നതു മധുരനാഥൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബങ്കളാവിൽനിന്നു നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. പക്ഷെ ആ വിവരം ഒന്നും ഗദാധരൻ അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല. മധുരനാഥൻ ഒരേരേ കർതൃങ്ങളേപ്പറ്റി ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മദ്ധ്യത്തിലാണ് ഗദാധരനെ കണ്ടത്. അല്പസമയം കണ്ണിമയൊട്ടതെ അങ്ങിനെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നശേഷം അദ്ദേഹം അവിടേനിന്നെഴുന്നേറ്റു കടി വന്നു ഗദാധരന്റെ കരകൽചീങ്ങു നമസ്കരിച്ചു. ഗദാധരൻ ഇതു കണ്ടപ്പോഴേയ്ക്കും ഭയമാണ് ഉണ്ടായത്. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു:—“എന്താണിതു”. നിങ്ങൾ ഈ കരണിക്കുന്നതെന്താ? നിങ്ങൾ ഈ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ മേൽക്കോയ്മ. റാണിരാസമണിയുടെ ജാമതാവ്. മഹായോഗ്യൻ. ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ഭൃത്യൻ. ഒരു വെറും ശാന്തിക്കാരൻ. അങ്ങിനെയിരിക്കെ നിങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ കണ്ണുനീർ വാർത്തുകൊണ്ടു നമസ്കരിക്കുന്നതു കണ്ടാൽ ഈ ക്ഷേത്രത്തിലെ ജോലിക്കാർ നിങ്ങളെപ്പറ്റി എന്തു വിചാരിക്കും. മേലേ! ഇതെന്തെന്നു അരുത്. എഴുന്നേല്ക്കുക; വേഗം എഴുന്നേല്ക്കുക.” എന്തു പറഞ്ഞിട്ടെന്താ കര

നേരത്തേക്ക് അതെന്നും മധുരനാഥൻ കേട്ടില്ല. പിന്നെ എഴുന്നേറ്റു പറയുന്നു:—“ബാബാ! അങ്ങ് ഇവിടെ നടന്നു കൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ ഞാൻ അവിടെ ഇങ്ങോട്ടുതന്നെ നോക്കി കൊണ്ടിരിക്കുക ആയിരുന്നു. അപ്പോൾ ബാബാ ആൾ ഇതെന്നും അല്ലെന്നു ഞാൻ വ്യക്തമായി കണ്ടു. ഇങ്ങോട്ടു വരുമ്പോൾ ബാബാ ക്ഷേത്രത്തിലെ ദേവിതന്നെ ആയിരുന്നു. തിരിഞ്ഞു അങ്ങോട്ടു പോകുമ്പോൾ മഹാദേവനെപ്പോലെയും ഇരുന്നു. ആദ്യം ഇതൊരു മിഥ്യഭ്രമം മാത്രമായിരിക്കുമെന്നു ഞാൻ വിചാരിച്ചു. അതുകൊണ്ടു പിടന്നയും പിന്നേയും പലതവണ ഞാൻ വളരെനേരം സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. അപ്പോഴെല്ലാം കണ്ടതു് ഇതുപോലെതന്നെ ആയിരുന്നു. എത്രത്തോളം സൂക്ഷിക്കുന്നുവോ അത്രത്തോളം അധികമധികം വ്യക്തമായിട്ടാണു കണ്ടതു്.” ഇതിനെപ്പറ്റി ഭഗവാൻതന്നെ പിന്നീടു് ഇങ്ങിനെ പറയുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്—“ഈ വിവരം റാണി കേട്ടാൽ മധുരനാഥനെ വശീകരിക്കുവാൻ ഞാൻ വല്ലതും പ്രവർത്തിച്ചിരിക്കുമെന്നു വിചാരിക്കുമൊ എന്നുകൂടി എന്നിക്കു സംശയമായി. വളരെ കക്കുപറഞ്ഞിട്ടാണു് അവന്നു ഒരുവിധം സമാധാനമായതു്. അവൻ എന്നിക്കുവേണ്ടി ഇത്രയൊക്കെ ചെയ്യുന്നതും എന്നെ ഇത്രയൊക്കെ സ്തേഹിക്കുന്നതും വെറുതെയൊണെന്നാണെന്നിങ്ങുള്ളല്ലാം വിചാരിക്കുന്നതു്. ഇങ്ങിനെ പലതും അമ്മ അവന്നു പലപ്പോഴും അനുഭവപ്പെടുത്തി കൊടുത്തിട്ടുണ്ടു്. അവന്റെ ഇഷ്ടം അവനിലുള്ള വാത്സല്യംനിമിത്തം ഒരു പ്രത്യേക ഭേദമെടുത്തു് അവൻ ഒന്നിച്ചു നടക്കുമെന്നു് അവന്റെ ജാതകത്തിരുതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണു്.” ഇതിന്നു ശേഷം ഗദാധരനോടുള്ള മധുരനാഥന്റെ ഭാവം എതുപ്രകാരമായിരിക്കുമെന്നു നമുക്കു് ഉൾക്കൊള്ളുന്നതേയുള്ളു. ആവക സംഗതികൾ നമുക്കു വഴിയെ കാണാകുന്നതുമാണു്.

രസമണിയുടെ ഭേദാന്തരപ്രാപ്തി—കെരളവർഷം 1035-ൽ ആണ്. ഗദാധരൻ മുഖ്യ പഠത്തെപ്രകാരം ദക്ഷിണേന്ത്യയിലേയ്ക്ക് മടങ്ങിവന്ന് ഭവതാരിണീക്ഷേത്രത്തിലെ മേൽശാന്തിസ്ഥാനം രണ്ടാംപ്രാവശ്യം കയ്യേറ്റത്ത്. അതിന്നടുത്ത സംവത്സരത്തിൽ, അതായത് 1036-ന്റെ ആരംഭത്തിൽ രാണിരസമണി എവിടെയോ ഒന്നു കൽപ്പത്തി വീണു എന്ന കാരണത്താൽ അസ്വസ്ഥയായി കിടപ്പിലായി. ക്രമേണ അത് ഉദരദുഃഖത്തിന്നു ഇടയാക്കുകയും ഒടുവിൽ 1861 ഫിബ്രുവരിമാസം 19-ാംനു ആ ധന്യശ്രീരത്നം അംബാപാദത്തിൽ അഭയം പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തു. ഭേദാന്തരഗത്തിന്നുള്ള സമയം അടുത്തപ്പോൾ, ഗംഗാനദിക്കരയിൽ അതമിനേഹരമായ ഒരു മണ്ഡപം നിർമ്മിച്ച് രാണിയെ അങ്ങോട്ടു കൊണ്ടുപോയി. അവിടെവെച്ചു ഭേദിയെ പ്രത്യക്ഷമായി കണ്ടു ഭേദിയോടു ചേരുകയാണെന്നായ്ക്കൂടാ. ആ ധന്യയായ രസമണി അവസാനം പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ ഇങ്ങിനെ ആയിരുന്നു:—“ഓ! അമ്മ. അമ്മ വന്നുവെല്ലോ. എന്തെന്നു മറയിരിക്കുന്നു! അമ്മ ഇവിടെ എന്നെ ഇരിക്കണം. ഞാൻ അമ്മയുടെ മറുപടിയിൽ തല ചായ് ചുക്കുകയുണ്ടു്.” ശരണി. ശരണി. ശരണി.

രാണിരസമണിയുടെ സമരധിക്കരേണഃ ദക്ഷിണേന്ത്യയിന്റെ ഭരണാധികാരം മുഴുവനും മധുരനാഥനാൽതന്നെ വന്നുചേർന്നു.

ഭൈരവബ്രാഹ്മണിയും ഭഗവാനും—ഇനി നമുക്ക് ഗദാധരന്റെ ചരിത്രത്തിലെ സർവ്വപ്രധാനമായി മറ്റൊരു ഭാഗത്തിലേയ്ക്ക് പ്രവേശിക്കാം. ഇത്രയും പറഞ്ഞതിൽനിന്നു ഗദാധരൻ ഒരു അസാധാരണ മനുഷ്യനാണെന്നും, ആ ധന്യരായാവിന്ന് ഇതപരാനുഭൂതി ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നും, അദ്ദേഹം പല കുറിയ സാധനങ്ങളും അനുഷ്ഠിച്ച് പല സിദ്ധികളും നമ്പരദിച്ചിരുന്നു എന്നും നമുക്കു മനസ്സിലാക്കുവാൻ

സംധിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ വലിയ വിദ്യാഭ്യാസമെന്നും കൂടാതെ കേവലം സ്വന്ത ഉത്സാഹംകൊണ്ടും വൈരാഗ്യബുദ്ധികൊണ്ടും മാത്രമാണ് ഇത്രയും പ്രവർത്തിച്ചു ഫലിപ്പിച്ചതെന്നും നമുക്ക് അറിയുവാനിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും ഈ പ്രവൃത്തികളും ഇതുവരെ ഉണ്ടായിരുന്ന അനുഭൂതികളും എല്ലാം അദ്ദേഹത്തെ ഒരു അധികാരിയോക്കി ചെയ്തതേയുള്ളൂ എന്നുവേണം വിചാരിക്കുവാൻ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശാസ്ത്രീയമായ ശിക്ഷണവും പരിശീലനവും അഭ്യസനവും എല്ലാം ഉണ്ടാകുവാൻ പോകുന്നത് ഇവിടുന്നങ്ങോട്ടാണ്. ഇത്രയും ആയതു കൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്നു ഗുരുവിനെ സിദ്ധിക്കുവാനുള്ള യോഗ്യത സിദ്ധിച്ചു എന്നു മാത്രമേ ആയുള്ളൂ. ശിഷ്യനു സംസ്കാരം തികയുമ്പോൾ ഗുരു തന്നെതന്നെ ആഗതനായിക്കൊള്ളും എന്നുള്ള പ്രമാണം അനുസരിച്ചു ഗദാധരൻ ഇപ്പോൾ ഒരു ഗുരുലഭം ഉണ്ടാകുകയും ചെയ്തു.

ഭൈരവിബ്രാഹ്മണിയും ഗദാധരനും തമ്മിൽ ഉണ്ടായ സന്ദർശനം ഗദാധരന്റെ ജീവിതത്തിലെ സ്വപ്നാത്മകമായ മറ്റൊരത്തിന്നു നിദാനമായ സംഭവമായിരുന്നു. രാണീരംഗമണിയുടെ സമധികാരിയെ വളരെക്കാലം ചെല്ലുന്നതിന്നു മുമ്പായി ഒരു ദിവസം പത്തു നാലു വയസ്സിൽ അധികം പ്രായം ചെല്ലാത്തവളും അതി സൗഭാഗ്യവതിയും ആയ ഒരു ഭൈരവിബ്രാഹ്മണി ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽ വന്നുചേർന്നു. ഈ ബ്രാഹ്മണി ഗദാധരനെക്കണ്ട് അധികനേരം അശ്രുധരപൊഴിഞ്ഞുകൊണ്ടു നിന്നശേഷം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“ബാലാ! നിങ്ങൾ ഇവിടെ ആയിരുന്നോ? ഇവിടെ എങ്ങനെയെന്നു കണ്ടെത്തുമെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തോടുകൂടി ഞാൻ വളരെക്കാലമായി ഈ ഗംഗാതീരത്തിലെല്ലാം നിങ്ങളെ തിരഞ്ഞു നടക്കുന്നു. ഇപ്പോഴാണ് എന്റെ ആഗ്രഹം സഫലമായത്.” ഇത്രയും കേട്ടപ്പോൾ ഗദാധരൻ ചോദിച്ചു:—“ഭേ

വി! അങ്ങയ്ക്ക് എന്നെ എങ്ങിനെയാണു പരിചയം?" എന്ന്. അതിന്നു ദേവി പറഞ്ഞു:—“നിങ്ങളെ മൂന്നുപേരെ കണ്ടുപിടിച്ചു് ആദ്ധ്യാത്മികമർദ്ദത്തിൽ നിങ്ങൾക്കുവേണ്ട സഹായം ചെയ്യണമെന്ന് എനിക്ക് ആദേശം സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവരിൽ രണ്ടുപേരെ ഞാൻ കിഴക്കെ ബങ്കാളത്തിൽവെച്ചു കണ്ടുകഴിഞ്ഞു. ഇപ്പോൾ ഇതാ ഇവിടെവെച്ചു് അങ്ങയേയും കണ്ടെത്തിയിരിക്കുന്നു.” ഗദാധരൻ ബ്രാഹ്മണിയുടെ ഈ വാക്കിൽ യാതൊരു സംശയവും ജനിച്ചില്ല. ഒരു മൗനഭക്തനായ പുത്രൻ പുത്രവത്സലയായ മാതാവിന്റെ സമീപത്തിൽ എന്നപോലെ ഗദാധരൻ ദൈരവി ബ്രാഹ്മണിയുടെ അരികിൽ ചെന്നിരുന്ന് തന്റെ അവസ്ഥകളെ എല്ലാം ആദേവിയെ വിശദമായി പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. ഒടുവിൽ “ഇതെല്ലാം എന്താണ്? ഞാൻ പരമാർത്ഥത്തിൽ ഭ്രാന്തൻതന്നെ ആണോ? ഞാൻ ദേവിയെ ഭജിച്ചതിന്റെ ഫലമായി എനിക്കു കിട്ടിയതു് ഈ മഹാവ്യായാഗത്തെ ആയിരിക്കുമോ?” എന്നെല്ലാം ചോദിച്ചു. അപ്പോൾ ആ ദേവി:—“ചാവാ! നിങ്ങൾക്കു ഭ്രാന്താണെന്നു പറയുന്ന ഭ്രാന്തന്മാർ ആരാണ്? ഇതു ഭ്രാന്തൊന്നുമല്ല. മഹാഭാവാനുഭൂതിയിൽ ഇങ്ങിനെയെല്ലാം ഉണ്ടാകുക പതിവാണ്. അധർമ്മംതന്നെ അങ്ങയുടെ യഥാർത്ഥസ്ഥിതി അറിയുവാൻ സാധിച്ചിട്ടില്ല. ശ്രീമതി രാധികാദേവിയ്ക്കും മഹാപുരുഷൻ ശ്രീ ചൈതന്യദേവനും ഇങ്ങിനെയെല്ലാം ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതായി ഭക്തിശാസ്ത്രങ്ങളിൽ കാണുന്നില്ലയോ. ആകെല്ലാം യഥാർത്ഥമായ ഈ ശാപഭക്തി ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ അവകെല്ലാം ഇങ്ങിനെതന്നെ സംഭവിച്ചിട്ടും ഉണ്ട്” എന്നിങ്ങിനെ പറഞ്ഞു ഗദാധരനെ സമാധാനപ്പെടുത്തി.

തന്നത്തരം ഗദാധരൻ കൊണ്ടുവന്ന ഏതാനും പലഹാരങ്ങൾ രണ്ടുപേരുംകൂടി ഭക്ഷിച്ചശേഷം ദൈരവിബ്രാഹ്മണികലവറയിൽ ചെന്നു് സദാപ്പത്തി വാങ്ങി പഞ്ചവടിയിൽ

കൊണ്ടുപോയി ഭക്ഷണം പാകംചെയ്തു. എല്ലാം തയ്യാറായപ്പോൾ താൻ സഭ കണ്ണത്തിൽ ധരിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കുന്ന ഒരു ചെറിയ രഘുവീരവിഗ്രഹത്തെ എടുത്തു, അഭിഷേകാദികൾ കഴിച്ച്, തയ്യാറാക്കിയ ഭക്ഷണത്തെ ആ ഇഷ്ടദേവനായി നിവേദിച്ച് ആ ദേവി ധ്യാനത്തിന്നു തയ്യാറായി! ആ ദിവ്യസ്രീ ബാഹ്യചേഷ്ടകളെല്ലാം വിട്ട് ഇരിപ്പായി. ആ അധസ്ഥയിൽ ദേവിക ദിവ്യമായ ഒരു അനുഭൂതി ഉണ്ടാകുകയും ചെയ്തു. ഗദേധരനും ഏതാ ദിവ്യമായ ഒരു ഭാവത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. താൻ അറിയത്തക്കതന്നെ എന്തോ ഒരുകഷ്ണവിശേഷത്താൽ ഒരു യന്ത്രപ്രാപയനപോലെ അദ്ദേഹം ദൈവിയുടെ സമീപത്തേയ്ക്കു ചെന്നു അവിടെ രഘുവീരനായി നിവേദിച്ച് വെച്ചിരിക്കുന്ന നിവേദ്യം എടുത്തു ഭക്ഷിച്ചുതുടങ്ങി. ദൈവീബ്രഹ്മണി ക്രമേണ ബോധാവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ച് കണ്ണു തുറന്നു നോക്കിയപ്പോൾ കണ്ടത് ഇതായിരുന്നു. അപ്പോഴാണ് തന്റെ ആന്തരാനുഭൂതിയും പ്രത്യക്ഷപ്പെടാനും ആ ദേവിക്ക് ഒത്തുചെന്ന്ത്. എന്നാൽ ഗദേധരനോട് സാബോധാവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചപ്പോൾ പരിഭ്രമിക്കുകതന്നെചെയ്തു. “ഞാൻ ഇങ്ങിനെ ഒരേതന്നെല്ലാം ചെയ്യുന്നുവല്ലോ. ഇതിന്നു തക്കവണ്ണം എന്റെ ബുദ്ധി ഭ്രമിക്കുന്നത് എന്തുകൊണ്ടാണ്?” എന്നല്ലാം ക്ഷമയോചനസ്വരത്തിൽ പറയുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ “നിങ്ങൾ അബലമെന്നും ചെയ്തില്ല. പ്രവർത്തിച്ചതെല്ലാം ഉചിതംതന്നെ ആയിരിക്കുന്നു. ഈ വക പ്രവൃത്തികളുടെ എല്ലാം കർത്താവ് നിങ്ങളുടെ ഉള്ളിൽ പ്രശോഭിക്കുന്ന ആ ചൈതന്യവിശേഷമല്ലതെ നിങ്ങളല്ല. എന്റെ ധ്യാനത്തിൽ എനിക്കുണ്ടായ അനുഭൂതികൊണ്ട് അങ്ങയുടെ അന്തർഗ്ഗതചൈതന്യത്തെ എനിക്ക് നല്ലപോലെ അറിയുവാനായിരിക്കുന്നു. ഇന്നു മുതൽ ഞാൻ എന്റെ നിത്യകർമ്മങ്ങളൊന്നും ചെയ്യാതെയായ ആവശ്യമില്ല. അവയെല്ലാം ഇന്ന് സാഹചര്യം സി

ലിച്ച് കഴിഞ്ഞു" എന്നിങ്ങനെ പാഞ്ഞു ഗദാധരന്റെ ഭക്ഷണാവശിഷ്ടത്തെ രഘുവീരന്റെ പ്രസാദമായി കർത്തി എടുത്തു" തിരസ്സിൽവെച്ചു അതിർത്തിയേറടെ ഭക്ഷിച്ചു. താൻ അത്രകാലവും വഹിച്ചുകൊണ്ടു നടന്നിരുന്ന ആ വിഗ്രഹത്തെ ഗംഗാനദിയിൽ അപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ദൈരവ ബ്രാഹ്മണിയും ഗദാധരനും തമ്മിൽ കണ്ട ഒന്നാമത്തെ ദിവസം തന്നെ ഇത്രയും സംഭവിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ഈ ദൈരവിബ്രാഹ്മണി ഭക്ഷിണേശ്വരത്തിൽ ഇങ്ങിനെ ഒരാഴ്ചയോളമെ താമസിക്കുക ഉണ്ടായുള്ള പാപത്തെ അവിടെനിന്നു" രണ്ടുനാഴിക അകലെയുള്ള ആർയ്യോട്ടാലെ ദേവമണ്ഡലഘട്ടത്തിൽ പോയി താമസമാക്കി. ഈ ദൈരവിബ്രാഹ്മണിയായ ഗദാധരന്റെ ആദ്യത്തെ ഗുരു എന്ന് പറയാം. എന്നാൽ ഗദാധരനിൽനിന്നു ദൈരവിബ്രാഹ്മണിയും പലതും അഭ്യസിക്കുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഗദാധരൻ ഒരു സാധാരണമനുഷ്ഠനല്ലെന്നും, ശ്രീചൈതന്യദേവൻ ഒട്ടുപിൽ ചെയ്ത വാഗ്ദാനം അനുസരിച്ചുണ്ടായ അവതാരമാണെന്നും ആ സ്മൃതത്വം തീർച്ചയാക്കി. ശ്രീചൈതന്യദേവൻ മുഹൂർത്തവരുടെ അവസ്ഥയ്ക്കും ഗദാധരന്റെ അവസ്ഥയ്ക്കും തമ്മിൽ ശരിയായ സാദൃശ്യം ഉണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടും അവ ശാസ്ത്രാനുസൃതങ്ങളായിരുന്നതുകൊണ്ടും ആണു ദൈരവി അങ്ങിനെ തീർച്ചയാക്കിയതു്. ഒരു അവതാരപുഷ്പത്തിൽ കറണകുന്ന ലക്ഷണങ്ങളെല്ലാം ഗദാധരനിൽ ആ ദൈരവിബ്രാഹ്മണി കണ്ടു. ഗദാധരനു അല്പം മുമ്പേ തുടങ്ങിയിരുന്ന ദേഹത്തിലെ നിറം അതികലശലായിതിന്നു് ഇക്കാലത്താണ്. ദേഹം മുഴുവനും വെന്തുനീരുന്നതുപോലെ അദ്ദേഹത്തിന്നു തോന്നി. അതുനിമിത്തം പകൽ മുഴുവനും ഗംഗാനദിയിൽ താണുകിടന്നും രാത്രി ബാബു ബങ്കളാചിലെ ചെണ്ണക്കൽ നറയിൽ കിടന്നുവെണ്ടും ആയിരുന്നു കഴിച്ചുകൂട്ടിയിരുന്നതു്. ഇതുകൊണ്ടു

കൂടിയും പറയത്തക്ക ആശ്വാസമെന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ചികിത്സകൾ പലതും ചെയ്തതോടുകൂടി ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. പക്ഷെ അതുകൊണ്ടെന്നും ഒരു പ്രയോജനവും ഉണ്ടായില്ല. ഭൈരവിബ്രാഹ്മണി ഈ വിവരം കേട്ടപ്പോൾ, ഈ അപസ്ഥ ശ്രീചൈതന്യഭാവനം ശ്രീരാധികാദേവികൾ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്ന് മനസ്സിലാക്കി അന്നു അവർക്കുചെയ്ത ചികിത്സതന്നെ ഗദാധരനും ചെയ്യുവാൻ തീർച്ചയാക്കി. ദേഹം മുഴുവനും ചന്ദനം അരച്ചു പുതുകയും സുഗന്ധമംഗുഷ്ടങ്ങൾ അണിയിക്കുകയും മന്ത്രമംഗളം ചെയ്തു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ മൂന്നേമൂന്ന് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ ഗദാധരന്റെ അപസ്ഥത നിശ്ശേഷം ഭേദമാകുകയും ചെയ്തു. ഗദാധരന്റെ ആധ്യാത്മികസ്വഭാവം മനസ്സിലാക്കുവാൻ ഭൈരവിക്ക് ഇതുകൊണ്ടു പ്രത്യേകിച്ചും സാധിച്ചു. എങ്കിലും മറ്റൊരു സംഗതികളുടെ ഭൈരവിയുടെ വിശ്വാസത്തെ ദൃഢപ്പെടുത്തുവാൻ സഹായിക്കുമാതിരിയുന്നില്ല. മേൽപറഞ്ഞ സംഭവത്തിനു ശേഷം വളരെക്കാലം കഴിയുന്നതിനു മുമ്പായി ഗദാധരൻ “അത്യന്തി” എന്ന മറ്റൊരു രോഗം പിടികൂടി. അതിനെപ്പറ്റി ഭാവാർത്ഥത്തെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതാണിത്. — “അക്കാലത്തു എനിക്കു ഒരു അന്ധരായ മായ വിശപ്പ് പിടികൂടി. എത്രതന്നെ എത്രതന്നെ ഭക്ഷിച്ചാലും അതുകൊണ്ടെന്നും വിശപ്പിന്നു യാതൊരു ശമനവും വരികയില്ല. വയർ നിറയെ ഭക്ഷണംകഴിച്ചു എഴുന്നേറ്റാൽ തർക്കണം തന്നെ അതിന്റെ പ്രഭയെന്നും ഇല്ലാതായിക്കഴിയും. പിന്നെയും സഹിക്കാവതല്ലാത്ത വിശപ്പുതന്നെ ഇതിനെപ്പറ്റി ഒന്നുംതന്നെ മനസ്സിലാക്കുവാൻ എന്നെക്കൊണ്ടു സാധിച്ചില്ല. എല്ലാവർക്കും വലിയ അതിശയവും പരിഭ്രമവും ആയി. വിവരങ്ങളെല്ലാം ബ്രാഹ്മണിയെ അറിയിച്ചു. ഞാൻ പറയുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോഴേക്കുതന്നെ വിവരങ്ങളെല്ലാം ബ്രാഹ്മണിക്കു മനസ്സിലായി കഴിഞ്ഞു. അതിന്നു അവർ പറഞ്ഞ സമരായനം “പേടിയല്ലുവാൻ ഒന്നും

ഇല്ല കണ്ടെ! ഇങ്ങിനെയുള്ള അനുഭവങ്ങൾ ഭക്തന്മാർക്ക് ഉണ്ടാകുമെന്നു ഞാൻ ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. വേഗം മരറിക്കളയം" എന്നുണ്ടു പറഞ്ഞത്. പിന്നെ ഞാൻ ഇറിയുളുന്ന മുറിയിൽ അനേകതരം ഭക്ഷണസാധനങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി നിർമ്മുഖവസ്തുവാനായി മധുരനാഥനോടു ആവശ്യപ്പെട്ടു. മധുരനാഥൻ അതുപ്രകാരംതന്നെ ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. തലനനരം എന്നെ ആ മുറിക്കകത്തിട്ടു പൂട്ടി. ആവശ്യമുള്ളതെല്ലാം യഥേഷ്ടം ഭക്ഷിച്ചുകൊള്ളുവാൻ പറഞ്ഞിരുന്നു. ഞാൻ ആ മുറിയിൽ അങ്ങുമിങ്ങും നടന്നുകൊണ്ടും ചിലപ്പോൾ ഒരോരൊന്നെടുത്തു അല്പം തിന്നുകൊണ്ടും മൂന്നുദിവസം മുഴുവനും കഴിച്ചുകൂടി അപ്പോഴേയ്ക്കും എന്റെ രോഗമെല്ലാം നിശ്ശേഷം മറുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങിനെ പല പരീക്ഷകളും നിരീക്ഷണങ്ങളും നടത്തിയതിന്നുശേഷമാണു ഗദാധരൻ ഒരു അവതരംതന്നെയാണെന്നു ഭൈരവിബ്രാഹ്മണി തീർച്ചയാക്കിയത്. ഈ വിവരം ദേവി സഭയെയും പ്രഖ്യാപനം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു ഭൈരവിബ്രാഹ്മണിയുടെ ഈ പ്രഖ്യാപനം അവിടെയെങ്ങും വലിയ ക്ഷോഭത്തെ ജനിപ്പിച്ചു എന്നു പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ഏതായാലും ഈ സംഗതിയെപ്പറ്റി നല്ലപോലെ ആലോചിച്ചും ശാസ്ത്രവിധികളെ ശരിയായി പരിശോധിച്ചും ഒരു തീരുമാനമുണ്ടാകുവാൻ മധുരനാഥൻ ഒരു പണ്ഡിതസഭയ്ക്കുട്ടുവാൻ നിശ്ചയിച്ചു. ഇതിലെ വിധികർത്താക്കന്മാരായി കൽക്കത്തായിലെ വൈഷ്ണവചാരണയും ഇന്ദ്രശത്തിലെ ഗൌരീപണ്ഡിതരേയും ആയിരുന്നു ക്ഷണിച്ചിരുന്നത്. ഇവർ രണ്ടുപേരും അക്കാലത്തെ സൂരസിലപണ്ഡിതന്മാരും സർവ്വജ്ഞവന്ദ്യന്മാരും ആയിരുന്നു.

“അവതരം”—വൈഷ്ണവചാരന്റെ ആലുക്കുപ്പത്തിൽ കൂടിയ പണ്ഡിതസഭയിൽ ബ്രാഹ്മണി അതിചാതുര്യം കാട്ടി

ടെ ഗദാധരൻ ഈശ്വരവതാരമാണെന്നു യുക്തിയുക്തമായി
 സമർത്ഥിച്ചു. അവിടെയെപ്പോഴും വിചാരിച്ചതുപോലെ വലിയ
 വാദപ്രതിവാദങ്ങളൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. വൈഷ്ണവചരണം
 അവിടെ സന്നിഹിതരായിരുന്ന അനേക പണ്ഡിതന്മാരും ഈ
 അഭിപ്രായത്തോടു സോമർക്കുണം യോജിക്കുകയുണ്ടാകെ
 യ്ക്കുതു്. മഹാഭാവത്തെപ്പറ്റി ഭക്തിശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിട്ടു
 ള്ള പത്തൊമ്പതു ലക്ഷണങ്ങൾ തികച്ചും ഗദാധരനിൽ പ്ര
 ത്യാക്ഷപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നു് എല്ലാവരും ഏകകണ്ഠേന സമ്മതി
 ക്കുകതന്നെ ചെയ്തു എന്നുമാത്രമല്ല വൈഷ്ണവചരൻതന്നെ
 ഗദാധരന്റെ ഒരു വലിയ ഭക്തനായും തീർന്നു. രണ്ടാമത്തെ
 സദസ്സുകൂടിയതു ഗൌരീപണ്ഡിതരുടെ ആധിപത്യത്തിൽ
 ആയിരുന്നു. ഗൌരീപണ്ഡിതരുകളെ പല സിദ്ധികളും ഉണ്ടാ
 യിരുന്ന ഒരു മഹാപുരുഷനാണു്. ഈ സദസ്സിൽവെച്ചും
 വലിയ വാദപ്രതിവാദങ്ങളൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. ഗൌരീപ
 ണ്ടിതരും, ഗദാധരൻ ഒരു അവതാരം തന്നെയുണ്ടെന്നു സി
 ദ്ധമായിച്ചു. ഇതിന്നുശേഷം ആ പണ്ഡിതർതന്നെ ഗദാധ
 രന്റെ ഒരു വലിയ ഭക്തനായി തീരുകയുംചെയ്തു. വളരെ
 കാരണം ഗദാധരൻമരണിച്ചു ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽതന്നെ
 തരമസിദ്ധശേഷം ഒടുവിൽ, മടനിമുല്ലവാനുള്ള വീട്ടുകര
 ങ്ങളുടെ നിബന്ധനം നമുക്കവയ്യുതായപ്പോൾ, ഒരു ദിവസം
 അദ്ദേഹം ഗദാധരന്റെ അടുത്തുവന്നു യാത്രപറഞ്ഞു് അവിടം
 വിട്ടു പോയി. പിന്നീടു് അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി യാതൊരു
 വിവരവും അറിയുക ഉണ്ടായിട്ടില്ല.

രാത്രികുസാധനം—ഉത്രകാലവും ഗദാധരൻചെയ്ത കഠി
 നസാധനങ്ങളും അദ്ദേഹത്തിന്നുണ്ടായിട്ടുള്ള അനുഭൂതികളും
 ഭക്തിപ്രവർത്തനനിമിത്തം ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതാണെന്നും അതുകൊ
 ണ്ടാണു് ഗദാധരന്നു് അവയിൽ വാത്സര്യമുണ്ടാകാതിരിക്ക
 ണതെന്നും മനസ്സിലാക്കുകയുൾ ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം സാധ

നകൾ അനുഷ്ഠിപ്പിക്കുവാനാണ് ബ്രാഹ്മണി ഒന്നാമതായി പഠിപ്പിച്ചത്. ബ്രാഹ്മണി ഗദാധരനെ അന്വേഷിച്ചു ഭക്തി ഭാവത്തോടെ വന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശംതന്നെ ഇതായിരുന്നു. തന്ത്രികസമ്പ്രദായപ്രകാരമുള്ള സാധനങ്ങളെല്ലാം ഗദാധരൻ അനുഷ്ഠിച്ചത് ഈ ദൈവിയുടെ കീഴിലാണ്. അതിനെപ്പറ്റി അദ്ദേഹംതന്നെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത് നോക്കുക. “..... ബ്രാഹ്മണിയുടെ ഉപദേശപ്രകാരം ദേവീപൂജ ചെയ്തും. പിന്നെ ജപത്തിലും ധ്യാനത്തിലും പ്രവേശിക്കുകയായി. ജപം തുടങ്ങിയപ്പോൾ, മാല ഒരു ചുറ്റത്തുനടന്നു മുമ്പായിത്തന്നെ ഞാൻ സമധിയിൽ ലയിച്ചുകഴിയും. അതിനെ തുടർന്ന് വിധിപ്രകാരമുള്ള അനുഭൂതികളും അനുഗ്രഹങ്ങളും സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അപ്പോൾ എനിക്കുണ്ടായിട്ടുള്ള അനുഭവങ്ങളും ഭാവങ്ങളും എന്തെല്ലാമായിരുന്നു എന്നും എങ്ങിനെയെല്ലാം ആയിരുന്നു എന്നും എത്രയെല്ലാം ആയിരുന്നു എന്നും പറയുവാൻ പ്രയാസം. പ്രധാനതന്ത്രങ്ങൾ അറുപത്തിനാലിലും പറഞ്ഞിട്ടുള്ള സാധനങ്ങളെല്ലാം ആ ബ്രാഹ്മണീദേവി എന്നെക്കൊണ്ട് അനുഷ്ഠിപ്പിച്ചു. അവയെ യഥാവിധി അനുഷ്ഠിക്കുക എന്നതു വളരെ പ്രയാസമായ സംഗതിയാണ്. അതിനാലാണ് മിക്ക സാധകന്മാരും ഇവിടെ മാത്രം തെറ്റിപ്പോകുന്നത്. അമ്മയുടെ അനുഗ്രഹം നിമിത്തം ഞാൻ അവയെല്ലാം നിർവ്വിഹ്ലം അനുഷ്ഠിച്ചു ഫലപ്രാപ്തിവരുത്തുകതന്നെ ചെയ്തു” ഇതിനാൽ പല പല അനുഭൂതികളും അഷ്ടൈശ്വര്യ സിദ്ധികളും ഗദാധരൻ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ അവയെ ഒരിക്കലും അദ്ദേഹം ഉപയോഗപ്പെടുത്തുക ഉണ്ടായിട്ടില്ല.

ചില പുണ്യസ്ഥലങ്ങൾ—ഇക്കാലത്തു ഗദാധരനെ പല പുണ്യസ്ഥലങ്ങളും വന്നു ഭടനും ചെയ്തപോയതായി കാണുന്നു. അവരിൽ ചിലർ പ്രസ്താവയോഗ്യം ആണ്. ദൈവീബ്രാഹ്മണി മൂന്നു സിദ്ധന്മാരെ സാധായിക്കുവാനായി അവർ

ആയവളാണെന്നും അവരിൽ രണ്ടുപേരെ ഇതിന്നു മുമ്പായിത്തന്നെ കണ്ടെത്തിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നും പറയുക ഉണ്ടായല്ലോ. ഈ രണ്ടു മഹാപുരുഷന്മാർ ചന്ദ്രനെന്നും ഗിരിജനെന്നും പേരോടുകൂടിയ രണ്ടു ബങ്കരളികളാണ്. ഇവർ ഗദാധരനെ വന്നു കണ്ടത് ഇക്കാരണത്താലായിരുന്നു. ഇവർക്ക് ഉണ്ടായിരുന്ന ഏതാനും സിദ്ധികൾ ഇവർ ഭൃന്റിനിയോഗം ചെയ്തുകൊണ്ടായിരുന്നു ഇരുന്നിരുന്നത്. ഭഗവാനെ കണ്ടതിന്നു ശേഷം അവരുടെ ആ ദുഃസ്വഭാവങ്ങളെല്ലാം മാറി അവർ നിഷ്കളങ്കന്മാരായിത്തീർന്നു. പിന്നെ നാരായണശാസ്ത്രി എന്ന ഒരു മഹാപണ്ഡിതൻ വന്നു ഭഗവാനെ ദർശനം ചെയ്തുകൊണ്ടായി. ഇദ്ദേഹം ഗദാധരൻമൊന്നിച്ചു കുറച്ചുകാലം ദക്ഷിണേന്ദ്രപരത്തിൽ താമസിച്ചശേഷം സർവ്വസംഗ പരിത്യാഗം ചെയ്ത് എവിടേയോ പോയിക്കളഞ്ഞു. അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി യാതൊരു വിവരവും പിന്നീട് കേൾക്കുക ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ബർദ്ദവൻ മഹാരാജാവിന്റെ സന്നിധിയിലെ സുപ്രസിദ്ധവിദ്വാനും, ബങ്കരളി പണ്ഡിതന്മാരുടെ നടുനായകവും അവരുടെ നേതാവു കൂടിയും ആയിരുന്ന പത്മലോചനൻ ചികിത്സക്കായി കൽക്കത്തായിൽവന്നു താമസിക്കുന്ന കാലത്താണ് ഗദാധരൻ അദ്ദേഹത്തെ ചെന്നു കണ്ടത്. ഗദാധരനെപ്പറ്റി പണ്ഡിതർ പറഞ്ഞത്, “ഞാൻ എത്രയേറെ വണ്ടി നിറയ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിച്ചു മനസ്സിലാക്കിയ സംഗതികളും അതിലപ്പുറവും ഗദാധരൻ ഒരു പുസ്തകവും തുറന്നു നോക്കതെതന്നെ മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കുന്നു” എന്നായിരുന്നു. മുതക്കി പറയുന്നതായാൽ അല്പസമയംകൊണ്ടു ഗദാധരൻ പണ്ഡിതരുടെ ആരാധ്യഭാവതയായിത്തീർന്നു. “എന്റെ രോഗം മാറിയതിന്നുശേഷം ഞാൻ ഒരു വലിയ വിദ്വാൻ ഭസ്സു വിളിച്ചുകൂട്ടി അങ്ങ് അവതാരപുരുഷനാണെന്നു പ്രഖ്യാപനം ചെയ്താൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ട്” എന്ന് അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും പറയുകയുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷേ ഈശ്വരൻ അതിന്നു

അവദിച്ചില്ല. പണ്ഡിതരുടെ രോഗത്തിനു കർക്കശമായിലെ ചികിത്സകൊണ്ടു വലിയ ഗുണമെന്നും കറന്നയ്യയായ് അദ്ദേഹം കഠിനം പോകുകയും അവിടെവെച്ചു ഏറെ താമസിയതെ മരിച്ചുപോകുകയും ചെയ്തു. ശോവിന്ദനെന്നും ഗോപാലനെന്നും പേരായ രണ്ടു വാണിയ യുവാക്കന്മാർ ഇക്കാലത്തു ഗദാധരനെ സാധാരണമായി വന്നു കണ്ടു പതിവുണ്ടായിരുന്നു. ഒരുദിവസം ഗോപാലൻ ഗദാധരന്റെ പാദംതൊട്ട ശിരസ്സിൽ വെച്ചു “മതി. എന്റെ ജന്മം സഫലമായി. ഇനി ഒന്നും വേണ്ടതായിട്ടില്ല.” എന്നു പറഞ്ഞു പോയി. ശോവിന്ദനും അവനെ അനുകരിച്ചു. പിന്നെ വളരെ താമസിയതെതന്നെ അവർ രണ്ടുപേരും മരിച്ചു പോയി എന്നുണ്ടു കേട്ടിട്ടുള്ളതു്. മഹർഷി ദേവേന്ദ്രനാഥ ശർമ്മ, പണ്ഡിത ജയനാരായണൻ തുടങ്ങി പല മഹാനുഭവരേഖയും ഗദാധരൻ ഇക്കാലത്തുതന്നെ ചെന്നുകൊണ്ടു ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നു് അറിയുന്നതു്.

രാമലാല—ദക്ഷിണേന്ദ്രപ്രദേശിലെ സുപ്രസിദ്ധമായ രാമലാലവിഗ്രഹം ഇക്കാലത്താണ് ഗദാധരനെ കിട്ടിയതു്. കൊല്ലവർഷം 1039—40 ഈ കാലത്തിനിടയ്ക്കു് “ജടാധരി” എന്നുപേരായ ഒരു വർണ്ണകേതൻ രാമലാലനേയുംകൊണ്ടു ദക്ഷിണേന്ദ്രപ്രദേശിൽ വന്നു. ജടാധരിയുടെ ഇഷ്ടദേവനായിരുന്നു രാമചന്ദ്രസ്വാമി. സ്വാമിയുടെ ഒരു ചെറിയ വിഗ്രഹത്തെ ജടാധരി സദാ കൈപ്പിപ്പേറിക്കൊണ്ടു നടന്നിരുന്നതിനെയുണ്ടു് “രാമലാല” എന്നു വിളിച്ചിരുന്നതു്. രാമലാല എന്നു വെച്ചാൽ രാമബാലൻ എന്നർത്ഥം. രാമബാലൻ ജടാധരിക്കു ദർശനംകൊടുത്തു് ഉണ്ടെന്നു മറ്റൊരു, എപ്പോഴും ഒരു വാത്സല്യപൂർവ്വതയോടെ ജടാധരിയെ മാനിച്ചു നടക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. എന്നാൽ ജടാധരി തന്റെ ഈ പ്രത്യക്ഷനാശ്രിതയെപ്പറ്റി ആരോടും ഒന്നും പറഞ്ഞിരുന്നില്ല. ദക്ഷി

ബേരാലിൽ വന്നു താമസമാക്കിയതിന്നുശേഷം ജടാധരിയും ഗദാധരനും തമ്മിൽ വളരെ തല്ലുയ്മയായി. രാമലാലന്റെ കൂട്ടികളെല്ലാം ഗദാധരനും കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുക പതിവായി; എന്നുമാത്രമല്ല കരളഗ്രമേണ രാമലാലൻ ഗദാധരനോടു കൂടി വലിയ പരിചയമായി എന്നുമാത്രമല്ല, എപ്പോഴും ഗദാധരനെ നീച്ചതന്നെ ഇരിക്കുവാനും തുടങ്ങി. ജടാധരിയോടുള്ള പ്രേമം ഒന്നു വിട്ടു എന്നതന്നെ പറയാം. ഇങ്ങനെ കുറെ കാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ജടാധരി വളിച്ചാൽ കൂടെ ചെല്ല തെയറായിത്തുടങ്ങി. അതിനാൽ ഒഴിവസം ആ സിദ്ധഭക്തൻ ഗദാധരന്റെ അടുത്തുചെന്നു “സ്വാമി! രാമലാലന്റെ അപരമായ കരുണയ്ക്കൽ എന്റെ ആഗ്രഹമറിവു തരികയെന്നു കപി യെ. ഞാൻ ആഗ്രഹിച്ചുപ്രിയമെല്ലാം എനിക്കു ദർശനം തന്നെന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചു. ഇപ്പോൾ അങ്ങയെ ഇവിടെ ഇരുട്ടിച്ചു” അപൻ എന്റെ കൂടെ വരികയില്ലെന്നു പറയുന്നതു. എന്നാൽ എനിക്കു അതിന് കട്ടംതന്നെ വ്യവസ്ഥമില്ല. ഞാൻ അവനെ അങ്ങയിൽ ചേർത്തു പോകുന്നു.” എന്നു പറഞ്ഞുപോയി. ഈ രാമലാലവിഗ്രഹമാണ് ഇന്നും ദക്ഷിണേന്ദ്രത്തിൽ ഇരിക്കുന്നത്.

വർത്തമാനം—ഗദാധരന്റെ സാധനപരശീലനകാലം ആദ്യം ശാന്തഭാവത്തിലും പിന്നെ സഖ്യഭാവത്തിലും അസാധാരണമായ ഭാവത്തിലും ആയി നയിച്ചുകൊണ്ടു കണ്ടുവെല്ലാം. അദ്ദേഹം വാത്സല്യഭാവം സ്വീകരിച്ചത് അതിന്നു ശേഷമാണ്. ഈ ഭാവത്തിൽ ഗദാധരൻ തന്റെ ഒരു പുരസ്കാരനാണുള്ള വിചാരമെ ഉണ്ടായെന്നില്ല. എല്ലാം സ്രീകൃഷ്ണപ്രേമത്തെ ആയി. ഇക്കാലത്തു സ്കന്ദകൂടേ ഉണ്ടായിരുന്ന എന്നുണ്ടു സൂക്ഷ്മമായി അറിയുന്നത്. ഈ ഭാവത്തെ പരശീലിക്കുന്ന കാലത്തുണ്ടു ജടാധരിയെ കണ്ടു കിട്ടിയതെന്നും രാമലാലൻ പിരിയതെ കൂടിയതെന്നും

പ്രത്യേകം ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു. കൌതുകപരമായിട്ട് രാമകുമാരൻ ഏതുപ്രകാരമായിരുന്നുവോ അതുപോലെതന്നെ ആയിരുന്നു ഗദാധരൻ രാമബാലനും.

മധുരീഭാഗം—മുൻവിചരിച്ചപ്രകാരം വാത്സല്യഭാവത്തിൽ പരിപൂർണ്ണമായ വിജയം സമ്പാദിച്ചതിനുശേഷം ഗദാധരൻ തുടങ്ങിയതു മധുരീഭാവത്തിലുള്ള ഭജനമാണ്. ഏറ്റവും പ്രധാനമായ ഭാവവും ഇതുതന്നെ ആകുന്നു. ഇക്കാലത്തും അദ്ദേഹത്തിനു തന്നെത്തന്നെ പുരുഷൻ ആണെന്നുള്ള വിചാരം നിശ്ശേഷം ഇല്ലാതായി. സർവ്വവും സ്ത്രീകളെപ്പോലെതന്നെയായി. അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽത്തന്നെ താമസമായി. ഇക്കാലത്തു് എത്ര പരിചയമുള്ള ആൾക്കൂടെയും അദ്ദേഹത്തെ സ്ത്രീജനങ്ങളിൽനിന്നു തിരിച്ചറിയുവാൻ സാധിച്ചിരുന്നില്ല. ഗദാധരൻ ആദ്യം ആർമാസകലം ഒരു ഭാസി എന്ന നിലയിൽ ശ്രീരാധികാദേവിയെ ഭജിക്കുവാനാണ് തുടങ്ങിയതു്. ഇതു കണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്നു ശ്രീരാധികാദേവിയുടെ പ്രത്യക്ഷാർത്ഥം സിദ്ധിച്ചു. അതിനുശേഷം ദേവിയുടെ അനുഗ്രഹം അർപ്പിച്ചു ശ്രീകൃഷ്ണഭജനം ആരംഭിച്ചു. അധികം താമസംയാതെ അതിലും പൂർണ്ണമായ അനുഭൂതി ഉണ്ടായി. ഇക്കാലത്തു ശ്രീകൃഷ്ണപിരമം അദ്ദേഹത്തിന്നു് അസഹ്യമായിത്തീർന്നു. മുന്നേപ്പോലെ ഭക്തമാസകലം ഒരു നീരൻ ഇക്കാലത്തും ഉണ്ടായി. എന്തിന്നു് അധികം പറയുന്നു; ഗദാധരനും ശ്രീരാധികാദേവിയെപ്പോലെതന്നെ മഹാഭാവത്തിന്റെ പരമാഭാവമാണുമായി പരിണമിച്ചു. ഇങ്ങനെ അന്യോന്യം വേർപിരിയാതെ ആ ഭക്തന്മാർ നല്ലമനുസം മുഴുവനും ഇരുന്നു. ഭഗവാൻതന്നെ ഇതിനെപ്പറ്റി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു് വേദകവി:—“മഹാഭാവത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളായി ഭക്തിശരണ്യങ്ങളിൽ വിചരിച്ചിട്ടുള്ള പാത്താവതു് അവസ്ഥകളും ഒരു ഭക്തന്നു് ഇശ്വരഭജനത്തിൽ ഉണ്ടാകുക

എന്നുള്ളതു വളരെ പ്രയത്നമാണ്. ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു അവസ്ഥയെ അനുഭവപ്പെടുത്തുന്നതിന്നുതന്നെ ഒരുവന്റെ ജീവിതം മുഴുവനും പ്രയത്നിക്കേണ്ടതായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ എന്നിൽ ഈ പഞ്ചമം വെട്ട് അവസ്ഥകളുടേയും പൂർണ്ണമായ വിജയം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്.

തോടാപുരിയും ഗദാധരനും

ഇനി നമുക്കു ശ്രീരാമകൃഷ്ണജീവിതമഹാനടകത്തിന്റെ മറ്റൊരു അങ്കത്തിലേയ്ക്കു പ്രവേശിക്കാം. മധ്യരീഭാവപരിശീലനത്തിൽ പൂർണ്ണമായ ഫലപ്രാപ്തി ഉണ്ടായതിനുശേഷം ഗദാധരൻ പുറപ്പെട്ടത് അദ്ദേഹത്തെ സമ്പ്രദായപ്രകാരമുള്ള പരിശീലനങ്ങൾക്കാണ്. ഇതിന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു തോടാപുരി എന്ന പേരായ ഒരു മഹാജ്ഞാനിയെ ഗുരുവായി സിദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു. പഞ്ചാബിലെ ലൂഡിയനാറ എന്ന സ്ഥലത്തുള്ള സന്ന്യാസിമഠത്തിലെ അധിപതയായ ഈ ഗുരുവിന്റെ നന്ദാമണിയിൽ നാലു ദീപ്തവത്സരങ്ങൾ മുഴുവനും ഏകാന്തവാസം ചെയ്ത് അദ്ദേഹത്തിലേക്കു പ്രകാരമുള്ള സാധനകൾ എല്ലാം അനുഷ്ഠിച്ച ഫലപ്രാപ്തി വരുത്തിയതിനുശേഷം ദേശംതന്നെ പുറപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. ഇക്കാര്യം ഏതെങ്കിലും കെട്ടിടത്തിൽ പ്രവേശിക്കുകയോ കട്ടെ ഒരു സ്ഥലത്തുതന്നെ മൂന്നിൽ അധികം ദിവസം ഒന്നായി താമസിക്കുകയോ ചെയ്യുന്ന പത് വർഷം വരുന്നില്ല. ഇങ്ങനെ ദേശംതന്നെ ചെയ്യുന്ന കൂട്ടത്തിൽ ദക്ഷിണേന്ത്യയിലും എത്തിച്ചേർന്നു. തോടാപുരി എന്ന സ്ഥലത്തു ഗദാധരൻ ഒരു സാധാരണക്കാരനെപ്പോലെ വെള്ളവസ്ത്രം ധരിച്ചു താമസിക്കുകയായി ഇരിക്കുക ആയിരുന്നു. ഈ യുവാവിനെ കണ്ടുവരുത്തിയതന്നെ തോടാപുരി വിസ്തരിച്ചതായി

കഴിഞ്ഞു. താൻ തികസമ്പ്രദായങ്ങൾ നിരസനമായ പ്രചാരം സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള ബങ്കാളത്തിൽ ജ്ഞാനത്തിനധികാരിയായി ഇങ്ങനെ ഒരൊളങ്കിലും ഉണ്ടല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു. അദ്ദേഹം ഗദാധരന്റെ അടുത്തുചെന്നു “പ്രിയ പുത്രാ! നിബ്രഹ്മതത്വത്തെ അറിയുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു എങ്കിൽ വരിക” എന്നിങ്ങനെ യാതൊരു മുഖപുരയും കൂടാതെ പറഞ്ഞു. ഇക്കാര്യത്തെ ദേവിയുടെ അനുമതി കൂടാതെയും, ഇഷ്ടം അറിയാതെയും ഗദാധരൻ യാതൊന്നും പ്രവർത്തിക്കുന്ന പതിവുണ്ടായിരുന്നില്ല. അതിനാൽ ഈ ചോദ്യത്തിന്നു സദാധാരണമായി ഗദാധരൻ പറഞ്ഞത് “എനിക്കൊന്നും അറിഞ്ഞുകൂടാ. അതെല്ലാം അമ്മയുടെ ഇഷ്ടംപോലെ. അമ്മയ്ക്കു” ഇഷ്ടമെങ്കിൽ എനിക്കും ഇഷ്ടംതന്നെ” എന്നായിരുന്നു. പരമശൈലൈക്യം സിദ്ധാന്തിയായിരുന്ന തോടാപുരിയ്ക്കു “അമ്മ” എന്നും “ഇഷ്ടം” എന്നും മറ്റും കേട്ടപ്പോൾ ഉള്ളിൽനിന്നു ഹാസ്യജനകമായ ഒരു ഭാവം പുറപ്പെട്ടുവെങ്കിലും, അജ്ഞാനങ്ങളും അസ്ഥിവിശ്വാസങ്ങളും മറ്റുമ്പോൾ അവയെല്ലാം തന്നെയെ ഇല്ലാതായൊക്കൊള്ളുമെന്നു വിചാരിച്ചു തൽക്കാലം പ്രതികൂലമായി ഒന്നും പറയാതെ “എന്നാൽ, ശരി, വേഗം പോയി അമ്മയോടു ചോദിച്ചുവരിക. അതുവരെ ഞാൻ ഇവിടെത്തന്നെ നില്ക്കും” എന്നു പറഞ്ഞു ഗദാധരനെ ക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കു അയച്ചു. ഗദാധരൻ ക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നപ്പോൾ “നല്ലതു കഥരേ! നി ചെന്നു പഠിക്കുക. അവനെ അതിന്നു വേണ്ടിയൊണ് ഞാൻ ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുള്ളതു” എന്ന അശരീരി സ്വന്തർഭോഗത്തുനിന്നും അദ്ദേഹത്തിന്നു രൂക്ഷമായി കേൾക്കാനായി. ഗദാധരൻ മടങ്ങിവന്നു വവരമെല്ലാം തോടാപുരിയെ അറിയിച്ചു. ഈ തോടാപുരിയുടെവരണം ഗദാധരനെ സന്നുസിച്ചിപ്പിച്ചത്. അതിനായി അടുത്തു ഒരു ഇമേറ്റാൽ തിരഞ്ഞെടുത്തു. ആ അവസരത്തിൽ തോടാപുരി, ഗദാധരനെ സന്നുസം നൽകി. പൂർവ്വശ്രമങ്ങളിലെ

നരമംകൂടെ മററോണ്ടതു് ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ആവശ്യമായി വന്നതിനാൽ തോടപുറിയൊന്നു ഗദാധരൻ “ശ്രീരാമകൃഷ്ണൻ” എന്ന തിരുനാമം കല്പിച്ചുകൊടുത്തതു്.

ഇതിന്നുശേഷം നിരകാരധ്വാനമാർഗ്ഗം ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്തു. അതിന്നുപുറം ഭഗവാൻതന്നെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനെ ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കാം. രാമകൃഷ്ണദേവൻ പറയുന്നു:—“സന്യാസം തന്നതിന്നുശേഷം നഗ്നമനി (രാമകൃഷ്ണദേവൻ തോടപുറിയെ ബഹുമാനസൂചകമായി “നഗ്നമനി” എന്നായിരുന്നു വിളിക്കുക പതിവു്.) എന്നിങ്ങനെ അദ്വൈതവേദാന്തസിദ്ധാന്തങ്ങൾ ഉപദേശിച്ചു. വിവേകംകൊണ്ടു് എല്ലാ വസ്തുക്കളിൽനിന്നും മനസ്സിനെ വിരമിപ്പിച്ചു ആത്മാവിൽതന്നെ ഉറപ്പിക്കുവാനൊന്നു പറഞ്ഞതു്. ഞാൻ അതിന്നു വളരെയൊക്കെ ശ്രമിച്ചുനോക്കി. എന്നിട്ടും എന്നെക്കൊണ്ടു സാധിച്ചില്ല. നാമരൂപങ്ങളെ അതിശ്രമിച്ചു അപൂർവ്വതാവസ്ഥയിൽ മനസ്സിനെ കൊണ്ടുപോയി ഉറപ്പിക്കുവാൻ എന്നെക്കൊണ്ടു സാധിച്ചില്ല. മറെറല്ലാവസ്തുക്കളിൽ നിന്നും മനസ്സിനെ വലിച്ചെടുക്കുവാൻ എന്നെക്കൊണ്ടു എളുപ്പത്തിൽ കഴിഞ്ഞു. എങ്കിലും ഒരു വിഷയത്തിൽനിന്നു, അതായതു് അമ്മയിൽനിന്നു മനസ്സിനെ എടുക്കുവാനായി ഞാൻ എത്രതന്നെ ശ്രമിച്ചിട്ടും എന്നെക്കൊണ്ടു സാധിച്ചില്ല. അപ്പോഴെല്ലാം ദേവിയുടെ ദിവ്യരൂപം അതിന്നു തടസ്സമായി നില്ക്കുകയൊണ് ഉണ്ടായതു്. അതുകൊണ്ടു ഞാൻ നിരന്തരഭാരതിനായി “എന്നാൽ സാധിക്കുന്നില്ല. എന്നിങ്ങനെ വയ്യ” എന്നു നഗ്നമനിയോടു പറഞ്ഞു. അതു കേട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം അതിശയഭാവത്തിൽ പെട്ടെന്നു “എന്തു! സാധിക്കുന്നില്ലേ? അതു പററില്ലല്ലോ. സാധിച്ചേ കഴിയൂ” എന്നു പറഞ്ഞു ഒരു കുപ്പിക്കുണ്ണം എടുത്തു എന്റെ പുറകത്തുനിന്നു മദ്ധ്യത്തിലായി ഒരു ഉഴന്നു ഉഴന്നി—“ഇതാ ഇവിടെ മനസ്സിനെ ഉറപ്പിക്കുക” എന്നു പറഞ്ഞു. ഞാൻ നിബൃന്ധബദ്ധിയോടുകൂടി

അങ്ങിനെതന്നെ ചെയ്താൻ ശ്രമിച്ചു. അപ്പോഴും ദിവ്യമാ-
താവിന്റെ രൂപം എന്റെ മുമ്പിൽ കാണാറായി. എങ്കി-
ലും വിവേകം ആകുന്ന വാടകെണ്ടു ഞാൻ അതിനെ ഖ-
ണ്ഡിച്ചു. ഉടനെതന്നെ എന്റെ മനസ്സ് നിർവ്വിഷയമാക-
ുമായി, ഞാൻ സമധിയിൽ പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്തു.”
രാമകൃഷ്ണദേവൻ നിർവ്വികല്പസമധി ഇങ്ങിനെ അനന്തര-
സേന സ്വധീനമായിത്തീർന്നു. മൂന്നുദിവസം മുഴുവൻ ആ-
നിലയിൽത്തന്നെ ഇരിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടും സമധി-
യിൽനിന്നു വിരമിക്കുവാനുള്ള ഭാവമൊന്നും കാണാതായ-
പ്പോൾ അത്യാത്മയുമാണു ഇരുവിന്നുണ്ടായത്. ഞാൻ നരപ്പ-
തു ദീപ്തസംവത്സരങ്ങൾ മുഴുവനും അത്യുല്പാദനം ചെയ്തു സ-
മ്പാദിച്ചതു ഈ പുണ്യാത്മാവിന്നു ഒരേ ഒരു ദിവസംകൊണ്ടു
ലഭ്യമായി കഴിഞ്ഞുവല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു അദ്ദേഹം അ-
ത്ഭുതപ്പെട്ടു. തോടാപുരി ശിഷ്യവത്സലും നിമിത്തം പതി-
നൊന്നുമാസം മുഴുവനും ദക്ഷിണേന്ദ്രപാതത്തിൽ താമസിച്ചതു
വെറുതെയെന്നും അല്ല. അതിന്നുശേഷം ശിഷ്യനെ അന്ത-
രൂഹിച്ച അദ്ദേഹം അവിടം വിട്ടു പോകുകയും ചെയ്തു.

നിർവ്വികല്പസമധി — തോടാപുരിയോഗീശ്വരൻ ദക്ഷി-
ണേന്ദ്രപരംവിട്ടു പോയതിനുശേഷം ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ ശ്രമി-
ച്ചതു നിർവ്വികല്പസമധിയിൽ ഇരിക്കുവാനാണ്. ഇതിനെ
ഭഗവാന്റെ സ്വന്തവശക്കകളിൽതന്നെ ഇവിടെ വിവരിക്കാം.
“സാധാരണജനങ്ങൾക്കു മടങ്ങിവരുവാൻ സാധിക്കാത്തതായ
ആ അത്യന്താവസ്ഥയിൽ ഞാൻ ആറുമാസം ഇരുന്നു. ഒരു
ഇഷ്ടപത്രം മരത്തിൽനിന്നു പതിക്കുന്നതുപോലെ, ഈ
സമധി സിദ്ധിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ, മൂന്നുശ്ലക്കകൾ ശരീരം വിണ-
പോകുകയാണ് സാധാരണജനങ്ങൾക്കു പതിവ്. എന്നാൽ
എനിക്ക് അമ്മയുടെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടു അതിനെ ആറു-
മാസം തികച്ചും അഭംഗ്യമായി ദീക്ഷിക്കുവാൻ സാധിച്ചു.

ഇക്കാര്യത്തെ അഹംഭാവത്തോടെപ്പറ്റി യാതൊരരിവും എ
നിക്കു ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഒരു ശവത്തിന്മേൽ എന്നപോലെ
എന്റെ വരയിലും മൂക്കിലും മറ്റും ഈച്ചകളും ഉരമ്പുകളും
മറ്റും സ്വഹൃദം സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതും ശിരസ്സിലും
മറ്റും പക്ഷി മുതലായവ വന്നിരുന്നു വിശ്രമിച്ചുകൊണ്ടി
രുന്നതും ഞാൻ അറഞ്ഞിരുന്നില്ല. തലമുടി വളർന്നു ജട
പിടിച്ചു. അക്കാര്യത്തെ ഭക്ഷിണശാലത്തിൽവന്നു താമസി
ച്ചിരുന്ന ഒരു സന്യാസിന്റെ അഗ്രാന്തശുശ്രൂഷയും അദ്ദേഹ
ത്തിന്നു ഹരിദയംലുവിന്റെ സഹകരണവും ഉണ്ടായിരുന്നി
ല്ലെങ്കിൽ ഈ ശരീരം രീപ്തമായും നശിച്ചുപോകുമായി
രുന്നു. എന്റെ സ്ഥിതി അദ്ദേഹം നല്ലപോലെ മനസ്സി
ലാക്കി. ഇതിനെ എത്ര പ്രകാരമെങ്കിലും രക്ഷിക്കേണമെന്നും
ഇതുകൊണ്ടു പിന്നെ വഹിയ പ്രയോജനം ഉണ്ടാകുവാനു
ണ്ടെന്നും അദ്ദേഹം ന്യായമായിട്ട് എന്നെ ശുശ്രൂഷിച്ചു. ഭക്ഷ
ണപദാർത്ഥങ്ങൾ കൊണ്ടുവന്നു ഭക്ഷിപ്പിക്കുവാനായി ശ്രമി
ക്കുമ്പോൾ, എന്റെ മനസ്സ് സുബോധാവസ്ഥയിലേക്കു ഇറ
ങ്ങുന്നില്ലെന്നു കണ്ടാൽ അദ്ദേഹം ഒരു വലിയ വടി ഏടുത്തു
എന്നെ പരുഷമായി പ്രഹരിക്കുകയുടെയും ചെയ്തിരുന്നു.
ഇങ്ങിനെ ദേഹദണ്ഡം എല്പിക്കുമ്പോൾ അല്പം ബോധം
ഉണ്ടാകുന്നതായി കണ്ടാൽ പെട്ടെന്നു് എന്റെ വരയിൽ
ഭക്ഷണം കുത്തിനിറച്ചു നോക്കും. എങ്കിലും അവ അവിടെ
നിന്നു വയറിലേക്കു ഇറങ്ങുക എന്നതു വളരെ ദുർല്ലഭമായേ
ഉണ്ടാകാറുള്ളൂ. മിക്കസമയവും എന്തു ചെയ്താലും ബോധം
ഉണ്ടാകുന്നില്ലെന്നു കണ്ടു കേവലം നിരശപ്പെടേണ്ടതായി
വന്നാട്ടും ഉണ്ടു്. ഇങ്ങിനെ ഞാൻ ആറുമാസം മുഴുവനും
കഴിച്ചുകൂട്ടി. അതിന്റെ അവസാനത്തിൽ “മനുഷ്യാഭിമുഖീ
കൃതം അനുഗ്രഹത്തിനായി അല്പം താഴോട്ടിറങ്ങി ഇരുന്ന
കൊള്ളുക,” എന്ന അനുവാദം കിട്ടിയതിനുശേഷമാണ്

എന്റെ മനസ്സു സുബോധമേഖലയുടെ പ്രാന്തപ്രദേശങ്ങളിൽ ഒട്ടേറെക്കെ സഞ്ചരിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയത്. ഇങ്ങിനെ മാനുഷർ ആറു കഴിഞ്ഞുകൂടി.” ശ്രീരാമകൃഷ്ണപരമഹംസദേവൻ വീണ്ടും മൗഢഭാവത്തെത്തന്നെ ലോകോപകാരാത്മം കൈക്കൊണ്ടു.

ഇസ്തരംഗതപരിശോധന—ഇങ്ങിനെ ഹിന്ദുമതപ്രകാരമുള്ള പരമേതതപദമായ പരമഹംസപദവിയെ പ്രാപിച്ചു അതിലെ അനുഭവങ്ങളെല്ലാം ധ്യാനമുനിന്നുശേഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്രദ്ധ പതിഞ്ഞത് ഇതരമതങ്ങളുടെ പരമരത്നങ്ങളെ പരിശോധിച്ചറിയുവാനാണ്. ഇസ്തരംഗതത്തിലെ നിസ്തലമായ സഹോദരഭാവംകണ്ടു മോഹിതനായി ആ മതം വശപരിചിതം ഗോവിന്ദൻ എന്ന ഒരു ക്ഷത്രിയ യുവാവ് ഇക്കാലത്തു ദക്ഷിണേന്ദ്രപ്രദേശത്തിൽ വന്നു താമസിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം രാമകൃഷ്ണദേവൻ ഇസ്തരംഗതവിധിപ്രകാരമുള്ള ഉപാസന ആരംഭിച്ചു. ഒരു യഥാർത്ഥഇസ്തരമിനെപ്പോലെത്തന്നെ എല്ലാം പ്രവർത്തിച്ചു. ഹിന്ദുക്ഷത്രുക്കൾ നേത്രശൂലകളും ഹിന്ദുദേവന്മാരുടേയും ദേവിമാരുടേയും നാമങ്ങൾ കണ്ണുകൾക്കുറണ്ടും ആയിത്തീർന്നു. ഈ അവസ്ഥയിൽ മൂന്നുദിവസം ഇരുന്നപ്പോഴും ആചിഡഭക്തിയുടെ അത്യുന്നതാദർശം അദ്ദേഹത്തിന് അനുഭവമായി. “നീണ്ട താടിയും പ്രൗഢമായ മുഖവും ഉള്ളതായ ഒരു ജ്യോതിശ്ശരീരത്തെയാണ് ഞാൻ കണ്ടത്”. അപ്പോൾ എന്റെ മനസ്സു സാകാരാനുഭൂതിയിൽകൂടെ നിരംകാരത്തിൽ ലീനമാകുകയും ചെയ്തു” എന്ന ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇക്കാലത്തു രാമകൃഷ്ണദേവൻ ദക്ഷിണേന്ദ്രപ്രദേശത്തു നേരക്കുകുപോലും ചെയ്തിരുന്നില്ലത്രേ.

വീണ്ടും കമരപുരത്തിൽ—ദീർഘമായ നിർവ്വേദനമായി അവസാനിച്ചുരേഴുകൂടി രാമകൃഷ്ണദേവന്റെ ശരീര

അതിന്നു കലശലായ അസാധാരണമായൊരു ധൈര്യമുണ്ടായിരുന്നു. അതിനാൽ കമരപുരത്തിൽ പോയി അല്പം വിശ്രമിക്കുന്നതു നല്ലതായിരിക്കുമെന്നു തീർച്ചയാക്കി ഭഗവാനെ ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽനിന്നും കമരപുരത്തിലേയ്ക്കു പറഞ്ഞയച്ചു. കൂടെ ഹരിദയശ്വരവും ദൈവവിശ്വാസമണിയും പോയിരുന്നു. എന്നാൽ രാമകൃഷ്ണദേവന്റെ മരതക ചന്ദ്രമണീദേവി ഇപ്പോഴും ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽത്തന്നെ താമസിച്ചതേയുള്ളൂ. കമരപുരക്കരകളെ പരമഹംസന്റെ സ്ഥിതിഭേദങ്ങളെപ്പറ്റിയും പ്രത്യേകിച്ചു തല്പരത്തെ ഭേദാസാധാരണത്തെപ്പറ്റിയും കേട്ടതുകൊണ്ടു വളരെ വ്യാകുലഹൃദയനായി ഇരിക്കുക ആയിരുന്നു. എന്നാൽ അവസാനമായി അദ്ദേഹം ഇസ്സരംമതം വിശ്വസിച്ചു എന്നുകൂടെ കേട്ടപ്പോൾ അവരുടെ വ്യാകുലത പൂർവ്വധികം വർദ്ധിച്ചുവശമായി. അതിനാൽ ഇപ്പോഴത്തെ രാമകൃഷ്ണന്റെ ഈ ആഗമനം അവർക്ക് അത്യന്താപേക്ഷയായി നിലനിൽക്കുമായിത്തീർന്നു. രാമകൃഷ്ണദേവനെ കണ്ടപ്പോഴെഴുത്തുന്ന അവരുടെ ആശങ്കകളെല്ലാം ഒട്ടുമിക്കലും വിട്ടുമാറി. എന്നുമാത്രമല്ല, രാമകൃഷ്ണൻ ഇപ്പോൾ കേവലം ഒരു സാധുപുരുഷൻമാത്രം ആയിത്തീർന്നിരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരംതന്നെ മനോഹരമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ കമരപുരക്കരകൾക്കെല്ലാം രാമകൃഷ്ണനെ കാണുവാൻ ഇടയായപ്പോൾ എന്തെന്നില്ലാത്ത സന്തോഷമാണുണ്ടായത്. പഴയ സ്നേഹിതന്മാരെല്ലാം മുന്നേ പോലെ അടുത്തുകൂടി. അവർ പരമഹംസന്റെ മഹത്ത്വം അറിയുവാൻ തുടങ്ങിയതോടുകൂടി വിവരം നാട്ടിലെങ്ങും പരക്കുകയാൽ അനേകം പേർ ദിവ്യവേദ അദ്ദേഹത്തെ വന്നു കണ്ടു നമസ്കരിച്ചുപോയി തുടങ്ങി. ഇങ്ങനെ ശ്രീരാമകൃഷ്ണൻ കമരപുരത്തിൽ താമസിക്കുന്ന കാലമെല്ലാം അവിടുത്തെ ചരകർജിമരം ഒരു പുണ്യക്ഷേത്രവും അവിടെക്കുറേയെ ജനപ്രവാഹം അപ്രതിഹതവും ആയിത്തീർന്നു.

ദിവ്യമാതാ—ഇക്കാലത്തു ദിവ്യമാതാ—ശാരദാമണി ദേവി (ശ്രീരാമകൃഷ്ണസംഘകാർ ശാരദാമണിദേവിയെ ദിവ്യമാതാ എന്നു വിളിക്കാറുണ്ടു പതിവ്) അവരുടെ പിതാവെന്നിച്ച് സ്വഗൃഹത്തിൽ താമസിക്കുക ആയിരുന്നു. ശ്രീരാമകൃഷ്ണൻ കുമാരപുരത്തിൽ വന്നതിന്നുശേഷം ശാരദാമണിദേവിയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവാൻ ആളെ അയച്ചു. അതിന്നു രാമകൃഷ്ണദേവൻ പ്രത്യേക തടസ്സമെന്നും പറയുക ഉണ്ടായില്ല. ശാരദാമണിദേവിക്ക് ഇക്കാലത്തു പതിനഞ്ചുപയസ്സു പ്രായമായിരിക്കുന്നു. ഇതിന്നുമുമ്പിൽ ദേവി അവരുടെ ഭർത്താവിനെ കണ്ടത് ഏഴുകൊല്ലംമുമ്പും ഏഴുപയസ്സു പ്രായത്തിലും ആണെന്നു വായനക്കാർ കാണുന്നുണ്ടല്ലോ. എന്നാൽ ആ കാലത്തുകഴിഞ്ഞ സംഗതികളൊന്നും ദേവി കാണുന്നതേ ഇല്ല. അതിനാൽ ദിവ്യമാതാ പരമഹംസദേവനെ ഒന്നാമതായി ഭർതൃമെന്തു് ഇപ്പോഴാണെന്നുവേണം പറയുവാൻ. ഭർത്താവിനെപ്പറ്റി പലപ്രകാരത്തിലും ഉള്ള കിംവദന്തികൾ കേട്ടു കേട്ടോ വ്യാകുലപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാലത്താണു തന്നെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകവാനുള്ള ആൾ ജയരാമവംശിയിൽ എത്തിയതു്. ദേവി ഉടനെത്തന്നെ പറപ്പെട്ടു ചെന്നു. എന്നാൽ ശ്രീരാമകൃഷ്ണൻ ദിവ്യമാതാവിനെ കണ്ടു ഉടനെ “ദേവി ദേവി” എന്നുപറഞ്ഞും സ്നേഹംചെയ്തും പ്രഭുക്കുടിഞ്ഞുവെച്ചും നമസ്കരിക്കുകയാണു് ഉണ്ടായതു്. തദനന്തരം “നിന്റെ ഭർത്താവു മരിച്ചുപോയി” എന്നുകൂടി പറഞ്ഞു. ഇത്രയും കേൾക്കുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്തപ്പോൾ, തന്റെ ഭർത്താവിനെപ്പറ്റി മുമ്പു കേട്ടിരുന്നതെല്ലാം പരമാർത്ഥമാണെന്നും അദ്ദേഹത്തിന്നു ബുദ്ധിഭ്രമംതന്നെ ആണെന്നും ദേവിക്ക് തല്ക്കാലം തോന്നാതിരുന്നില്ല. എങ്കിലും രണ്ടുദിവസം അടുത്തുപെരുമാറിയപ്പോഴേക്കും അവസ്ഥകളെല്ലാം നല്ലപോലെ മനസ്സിലായി. അതിനാൽ “എന്റെ പ്രത്യക്ഷ ഇശ്വരനായ നിന്തിരുവടിയെ ഭജിച്ചും ശുശ്രൂഷിച്ചും ഒരു ശിഷ്യ

യെന്നപോലെ തമസിക്കുവാൻ അനുഭവിക്കണം" എന്നു പ്രകാശിപ്പിച്ചു. രാമകൃഷ്ണദേവൻ അതിന്നു തടസ്സമെന്നും പറയുക ഉണ്ടായില്ല. തന്റെ വിവാഹിതനെന്നെന്നറിഞ്ഞസമയം തോടാപ്പുരിഗുരു പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ അദ്ദേഹത്തിന്നു അപ്പോൾ കേൾവന്നു. അതു ഇങ്ങിനെ ആയിരുന്നു: — "അതുകൊണ്ടു നാം? ഭാര്യസമേതനായി ഇരുന്നുകൊണ്ടുതന്നെ ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം ചെയ്ത്ത് ത്യാഗത്തെയും വൈരാഗ്യത്തെയും അഭ്യസനമായി സംരക്ഷിക്കുവാൻ സാധിച്ചു വന്ന വിവേകികൾക്കു മന്ത്രമേ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിൽ ദൃഢതയോടുകൂടിയവനായിരിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. സ്രീകളേയും പുരുഷന്മാരേയും കുറേപോലെ കണ്ടു" എല്ലാപേരും ഒരുപോലെ പെരുമാറുവാൻ സാധിക്കുന്നവനേവനോ അവന്നു മന്ത്രമേ വിജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ചു കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളൂ. സ്രീപുരുഷഭേദം അറിയുന്നവൻ ഒരു നല്ല സാധകനായിരിക്കും. എങ്കിലും അവന്റെ നില ആദർശ ക്ഷൗരത്തിൽനിന്നു വളരെ വളരെ അകലത്താണ്." രാമകൃഷ്ണദേവൻ ഈ ഉപദേശം അനുസരിച്ചുതന്നെ നടക്കുവാൻ നിശ്ചയിച്ചു. തന്റെ ധർമ്മപതിയെ സഹധർമ്മചരണിയായി സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഭൈരവിയുടെ വേർപാട്—ഇതെന്നും ഭൈരവിബ്രഹ്മജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ചില്ല. തത്ത്വീകനമ്പ്രഭായപ്രകാരമുള്ള സാധനകൾ എല്ലാം അഭ്യസിച്ചു അനുഭവസിദ്ധി വരുത്തിയ തന്റെ ശിഷ്യൻ തോടാപ്പുരിയുടെ കീഴിൽ അപൈതമസ്സ് പരിശീലനം ആരംഭിച്ചതുതന്നെ ഭൈരവിക്ക് ഇഷ്ടമായിത്തന്നില്ല. പക്ഷേ ഭൈരവിയുടെ ആ അഭിപ്രായം രാമകൃഷ്ണൻ ആദരിക്കാതിരുന്നതുതന്നെ ഭൈരവിക്ക് വിരോധമായിത്തീർന്നു. പിന്നെ കമരപുരത്തിൽവന്നശേഷം താരദാമണിദേവിക്ക് അന്തേവാസിത്വം അനുവദിച്ചതും ബ്രാഹ്മണിഅമ്മയ്ക്കു ഭട്ടംതന്നെ പത്മ്യമായില്ല. അതിന്നു വിരോ

തീർത്ഥയാത്ര—ഇക്കാര്യം മധുരനാഥനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യയായ ജഗദംബയുക്തി ഒരു തീർത്ഥയാത്രയ്ക്ക് ചുറ്റപ്പെട്ടു. കൂടെ രാമകൃഷ്ണദാസനെയും കേരളപാലാലം തീർത്ഥയാക്കി. കൊല്ലവർഷം 1043 മകരമാസത്തിൽ, 125 പർവ്വം ഉൾപ്പെട്ട ഒരു സന്ധ്യ കൽക്കരയെത്തിയപ്പോൾ ചുറ്റപ്പെട്ടു. വഴിക്ക് വൈദ്യനാഥദർശനത്തിനായി ദിഗ്വേഗം എന്ന സ്ഥലത്തു് അല്പദിവസം താമസിക്കേണ്ടതായിവന്നു. ഈ കാലത്തു് ആ നാട്ടുകാരുടെ ദാരിദ്ര്യം വർദ്ധിച്ചു. രാമകൃഷ്ണൻ വല്ലാതെ ദുഃഖിച്ചു. അതിനാൽ ആ ദിക്കിലെ ദാരിദ്ര്യം നശിക്കണമെന്നും എല്ലാം വരുത്തി അവർക്ക് ഒരു നേരം ഭക്ഷണവും ഒരേരം വസ്ത്രവും കൊടുക്കണമെന്നും. “ഈ സാധുക്കളെ കണ്ടുകൊണ്ടു് കുറെ ക്ഷേപം ചെയ്ത എന്തൊരു പണ്ഡിതനാ ഉണ്ടാകുന്നുള്ളതു്. അവർ നിങ്ങളുടെ കൂടെ വന്നിട്ടു. ഇവരുടെ കൂടെ താമസിക്കുന്നതാണ് എന്തിനാ?” എന്നു പറഞ്ഞു് അവരുടെ ഇടയിൽചെന്നു ഇരിപ്പായി. മധുരനാഥൻ ഉടനെത്തന്നെ സർവ്വ നശിക്കുന്നപോലെയു് വേണ്ടുന്ന എപ്പോഴെങ്കിലും ചെയ്തു. അയൽഗ്രാമങ്ങളിലെല്ലാം കിഴ്ന്നു മുട്ടി പ്രസാദം ചെയ്തു് എല്ലാ ദിക്കിൽ വന്നു ദാരിദ്ര്യം നശിക്ക

വരത്തി സകലമനോഭക്തി മൃഷ്ടാനഭരണം കെട്ടത്തു്. അ
 വകെല്ലാം ഓരോ വസ്തുവും ഭരണം ചെയ്തു. ഇത്രയും കണ്ട
 ജ്യേഷ്ഠൻ രഘവേന്ദ്രൻ വളരെ സന്തോഷമായി. പി
 നീട്ട കാശിയിൽ എത്തുന്നതുവരെ പറയത്തക്ക സംഭവങ്ങ
 ളെല്ലാം ഉണ്ടായില്ല. എന്നാൽ കാശിനഗരം കണ്ടമാത്രയിൽ
 അന്നെ രഘവേന്ദ്രൻ ബോധരഹിതനായിത്തീർന്നു. കേതര
 തലമുട്ടത്തിൽ ഏതാനും വിട്ടുകൾ വടക്കുവശം വലിയ
 രാജപദവിയിലായിരുന്നു അവിടെ മധുരാനന്ദൻ താമസി
 ച്ചിരുന്നതു്. ഭഗവൻ, ഭഗവത്തിനുപോയാൽ തൽക്ഷ
 ണം ബോധരഹിതനാകുക പതിവായിരുന്നു. കേതരാനന്ദ
 ക്ഷേത്രത്തിൽ വെച്ചായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്നു് ഏറ്റവും ശര
 ങ്ഗമായ സമധി കിട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നതു്. ഇങ്ങനെ കാശി
 യിൽ താമസിച്ചിരുന്ന കാലത്തു് രഘവേന്ദ്രൻ ഹരിദയര
 ളവരമണിച്ചു് പല സിദ്ധന്മാരെയും ചെന്നുകൊണ്ടു ഉണ്ടാ
 യിട്ടുണ്ടു്.

ത്രൈലോക്യസ്വാമികൾ—“കാശിയിലെ ഗണപതിസ്വാ
 മികൾ” എന്നു ലോകപ്രസിദ്ധനായ ത്രൈലോക്യസ്വാമികളെ
 ശ്രീരഘവേന്ദ്രൻ ചെന്നു കണ്ടതു് ഈ അവസരത്തിലാണു്.
 സ്വാമികൾ മൗനവ്രതത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന കാലമായതിനാൽ
 ഈ കൂടിക്കാഴ്ച വളരെ നേരത്തേയ്ക്കു നീണ്ടു നിന്നില്ല. പര
 മഹംഗനെ കണ്ടു ഉടനെ സ്വാമികൾ ബഹുമാനസൂചകമായി
 ഇരിക്കുവാൻ ആംഗുലികൾക്കകയും താൻറെ പൊടിഡെപ്പി
 യുടത്തു നീട്ടി കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. ഭഗവൻതന്നെ പറ
 ഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക:—“ചിത്രാനന്ദന്റെ പ്രത്യക്ഷവി
 ശ്വം അൻ സ്വാമികളിൽ തെളിഞ്ഞുകണ്ടു. സ്വാമികളുടെ
 സന്നിദ്ധ്യംകൊണ്ടു കാശിപട്ടണംതന്നെ പരിശുദ്ധമായി
 തീർന്നിരിക്കുന്നു. ശരീരത്തെ പററിയ ചിന്തയെന്നും അദ്ദേ
 ഹത്തിന്നില്ല. ചിലപ്പോൾ ചുട്ടുപഴുത്ത മണലിലും മറു

ചിലപ്പോൾ മഹാമരിയിലും ഒരുപോലെ ചിരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു കണ്ടു. “ഇശ്വരൻ ഒന്നും, അതോ അന്തകമുണ്ടോ?” എന്നു ഞാൻ ആത്മഗതംകൊണ്ടു ചോദിച്ചു. അതിന്നു സമാധി അവസ്ഥയിൽ ഇശ്വരൻ ഒന്നു ഉള്ളു. ലൗകികത്തിൽ പലതും ഉണ്ടു് എന്നു് അദ്ദേഹവും ആത്മഗതംകൊണ്ടുതന്നെ സമാധാനം പറയുകയും ചെയ്തു. ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ടു് “ഇതാണു യഥാർത്ഥ പരമഹംസന്റെ ലക്ഷണം” എന്നു ഹരിദയരലുചിനേരട്ടു പറയുക ഉണ്ടായി. രാമകൃഷ്ണദേവൻ ഒരിക്കൽ സ്വാമികളെ മധുരനാഥന്റെ വസതിയിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു സല്ലാപിച്ചു എന്നും കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. കഠിനമായി താമസിക്കുന്നകാലത്തു രാമകൃഷ്ണദേവൻ പല അനുഭൂതികളും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നു് അറിയുന്നതു്.

വൃന്ദാവനയാത്ര—ഇങ്ങിനെ കഠിനമായി ഒരു താമസിച്ചതിന്നുശേഷം യാത്രാസംഘം പ്രയാഗയിലേയ്ക്കു പോയി. അവിടെ മൂന്നദിവസം താമസിച്ചു വീണ്ടും കഠിനമായിലേയ്ക്കുതന്നെ മടങ്ങി. ഇങ്ങിനെ ആ സംഘം കഠിനമായി താമസിക്കുന്നകാലത്തു രാമകൃഷ്ണദേവൻ വൃന്ദാവനം സന്ദർശിക്കുക ഉണ്ടായി. ഇവിടെ രാമകൃഷ്ണദേവൻ മിക്കവാറും ബോധരഹിതമായ നിലയിലാണു് കാലം കഴിച്ചതു്. രാധികാദേവിയുടെ ജനനസ്ഥലമായ വഷാണു എന്ന ഉൾിൽ ജനിച്ച ഭാഗ്യവതിയും ഇപ്പോൾ അറുപതിൽപരം വയസ്സു പ്രായം ചെന്ന വയോവൃദ്ധയും ആയ ഗംഗാമാതു് എന്ന വിഷ്ണുഭക്തയെ കണ്ടതു് ഇവിടെ വെച്ചാണു്. ആ ദിക്കുകൾക്കു് ഈ ഭക്തയെ വളരെ ബഹുമാനമായിരുന്നു രാമകൃഷ്ണൻ കണ്ടു് ഉടനെതന്നെ “ധുലാലി—ധുലാലി” (ഇതു രാധികാദേവിയുടെ ഒരു കാമനാമം) എന്നു ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് ആ വൃദ്ധനെ കീഴ്മ്പ്പു. വളരെ പഴയ സ്തോമിതമാരെപ്പോലെ താല്പര്യ

മായി അന്യേന്യം സംസാരിച്ചു. ഈ ധന്യശ്രീരത്നത്തിന്റെ വാത്സല്യംകൊണ്ടും ഭക്തികളും രാമകൃഷ്ണൻ മതിമറന്ന ഭക്തിഭരണശാപരത്നമിപ്പേയ്ക്കു മടങ്ങതിരുന്നപോലോ എന്നു കൂടയും വിചാരിക്കുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. പക്ഷെ അപ്പോഴേക്കും അമ്മയുടെ ഭർമ്മവന്നതിനാൽ ആ വക വിചാരങ്ങളെല്ലാം ഉദിച്ചേടുത്തതന്നെ അസ്തമിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ ഒരല്പം വൃന്ദാവനത്തിൽ താമസിച്ചതിന്നു ശേഷം കാശിയിലേയ്ക്കു തന്നെ മടങ്ങി. വൃന്ദാവനത്തിൽ താമസിച്ചു കാലത്തു് ഒരു ദിവസം ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ മധുരയിൽ പോയിരുന്നു എന്നും അവിടെ ശ്രവണമുഖത്തിൽവെച്ചു വാസുദേവൻ കൃഷ്ണകുമാരനെയും കയ്യിലെടുത്തു യമനയെ തരണം ചെയ്യുന്നതായ ദർശനം സിദ്ധിച്ചു എന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. കാശിയിൽ നിന്നു മടങ്ങുന്ന സമയം ഗയരയിൽകൂടെ പോകേണമെന്നു മധുരനാഥനു് ആഗ്രഹമുണ്ടാകാതിരുന്നില്ല. എന്നാൽ അവിടെ ചെന്നാൽ ആ സ്ഥലവുമായുള്ള പുർവ്വബന്ധംനിമിത്തം അവിടെനിന്നു മടങ്ങിയില്ലെങ്കിലൊ എന്നു ഭയപ്പെട്ടു് അങ്ങോട്ടു പോകുകയേ ഉണ്ടായില്ല. ഇടവമംസംതോടുകൂടി ഏല്പാവതം കൽക്കരയ്ക്കൽ തന്നെ മടങ്ങി എത്തി. ഭഗവാൻ വൃന്ദാവനത്തിൽനിന്നു സ്വന്തംകൈകളാൽ എടുത്തു കൊണ്ടു വന്ന മണൽ ഭക്തിഭരണശാപരത്തിലെ പഞ്ചവടിയിൽ വിതറി അതിനെ പാവനമാക്കിട്ടുണ്ടു്.

ഭഗവാനും ഭഗവൻദാസ്യം—സഞ്ചാരത്തിൽനിന്നു മടങ്ങി വന്നതിന്നുശേഷം ഉണ്ടായ സംഭവങ്ങളിൽ പ്രധാനമായതു ഹരിദയാലുവിന്റെ ഭാര്യയുടെ നിർമ്മാണമായിരുന്നു. അതു നിമിത്തം ഹരിദയാലുവിന്റെ പ്രകൃതത്തിന്നു വലിയതരമായ മറ്റൊരു നേരിട്ടുവെങ്കിലും ഭഗവാന്റെ സാന്നിദ്ധ്യം കൊണ്ടു വലിയ ദേഷ്ടങ്ങളേറുന്നും ഉണ്ടായില്ല. പ്രസ്താവയോഗ്യമായ മറ്റൊരു സംഗതി രാമകുമാരജ്യേഷ്ഠപാലുവായന്റെ

ഏക പുത്രനും പരമാർത്ഥത്തിൽ രാമകൃഷ്ണദേവതാനെ എടുത്തുവെട്ടുത്തിയ കുട്ടിയും ആയ അക്ഷയന്റെ മരണം ആണ്. ഈ സംഭവം രാമകൃഷ്ണദേവനെ അത്യന്തം പീഡിപ്പിച്ചു. അതിനാൽ അദ്ദേഹത്തെ വീണ്ടും ഒരു സഞ്ചാരത്തിന്റേ ഒരു ഞ്ഞപോകവാൻ തന്നെ മധുരനാഥൻ തീർച്ചയാക്കി. മുമ്പു വെച്ചു നാഥത്തുപോലും സംഭവിച്ചതുപോലെ ഇപ്പോഴും ഒരു ശ്രമത്തിലെ സാധുക്കൾക്കു മുഴുവനും മധുരനാഥൻ ഒരുദിവസം മുഷ്ടിപ്പെടുന്നഭോജനവും കറേറ വസ്ത്രവും കൊടുക്കണമെന്നായിരുന്നു. ഈ യാത്രയിൽനിന്നു തിരിച്ചുവന്നതിനുശേഷം രാമകൃഷ്ണദേവന്റെ സ്വഭാവത്തിന്റേ അല്പം ഭേദഗതി സംഭവിക്കുകയും ചെയ്തു.

കൽക്കത്തയിൽ കേരളത്തോല എന്ന ഒരു സ്ഥലം ഉണ്ടു്. അവിടെ വൈഷ്ണവഭക്തന്മാർ ഒത്തുകൂടി ഭജനം നടത്തുകയും മറ്റും പതിവാണ്. ഇവർ ചൈതന്യപരമഹർഷന്റേ ആയിരുന്നതുകൊണ്ടു ചൈതന്യപീഠം എന്ന ഒരു അനന്തം ഒരു പ്രധാനസ്ഥാനത്തു് അലങ്കരിച്ചു വെച്ചേക്കും. അവിടെ ചൈതന്യദേവൻ തന്നെ വന്നു് ഇരിക്കുമെന്നു് അവരുടെ വിശ്വാസം. ഭക്തന്മാർ ഒത്തുകൂടുന്ന സ്ഥലത്തു ചെല്ലുവാൻ ഇക്കാരണത്തു ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ വളരെ താല്പര്യമായെന്നു. അതുപോലെതന്നെ ഭക്തന്മാർ വന്നു് അദ്ദേഹത്തെ ക്ഷണിച്ചു കൊണ്ടുപോകുകയും പതിവായിരുന്നു. ഇതനുസരിച്ചു കേരളത്തോലയിലെ വൈഷ്ണവഭക്തന്മാർ ഒരു ദിവസം നങ്കീത്തനായിരുന്നു രാമകൃഷ്ണദേവനെ ക്ഷണിച്ചു. അദ്ദേഹം അതനുസരിച്ചു ചെല്ലുകയും ചെയ്തു. എല്ലാ ഭക്തന്മാരും ചൈതന്യപീഠത്തെ നമസ്കരിച്ചു വളരെ ഭക്തിബഹുമാനങ്ങൾ ഉൾക്കൂടി അടങ്ങി ഒതുങ്ങി ഇരുന്നു. ഭഗവതം വായന ഉടങ്ങി. ഇങ്ങിനെ അധികം ചെല്ലുന്നതിനുമുമ്പായി രാമകൃഷ്ണദേവൻ ഭഗവദ്ഗീതയിൽ പ്രവേശിച്ചു് ഇരിക്കുന്നേടത്തു നിന്നു്

എഴുന്നേറ്റു ചൈതന്യചിന്തിന്റെ സമീപത്തിലേയ്ക്കു
 ചെന്നു. ചൈതന്യദേവൻ ഇരിക്കുന്നതുപോലെ കൈകൾ
 ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് അതിന്മേൽ കയറി ഇരുന്നു. ഭക്ത
 നന്മയുടെ നേത്രങ്ങളെല്ലാം അങ്ങോട്ടു തിരിഞ്ഞുപോയതും
 അവിടെനിന്നു പ്രവഹിക്കുന്ന പ്രേമപ്രവാഹത്തിൽ അവ
 രെല്ലാം ആറാടി ആനന്ദതൂണിലന്മരമായി കുഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.
 അവർ എഴുന്നേറ്റു എന്തെന്നറിയാത്ത ഉത്സാഹത്തോടു
 സന്തോഷത്തോടും കൂടി കീർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു അധികം
 താമസം കൂടാതെ രാമകൃഷ്ണൻ സ്വബോധത്തെ പ്രാപിക്കുകയും
 ചെയ്തു. അന്നത്തെ ഭക്തം അങ്ങനെ ഒരു അസാധാരണവി
 ധനത്താൽ കുഴിഞ്ഞു എങ്കിലും ഒരു “കണ്ഡിൽ ഭക്തൻ” ഉണ്ടാ
 കർത്തിയെന്നില്ല. നിസ്തുലപ്രേമിയായോടുകൂടി ചിന്തിക്കുന്ന ശ്രീ
 ചൈതന്യദേവൻ കഴിച്ചുചെയ്ത ദിവ്യാനുഭവത്തിൽ രാമകൃ
 ണ്ണൻ കയറി ഇരുന്നത് അവിഹിതവും അനാരോഗ്യവും ആ
 യാതിക്കുന്നു എന്ന് ഒരു കൂട്ടരും “അല്ല അദ്ദേഹം ശ്രീചൈ
 തന്യദേവനോടു് എങ്കും പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ
 ആനന്ദം പ്രത്യക്ഷമായി അനുഭവപ്പെട്ടതു കണ്ടാൽ” എന്നു
 മറ്റൊരു കൂട്ടരും വാദിച്ചു. ഈ വാദം ചർച്ച ചർച്ച അവ
 രെക്കൊണ്ടു തീർച്ചയാക്കുവാൻ സാധിക്കാത്തതാക്കിപ്പോയി. ഇ
 കാരത്തു ചർച്ചയാൽ ജില്ലയിൽ കുൽക്ക എന്ന സ്ഥലത്തു ഒരു
 വർദ്ധൻ ബ്രാഹ്മണി എന്നപേരായ ഒരു ചൈതന്യപ്രഭുവി
 തുപോലുള്ളവരിൽ ജീവിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു ഇദ്ദേഹം ചൈ
 ണ്ണപന്മാരുടെ ഒരു നേതാവുകൂടിയും ആയിരുന്നു. അവിനാൽ
 അദ്ദേഹവെക്കു നീരുമെന്നും ഈ വക സംഗതികളിൽ അവ
 സംഗതികളാണെന്നും ചൈതന്യപന്മാരെല്ലാം കർത്തിയി
 രുന്നതു്. ഈ സംഗതിയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായം
 അറിയുവാൻ ഇരുകക്ഷികളും സമ്മതപ്പെട്ടു. വിചാരമെല്ലാം
 ബ്രാഹ്മണവെക്കു അറിയിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം വളരെ ദുഃഖി

ച്ചു. അതുനാം പുജ്യപാദനായ ശ്രീ ഭഗവൻ ചൈതന്യ ഭഗവന്റെ ആഹ്വാനത്തിൽ ആത്മമതം അറിയത്തക്ക ഒരു ഭൂതൻ ശാന്തിക്കാരൻ കയറിയിരുന്നത് അക്രമവും അവിഹിതവും ആയി എന്നാണു തീർച്ചയാക്കിയത്. ഈ വിവരങ്ങൾ ഒന്നുതന്നെ ശ്രീരാമകൃഷ്ണഭഗവൻ അറിവുണ്ടായിരുന്നതും ഇല്ല.

ഇത്രയും കഴിഞ്ഞു വളരെ ചെല്ലുന്നതിനു മുമ്പായി അതായത് കൊല്ലം 1045-ൽ ഭഗവാനും മധുരനാഥനും കൂടി ശ്രീ ചൈതന്യഭഗവന്റെ ജനനസ്ഥലമായ നവദീപത്തിലേയ്ക്ക് പറപ്പെട്ടു. ഈ യാത്രാമദ്ധ്യേ ഇവർ ഭഗവൻ ഭഗവൻ ബാബാജിയെ കാണുവാനായി കൽനയിൽ ഇറങ്ങി. രാമകൃഷ്ണഭഗവനും ഹരിദയാലും കൂടി ആദ്യം ഭഗവൻഭഗവന്റെ ആശ്രമത്തിലേയ്ക്ക് ചെന്നു. അപ്പോൾ ബാബാജി ഒരു വൈഷ്ണവന്റെ ചേരിലുള്ള ഒരു കേസ്സു വിചാരണ ചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. എന്നാൽ അതിനല്ല മുമ്പായി “ഇപ്പോൾ ഇവിടെ ഒരു അതിമഹത്തർ വരുന്നതായിരിക്കും” എന്നു പറഞ്ഞിരുന്നവത്രം. രാമകൃഷ്ണൻ ബാബാജിയെ തൊഴുതു് ഒരിടത്തു് ഒതുങ്ങി ഇരുന്നു. ഹരിദയാലും തൊഴുതു് കൊണ്ടു് “ഇദ്ദേഹം എന്റെ അമ്മമാനാണ്. വലിയ ഭക്തനാണ്. അവർക്കുതന്നെ കാണുവാനായി വന്നിരിക്കുകയാണ്” എന്നെന്നല്ലാം വിവരവാചിതനായി അറിയിച്ചു. അതിനേറേണം ബാബാജി ഒരു സമയത്തും പറയത്തേയും കേട്ട ഭഗവന്റെ നടിക്കാതെയും കേസ്സു വിചാരണ ചെയ്തുകൊണ്ടുതന്നെ യുരുന്നതേയ്ക്കുള്ള. വിചാരണ അവസാനിച്ചു; അന്നത്തെ പ്രതിയെ കുറക്കുന്നെന്നുകണ്ട സമുദയത്തിൽ നിന്നു തള്ളുവാൻ വിധിച്ചു, പിടുന്നയും ഇവരോടു ഒന്നു സ. സ. വിജയൻ ഭാഗിക്കാതെ മലയെടുത്തു നാമം ജപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ ഹരിദയാലും അപ്പോൾ തൊഴുതു്

വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:—“പ്രഭോ! അവിടുന്ന് ഇപ്പോഴും ഇങ്ങിനെ നാമം ജപിച്ചുകൊണ്ടും മാല ഉരുട്ടിക്കൊണ്ടും ഇരിക്കുന്നതെന്തിനാണ്? അപന്ന് ഇശ്വരപരാനുഭൂതി ഉണ്ടായിട്ടുള്ള സിദ്ധനല്ലയോ? അവിടയ്ക്കു ഇതിന്റെ ആവശ്യം എന്താണ്?” ഇതിന്നു ഭഗവൻദാസ് അല്പം അഹംഭാവത്തോടുകൂടി പറഞ്ഞ സമധാനം ഇങ്ങിനെ ആയിരുന്നു:—“അതു ശരിതന്നെയാണ്. ഇവിടയ്ക്കു നാമജപംകൊണ്ടു കർമ്മമെന്നും ഉല്പ. ശിഷ്യന്മാർക്കു കർമ്മിച്ചുകൊടുക്കുവാൻ വേണ്ടിയാണ് ഇവിടുന്ന് ഇങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നത്. അല്പത്തെ പക്ഷം അവർ ശരിയായ ആദർശം കണ്ടോതേയും അനുകരിക്കുവാൻ ശരിയായ മാതൃക കണ്ടോതേയും ഭൂമിച്ചുപോകുവാൻ സംഗതിയായേയ്ക്കും.” ഇത്രയും കേട്ടപ്പോഴേക്കു ശ്രീരാമകൃഷ്ണഭാവേന്നു സഹിക്കവയ്ക്കുതരയി. അദ്ദേഹം പെട്ടെന്ന് എഴുന്നേറ്റു ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“എന്തു” ഉനിയും നിങ്ങളുടെ വിചാരം ഇങ്ങിനെയൊന്നോ? എന്തഹംഭാവമാണിത്! ഓ! നിങ്ങൾ വലിയ ഗുരു ആയിപ്പോയ! എന്നായിരിക്കാം നിങ്ങളുടെ ഭാവം! സമുദായത്തിൽ നിന്നു ഒരൊളുപ്പാത്തൊക്കുന്നു; ഇഷ്ടംപോലെ ഒരേ സമ്പ്രദായത്തെ സ്വീകരിക്കുന്നു; മറ്റു മൂലവയെ നിഷേധിക്കുന്നു! ശിഷ്യന്മാരെ പഠിപ്പിക്കുന്നു; ഇതിന്നെല്ലാം നിങ്ങൾ ആരാണ്; ഇശ്വരന്റെ ഇഷ്ടം നടക്കുന്നു എന്നല്ലതെ നിങ്ങളാണോ ഇപ്രകാരം കർത്താവ്.” ഇത്രയും പറഞ്ഞപ്പോഴേക്കു തന്നെ രാമകൃഷ്ണഭാവന്റെ പുറുപ്പം ഉടുമുണ്ടും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തിൽ നിന്നു തരച്ച വീണ കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. യാതൊരു ചേഷ്ടയും കൂടാതെ ഒരു ശിലാപ്രതിമപോലെയൊണ് അവിടെ നില്ക്കുന്നത്. ആ ശരീരത്തിൽ നിന്നു പുറപ്പെടുന്ന ദിവ്യപ്രഭാപൂർത്തിൽ ആ സ്ഥലമശേഷം മജ്ജനം ചെയ്തുകഴിഞ്ഞിട്ടും ഉണ്ടു്. എല്ലാവരും അത്ഭുതപരതന്ത്രമായി ഭഗവാനെ

കുഞ്ഞുടക്കത്തെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. ഭഗവാനുദാസൻ ബാബാജിയെ കണ്ടു, ഇതിന്നുമുമ്പ് ആരുമെന്ന തന്നെ ഇങ്ങിനെ ധിക്കരിച്ചുപറയുന്ന വാക്കുകൾ കേൾക്കുക ഉണ്ടായിട്ടില്ല. അതുകൊണ്ട് ഭഗവാന്റെ ഏകാധിപത്യം സംസാരം കേട്ടപ്പോൾ ഒട്ടും തന്നെ സന്തോഷമുള്ളവനായി കിന്നിപ്പെങ്കിലും ആ വാക്കുകളുടെ ശക്തിയെ പ്രതിഷേധിക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തെക്കൊണ്ടു സാധിച്ചില്ല. എന്നു മാത്രമല്ല ഭഗവാനിൽ പ്രത്യക്ഷമായി കണ്ട ആദ്ധ്യാത്മിക ചിഹ്നങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിൽ അസംഭവനമായ ബഹുമാനത്തെയും ഭക്തിയെയും ജാതമാക്കിയതും ഇരുന്നില്ല. താൻ ഇപ്പോഴത്തെ കയ്യിൽ ഇരിക്കുന്ന ഒരു വെറും ആയുധം എന്നല്ലാതെ അതിൽ അധികമായി തനിക്കു യതൊരു ശക്തിയും ഇല്ലെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന് അപ്പോഴാണ് അനുഭവപ്പെട്ടത്. അതേദൃഷ്ടി ഭഗവാനോടുള്ള ഭക്തിയും ബഹുമാനവും വർദ്ധിക്കുവാനും തുടങ്ങി. പിന്നെ ഭഗവാനും ബാബാജിയുടേയും കരണേരും സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോഴെങ്കിലും ഭഗവാൻ പലതവണ ബോധരതീതമായ അവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കുന്നതായി ബാബാജി കണ്ടു. എന്നിന്ന് ഏകാധിപത്യം; ഭഗവാനെ ബാബാജിക്ക് നല്ല പേരലെ മനസ്സിലായി. ഇദ്ദേഹമെന്ന ചൈതന്യപീഠത്തിൽ കയറി ഇരുന്നതെന്നും, അതിന്നുതന്നെ താൻ തെറ്റുകുറ്റിച്ചതെന്നും ബാബാജിക്ക് അറിയുവാൻ കൂടാതെ അപ്പോൾ അദ്ദേഹം വളരെ പത്മോത്താപിക്കുകയും, ആദ്യ അറിയത്തെയെ ചൊല്ലുപോയ അപരാധത്തിന്നു പലവരു ക്ഷമയോചനം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. ഇതിന്നുശേഷം രാമകൃഷ്ണൻ ഹരിദയാലുപം മടങ്ങിപ്പോന്നു. പിന്നെ മധുരനാഥൻ ബാബാജിയെ ചെന്നുകൊണ്ടുകയും ഭഗവാന്റെ അഭിപ്രായമനുസരിച്ച് ആശ്രമവാസികളെ അദ്ദേഹം ഒരു ദിവസം സല്ലഭരിക്കുകയും ഉണ്ടായി.

നവദീപം—പിന്നെ മധുരാനന്ദം ഭഗവാനും നേരെ നവദീപത്തിലേക്കുറങ്ങുവാൻ പാപമുക്തി. അല്പദൂരം ചെന്നപ്പോൾ ഒരു മണൽതിട്ടിന്നരികിൽ കൂടെ ഇവരുടെ ബോധ കടന്നുപോയപ്പോൾ രാമകൃഷ്ണദേവൻ പെട്ടെന്നു ഭഗവത് സ്ഥിതിയിൽ പ്രവേശിച്ചുപോയി. അതിന്റെ കാരണം എന്തെന്നെന്നെന്നും ആർക്കും ഉപദിഷ്ടാവൻ അപ്പോൾ സാധിച്ചില്ല. പിന്നെ എല്ലാവരും നവദീപത്തിൽ ചെന്നിറങ്ങി; അവിടെയുള്ള ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ എല്ലാം ദർശനം കഴിച്ചു. അപ്പോഴൊന്നും ഭഗവാനു ഒരു ഭാവഭേദവും ഉണ്ടായില്ലെന്നു മനസ്സിലാക്കി, അവിടെ പ്രത്യേകചൈതന്യമാനും കാരണത്താലാകുന്നു ഭഗവൻ ഭഗവാനായിത്തീർന്നു എന്നുള്ളതു ചൊല്ലുകയുണ്ടു്. എന്തായാലും സംഘം അവിടെനിന്നു മടങ്ങി അല്പം വന്നപ്പോൾ ഭഗവാനു ഒരു ദിവ്യദർശനം സിദ്ധിച്ചു. ഭഗവൻ പറഞ്ഞു:—“തപസ്വപണ്ണസുപണ്ണന്മാരായ രണ്ടു ഖഡ്വഗന്മാർ (ഇവർ ചൈതന്യവും, നിത്യാനന്ദവും ആണെന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു) സന്തോഷത്തോടുകൂടി പുഞ്ചിരിച്ചുകിടക്കുന്നു. കൈകൾ നീട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടും എന്റെ സമീപത്തിലേയ്ക്കു കാടിവരുന്നതായി ഞാൻ കണ്ടു. അപ്പോൾ “അവർ വന്നു—അവർ വന്നു” എന്നു ഞാൻ ഉറക്കെ നിലവിളിക്കുകയുണ്ടായു്. അവർ രണ്ടുപേരും “കാടിവന്നു” എന്നിൽ പ്രവേശിക്കുകയാണു് ഉണ്ടായതു്. അപ്പോൾ ഞാൻ ബോധശക്തിയായ ഒരു അവസ്ഥയായ പ്രാപിക്കുകയുണ്ടായു്. ഹരിദയം എന്നു വിളിക്കപ്പെട്ട ഇരുമ്പിന്നു എങ്കിൽ ഞാൻ തീച്ചയായും നദിയിൽ വീണുപോകുമായിരുന്നു. ചൈതന്യദേവന്റെ യഥാർത്ഥഭാവസ്ഥയായ നവദീപം നദിയിൽ മുക്കിപ്പോയിരിക്കുന്നു. അവിടെയുണ്ടു് ഇപ്പോഴത്തെ മണൽതിട്ട കിടക്കുന്നതു്. അതാണു് അവിടെ വന്നപ്പോൾ എനിക്ക് ഈ അനുഭൂതിയു്

ങ്ങുകുവൻ കാരണം.” ഇതു പരമാർത്ഥമാണെന്നു പിന്നീട് നടത്തിയ അന്വേഷണങ്ങളിൽ തെളിഞ്ഞിട്ടും ഉണ്ട്.

മധുരനാഥന്റെ ലോകാന്തരപ്രാപ്തി—ഭാഗ്യവാദത്തിലും പരമഭക്തനും ആയ മധുരനാഥവിശ്വാസൻ ഭഗവാൻ ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവനുമായിക്കൂടി പരിചയപ്പെട്ടിട്ട് ഇപ്പോഴേക്കു പതിനാറുസംവത്സരങ്ങൾ കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇതു നിമിത്തം മധുരനാഥന്റെ പ്രകൃതത്തിന്നു പല മാറ്റങ്ങളും സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ദേവിതന്നെ ഭഗവാൻ! അഞ്ചു രസധരന്മാരെ കണ്ടിച്ചുകൊടുക്കുക ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതിൽ പ്രഥമനും പ്രധാനിയുമാണു മധുരനാഥൻ. അദ്ദേഹമാകട്ടെ ആ മഹാകൃത്യം അണവും പിഴക്കതെ നിർവ്വഹിക്കുകയും ചെയ്തു. പരമഭാഗ്യവാന്മാരെക്കൊണ്ടു മാത്രമേ ഇതിന്നു സാധിക്കുകയുള്ളൂ. മേൽപറഞ്ഞ സംഭവം കഴിഞ്ഞു ഒരു കൊല്ലം പോയതിന്നു ശേഷം 1046-ൽ മധുരനാഥൻ പെട്ടെന്നു സന്നിപാതജ്വരം പിടിപ്പെട്ടു കിടപ്പിലായി. ശ്രമേണ രോഗം വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ വന്നു. ഒടുവിൽ അത്യാസന്നമായപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തെ കരളിപ്പട്ടത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോയി. അവിടെവെച്ചാണ് ആ പരമഭാഗ്യവാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭേദത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചത്. ദിവസേന മധുരനാഥന്റെ രോഗസ്ഥിതി അറിഞ്ഞുവരുവാനായി രാമകൃഷ്ണദേവൻ ഹരിദയം ലൂവിനെ പറഞ്ഞയക്കുന്ന പതിവുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു ദിവസം ആ പതിവിൻപടി ആളെ അയച്ചില്ല. അന്ന് ഉച്ചതിരിഞ്ഞശേഷം ഭഗവാൻ അകാരണമായി സമാധിയിൽ പ്രവേശിക്കുകയും ആ നിലയിൽ നാലഞ്ചു മണിക്കൂറുകൾ നേരം ഇരിക്കുകയും ചെയ്തു. പിന്നെ സമാധിയിൽനിന്നു വിരമിച്ചശേഷം അദ്ദേഹം ഹരിദയം ലൂവിനെ വിളിച്ചു “ഹരിഭാ”! മധുരനാഥൻ വിമാനത്തിൽ കയറി ദേവലോകത്തേക്കു പോയി. ദേവിയുടെ ആളുകൾവന്ന് അവനെ

എതിരോട് കൊണ്ടുപോകുകയാണ് ചെയ്തത്" എന്നു പറഞ്ഞു. സംഭവവും അങ്ങിനെത്തന്നെ ആയിരുന്നു. മധുരനാഥന്റെ ഭാഗവിയോഗത്തിനുശേഷം ഭഗവാൻ അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി വളരെ ഒന്നും പറഞ്ഞതായി കേട്ടിട്ടില്ല. ഒരിക്കൽ ഒരു ശിഷ്യൻ "ഭഗവാനേ! മധുരനാഥന്റെ കഥ എന്തായി? അദ്ദേഹത്തിനു വീണ്ടും ജന്മമുണ്ടാകുമെന്നു തോന്നുന്നില്ലല്ലോ?" എന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ ഭഗവാൻ "എന്തോ? അവൻ ഒരു രാജാവായി ഒരിക്കൽക്കൂടെ ജനിച്ചുക്കുവാനും മതി. അവന്റെ ഭോഗേച്ഛ കേവലം നിലച്ചിട്ടില്ല" എന്നുമാത്രം പറഞ്ഞതായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

ദിവ്യമാതാ ദക്ഷിണേശ്വരത്തിലേയ്ക്കു വന്നതു—ദിവ്യമാതാവിനെ കുമരപുരത്തിൽ താമസിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു രാമകൃഷ്ണദേവൻ ദക്ഷിണേശ്വരത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങിയതിനുശേഷം ശാരദാമണിദേവി അവിടെത്തന്നെ എത്രയും മനോഹരമായി താമസിച്ചു. പിന്നെ സ്വഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങിപ്പോയി. അവിടെ, പാഞ്ഞ ഭഗവാനാൽ നിർദ്ദിഷ്ടമായ മാർഗ്ഗത്തിൽനിന്നു ഭരണവും പിഴക്കുതെ മനസ്സിനെ ഭർത്സപാലങ്ങളിൽതന്നെ സമർപ്പിച്ചും ഗുരുഭൂതന്മാരെ ശ്രദ്ധിച്ചും നാലഞ്ചുകൊല്ലം കഴിച്ചുകൂട്ടി. തനിക്കു ഭർത്താവിനെ കാണുവാനുള്ള യോഗം വരുമെന്നും അന്നു ഭർത്താവിനെ ശ്രദ്ധിച്ചുകൊള്ളാമെന്നും ദേവിക്കു നല്ല ഉറപ്പും സമാധാനവും ഉണ്ടായിരുന്നു. "ഭഗവാനെ കാണുതിനുശേഷം ഒരു കുംഭം നിറയെ ആനന്ദസുധ എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ സദാ ഇരിപ്പുള്ളതായിട്ടുണ്ട്" എനിക്കു തോന്നിയതു്." എന്നു ദേവിതന്നെ പറയുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും ശ്രീരാമകൃഷ്ണ ഭൂതന്മാണെന്നും മറ്റും ഉള്ള വിവരങ്ങൾ ജയരാമവാടിയിൽ അടിക്കടി കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്നതിനാൽ നേരിട്ടചെന്ന വിവരമെല്ലാം അറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാം എന്ന ആഗ്രഹം ഉണ്ടാകുകയുണ്ടായില്ല. ഇങ്ങനെ ഇരിക്കെ

1046-ലെ ചിത്രപെരുന്നിമിക് ഗംഗാസ്തനാശിനു പോയി
 തന്ന തീർത്ഥയാത്രക്കുറയുടെ കൂട്ടത്തിൽ ദേവിയും കുറിക്കത്ത
 യിലേയ്ക്കു പോയി. ദേവിയുടെ യാത്രയുടെ പ്രധാന
 ഉദ്ദേശം ഇന്നതാണെന്നു രാമചന്ദ്രമുഖോപാദ്ധ്യായനു ഉൾ
 ഛിതമാകുവാൻ സാധിച്ചതിനാൽ അദ്ദേഹവുമകളുടെ പോയിട്ടു.
 അക്കാലത്തു യാത്രയ്ക്കു ചേണ്ട സൗകര്യങ്ങൾ ഒന്നും ഇല്ലാതിര
 ുന്നതിനാൽ അവിടെനിന്നു കുൽക്കരതായിടലുള്ള എണ്ണതു
 നാഴിക വഴിമുഴുവനും കരൽനടയായിത്തന്നെ നടക്കേണ്ടതാ
 യാട്ടമാണു വന്നതു്. അതിനാൽ രണ്ടുമൂന്നുദിവസത്തെ വഴി
 ചെന്നപ്പോഴെങ്കിലും, വഴിനടന്നു പരിചയമില്ലാത്ത ശരദാ
 മണിദേവിക്ക് കഠിനമായ ജ്വരം പിടിപ്പെട്ടുകയും, രണ്ടാം
 അച്ഛനും മകളും വഴിയിൽ താമസിക്കേണ്ടതായി വരികയും
 ചെയ്തു. അന്നുരാത്രി ദേവിക്ക് ഭവതരനിഷിദവി പ്രത്യക്ഷ
 മായി വേണ്ട അനുഗ്രഹങ്ങൾ കൊടുക്കുക ഉണ്ടായി എന്നു കേ
 ടിട്ടുണ്ടു്. ഏതായാലും പിറ്റേന്ന് അച്ഛൻ വീണ്ടും യാത്രതു
 ടന്ന് ഭക്ഷണേശ്വരത്തിൽ എത്തിച്ചേരുകയും ചെയ്തു. ശ്രീരാ
 മകൃഷ്ണഭവൻ ഇതിൽ സന്തോഷമുണ്ടായുള്ളു. എന്നുമാത്ര
 മല്ല “ഒ! നീ ഇപ്പോഴാണല്ലോ വന്നതു്! എന്റെ മധുരൻ
 ഉണ്ടായിരുന്നു എങ്കിൽ അവൻ ഉതെത്ര സന്തോഷമാക
 ുമായിരുന്നു.” എന്നു ഭഗവാൻ പലപ്പോഴും പറയുക ഉണ്ടാ
 യിട്ടുണ്ടു്. ശരദാമണിദേവിയുടെ അന്തേചരസിദ്ധം രാമ
 കൃഷ്ണഭവൻ അനിഷ്ടകരമല്ലെന്നു കണ്ടതുകൊണ്ടും, രണ്ടുനര
 ലുദിവസത്തെ പരിചയംകൊണ്ടുതന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്നു ശര
 ദീരികമായോ മാനസികമായോ യാതൊരു രോഗവും ഇല്ലാ
 ന്നു ബോദ്ധ്യപ്പെട്ടതുകൊണ്ടും ശരദാമണി ഭർത്തൃശ്രേഷ്ഠ
 ചെയ്തു് അവിടെത്തന്നെ താമസിക്കുവാൻ ഉറച്ചു. ഉവിടെ
 വെച്ചു ഭഗവാൻ ശ്രീരാമകൃഷ്ണൻ ഒരു ഗൃഹിണിക്കുണവണ്ട
 ഒരു മനുഷ്യജീവിക്ക് ആവശ്യമായ സകല അറിവുകളും

ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തു് ദേവിയെ ഒരു ഉത്തമസ്ത്രീയും ഭക്തയും ആക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്തു.

സ്വപരശിപുജ—തന്ത്രികസമ്പ്രദായപ്രകാരമുള്ള “സ്വപരശിപുജ” ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ നടത്തിയതു് അടുത്ത മേടമാസത്തിലെ അമാവാസി ദിവസമാണു്. ഈ പുജയിൽ ദേവിയും ഭഗവാനും സമാധിയിൽ ലയിച്ചു. രണ്ടുകൂട്ടരും ആ അവസ്ഥയിൽ കുറേനേരം ഇരുന്നശേഷം ഭഗവാൻ സമാധിയിൽ നിന്നു വിരമിച്ചു് തന്റെ അതുവരെ ചെയ്ത സാധനകളുടെ ഫലത്തെയും തന്റെ തദ്രക്ഷത്തെയും ദിവ്യമാതാവിന്റെ കരകൽരെച്ചു നമസ്കരിച്ചു. ഭഗവാന്റെ സാധകഭാവത്തിന്റെ അവസാനം ഇതാണെന്നുവേണം പറയുവാൻ. പിന്നെ ഒരു ദിവസം ശാരദാമണിദേവി ഭഗവൽപാദങ്ങൾ തട്ടവിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ “അവിടുന്ന്” എന്നെ ഏതൊരു പ്രകാരമാണു കരുതുന്നതു്” എന്നു ചോദിച്ചതിന്നു പെട്ടെന്നു ഭഗവാൻ പറഞ്ഞ സമാധാനം “ഞാനെന്ത്? നിന്നെയെന്ത്? ക്ഷേത്രത്തിലെ ദേവിയെപ്പോലെ. അല്പമെന്താ? ആ ദേവിതന്നെ ഈ ശരീരത്തെയും ജനിപ്പിച്ചു; ആ ദേവിതന്നെ ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽവന്നു താമസിക്കുന്നു; ആ ദേവിതന്നെ എന്റെ പാദങ്ങളെ തട്ടുകയും ചെയ്യുന്നു. അല്പമതരം, ദേവിയുടെ പ്രത്യക്ഷവിഗ്രഹമായിട്ടാണു് ഞാൻ നിന്നെ കരുതുന്നതു്” എന്നായിരുന്നു.

ഇക്കാരെത്തു ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ ശാരദാമണിദേവിക്ക് പലപ്പോഴും സഹശയനംകൂടെ അനുവദിച്ചുകൊടുത്തിട്ടുണ്ടു്. “അവളിൽനിന്നു്” ഐന്ദ്രിയമായ സകല ആശങ്കളേയും നിശ്ശേഷം നീക്കിക്കളയണം എന്നു ഞാൻ വിവരഹാസനത്തരം അമ്മയോടു പലപ്പോഴും പ്രാർത്ഥിക്കുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. ഇക്കാരെത്തു് എന്നിങ്ങ ശാരദാമണിയുമായുണ്ടായ സാഹചര്യത്തിൽ നിന്നു് അമ്മ എന്റെ ആ പ്രാർത്ഥനയെ അനുവദിച്ചതായി

എന്നിക്ക് അനുഭവപ്പെടുകയും ചെയ്തു." എന്നു ഭഗവാനുത്തരം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇക്കാര്യം കേൾക്കുകയും ശാരദാമണിദേവി തന്റെ അരികിൽ കിടന്നുറങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഒരു അവസരത്തിൽ ഭഗവാനുത്തരം മനസ്സിലാക്കുകയും ഇങ്ങനെ പറയുക ഉണ്ടായി:—²മനസ്സേ! നിനക്കു സമാധാനമായി സ്രീജനങ്ങളിൽ വളരെ പ്രതിപത്തിയുണ്ടല്ലോ ഉള്ളതു്. നിന്റെ പ്രകൃതംതന്നെ അങ്ങനെയായിത്തീർന്നുപോലെ ഇരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഒരു യേശുനയുക്തയായ സ്രീ ഇതര നിന്റെ സ്വരൂപത്തിൽ അരികിൽ കിടക്കുന്നു. ഈ വിഷയത്തിൽ സങ്കരമായിത്തീരുന്നവർ ശാരീരികമായ സുഖങ്ങളിൽ മാത്രം ഭ്രമിച്ചു സംസാരത്തിൽ കിടന്നുഴലുന്നവരാണെന്നും, അവർക്ക് അതിനെ അതിക്രമിച്ചു് ഇശ്വരനെ അറിയുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ലെന്നും നി നല്ലപേരെ അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതാണ്. നല്ലപേരെ ആലോചിച്ചു തീർച്ചയാക്കിക്കൊള്ളുക. നിനക്കേതുവേണം—ഭഗവാനോ ഇശ്വരനോ?" ഇതിന്നു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പരിശുദ്ധമായ മനസ്സുകൊടുത്ത സമാധാനം പ്രകാശമായിത്തീർന്നു. ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ പെട്ടെന്നു സമാധിയിൽ ലയിക്കുകയും ആ നിലയിൽ ആ രാത്രി മുഴുവനും ഇരിക്കുകയും ചെയ്തു. ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവന്റെ ദാമ്പത്യ ജീവിതരീതി ഏവംവിധമായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ ശ്രീശാരദാമണിദേവി, ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽ ഒരു ചെറിയൊരു ഏട്ടമാസവും താമസിച്ചശേഷം വീണ്ടും കമരപുരത്തിലേക്കുതന്നെ മടങ്ങി.

ശ്രീരാമകൃഷ്ണനും ശ്രീസ്തവം—മധുരനാഥവിശ്വനാഥന്റെ ദേഹാന്തരപ്രവേശിക്കുശേഷം ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവന്റെ സർവ്വ ശ്രദ്ധകളും കയ്യേറിയ കൽക്കത്തായിലെ സെന്റർപ്പേട്ട എന്ന സ്ഥലത്തുകരയായ ഖാബു ഗംഭീരമലിക്ക് എന്ന ധനികനാണ്. ഇദ്ദേഹം ദേവി തനിക്കു കാണിച്ചുതന്ന രസ

ധരന്മാരിൽ രണ്ടാമനാണെന്നു ഭഗവാൻതന്നെ പറയുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഇദ്ദേഹത്തിന്നു മുമ്പുതന്നെ രാമകൃഷ്ണദേവനിൽ വലിയ ഭക്തിയും വിശ്വാസവും ആയിരുന്നു. എന്നാൽ മധുരനാഥൻ ഉണ്ടായിരുന്ന കാലത്തു ഭഗവാന്റെ യാത്രയെ അശ്രേഷ്ടം ഇദ്ദേഹത്തിന്നു അവസരം സിദ്ധിച്ചിരുന്നില്ല. മധുരനാഥന്റെ ദേഹവിയോഗത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്ഥാനം ശംഭുചരൻ കയ്യേറും. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉദ്യാനഗൃഹത്തിൽ ഭഗവാൻ പലപ്പോഴും പോയിരിക്കുന്ന പതിവുണ്ടായിരുന്നു. അപ്പോഴെല്ലാം അദ്ദേഹം ഭഗവാനെ ബൈബുൾ വായിച്ചു കേൾപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കെ ഒരു ദിവസം രാമകൃഷ്ണദേവൻ ബാബു ജാതുനാഥമംഗലിക്കിന്റെ ഉദ്യാനഗൃഹത്തിൽ പോയിരുന്നപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്നു ഒരു അനുഭൂതി ഉണ്ടായി. ഈ ബാബുജാതുനാഥമംഗലിക്കു കൽക്കത്തായിലെ മറ്റൊരു ധനികനും ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവന്റെ ഭക്തനും ആണ്. ജാതുനാഥന്റെ ഉദ്യാനഗൃഹത്തിൽ വെച്ചിരിക്കുന്ന അനേക ചിത്രങ്ങളിൽ ഒന്നായ ക്രിസ്തുവിന്റെ ചിത്രത്തിന്നകത്തുള്ള രൂപം ചൈതന്യഗാത്രകരമായി രാമകൃഷ്ണദേവൻ കണ്ടു. എന്നു മാത്രമല്ല ആ രൂപം കരചരണങ്ങൾ ഇളക്കുവാനും തുടങ്ങി. ഒടുവിൽ അവിടെനിന്നും ഇറങ്ങിവന്നു ദിവ്യശക്തിയിലുള്ള പുരുഷവിശേഷമായി രാമകൃഷ്ണനിൽതന്നെ പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്തു. അപ്പോഴേക്കും ശ്രീരാമകൃഷ്ണന്നു ക്രിസ്തുവിനെ പററിയുള്ള ഏകവിചാരമല്ലാതെ ബാക്കി ഒന്നും ഇല്ലാതായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം ഈ ഒരു വിചാരംകൊണ്ടുതന്നെ പൂർണ്ണമായി നിറയുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങിനെ മൂന്നുദിവസം മുഴുവനും കഴിച്ചുകൂട്ടി. നാലാം ദിവസം ഉദ്യാനത്തിൽ നടന്നുകൊണ്ടിരുന്ന അവസരത്തിൽ ഭഗവാന്നു ശ്രീകൃഷ്ണദേവന്റെ ഭർത്താവീണ്ടും സിദ്ധിച്ചു. ദിവ്യമായ തേജസ്സോടും വിശാലമായ നേത്രങ്ങളോടും പതിഞ്ഞ മുകുളം

കൂടിയ ഒരു ദിവ്യപുരുഷൻ തന്റെ സമീപത്തിലേക്കു വരുന്നതായി ഭഗവാൻ കണ്ടു. ആ ദിവ്യരൂപം മുൻ പതിവുപോലെ രാമകൃഷ്ണനിൽത്തന്നെ പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങിനെയൊന്നു ശ്രീകൃഷ്ണദേവനും ഇശ്വരപരവതാരംതന്നെയെന്നു രാമകൃഷ്ണൻ തീർച്ചയാക്കിയത്. തന്റെ മുറിയിൽ ഇശ്വരപരവതാരങ്ങളുടെ പടങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ വെച്ചിട്ടുള്ള ശ്രീസ്തോത്രപടത്തെ ഭഗവാൻ നമസ്കരിക്കുക പതിവാണ്.

ശ്രീരാമകൃഷ്ണനും ബുദ്ധനും - ശ്രീബുദ്ധദേവനും ഇശ്വരപരവതാരം തന്നെയെന്നു രാമകൃഷ്ണദേവൻ അറിഞ്ഞിരുന്നു. അവതാരപുരുഷനായ നമസ്കരിക്കുന്ന കൂട്ടത്തിൽ ശ്രീബുദ്ധദേവനെയും ഭഗവാൻ നമസ്കരിക്കും. “ശ്രീബുദ്ധദേവൻ അപതരംതന്നെയെന്നുള്ള സംഗതിയിൽ സംശയം ലേശമില്ല. ചന്ദ്രത്തിലെ ജ്ഞാനകാശ്യാന്തിനും ബുദ്ധദേവന്റെ സിദ്ധാന്തങ്ങളും തമ്മിൽ വ്യത്യാസമൊന്നും ഇല്ല” എന്നു ഭഗവാൻ തന്നെ സ്വന്തഭൂതിയെ അടിസ്ഥാനമാക്കി പറയുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്.

ചില അത്യാഹിതങ്ങൾ

നഹോദരന്റെ മരണം - ഭഗവാൻ ശ്രീരാമകൃഷ്ണന്റെ ജ്യേഷ്ഠസഹോദരനായ രാമേന്ദ്രപ്രജ്ഞാപാലപുരയൻ കരകൊലമായി ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽത്തന്നെ ശാന്തിവൃത്തി സ്വീകരിച്ച തരമുണ്ടെന്നു രണ്ടു മുൻപ്രസ്താവിച്ചപ്പോൾ ശാരദാമണിദേവി കമരപുകരത്തിലേയ്ക്കു തിരിച്ചപ്പോൾ അധികകാലം ചെല്ലുന്നതിന്നു മുമ്പായി ഒരിക്കൽ രാമേന്ദ്രനും കമരപുകരത്തിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. വരൻപോകുന്ന അധഃപതനപരി രാമകൃഷ്ണദേവനു മുഖ്യതന്നെ നല്ല തുറിയുണ്ടെന്നു വന്നതുകൊണ്ടു അദ്ദേഹം ആ വിവരം തന്റെ

മുത്ത സഹോദരനെ ധരിപ്പിച്ചു. ആ വിവരം കേട്ടപ്പോൾ വളരെ സന്തോഷിച്ചു. “അല്ലാത്തതെന്ന് കൊണ്ടുവന്ന ചരക്കെല്ലാം ഇത്രവേഗം വിറ്റുപോയോ? വളരെ സന്തോഷം” എന്നാണ് പറഞ്ഞത്. അദ്ദേഹം കമരപുകരത്തിൽ ചെന്നതിന്നുശേഷം പെട്ടെന്നു ഒരു അസ്ഥിശാസ്ത്രം പിടിച്ചെടുത്ത് മരിച്ചുപോയി. മഹാത്മാക്കളുടെ പദസ്പർശം സഭ ഉണ്ടാകത്തക്കവിധംതന്നെ വഴിയരികിൽ സംസ്കരിക്കേണമെന്ന് അദ്ദേഹം മുൻകൂട്ടി എല്പിച്ചിരുന്നതനുസരിച്ച് അങ്ങിനെയാണ് ചെയ്തതെന്ന് കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഈ ദുഃഖവാർത്തകേട്ടപ്പോൾ വയോവൃദ്ധനായ, മാതാപിതാക്കളെപ്പോലും ഉണ്ടാക്കിത്തന്ന അമ്മയെപ്പോലും സ്വന്തം സഹോദരനെ അതല്ല. എല്ലാവരും ഒരിക്കൽ അല്ലെങ്കിൽ മറ്റൊരിക്കൽ മരിച്ചുപോകും. ആ സ്ഥിതിക്കു പരിഹാരമില്ലാത്തതിനെപ്പറ്റി ചിന്തിച്ചു ദുഃഖിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രയത്നം എന്താണ്? എല്ലാം ഇത്യാദിയാലേപോലെ നടക്കട്ടെ” എന്നായിരുന്നു.

ദിവ്യമാതാവിന്റെ രോഗം—ദുഃഖിതയും വയോവൃദ്ധയും ആയ മാതാപിതാക്കളെയും തന്റെ ദർശനത്തിനെയും ഇത്രയധികമായാണുള്ള ആശ്രയത്തോടുകൂടി ശരണമണിദേവി 1049-ാം കൊണ്ടു മേടമാസത്തിൽ വീണ്ടും ദക്ഷിണേന്ത്യയിലേയ്ക്കു പോയി. അവരുടെ സുഖവാരസത്തിന്നു വേണ്ടുന്ന എല്ലാകാര്യങ്ങളും ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും മറ്റും അധികകാലം അതിനെ അനുഭവിക്കുവാനായി സാധിച്ചില്ല. ഉദ്ദേശം ഒരു കൊല്ലം കഴിഞ്ഞപ്പോഴേയ്ക്കു ദേവിക്ക് കഠിനമായ വയറുവേദനയും പിടിച്ചെടുത്തു. ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരുടെയും മറ്റും പ്രയത്നങ്ങളുമായി ചികിത്സകൊണ്ടും പരിചരണംകൊണ്ടും രോഗം വേഗം സുഖപ്പെട്ടുവെങ്കിലും ആരോഗ്യം പൂർണ്ണമായി സിദ്ധിക്കാതിരുന്നതുകൊണ്ടു ദേവി 1050-ൽ രണ്ടാമതും സ്വന്തം മാതാപിതാക്കളുടെ വാടിയ്ക്കടുത്തു മടങ്ങേണ്ടതായി

വന്നു. അവിടെചെന്നു സിംഹവാമിനീക്ഷേത്രത്തിൽ ജേനം ഇരുപ്പായി. അതുകൊണ്ടു ദേവിയുടെ ആരോഗ്യം പുഷ്കരമായി കിട്ടുകയും ചെയ്തു.

മരതാവിന്റെ ദേഹവിയോഗം—ദുഃഖങ്ങൾ കറയായി വരിക പതിവില്ലല്ലോ. ശാരദാമണിദേവി ദക്ഷിണേശ്വരത്തിൽനിന്നുപോയി വളരെ ചെല്ലുന്നതിന്നു മുമ്പായിത്തന്നെ ഭഗവാൻ ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവന്റെ മരതാവായ ശ്രീമതി ചന്ദ്രമണിദേവി കൊല്ലവർഷം 1051 കുംഭമാസത്തിൽ ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു. മരണം അടുത്തു എന്നു കണ്ടപ്പോൾ ദേവിയെ ഗംഗയിലേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോയി. ഭഗവാൻ തന്റെ മരതാവിന്റെ കരകൽ പുഷ്പം അല്പിച്ചു. ദേവി ഉടനതന്നെ പ്രസന്നമുഖിയും തേജോമയിയും ആയ ദേഹത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു. മകൻ സന്നാഹിതനായതുകൊണ്ടു മരണാനന്തമുള്ള ശ്രീയകുളല്ലം നടത്തിയതു ഹരിദയശ്ചയാണു്.

ശംഭുചരന്റെ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തി—രസധരന്മാരിൽ രണ്ടാമനായ ശംഭുചരമാലിക്കിന്റെ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തിയും ഇതിനെ തുടർത്തന്നെ ഉണ്ടായി. ശംഭുചരൻ പ്രമേഹമാണു മരണകാരണമായിത്തീർന്നു്. രോഗം പിടിച്ചുടിയ കറലത്തുതന്നെ അതിൽനിന്നു രക്ഷാപുടുന്ന കാഴ്ചം അസംഭവമാണെന്നു് അദ്ദേഹം അറിഞ്ഞിരുന്നു. “എനിക്കു എന്റെ മരണത്തെപ്പറ്റി അല്പംപേലും പരിഭ്രമമില്ല. ഞാൻ എന്റെ ഭരണ്യം മുറക്കിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു” എന്നു ശംഭുചരനും “ശംഭുചരന്റെ വിളക്കിലെ തൈലം അവസാനിച്ചുപോയി” എന്നു രാമകൃഷ്ണദേവനും പറയുക ഉണ്ടായി. അവസാനനിമിഷംവരെ ആ ഭാഗ്യവാനു ബോധം ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നും ഇശ്വരാനന്ദം ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടാണു് അവസാനശ്വാസം വിട്ടതെന്നും ആണു അറിയുന്നതു്.

ആചാര്യഭാവം

ഇതിനുശേഷം രാമകൃഷ്ണദേവൻ ഒരിക്കൽക്കൂടെ കമര പുകരത്തിലേയ്ക്കു പോകുക ഉണ്ടായി. ഭഗവാന്റെ സ്വരജ്യത്തേയ്ക്കുള്ള അവസാനത്തെ യാത്ര ഇതായിരുന്നു. ഇക്കാലത്തു സീഹോരിലും, പുളിനിസരയം ബസാരിലും, ബാൽക്കിയിലും പോകുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഈ സഞ്ചാരത്തെ ഭഗവാന്റെ സ്വന്തവർക്കുകളിൽതന്നെ വിവരിക്കുകയാണ് നല്ലത്. ഭഗവാൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു:—“ഞാൻ ഹരിദയാലുചിന്റെ വീട്ടിൽ ചെന്നപ്പോൾ അവർ എന്നെ സായംബസാരിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. ഞാൻ ആ ഗ്രാമത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിന്നുമുമ്പായിത്തന്നെ എനിക്കു ശ്രീചൈതന്യസ്വാമിയുടെ ഒരു ദർശനം സിദ്ധിച്ചു. അതുകൊണ്ട് ആ ദിക്കുകൾക്കൊക്കെയും ചൈതന്യഭക്തന്മാരാണെന്ന് എനിക്കു മുൻകൂട്ടി അറിയുവാൻ ഇടയായി. അവിടെ എഴു ദിവസം മുഴുവനും രാവ്യം പകലും ഇടവിടതെ സങ്കീർത്തനവും ആർക്കുട്ടവുമാണെന്നു അറിയുന്നു. സഭാ പാട്ടും ആട്ടവും അല്ലതെ മറ്റൊന്നുംതന്നെ ഇല്ല. ജനബാഹുല്യംനിമിത്തം അനേകംപേർ മരങ്ങളിലും മതിലുകളിലും കയറിയിരുന്നെന്നു കണ്ടിരുന്നതു്. നാഥരും ബരഗൗരവസ്വാമിയുടെ വീട്ടിലും സ്ഥിതി ഇതുതന്നെ അറിയുന്നു. ഒരു ദിവസം കാലത്തു ഞാൻ അല്പം വിശ്രമത്തിന്നായി ആരും അറിയതെ ഒരു നെയ്ത്തുകാർന്റെ വീട്ടിൽപോയി ഉളിപ്പിരുന്നു നോക്കി. കുറച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കും അവർക്ക് എന്റെ വിദ്യ മനസ്സിലായി കൊട്ടും കുഴലും കൊണ്ട് എത്തി അവിടെയും. പിന്നെ പറയുവാനുണ്ടോ, ലഹളതന്നെ. കൂട്ടിച്ചു വല്ലതും കഴിക്കുവാൻ സാധാരണമായി മണി മുനടിക്കും. ചിലപ്പോൾ ഹരിദയാലു എന്നെ കരറുകൊള്ളിക്കുവാനായി ഒരു ഒഴിഞ്ഞ വയലിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാറുണ്ടായി

കുന്നു. ഞങ്ങൾ അവിടെ എത്തുമ്പോഴേക്കും സങ്കീർ്തനക്കരതം അവിടെ എത്തിക്കഴിയും. പിന്നെ അവിടെയും ലഹള തന്നെ. ഇതുകണ്ടു ഹരിദയാലു അവരെ വളരെ കലശലായി ശങ്കരിക്കുകകൂടെ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇതെന്തൊരു കൃതമാണ്? ഇങ്ങനെയും ഉണ്ടോ ഒരു ഉപദ്രവം; ഞങ്ങൾക്കു നിങ്ങളുടെ സങ്കീർ്തനത്തിൽ ഇത്രവളരെ ഭ്രമമുണ്ടെന്നുണ്ടോ നിങ്ങൾ വിചാരിക്കുന്നത്. പോയിക്കോളൂ ഇവിടെ വരൂ;’ എന്നു മറുപടിയും. എന്തു പറഞ്ഞാലും അവർക്ക് അതുകൊണ്ടൊന്നും ഇല്ല. അധികം ദൂരത്തിൽ നിന്ന് ആളുകൾ കെട്ടും ഭാഗ്യവുമായി വന്ന് ഒന്നും രണ്ടും ദിവസം ഒഴിയാതെ അവിടെത്തന്നെ താമസിക്കും. ദൈവികമായ ആകർ്ഷണത്തിന്റെ ശക്തി ഇന്നു പ്രകാരമുണ്ടെന്ന് ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയത് അവിടെവെച്ചാണ്. ഈശ്വരൻ ഭൂമിയിൽ അപതരമെടുത്തത് തന്റെ ലീലകൾ നടത്തുമ്പോൾ ആകർ്ഷണമുണ്ടാകുന്നതെല്ലാം യോഗമായയുടെ ശക്തികൊണ്ടാണ്.” ഇങ്ങനെ അല്പദിവസം ക്കുറവുകരത്തിൽ താമസിച്ചശേഷം രാമകൃഷ്ണദേവൻ വിണ്ടും ദക്ഷിണേശ്വരത്തിലേയ്ക്കുതന്നെ മടങ്ങി.

ഇവിടെ നിന്നാണ് ഭഗവാൻ ശ്രീരാമകൃഷ്ണപരമഹംസദേവന്റെ ആചാര്യഭാവം ആരംഭിക്കുന്നത്. ഭഗവാനുഭയനായ കറുത്ത ചന്ദ്രൻ ആഗ്രഹം തുടങ്ങി. മുമ്പ് ഈശ്വരാനുഭൂതിക്ക് എത്രമാത്രം ആഗ്രഹിച്ചുവെന്ന് അത്ര ആഗ്രഹം ഇപ്പോൾ ഭക്തന്മാരെ കാണുവാനും ഉണ്ടായി. അതിനാൽ രാവു പകലും അവരെ നോക്കി ഇരിക്കുകയായി. അക്കുറലത്തെ ഉൽക്കണ്ഠയെ ഭഗവാന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങളിൽ തന്നെ ഇവിടെ വിവരിക്കാം, ഭഗവാൻ പറയുന്നു:—“എന്റെ മനസ്സിൽ ഉണ്ടായ ആഗ്രഹത്തിന്നു കണക്കില്ല. പകൽ സമയം ഞാൻ എഴുന്നീൽക്കുമ്പോഴും കഴിച്ചുകൂട്ടും. ലൗകികജനങ്ങളുമായുള്ള സംഭാഷണം എനിക്കു കേവലം അസഹ്യ

മരയിണിൻ. ദേവിയുടെ സന്താനങ്ങൾ എന്ന് വകമെന്നും അവരോടു സംസാരിക്കുവാൻ എനിക്കെന്ന് സാധിക്കുമെന്നും ഉള്ള വിചാരമേ സദാ ഉള്ളു. അവർ വരുമ്പോൾ അവരോടു എങ്ങിനെ സംസാരിക്കണം, അവരെ എങ്ങനെ ആദരിക്കണം, അവരെ എങ്ങിനെ സ്തോഹിക്കണം, അവർക്കു നന്മയും കൊടുക്കണം, എന്നൊക്കെയാണ് സദാ മനോരമം. പകൽ പോയി രാത്രിയായാൽ ചിന്നെ ഒരു വിധേനയും സഹിക്കുവഹിയര. “ഒരു ദിവസം കൂടെ കഴിഞ്ഞു വല്ലോ. ഇനിയും അവർ വന്നില്ലല്ലോ” എന്നാണ് പരിഭ്രമം. വൈകുന്നേരത്തെ ദീപാരാധനയുടെ മനിയടി കേട്ടാൽ അത് ഉദ്യോഗഗൃഹത്തിലെ ചെമ്പരമെങ്കിൽ കയറിനിൽക്കുന്നവരും നോക്കി “കണ്ടുണ്ടല്ല വരിൻ ഒട്ടിവരിൻ. ഒരു നാൾക്കു എവിടെ പോയിരിക്കുന്നു വരിൻ! വേഗം വരിൻ! എന്നിക്ക് നിങ്ങളെ കൂടാതെ ഇരിക്കവയ്യല്ലോ, എല്ലാം ഉറക്കെ നിലവിളിക്കും. ഒരു മാതാവ് തന്റെ പിരിഞ്ഞുപോയ സന്താനത്തെ കരണുവാനോ, ഒരു സ്തോഹിതൻ തന്റെ സഖാധിനെ കരണുവാനോ, ഒരു വിരഹിതനെ പ്രിയതമയെ കരണുവാനോ ഇതു വിധം ആഗ്രഹിക്കുകയല്ല. എന്റെ ആഗ്രഹം അത്രയും തീവ്രമാകുന്നു. അതിനെ ചെവിയിൽ വെച്ചു വിവരിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയില്ല. പക്ഷെ ഈ വിരഹമുഷം അധികകാലം നമ്മുടെ കൈകൾ തൊഴുന്നില്ല.

ഇതിന്നു ശേഷം ഭാഗവത്ത് അനേകം ശാസ്ത്രങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അവർക്ക് ചിലർ ഗൃഹസ്ഥരും ചിലർ സന്യാസികളും ആയിത്തീർന്നു. ഒരു മാലാഖ പരാധമതത്തിൽ വിവരം ഇല്ല. മാലാഖ പരാധമത വിവരം അന്നു പുണ്യമായിട്ടു ഇല്ല. അതിനാൽ ഭാഗവാൻ ശാസ്ത്രമാലാഖപരിപുണ്യമായ ഒരു വിവരം കൊടുക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല.

തന്നെ. എങ്കിലും ഭഗവന്റെ ശിഷ്യന്മാരിൽ (ഭക്തന്മാരും കൂടും) ശ്രീമാന്മാരായ വിശ്വനാഥചര്യായൻ, ഭഗവചര്യസേനൻ, പണ്ഡിത വിജയകൃഷ്ണഗോസ്വാമി, പണ്ഡിത ശിവനാഥശാസ്ത്രി, ത്രൈലോക്യനാഥ സന്യാസ്, രാമചന്ദ്രഭട്ടൻ, മനോമോഹനമിത്രൻ, സുരേന്ദ്രനാഥമിത്രൻ, ഭക്താനന്ദനാഥ ജ്യേഷ്ഠപര്യായൻ, യതീന്ദ്രമോഹനഭട്ടൻ, കിരീടഭട്ടൻപാലൻ, മഹാമഹർഷി ചക്രവർത്തി, പ്രതാപചര്യയ്യൻ, ലാട്ട് (അതുതന്നെ), രാമചന്ദ്രമോഷൻ (ബ്രഹ്മാനന്ദൻ, ഗോപാലസ്വാമി (അഭൈതാനന്ദൻ), നരേന്ദ്രനാഥഭട്ടൻ (വിവേകാനന്ദൻ), ഹരീശൻ, ഹരിനാഥൻ (ഉജ്ജ്വലനന്ദൻ), ചന്ദ്രഗീർവാണ ചര്യ (യോഗാനന്ദൻ), ബലരാമമോഷൻ (പ്രഭാകരനന്ദൻ), നിത്യനരഞ്ജനസേനൻ (നിരഞ്ജനാനന്ദൻ), ശശിഭൂഷണൻ (രാമകൃഷ്ണാനന്ദൻ), ശാരതൻ (ത്രീഗുണാനന്ദൻ), താരകനാഥഗോഷാൽ (ശിവാനന്ദൻ), കർമ്മപ്രസാദചര്യൻ (അഭഭാനന്ദൻ), ശാരദചര്യചക്രവർത്തി (ശാരദാനന്ദൻ), ഗംഗാധരഗർഭകൻ (അഖണ്ഡാനന്ദൻ), സുബോധനൻ (സുബോധാനന്ദൻ), തുളസിചരഭട്ടൻ (നിർമ്മലാനന്ദൻ), ഹരിപ്രസന്നചര്യ (വിജ്ഞാനാനന്ദൻ), ഭവനാഥൻ, നിത്യഗോപാലൻ, മഹേന്ദ്രനാഥഗുപ്തൻ, അശ്വതികമരഭട്ടൻ, ഇശ്വരചര്യ വിദ്യാസാരൻ, പ്രണവകൃഷ്ണ മുഖോപാധ്യായൻ, ആധാരചര്യസേനൻ, മഹാഷിവാഗമഹാരയൻ, സുരേന്ദ്രചന്ദ്രഭട്ടൻ, ബലരാമമോഷൻ, നിരീശചര്യമോഷൻ, ദേവേന്ദ്രനാഥമുസുംഭർ, കർമ്മപ്രസാദമോഷൻ, പണ്ഡിതശശധരതർക്കമുസുംഭരി, ബുധിമചര്യചര്യ, അതുവകൃഷ്ണമോഷൻ മുതലായവർ പ്രസ്താവയോഗ്യന്മാർ ആകുന്നു.

ശ്രീഭക്തകൾ—പുരഃഷന്മാരെപ്പോലെത്തന്നെ ഭഗവന്റെ അനേകം ശ്രീഭക്തകളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ശ്രീരാമകൃഷ്ണ

ദേവൻ ക്രിസ്ത്യാനിയെന്നെ ക്രിസ്ത്യാനികളും, മുഹമ്മദനെന്നെ മുഹമ്മദിയരും അവകാശവാദം ചെയ്യുന്നതുപോലെ തന്നെ ഭഗവാൻ സ്രീയെന്നെ സ്രീകളും അവകാശവാദം ചെയ്തതിരിക്കുന്നില്ല. ഭഗവാനിൽ സ്രീത്വം പരിപൂർണ്ണമായിരുന്നു. സ്രീകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ എത്രതന്നെ പരിചയമുള്ളവർക്കുകൂടിയും തിരിച്ചറിയാൻ സാധിച്ചിരുന്നില്ല. ഇതുകണ്ട പരമഭക്തനായ ഗിരിശൻതന്നെ ഭഗവാനോടു “സ്വാമി! അവിടുന്ന്” ആണോ പെണ്ണോ? എന്നു ചോദിക്കുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അതിന്നു ഭഗവാൻ പറഞ്ഞ മറുപടി “ആവോ അതു” എന്നിങ്ങനെ അറിഞ്ഞുകൂടും” എന്നായിരുന്നു. ഏതായാലും സ്രീഭക്തകൾ പറഞ്ഞിരുന്നതു നിങ്ങൾ എന്തുതന്നെ പറഞ്ഞാലും ശരി; ഭഗവാൻ ഞങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഉള്ള ഒരാളാണെന്നു ഞങ്ങൾക്ക് അറിയും. എന്നും ആയിരുന്നു. പുരുഷന്മാരോടു സ്രീകളുടെ വലയിൽ നിന്നു ഒഴിഞ്ഞുനില്ക്കുവാൻ ഉപദേശിച്ചിരുന്നതുപോലെ സ്രീകളോടു പുരുഷന്മാരുടെ വലയിൽനിന്നും ഒഴിഞ്ഞുനില്ക്കുവാൻ അദ്ദേഹം ഉപദേശിച്ചിരുന്നു. ഇവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ അനേകം പേരുണ്ട്. അവരിൽ അഖലാരദേവി, ഗൗരീദാസി, യോഗമാതാ, ഗോപാലമാതാ ഇവരുടെ പേരു പ്രത്യേകം സ്മരണീയമാകുന്നു.

ഇങ്ങിനെ ഭക്തന്മാരെ തിരിച്ചുകൊണ്ടുവരവെ 1056-ൽ ഹരിദയാലു ഭഗവാനെ വിട്ടുപോയി. ആ ധന്യമാവിന്നു വളരെ കാലത്തേയ്ക്കു ഭഗവാന്റെ അന്തേചാസിത്വം സിദ്ധിച്ചിട്ടും, ഭഗവാനെ എല്ലാ ഭാവങ്ങളിലും കരണവൻ സാധിച്ചിട്ടും, പ്രാർത്ഥനയാസന അനുസരിച്ച ദ്രവ്യത്തോടുള്ള തല്പര്യം ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ സാധിച്ചില്ല. രാമകൃഷ്ണദേവനെ തന്റെ കയ്യിലുള്ള ഒരു ആയുധമാക്കി ഹരിദയാലു കരവണം സന്ദർശിക്കുവാൻ വളരെയൊക്കെ ശ്രമിച്ചുനോക്കി.

അതിന്നെന്നിന്നും ഭഗവാൻ വഴിപ്പെട്ടില്ല. ഒടുവിൽ പിരിഞ്ഞുപോകുവാനായ കാരണം ഇതുതന്നെയെന്നുവേണം പറയുവാൻ.

ഇതു കഴിഞ്ഞു കൊല്ലവർഷം 1059 മകരമാസത്തിൽ ഭഗവാൻ അവിചാരിതമായി ഒരു വലിയ ആപത്തു നേരിട്ടു. ഒരു ദിവസം ഭഗവാൻ ഭാവവസ്ഥയിൽ പഞ്ചവടികളുപേക്ഷമ്പേരൾ വഴിയിൽ കുൽ വഴുതി വീഴുകയും അതുനിമിത്തം ഇടഞ്ഞ കൈമുട്ടു ഉളക്കുകയും ചെയ്തു. ഡാക്ടർവന്നു കൈകെട്ടി “ഇളക്കരുത്” എന്ന് ഉപദേശിച്ചുപോകും. സമാധി ലഭിക്കുമ്പോൾ അതെന്നും ആലോചിക്കാതെ കൈകൾ രണ്ടും നിവർത്തുകയും ചെയ്തും. അതുകൊണ്ട് ഈ ചെറിയ അസാധാരണത്തിനിന്നു രക്ഷപ്പെടുവാൻതന്നെ അഞ്ചുമാസം കഴിയേണ്ടതരയും അതിനിടയ്ക്കു ഒട്ടേറെവേദന അനുഭവിക്കേണ്ടതരയും വന്നു. ഭഗവാൻ പലപ്പോഴും ഈ സംഭവത്തെപ്പറ്റി വളരെ ഗൗരവമായും, പലപ്പോഴും വളരെ നിസ്സാരമായും സംസാരിക്കുക ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്.

രോഗബാധ—ഇങ്ങിനെ രോഗം പകലും ഭേദമേതും ഇല്ലാതെ ശിഷ്യന്മാരെ ശിക്ഷണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാലത്തു 1060-ൽ ചേന്തൽക്കാലം ആരംഭിച്ചപ്പോൾ ഉണ്ണശമനത്തിനായി ഭഗവാൻ ധാരാളമായി ഐസ്സ് ഉപയോഗിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അതുകൊണ്ടായിരിക്കാം കംഭമാസാവസാനത്തോടുകൂടി കണ്ണത്തിൽ ചെറിയ ഒരു വേദന കണ്ടതുടങ്ങി. പല നാളുവൈദ്യന്മാരെ കൊണ്ടും ചികിത്സിപ്പിച്ചു നോക്കിട്ടും പറയത്തക്ക ഭേദമെന്നും കണ്ടൊയ്യരുത് കണ്ണരോഗചികിത്സയിൽ വിദഗ്ദ്ധനായ ഡാക്ടർ രാകാചന്ദ്രൻ ലാധരനെ വരുത്തി കരണിച്ചു സമാധിയിൽനിന്നു വിരമിക്കുന്ന അവസരങ്ങളിൽ വേദന അധികമായിത്തീരുന്ന പതിവുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ സമാധി പരിചയിക്കരുതെന്നു ഡാ

കൂർ പ്രത്യേകം ശാസിച്ചിരുന്നു. എങ്കിലും ഭഗവാൻ അതിനെ അത്ര ആദരിച്ചിരുന്നില്ല.

ഇക്കാലത്തു പാണിഹതിയിലെ വൈഷ്ണവേത്സവം കരണവാനായി ഭഗവാൻ ഏതാനും ശിഷ്യന്മാരോടുകൂടി പോകുകയുണ്ടായി. അന്നു സമന്വേം നല്ല മഴയുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ അതെല്ലാം കൊള്ളുകയും ആ ഒരു ദിവസം മുഴുവനും ആടുകയും പാടുകയും. സമധിയിൽ തന്നെ ഇരിക്കുകയും ആ അവസ്ഥയിൽ പലരുംവന്നു സ്തംഭിക്കുകയും ചെയ്തിനാൽ, അവിടെ നിന്നു മടങ്ങിവന്നതിനോടുകൂടി രോഗം വളരെ അധികമായിത്തീർന്നു. എന്നുമാത്രമല്ല, പേണ്ടതുപോലെ ശ്രദ്ധിക്കാതിരുന്നാൽ “അപകടത്തിൽ പെട്ടേയ്ക്കും” എന്ന ദിക്കിലോളവും എത്തി. രോഗം ക്രമേണ വലിച്ചു കണ്ണത്തിൽ ഒരു വ്രണമായി തീർന്നു. അമരവാസി, പെരണ്ണമി, എന്നീ ദിവസങ്ങളിൽ വേദന അധികമായി. ജലപദാർത്ഥമല്ലാതെ മറ്റൊന്നും ഇറക്കവെച്ചെന്നായി. സംസാരിക്കാതെന്നും സമധിയിൽ പോകാതെന്നും ഉള്ള ധർമ്മരുടെ പ്രത്യേക നിബ്ബന്ധത്തെ ഇക്കാലത്തുപോലും ആദരിക്കുവാൻ ഭഗവാനെക്കൊണ്ടു സാധിച്ചില്ല. വരുന്നവരോടെല്ലാം—അവരുടെ സംഖ്യകണക്കല്ലാതെ വലിച്ചിരിക്കുന്നു—ഇടവിടാതെ സംസാരിക്കുകയും ഇശ്വരാനന്ദം കേൾക്കുമ്പോൾ എല്ലാം സമധി വരികയും തന്നെയായി. ഉറക്കമില്ല, ഉറങ്ങുവാൻ സമയവും ഇല്ല. മാസം ഒന്നുണ്ടു് ഇങ്ങിനെയും കഴിഞ്ഞു.

ശ്യാമപൂകരം—ഇക്കാലത്തു ഒരു ദിവസം യാദൃച്ഛികമായി ഭഗവാന്റെ കണ്ണത്തിൽനിന്നു കറുത്തതും സ്രവിച്ചു. എല്ലാവർക്കും വലിയ പരിഭ്രമമായി. അതുകണ്ടപ്പോൾ തന്നെ നരേന്ദ്രൻ പറഞ്ഞതു് ഇങ്ങിനെ ആയിരുന്നു:—“നമുക്കെല്ലാം അഭയസ്ഥാനമായിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ നമ്മളെയെ

പ്രഭുവിന്റെ ചിട്ടപോകുവാനുള്ള പുറപ്പാടോണോ എന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു. ഈ വിധമുള്ള കണ്ണരോഗം ക്രമേണ “രോഹിണി” (കാൻസർ) ആയിത്തീരുവാനാണ് എളുപ്പം. വൈദ്യനാഥത്തിൽ ഞാൻ അങ്ങിനെയാണു കണ്ടിട്ടുള്ളതു്. എന്റെ സ്നേഹിതനുമായ വൈദ്യനാഥന്റെ അഭിപ്രായവും അങ്ങിനെതന്നെ ആകുന്നു. ഈ രക്തപ്രവാഹം എന്റെ സംശയത്തെ സ്ഥിരപ്പെടുത്തുകയാണു ചെയ്യുന്നതു്. ഇതേവരെ ഈ രോഗത്തിന്നു ശരിയായ ഒരു ഭരണവും കണ്ടുപിടിച്ചിട്ടില്ല.” ഏതായാലും ചികിത്സക്കും ശുശ്രൂഷക്കുമായി ഭഗവാന്റെ പിറ്റന്നുതന്നെ കൽക്കത്തായിലേയ്ക്കു കെരളപ്പോയി. ഇങ്ങിനെയാണു ഭഗവാൻ ഒടുവിൽ ദക്ഷിണേന്ദ്രപരവുമായി വേർപിരിഞ്ഞതു്.

ഭഗവാന്റെ താമസത്തിന്നു തക്കതായ സ്ഥലം അത്ര പെട്ടെന്നു കിട്ടാതിരുന്നതുകൊണ്ടു് ആദ്യം ബാലരാമവസുവിന്റെ ഗൃഹത്തിൽതന്നെ താമസിക്കേണ്ടതായിവന്നു. പ്രസിദ്ധ വൈദ്യനാഥനായ ഗംഗാപ്രസാദൻ, ഗോപീമോഹനൻ, ഭാരകനാഥൻ, നവഗോപാലൻ, മുതലായവർ പരിശോധിച്ചു രോഗം രോഹിണിതന്നെയാണെന്നു തീർച്ചയാക്കി. ഭഗവാൻ കൽക്കത്തായിൽ എത്തിയിരിക്കുന്ന വിവരവും പ്രത്യേകിച്ചു മഹാസമധിക്കു സമയമായിരിക്കുന്നു എന്ന സംസാരവും നാട്ടിലെങ്ങും പരന്നപ്പോൾ ജനങ്ങൾ കണക്കില്ലാത്തവിധം വരവുതുടങ്ങി. കാലത്തു നല്ലമണിമുതൽ രാത്രി പതിനൊന്നുമണിവരെ ഇവരോടും സംസാരിച്ചുകൊണ്ടും അവരെ അനുഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടും കഴിച്ചുകൂട്ടി. പക്ഷെ ഇങ്ങിനെ ഒരല്പമാത്രമേ അവിടെ താമസിച്ചുള്ളൂ. പിന്നെ ശ്യാമപൂക്കരത്തിൽ ഒരു മനോഹരമായ ഉദ്യാനഗൃഹം വാടകയ്ക്കുടുത്തു് അവിടെക്കു മറി.

1059 ഇടവമാസത്തിലാണു ശ്യാമപൂക്കരത്തിലേയ്ക്കു പോയതു്. ഡാക്ടർ മഹേന്ദ്രനാഥ സങ്കർതന്നെ ചികിത്സി

ക്കുന്നു. ദിവ്യമാതാ അടുത്തതന്നെ ഇരുന്നു ശുശ്രൂഷിക്കുന്നു. സുരേന്ദ്രനാഥൻ, ബലരാമൻ, മഹേന്ദ്രൻ, ഗിരീശൻ മുതലായ ഗൃഹസ്ഥശിഷ്യന്മാർ ചേർന്ന് ചിലവുകളെല്ലാം നിർവ്വഹിക്കുന്നു. നരേന്ദ്രനും മറ്റു ശിഷ്യന്മാരും എന്തിനും തയ്യാറായി സദാ അടുത്തിരിക്കുന്നു. മാസം മൂന്ന് ഇഷ്ടിനേയും കഴിഞ്ഞു. ഇക്കാര്യം ഒരു ദിവസം ഭഗവാൻ തന്റെ ഭക്തന്മാരുടെ മുമ്പിൽ ദേവിയുടെ രൂപമെടുത്തു പ്രത്യക്ഷമായി അവരുടെ പൂജ സ്വീകരിക്കുകയും അവരെ അനുഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തു. ഭക്തന്മാരുടെ വരവു ദിനംപ്രതി കൂട്ടിക്കൊണ്ടുതന്നെ വരികയാണ്. ഇവിടെവെച്ചു ഇപ്പോഴാണ് സുചന്ദ്രനായ ഹരിഹരദ്രമുസ്തഫി, ശാരദാപ്രസാദമിത്ര, മഹീന്ദ്രനാഥഗുപ്താ, പ്രഭുധാലുചിത്ര മുതലായവർ ഭഗവാനെ ആദരമായി വന്നുവന്നത്. മരുന്നല്ല തന്റെ ശിഷ്യന്മാരെ പരിപൂർണ്ണതയിലേയ്ക്കു നയിപ്പിക്കുന്നതിൽ ഭഗവാൻ ഇപ്പോൾ പ്രത്യേകിച്ചും ജാഗ്രതയായിത്തീർന്നു.

കാശീപുരി ഉദ്യോഗം—രോഗം ക്രമേണ അധികരിച്ചു കൊണ്ടുതന്നെ വരുന്നു. അതിനാൽ പട്ടണംവിട്ടു താമസിക്കുന്നത് നന്നായിരിക്കുമെന്നു വിചാരിച്ചു 1060 ധനുമാസത്തിൽ കാശീപുരി ഉദ്യോഗത്തിൽ പ്രതിമാസം 80 ഉറപ്പിക വാടകയ്ക്ക് ഒരു വീടെടുത്ത് അങ്ങോട്ടുമാറി താമസമാക്കി. ഭഗവാന്റെ അവസരത്തെ എട്ടുമാസം കഴിച്ചുകൂട്ടിയത് ഇവിടെവെച്ചാണ്. ഒരു ദിവസം ഭഗവാൻ തന്റെ ശിഷ്യന്മാരെ നോക്കി “നിങ്ങൾക്കു ഭിക്ഷയെടുക്കാമോ?” എന്നു ചോദിച്ചു. അവർ അതുകേട്ടു ഉടനെ പോയി ഭിക്ഷയെടുത്തു പല സാമഗ്രികളും കൊണ്ടുവന്നു ഭക്ഷണം പാകം ചെയ്തു ഭഗവാൻ നിവേദിച്ചു. അതു ഭക്ഷിച്ചശേഷം ഭഗവാൻ “വളരെ നന്നായി. ഈ ആഹാരം വളരെ ശുദ്ധമാണ്” എന്നു പറഞ്ഞു.

രമകൃഷ്ണനും നരേന്ദ്രനും—ഭഗവാൻ ഇക്കാര്യത്തെ തന്റെ ശിഷ്യന്മാരെക്കൂടിയും വളരെ ശുഷ്കാന്തിയോടെ പരിപൂർണ്ണ തയിലേയ്ക്കു അതിവേഗം നയിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മരുന്നല്ല, ഇക്കാര്യത്തു് അവരുടെ യോഗ്യതക്കനുസരണമായ അനുഭൂതി എല്ലാവർക്കും ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ നരേന്ദ്രൻ (പിന്നീട് ശ്രീമത് വിവേകാനന്ദസ്വാമികൾ) ഈ കൂട്ടത്തിൽ പെട്ടിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹംതന്നെ പറഞ്ഞതാണിതു്:—“ഞാൻ ഇന്നലെ ശ്രീരമകൃഷ്ണനെ ചെന്നുകണ്ടു് “സ്വാമി! അങ്ങ് എല്ലാവരേയും അനുഗ്രഹിച്ചുവല്ലോ. അവർക്കെല്ലാം അതുകൊണ്ടു് അനുഭൂതിയും ഉണ്ടായി. എനിക്കും വല്ലതും തരണം. എല്ലാവർക്കും കിട്ടേണ്ടതു കിട്ടിയപ്പോൾ ഞാൻ മരുന്നും ഒന്നുംകൂടാതെ ഇരിക്കുന്നതു സങ്കടമല്ലെ” എന്നു പറഞ്ഞു. അതിന്നു ഭഗവാൻ “നീ നിന്റെ കുടുംബത്തിനുവേണ്ടു് എപ്പോഴും ചെയ്തുവരിക. അപ്പോൾ വേണ്ടതെല്ലാം കിട്ടും” എന്നാണു പറഞ്ഞതു്. പിന്നേയും ചിന്താകലനമായി ഞാൻ അവിടുത്തെന്നു നില്ക്കുന്നതു കണ്ടു ഭഗവാൻ വീണ്ടും “നിനക്കു് എന്താണു വേണ്ടതു്?” എന്നു ചോദിച്ചതിന്നു ഞാൻ “രണ്ടുമൂന്നുദിവസം ഒന്നായി സമാധിയിൽതന്നെ ലയിച്ചിരിക്കുവാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു” എന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ ഭഗവാൻ “അത്രയേ ഉള്ളോ? നീ മറ്റൊരു മണനാണു്. അതിലും ഉപരിയായ ഒരു സ്ഥാനം ഇല്ലയോ? നീ നിന്റെ കുടുംബത്തിനുവേണ്ടു് എപ്പോഴും ചെയ്തുവരിക. അപ്പോൾ നിനക്കു സമാധിയും അതിലപ്പുറവും കിട്ടും” എന്നാണു പറഞ്ഞതു്”.....അടുത്ത ഒരു ദിവസം ഭഗവാൻ തന്റെ അന്തരംഗശിഷ്യന്മാരെക്കൂടിയും വിളിച്ചുവരുത്തി നരേന്ദ്രനോടു് ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“ഞാൻ ഇവരെക്കൂടിയും നിന്റെ കയ്യിൽ എല്പിക്കുന്നു ഇവരെക്കൂടിയും നിതന്നെ വേണ്ടതുപോലെ പരിശീലിപ്പിക്കണം. ഇവ

റെല്ലാം നീ പറയുന്നതു കേൾക്കും. ഇവരെ ലെടുകിക്കുത്തി ലേയ്ക്കു മടങ്ങുവാൻ വിടരുത്.”

ഇക്കാരണത്താലാകട്ടെ, തന്റെ ധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽതന്നെ ഒന്നു തൊട്ടുനോക്കുവാനായി കഠിനപ്രസാദം ഏല്പിച്ചു നരേന്ദ്രൻ ധ്യാനത്തിനിറങ്ങുന്നു. നരേന്ദ്രൻ ആവശ്യപ്പെട്ട പ്രകാരം കഠിനപ്രസാദം തൊട്ടുനോക്കിയപ്പോൾ അദ്ദേഹവും പെട്ടെന്നു ശരണമായ ധ്യാനത്തിൽ ലയിച്ചുപോയി. ഈ വർത്തമാനം ഭഗവാൻ അറിഞ്ഞപ്പോൾ നരേന്ദ്രനെ കലശലായി ശാസിക്കുകയുണ്ടാകുമെന്ന് തോന്നി. തന്റെ അത്യുദ്ധാധാരമായ സമ്പാദിക്കുന്ന ശക്തികളെ യാതൊരു കാരണവശാലും ഭൃഷ്ടനിയോഗം ചെയ്തു പോകരുതെന്ന ഭഗവാൻ നിഷ്കഷയമായി ഉപദേശിച്ചു. ദിവസങ്ങൾ അല്പംകൂടെ കഴിഞ്ഞു. അപ്പോഴൊക്കും രോഗം വളരെ അധികരിച്ചും ശരീരം വളരെ ശോഷിച്ചും ഭക്ഷണം തീരെ ചെല്ലാതായും തീർന്നു. ഇക്കാരണത്താൽ ഒരു ദിവസം ഭഗവാൻ വലിയ ശോപാലന്റെ ആവശ്യപ്രകാരം മുൻ പറയപ്പെട്ട പതിനേഴു ശിഷ്യന്മാർക്കു കാഷായം കൊടുത്തു, ഹോമം നടത്തി, അവരെ സമ്പ്രസിപ്പിച്ചു.

നിർവ്വീകല്പനമായി വിധേയമാക്കിക്കൊടുക്കുവാനായി നരേന്ദ്രൻ ഭഗവാനെ അലട്ടിക്കൊണ്ടുതന്നെ ഇരിക്കുന്നു. അങ്ങിനെ ഇരിക്കെ ഒരു ദിവസം ആ യുവാവിന്നു, അതു ധ്യാനമല്ലേ അനന്തരസേന ലഭ്യമായി. അങ്ങിനെ ഏതാനും നേരം ഇരുന്നശേഷം അതിൽനിന്നു വിരമിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്നു സ്വന്തം ശിരസ്സല്ലാതെ മറെറല്ലാം കണ്മണിപ്പോതെയായി. അവിടെ ഇരുന്നു “എന്റെ ശരീരമെ! എന്റെ ശരീരമെ!!” എന്നു നിലവിളിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ആത്മം എന്തു പറഞ്ഞിട്ടും പ്രയോജനം ഒന്നും ഉണ്ടായില്ല. വിവരം ഭഗവാനെ അറിയിച്ചപ്പോൾ ഭഗവാൻ

പറഞ്ഞതു “തരക്കേടില്ല. അവൻ കുറച്ചുനേരം അങ്ങിനെത്തന്നെ ഇരുന്നോട്ടെ. ഇതിന്നുവേണ്ടി വളരെയൊക്കെയായി ഇവിടെ വന്ന് അലട്ടൂ” എന്നായിരുന്നു. പിന്നെ സ്വബോധത്തെ പ്രാപിച്ചശേഷം നരേന്ദ്രൻതന്നെ ഭഗവാനെ ചെന്നു നമസ്കരിച്ചപ്പോൾ ഭഗവാൻ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു “നരേന്ദ്ര നിനക്കിപ്പോൾ അമ്മ വേണ്ടതെല്ലാം തന്നിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഈ അനുഭൂതി കുറച്ചുകാലത്തേയ്ക്ക് അടച്ചുപൂട്ടി സൂക്ഷിക്കുവാനാണ് വിചാരിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതിന്റെ തരക്കേട് എന്റെ കയ്യിൽ ഉണ്ട്. നീ അമ്മയുടെ പ്രവൃത്തികളെല്ലാം നിർവ്വഹിച്ചതിന്റേതാൽ അപ്പോൾ നിനക്ക് ഈ നിഷ്പേധം തനിയെ കിട്ടിക്കൊള്ളും.”

മരണം ജ്വലമായിരായി. രോഗം ക്രമേണ അധികരിച്ചുകൊണ്ടു വരികയുണ്ടു്. ഇനി അധിക കാലത്തേയ്ക്ക് ഈ ശരീരസ്ഥാനം സാദ്ധ്യമായിരിക്കുകയില്ലെന്ന് എല്ലാവർക്കും ഉറപ്പായി. ഇക്കാലത്താണ് ഒരു ദിവസം കാലത്തു ഭഗവാൻ നരേന്ദ്രനു രാമമന്ത്രം ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്തതു്. അതു നരേന്ദ്രനിൽ പെട്ടെന്നു ഒരു ഭാവഭേദത്തെ ജനിച്ചിട്ടു. അത്യാനന്ദത്തോടുകൂടി “രാമ-രാമ” എന്ന് ഉറക്കെ ജപിച്ചുകൊണ്ടു് ആ യുവവൃദ്ധകളോടൊന്നു ചുറ്റുപാടും ഒടിക്കടക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ആരെക്കൊണ്ടും നിർത്തുവാൻ സാധിച്ചില്ല; ആർക്കും അതിന്നു ധൈര്യം ഉണ്ടായില്ല. ഭഗവാൻ ഈ വിവരം കേട്ടപ്പോൾ “തരക്കേടില്ല, അവൻ അങ്ങിനെ കിടന്നു കൂറെ ഒടിക്കളിക്കട്ടെ, ക്രമേണ എല്ലാം ശരിയായിക്കൊള്ളും. നിങ്ങൾ ഒന്നും പരിഭ്രമിക്കേണ്ട” എന്നാണ് പറഞ്ഞതു്. അതുപ്രകാരം നല്ലമണിസമയം ആയപ്പോഴേക്കും നരേന്ദ്രൻ ഒരുവിധം സ്വസ്ഥനായിത്തീർന്നു.

മരണം ആഗസ്തായി. ഒരു ദിവസം ഭഗവാൻ യോഗീശ്വരനാഥചൗളിയെ (പിന്നീട് യോഗാനന്ദൻ) പഞ്ചാംഗം

വായിക്കുവാൻ ആവശ്യപ്പെട്ടു. ആ ശിഷ്യൻ ഗുരുവിന്റെ ആജ്ഞ അനുസരിച്ചു ശ്രാവണമാസം 25-ാംനാൾ മുതൽക്കുള്ള തിഥിവരനക്ഷത്രങ്ങളെ ക്രമേണ വായിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ഓരോ ദിവസത്തെ വായനകഴിഞ്ഞാൽ ഭഗവാൻ ഓരോന്നു മുളം. ഇങ്ങിനെ 30-ാംനാൾ വരെ വായിച്ചു തീർപ്പോൾ മതിയാക്കിക്കൊള്ളുവാൻ പറയുകയും ചെയ്തു. ഭഗവാന്റെ മഹാസമരധിക്കുള്ള ശുഭോപസരം അതായിരുന്നു.

ഇരുപത്തി ആറാംതിയ്യതി ഭഗവാനും നരേന്ദ്രനും തന്നി യെ ഇരിക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ നരേന്ദ്രന്റെ മുഖത്തു് ഉറക്ക നോക്കിക്കൊണ്ടു സമരധിയെ പ്രാപിച്ചു. അല്പസമയം മെ ന്നശേഷം നരേന്ദ്രനും സമരധിസ്ഥനായി. തദനന്തരം നരേന്ദ്രൻ സമരധിയിൽനിന്നു നീവർത്തിച്ചപ്പോൾ ഭഗവാൻ അ ശ്രേഷ്ഠർ വാർത്തകൊണ്ടിരിക്കുന്നതായിട്ടുണ്ടു കണ്ടതു്. നരേന്ദ്രൻ പരിഭ്രമിച്ചു; അതിന്റെ കാരണം എന്തെന്നെന്നു ചോ ദിച്ചപ്പോൾ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞതു് ഇങ്ങിനെ ആയിരുന്നു:— “നരേന്ദ്ര! ഇന്നു ഞാൻ എന്റെ സർവ്വസ്വവും നിനക്കു തന്നിരിക്കുന്നു. ഞാൻ കേവലം ഒരു “ഫക്കീർ” ആയിക്കഴിഞ്ഞു. ഈ ശക്തിനിമിത്തം നീ ലോകത്തിന്നു വളരെ ഉപകാരം ചെയ്യും. അതിന്നുശേഷം മാത്രമെ നീ മടങ്ങുകയുള്ളു.” ഇങ്ങിനെയുണ്ടു തന്റെ ശക്തി മുഴുവനും ആ ഗുരു ആ ശിഷ്യന്നു ദാനം ചെയ്തതു്. അതെ: ആ ഗുരു ആ ശിഷ്യന്നുതന്നെ. ഈ കെരടക്കലും വാങ്ങലും പൊതുജനസംഗാരണമല്ല.

മഹാസമരധിക്കു് അടുത്ത തലേദിവസം രാമകൃഷ്ണദേവൻ അത്യന്താത്മ്യമായി കിടക്കുന്നതു കണ്ടു നരേന്ദ്രൻ തന്റെ ഇരുന്ന് ഇങ്ങനെ വിചരിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. “ശ്രീരാമ കൃഷ്ണനടകത്തിലെ ഭരതവാക്യത്തിന്നുള്ള കരലം അടുത്തു പോയി. ഇതു സംഗരണപോലെയുള്ള ഒരു ആട്ടമെന്നു മല്ല. ശരീരത്തെ ബാധിച്ചിരിക്കുന്ന രോഗം ഗുരുവയ്യനെ ബാധിച്ചിരിക്കുന്നപോലെ തോന്നുന്നില്ല. ഇതിന്റെ രഹ

സ്വം എന്താണവോ? ഭഗവാൻ അവതരമെന്നെന്ന് എല്ലാവരും കെട്ടിപ്പോയിക്കുന്നു. ഇത് ഇന്നു നൂറ് സമതമയപോലെയും ഇരിക്കുന്നു. മറ്റൊരു ഭഗവാൻതന്നെ അങ്ങനെ പലപ്പോഴും പറയുകയും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഈ അവസ്ഥയിൽകൂടെ അവിടുന്ന് അങ്ങനെ പറയുമോ? എന്നാൽ അതിനെ നിരക്ഷേപം വിശ്വസിക്കുമായിരുന്നു. ഇത്രയും ആയപ്പോഴും ഒരു ഭഗവാൻ നരേന്ദ്രനെ മുകളിലേയ്ക്കു വിളിക്കുന്നതായി അറിയിച്ചു. നരേന്ദ്രൻ ഓടിച്ചെന്നപ്പോൾ മറ്റു ശിഷ്യന്മാരെല്ലാം അവിടെ ഒരു മഹാസന്ദേശം കേൾക്കുവെന്നപോലെ സന്നിഹിതരായിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. നരേന്ദ്രനെ കണ്ട ഉടനെ ഭഗവാൻ ചുറ്റും വൃത്തമായി പറഞ്ഞത് ഇങ്ങനെ ആയിരുന്നു. “മുമ്പു ത്രേതായുഗത്തിൽ ശ്രീരാമനെയും, പാപായുഗത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണനെയും അവതരിപ്പിച്ച് ഇന്നു ശ്രീരാമകൃഷ്ണനായിരിക്കുന്ന ഈ അർത്ഥത്തെയാണ്. ഇതു നിങ്ങളുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ പറയുന്നതല്ല.” ഭഗവാന്റെ ഈ പ്രഖ്യാപനം കേട്ടപ്പോൾ നരേന്ദ്രൻ വല്ലഭതെ ലഭിച്ചു. ആ പരമഭക്തന്റെ സർവ്വസംശയങ്ങളും തീരുകയും ചെയ്തു.

മഹാസമാധി—1886 ആഗസ്തമാസം 15-ാംനം അയറാഴ്ചയായി. ഭഗവാൻ ഇന്നു പൂർവ്വാധികം അസാധുനായിരിക്കുന്നു. നാഡിസ്സന്ദനംകൂടെ ശരിക്കില്ല. “എന്റെ നാഡികളിൽകൂടെ താളപ്പിച്ചുചെയ്തും ഓടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു” എന്നു ഭഗവാൻതന്നെ പറയുന്നുണ്ട്. എല്ലാവരും അടുത്തു എന്തിനും തയ്യാറായി സദാ കാത്തുനിൽക്കുന്നു. മനുഷ്യസമുദായം എന്തെല്ലാം ചെയ്യുമെന്ന് അതെല്ലാം യതേതരം കുറവുംകൂടാതെ ചെയ്തുവരുന്നു. നേരം വൈകുന്നേരമായപ്പോൾ ഭഗവാൻ “വിശക്കുന്നു” എന്നു ചെല്ലെ പറഞ്ഞു. പക്ഷെ യതേതന്നും കഴിക്കുവാൻ നിവൃത്തി ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഭഗവാൻ കണ്ണടച്ച സമാധിയിൽ ലയിച്ചു.

പിന്നെ അർത്ഥശ്രീകൾക്കുശേഷമാണ് ആ അവസ്ഥയിൽനിന്നു വിരമിച്ചത്. അപ്പോൾ രോഗത്തിന്റെ യാതൊരു ലക്ഷണവും കണ്ടുനില്ല. ഭഗവാൻ “വിശക്കുന്നു” എന്നു വീണ്ടും പറഞ്ഞു. ഭക്തന്മാർ അദ്ദേഹത്തിന്നു “ഉടനെത്തന്നെ ഒരു പരത്രംനിറയെ പാൽകൊണ്ടുവന്നു കൊടുത്തു. അതു മുഴുവനും കുഴിച്ചുശേഷം “എനിക്കു യാതൊരു ക്ലേശവും ഇല്ല. എല്ലാം സുഖമായിരിക്കുന്നു” എന്നു പറഞ്ഞു. തടനന്തരം ശിഷ്യന്മാരുടെ ആവശ്യപ്രകാരം പിന്നെയും ഉറങ്ങുവാൻ കിടന്നു. “ദേവി ദേവി ദേവി” എന്നിങ്ങനെ മൂന്നുതവണ ജപിച്ചുകൊണ്ടു കിടന്നതു്. ഭഗവാൻ ഉച്ചരിച്ച അവസാനത്തെ വാക്കുകളും ഇവതന്നെ ആയിരുന്നു.

രശ്മി നേരം ഒന്നടിച്ചു രണ്ടു മിനുട്ടു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഭഗവന്റെ ശരീരം പെട്ടെന്നു പുകക്കുഞ്ചിതമായിത്തീർന്നു, ഭക്തികൾ നാസഗ്രന്ഥസ്തംഭങ്ങളായി, മുഖം പ്രസന്നമായിത്തീർന്നു, ശരണി ആ ദിവ്യശരീരത്തിൽനിന്നു നാലുപാടും പ്രവഹിച്ചു. ഭഗവാൻ ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ ഇങ്ങനെ മഹാസമയത്തിൽ ലയിക്കുകയും ചെയ്തു. 1886 ആഗസ്തുമാസം 16-ാം തീയതിക്കു ഉറപ്പു 50-ാമത്തെ വയസ്സിൽ ലോകരംഗത്തിൽനിന്നും അന്തർലോകം ചെയ്തു. ഭഗവൽശരീരത്തെ ഉചിതമായവിധം ബാരതപ്പുര ഗുഹാരണത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി സംസ്കരിക്കുകയാണ് ഉണ്ടായതു്. ഇങ്ങനെ പത്തൊമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിലെ പുണ്യപുണ്യവതരവും സർവ്വധർമ്മസമന്വയകർത്താവും ആയ ജഗൽഗുരു ശ്രീ ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ വീണ്ടും മായായവനികൾക്കുള്ളിൽ മറഞ്ഞുപോയി. എങ്കിലും ആ ദിവ്യമായ ശക്തി ഇന്നും നവംനവമായി സർവ്വത്ര പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ഇരിക്കുന്നു.

ശരണി. ശരണി. ശരണി.

ശ്രീ ശ്രീരാമകൃഷ്ണവിജയം

രണ്ടാംഭാഗം

തത്ത്വപാഠഭാഗങ്ങൾ

ആത്മജ്ഞാനം.

1. സിംഹം സിംഹംതന്നെ.

ഒരുവന്നു ഗുരുക്കൾക്കും ഉണ്ടാകുമ്പോൾ അവൻ നിർദ്വൈതമായിത്തീരുന്നു. “ഞാൻ ആരാണു്” എന്നു ഗുരു ശിഷ്യൻ മനസ്സിലാക്കുകയുണ്ടാകും. —

ഒരു ദിക്കിൽ ഒരു ആട്ടിൻകൂട്ടം മേഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. ഗർഭിണിയായ ഒരു സിംഹി അവിടെവന്നു് അതിൽനിന്നു് ഒരു ആട്ടിനെ പിടിയ്ക്കുവാനായി ആ കൂട്ടത്തിലേയ്ക്കു ചാടി. ഈ ചാട്ടത്തിന്റെ ഉദ്ദേശംനിമിത്തം അതു തൽക്ഷണം പ്രസവിച്ചു; എന്നു മാത്രമല്ല ചാടിവീണ ഉടനെ ചത്തു പോകുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ ജനിച്ച സിംഹക്കുട്ടി ആട്ടുകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ വളരുവാൻ തുടങ്ങി. ആട്ടിൻകുട്ടികളെപ്പോലെ പാൽ കുടിച്ചും പുൽ തിന്നും ചാടിയും കരഞ്ഞും വളർന്നു. ഇങ്ങനെ കുറെക്കാലം കഴിഞ്ഞപ്പോഴയ്ക്കു് അതു് ഒരു വലിയ സിംഹമായിത്തീർന്നു. ആ കാലത്തു് ഒരു ദിവസം വേറെ ഒരു സിംഹം ഈ ആട്ടിൻകൂട്ടത്തിന്നു് അടുത്തുവന്നു. അപ്പോഴയ്ക്കു് ആട്ടുകളെല്ലാം പേടിച്ചു് ഒഴുവാൻ തുടങ്ങി. ആ കൂട്ടത്തിൽ ഈ ആട്ടസിംഹവും ഒട്ടം പിടിച്ചു. ഈ അ

സാധാരണ സംഭവം കണ്ടപ്പോൾ ആത്മതൃപ്തരായി. വനസിംഹം ഒഴിച്ചെന്ന് ആട്ട-സിംഹത്തെ പിടികൂടി. അപ്പോൾ അതു സാധാരണ ആട്ടകളെപ്പോലെ കരയുവാനും ഭീരുക്കളെപ്പോലെ വിറയ്ക്കുവാനും തുടങ്ങി. വനസിംഹം അതിനെ വലിച്ചിഴച്ചു ഒരു തടാകത്തിന്റെ വക്കത്തു കെണ്ടുപോയി തടാകജലത്തിൽ അതിന്റെ പ്രതിബിംബം അതിന്നു കറുപ്പിച്ചുകൊടുത്തു:—“നേക്കെട നീന്റെ മൃതതീയ്യും എന്റെ ആകൃതീയ്യും തമ്മിൽ എന്തു വ്യത്യാസമുണ്ട് ഉള്ളതു്. നീയും എന്നെപ്പോലെതന്നെ ഒരു ഡിംഹം. നീ എന്നെ കണ്ടു ചേടിക്കേണ്ടവനല്ല. ഈ മരംസകണ്ണം തിന്നുന്നേരക്കു്” എന്നു പറഞ്ഞു ഒരു മരംസകണ്ണം അതിന്റെ വരയിൽ തള്ളിക്കടത്തി കൊടുത്തു. അപ്പോഴും അതു ആട്ടിനെപ്പോലെ ശബ്ദിച്ചു “ഞാൻ ആടാണെ-ഞാൻ ആടാണെ! എന്നെ എന്നെ വിട്ടേയ്ക്കേണ” എന്നുതന്നെ നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വരയിൽ കൊടുത്ത മരംസകണ്ണം തിന്നുവാൻ പോലും അതിനെക്കൊണ്ടു സാധിച്ചില്ല. എന്നാൽ അതിന്നു രക്തത്തിന്റെ സ്വാദു അല്പം അനുഭവമായപ്പോൾ, ചെട്ടെന്ന്, ജാത്വം ഉള്ളതും അതുവരെ അടങ്ങിക്കിടന്നിരുന്നതും ആയ സ്വസ്വഭാവം വികസിച്ചു. അതുകണ്ടു വനസിംഹം പറഞ്ഞു:—“ഇപ്പോൾ നീയും എന്നെപ്പോലെയുള്ള ഒരു സിംഹം തന്നെയുണ്ടെന്നു നിനക്കു ബോദ്ധ്യമായോ? വാ-നമുക്കിനി വനത്തിലേയ്ക്കു പോകാം.”

2. മൂന്നു തസ്തരന്മാർ.

ഒരിക്കൽ ഒരു കൂട്ടിൽവെച്ചു ഒരു വഴിയാത്രക്കാരനെ മൂന്നു തസ്തരന്മാർകൂടി പിടികൂടി ആയുരളുടെ കയ്യിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന ധനമെല്ലാം അപഹരിച്ചശേഷം ഒരു കള്ളൻ “ഇവനെ ജീവനോടെ വിട്ടയയ്ക്കുന്നതെന്നിനാണ്?” എന്നു വിചാരിച്ചു വെട്ടുവാൻ പുറപ്പെട്ടു. അപ്പോൾ അവനെ തടുത്തു

കൊണ്ടു മറുവാൻ പറഞ്ഞു:—“ശരി, അവനെ വിട്ടു ചുട്ടുപ്രയോജനമെന്നും ഇല്ലെങ്കിലും കൊല്ലുന്നതുകൊണ്ടും പ്രയോജനമെന്നും ഇല്ലെല്ലോ അവന്റെ കുടുംകുടുംകൂട്ടി കെട്ടി അവനെ ഈ കുട്ടിൽ ഇട്ടേച്ചുപോയത്മതി.” അതനുസരിച്ച് ആ യാത്രക്കാരനെ അവിടെ കെട്ടിയിട്ട് അവർ പോകുകയും ചെയ്തു. കുറച്ചുകഴിഞ്ഞശേഷം മൂന്നാമൻ തിരികെവന്നു “അയ്യോ! നിനക്കു വേദനയായോ? കഷ്ടമെ! ഞാൻ നിന്റെ കെട്ടെല്ലാം അഴിച്ചുതരാം” എന്നും മറുപറഞ്ഞു അവനെ ബന്ധനത്തിൽനിന്നും മോചിപ്പിച്ചു. പിന്നെ “നീ കൂടെ വര. ഞാൻ നിനക്കു നിന്റെ വീട്ടിൽ എത്രയും എളുപ്പമായ വഴി കാണിച്ചുതരാം” എന്നു പറഞ്ഞു അവനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. കുറെ നടന്നശേഷം ഭൂമിയിൽ ഒരു ദീപം കാണിച്ചുകൊണ്ടു:—“അതാ അവിടെ ഒരു ദീപം കാണുന്നു! അതാണു നിന്റെ വീട്”. ഇതിലെ പെരെയ്ക്കും എന്നാൽ നന്നെ അവന്റെ വേഗം എന്താം” എന്ന് ഉപദേശിച്ചു. യാത്രക്കാരൻ വളരെ വളരെ നന്ദിപറഞ്ഞു, മന്ത്രമല്ല “നിങ്ങൾ ഏന്റെ കൂടെ വീട്ടിലേയ്ക്കും വന്നു കഴിയും” എന്നു പലവരു അപേക്ഷിച്ചുനോക്കി. അതു കേട്ടപ്പോൾ കള്ളൻ പറയുന്നു:—“അതുമാത്രം പറയട്ടെ. ഞാൻ അങ്ങോട്ട് ഇല്ല. അവിടെ വന്നാൽ പൊലീസ്സുകാർ എന്നെ പിടിപ്പേയ്ക്കുമെന്നും മതി.”

ലോകം വലിയ വിപിനം; അതിലെ മൂന്നു തസ്തരങ്ങൾ ത്രിഗുണങ്ങൾ; സഞ്ചാരി ജീവതം; ആത്മജ്ഞാനം സഞ്ചാരിയുടെ സ്വത്തു; തമസ്സു ജീവനെ ഐഹികവസ്തുക്കളോടുകൂടി ബന്ധിക്കുന്നു; എന്നാൽ സത്വം അതിന്റെ രജസ്സു മോഹങ്ങളിൽനിന്നു മോചിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സത്വഗുണത്തെ ആശ്രയിക്കുന്നതുകൊണ്ടു, ജീവൻ തമോവൃത്തികളായ രാഗദോഷമദമാത്സര്യാദികളിൽനിന്നു വിമുക്തനാകാം. സത്വഗുണം ജീവനെ ലൗകികബന്ധങ്ങളിൽനിന്നു മോചിപ്പി

ക്കുകൂടിയും ചെയ്യും. എന്നാൽ ഈ സത്യാഗ്രഹംകൂടയും ഒരു തസ്തരൻതന്നെയാണ്. ആരും ജീവനെ അതിന്റെ മൂലസ്ഥാനത്തേയ്ക്കുള്ള വഴി കാണിച്ചുകൊടുക്കുക മാത്രമേ ചെയ്യുന്നുള്ളൂ. “അതാ, അതാണു നിന്റെ ക്ഷേത്രം, നോക്കിക്കോ” എന്നു പറഞ്ഞു പറഞ്ഞു പോകുകയും ചെയ്യും. ഈ സത്യാഗ്രഹത്തിന്നു കൂടയും സച്ചിദാനന്ദത്തിന്റെ അടുത്തെങ്ങും എത്തിനോക്കുവാൻ പോലും സാധിച്ചുകയില്ല. അതിന്നു മൂന്നു ഗുണങ്ങളേയും അതിക്രമിക്കുകതന്നെ വേണം.

ഇശ്വരൻ.

3. തൃതീയം ശിഷ്യനും.

എന്നുദേവൻ സമുദ്രതീരത്തു് ഉലാത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ഒരിക്കൽ ഒരു ശിഷ്യൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുത്തു ചെന്നു “പ്രഭോ! ഇശ്വരപ്രാപ്തി ഉണ്ടാകുന്നത് എങ്ങിനെയാണ്?” എന്നു ചോദിച്ചു. ഈ ചോദ്യം കേട്ട ഉടനെ ആ ഗുരു ശിഷ്യന്റെ കൈപിടിച്ചു വെള്ളത്തിലേക്കിറക്കി അവനെ കുറേനേരം വെള്ളത്തിൽ താഴ്ത്തിപ്പിടിച്ചു നിർത്തി. തന്നെത്തരം അവൻ വെള്ളത്തിൽമീതെ ചൊരിയുന്നപ്പോൾ;—

എന്നുദേവൻ—എന്താ, എങ്ങിനെ ഇരിക്കുന്നു?

ശിഷ്യൻ—വെള്ളത്തിൽ മുക്കിയിട്ടപ്പോൾ എന്റെ അവസ്ഥയും അടുത്തു എന്നു ഞാൻ തീർച്ചയാക്കി. ഒരുശകലം വരയുവിന്നുവേണ്ടി എന്റെ സർവ്വസ്വവും ഉപേക്ഷിച്ചുകൊടുക്കണം എന്നിങ്ങ തോന്നി.

എന്നുദേവൻ—അതെ. വെള്ളത്തിനടിയിൽ കിടന്നു ശ്വാസംമുട്ടിയപ്പോൾ അല്പം വരയുവിന്നു നീ എത്രമാത്രം തീവ്രമായി ആഗ്രഹിച്ചുവെങ്കിലും അത്രയും തീവ്രമായി നീ ഈ ശ്വാസത്തെ ആഗ്രഹിക്കുമ്പോൾ നിനക്കു “പിതാ”വിനെ കേൾക്കുക.

4. ചക്രവർത്തിയും ഫക്കീറും.

ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥത്തിനടുത്ത് ഒരു കരട്ടിൽ ഒരു പണ്ഡിതൻ
യിൽ താമസിച്ചിരുന്ന ഒരു ഫക്കീർ, അദ്ദേഹത്തെ കാണു
വാൻ വരുന്നവരെ സല്ലോഭിക്കുവാനായി വല്ലതും യാചിക്കേ
ണമെന്നുദ്ദേശിച്ചു ഒരിക്കൽ, “ധർമ്മശാലി” എന്നു വിശുത
നായ അക്ബർ ചക്രവർത്തിയുടെ അടുത്തുചെന്നു. അപ്പോൾ
ചക്രവർത്തി പ്രാർത്ഥിക്കുക ആയിരുന്നു. ഫജ്! പടച്ചുപനെ
അവിടുന്ന് എനിക്കു ഇനിയും ശക്തിതരണം. പണം തരണം,
പ്രതാപം തരണം, രാജ്യം തരണം” എന്നെല്ലാം ചക്രവർത്തി
യാചിക്കുന്നതായി ഫക്കീർ കേട്ടു. അപ്പോൾതന്നെ അദ്ദേ
ഹം എഴുന്നേറ്റു പുറപ്പാടായി. അതു കണ്ടപ്പോൾ ചക്രവർത്തി
ഫക്കീറിനോടു് ഇരിക്കുവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു; പിന്നെ പ്രാർത്ഥ
നകളെല്ലാം അവസാനിച്ചശേഷം “അങ്ങ്” എന്നു കാണുവാ
നല്ലെ വന്നതു്! പിന്നെ എന്തെ ഒന്നും പറയുന്നതിന്നു മുമ്പാ
യി പോകുവാൻ പാപ്പെട്ടതു്!” എന്നു ചോദിച്ചു.

ഫക്കീർ—ഞാൻ ചക്രവർത്തിയെ കാണുവാൻ വന്ന
കാര്യം—അതെല്ലാം പറഞ്ഞു തിരുമേനിയെ അലട്ടുന്നില്ല.

ഇതുകേൾക്കും അക്ബർ ചക്രവർത്തിക്കു തൃപ്തിയായില്ല.
അതുകേൾക്കു വന്ന കാര്യം പറയുവാനായി വീണ്ടും വീണ്ടും
നിബ്ബന്ധിച്ചപ്പോൾ ഫക്കീർ പറഞ്ഞു—പ്രഭോ, പലരും
എന്നെ കാണുവാനായി വനത്തിൽ വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു
ണ്ടു്. അവരെ വേണ്ടതുപോലെ ഉപചരിക്കുവാൻ എന്നെ
ക്കേൾക്കു ആകുന്നില്ല. അതുകേൾക്കു വല്ലതും ചോദിച്ചുവാ
ങ്ങും എന്നു ആലോചിച്ചു കൊണ്ടാണ് പാപ്പെട്ടതു്.” അതു
കേട്ടപ്പോൾ “ആ കാര്യമൊന്നും പറയാതെ പോകുവാൻ
പാപ്പെട്ടതെന്തെ?” എന്നു ചക്രവർത്തി ചോദിച്ചപ്പോൾ
ഫക്കീർ വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“അങ്ങനത്തെ ഒരു
ശുദ്ധ ഇരപ്പാളിയെന്നെ കണ്ടതുകേൾക്കു”

ചക്രവർത്തി - അതെങ്ങിനെ?

ഫക്കീർ—അങ്ങനത്തെ പടച്ചവനോടു പൊന്നു യാചിക്കുന്നു, ഭൂമി യാചിക്കുന്നു, പേരു യാചിക്കുന്നു, പെരുമ യാചിക്കുന്നു. അങ്ങയ്ക്കു വേണ്ടത്തൊന്നും ഇല്ല. അതിനാൽ ധനം ഒന്നുമാത്രം ഇരക്കുന്ന ഇരപ്പാളിയേക്കാൾ നൂറുവട്ടെ വലിയ ഇരപ്പാളിയാണ് അവിടുന്ന്. സ്വതഃ ആയിരം കൂട്ടം ഇരക്കുന്ന ഇരപ്പാളിയോടു ഞാൻ ചെന്നു ഇരിക്കട്ടെ കർത്താവേ? ഇരക്കരുതെന്താണിത് വയെങ്കിൽ എനിക്കുതന്നെ പടച്ചവനോടു നേരിട്ടിരുന്നുകൂടയോ?

5. ഈശ്വരന്റെ ഏറ്റുവാക്കു

ഒരിക്കൽ ഒരു യുവസ്നാനുസി ഒരു ഗൃഹസ്ഥന്റെ വീട്ടിൽ ഭിക്ഷയ്ക്കു ചെന്നു. നന്നേ ചെറുപ്പത്തിൽതന്നെ സന്നാസിച്ച് ഒരാൾ ആയിരുന്നതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്നു ലോകസ്വഭാവത്തെപ്പറ്റി ഒന്നുംതന്നെ അറിവുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഈ ഗൃഹസ്ഥന്റെ വീട്ടിൽ ഭിക്ഷ കൊണ്ടുവന്നു കൊടുത്തതു ഒരു യുവതി ആയിരുന്നു. അവളുടെ സ്തനങ്ങൾ കണ്ടപ്പോൾ ആ സന്നാസിക്കുട്ടിക്കു വലിയ ഭയമായി. അദ്ദേഹം:—“എന്താ! അമ്മയുടെ മാർഗ്ഗത്തിൽ രണ്ടു കുരകളാണല്ലോ! വലിയ വേദനയുണ്ടോ” എന്നെല്ലാം വളരെ ഭയത്തോടെ കേൾക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ ചോദ്യങ്ങൾക്കു അവളുടെ അമ്മ പറഞ്ഞു സമാധാനം:—“അല്ല. അവൾക്കു എന്തൊന്നുമില്ലാതെ ഒരു കുഞ്ഞുണ്ടാകും. ആ കുഞ്ഞിനു പാൽകൊടുക്കുവാൻ വേണ്ടി ഈശ്വരൻ മുൻകൂട്ടിത്തന്നെ രണ്ടു പാൽകുടങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി വെച്ചിരിക്കുകയാണ്. ഇനി കുഞ്ഞുണ്ടാകുമ്പോൾ ആ കുഞ്ഞു ഈ മുലകളിൽനിന്നു പാൽ കുടിച്ചാണു വളരുക” എന്നു പറഞ്ഞു. അതു കേട്ട ഉടനെ സന്നാസി—“അതെയോ എന്നാൽ ഇനിമേൽ ഞാൻ ആരോടും ഭക്ഷണം യാചിക്കുകയില്ല. എന്നെ സൃഷ്ടിച്ചപ്പോഴും എനിക്കും ഭക്ഷണം ശുദ്ധമായിരിക്കും; നിശ്ചയം.”

എ കൃ ജ്ഞാനം .

6. കാർത്തികേയനും മാതാവും

ശ്രീ ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ വിവർഹിതനായിരുന്നിട്ടും ഗൃഹസ്ഥശ്രമം സ്വീകരിക്കാതെ ഇരിക്കുവാൻ കാരണമെന്താണ് എന്നു ഒരിക്കൽ ഒരാൾ ഭഗവാന്നോടുതന്നെ ചോദിച്ചപ്പോൾ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞ സമാധാനം ഇങ്ങിനെ ആയിരുന്നു:—

“കാർത്തികേയൻ” എന്നു പേരായി ഒരു ദേവൻ ഉണ്ട്. ഈ കാർത്തികേയനാണ് ദേവസൈന്യത്തിന്റെ നായകൻ. ഒരുദിവസം ആ ദേവൻ എന്തൊ സംഗതിവശാൽ ഒരു പുഷ്പയുടെ മുഖത്തു ഒരു മറുത്തൽ മറുത്തി. പിന്നീടു വീട്ടിൽ വന്നു നോക്കിയപ്പോൾ തന്റെ സ്വന്തമാതാവിന്റെ ഗന്ധസ്ഥലത്തു ഒരു നഖരേഖ കിടക്കുന്നതായി അദ്ദേഹം കണ്ടു.

കാർത്തികേയൻ—അമ്മ! അമ്മയുടെ മുഖത്തു് ഈ വരൾ വന്നതു് എങ്ങിനെയൊണ്.

ഭൃഗുദേവി (പ്രപഞ്ചമാതാവായ കാർത്തികേയന്റെ അമ്മ)—മകനെ! അതു നീ നിന്റെ സ്വന്തം കൈകൾകൊണ്ടു് ഉണ്ടാക്കിയതാണു്. നിന്റെ സ്വന്തനഖങ്ങൾകൊണ്ടു മറുത്തിയ പാടാണു്.

കാർത്തികേയൻ—(ആശ്ചര്യത്തോടെ) അതു് എങ്ങിനെയൊണ് അമ്മ! ഞാൻ അമ്മയെ ഒരിക്കലും മറുത്തിയതായി ഒരർക്കുന്നില്ലല്ലോ.

ഭൃഗുദേവി—കുഞ്ഞേ! നീ ഇന്നു രാവിലെ ഒരു പുഷ്പയെ മറുത്തിയ കഥ മറന്നുപോയൊ?

കാർത്തികേയൻ—അതു് ഞാൻ മറന്നിട്ടില്ല. അതുകൊണ്ടു് അമ്മയുടെ മുഖത്തു് എങ്ങിനെയൊണ് ഈ പാടു വന്നതു്?

ഭക്തദേവി—ഭരതനാഭ! ഞാൻ അല്പദൈവ ലോകത്തിൽ വേറെ ഒന്നുതന്നെ ഇല്ല. എല്ലാ സൃഷ്ടികളും ഞാൻതന്നെ ആണ്. നീ ആരെ ഉപദ്രവിച്ചാലും ആ ഉപദ്രവമെല്ലാം എല്ലാത്തരം എനിക്കാണ്.

കാർത്തികേയൻ ഇതുകേട്ട വളരെ അതിശയിച്ചു. അതുനിമിത്തം അദ്ദേഹം എന്നും ഒരു ബ്രഹ്മചാരിയായിത്തന്നെ ഇരിക്കുവാൻ തീർച്ചയാക്കുകയും ചെയ്തു. കാർത്തികേയനു വിവാഹകാര്യമേ ആലോചന ഉണ്ടായില്ല. ആരെയൊന്നും വിവാഹം കഴിക്കുന്നതു്. സ്ത്രീകളെല്ലാം അമ്മ. ഇങ്ങിനെ സ്ത്രീകളെല്ലാം ഒരേ ലോകമാവാതെന്നു എന്നു് അനന്തവെപ്പട്ടുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്നു വിവാഹം ചെയ്യാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഞാൻ (ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവൻ) കാർത്തികേയനെപ്പോലെയൊണ്. ഞാൻ എല്ലാ സ്ത്രീകളേയും എന്റെ അമ്മതന്നെയായി കണ്ടു.

7. ദമ്പതിമാരുടെ വൈരാഗ്യം.

ഒരിക്കൽ ഒരു ഭർത്താവും ഭാര്യയുംകൂടി സന്യാസിച്ചു തീർത്തൊന്നായിത്തീർന്നു. ചേർക്കുവഴിക്കു അല്പം മുന്നിലായി നടന്നുകൊണ്ടിരുന്ന ഭർത്താവു ഒരു മാണിക്യരത്നം കിടക്കുന്നതായി കണ്ടു. ഉടനെ അദ്ദേഹം അതിന്നടുത്തുചെന്നു, കാൽകൊണ്ടു നിലത്തു വരയ്ക്കുന്നതുപോലെ കാണിച്ചു് ആ രത്നത്തെ മണ്ണിൽ മുട്ടുവാനായി ശ്രമിച്ചു. തന്റെ ഭാര്യ അതു കണ്ടാൽ അതിലുള്ള മോഹാനിമിത്തം സന്യാസത്തേയും സന്യാസംകൊണ്ടു് ഉണ്ടാകുവാനുള്ള ഫലത്തേയും ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ ഇടയായെങ്കിലും എന്നുവെച്ചായിരുന്നു അദ്ദേഹം അങ്ങിനെ ചെയ്തതു്. ഭാര്യ ഇതെല്ലാംകണ്ടു കാര്യമെല്ലാം മനസ്സിലാക്കി, ഭർത്താവിന്റെ അന്തർഗതങ്ങളെ നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞു് ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—രത്നവും ചരൽകല്ലും തമ്മിൽ വ്യത്യാസം ഉണ്ടെന്നു നിങ്ങൾ ഇപ്പോഴും അറിയുന്നു എങ്കിൽ നിങ്ങൾ എന്തിനായി സന്യാസിച്ചു, ആർക്കുവേണ്ടി സന്യാസിച്ചു?

ഭക്തി .

8. ചണ്ടാകർണ്ണൻ.

ചണ്ടാരിക്കൽ ഒരു ശിവഭക്തൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. ആ ഭക്തന്നു മറ്റൊരു ഇശ്വരനുമേറ്റും വലിയ വിരോധമാണ്. ഈ പ്രകൃതം മറ്റൊരവനായി ഒരു ദിവസം ശിവൻ തന്നെ അവന്റെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷമായി “നീ അന്യദേവന്മാരെ വെറുക്കുന്ന കഠലത്തോളം എന്നിങ്ങനെ നിന്നിൽ പ്രീതി ഉണ്ടാകുന്നതല്ല” എന്ന് അരുളിച്ചെയ്തു. അത് ആ ഭക്തന്നു അത്ര രസിച്ചില്ല. പിന്നീട് കുറച്ചുദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഒരിക്കൽ ശിവൻ ശങ്കരനാരായണമുതീർച്ചയായി ഭർഗ്ഗം കൊടുത്തു. അപ്പോഴും ആ ഭക്തന്നു ഒട്ടു തൃപ്തിയും ഒട്ടുതൃപ്തിയും ആണ് ഉണ്ടായത്. തന്റെ ഇഷ്ടദേവനുള്ള നിവേദ്യം പ്രത്യക്ഷശ്വരന്റെ ശങ്കരഭോഗത്തുവെച്ച് ആ ഭോഗത്തെമാത്രം പൂജിച്ചു. ദീപാരാധന ചെയ്തപ്പോൾ വിഷ്ണു ഭോഗത്തിന്റെ കണ്ണുംമുക്കുംകൂടി അടച്ചുപിടിച്ചു. ഇതെല്ലാം കണ്ടപ്പോൾ പരമശിവന്നു പത്മമായില്ല. “ഓ! നിന്റെ മത്സരബുദ്ധി കുറിയ്ക്കണം. ഞാൻ ഈ ഭാവം അംഗീകരിച്ചത് എല്ലാ ഇശ്വരന്മാരും ഒരേ ചൈതന്യത്തിന്റെ വിഭിന്നഭാഗങ്ങൾ മാത്രമാണെന്നു നിന്നെ ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തുവാൻ വേണ്ടിയതാണ്. നീ ഇതു കണ്ടിട്ടും പാഠം പഠിച്ചില്ലല്ലോ. അതുകൊണ്ട് ഈ ഭക്തന്റെ മലം നീ തന്നെ വളരെ കഠലം അനുഭവിക്കുക.” എന്നു പറഞ്ഞു അന്തർലോകം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. അതിന്നുശേഷം ആ ഭക്തൻ നാട്ടുപുറത്തു ഒരു ചെറുഗ്രാമത്തിൽചേരയി അവിടെ താമസമാക്കി. ആ ദിക്കുകൾ അവന്റെ പ്രകൃതം എടുപ്പത്തിൽ മനസ്സിലാക്കി. കൊച്ചുകുട്ടികൾക്കു ഇവൻ കേൾക്കെ ഹരിഃ ഹരിഃ എന്നു പറഞ്ഞ് ഇവനെ ശ്രീവിപിടിപ്പിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ആ സമയത്ത് എന്തുചെയ്തു എന്നറിയുമോ? രണ്ടു

കാതിലും ഒരേരേ മണിയുണ്ടാക്കി കെട്ടിയിരിക്കി. കുട്ടികൾ ഹരിഃ ഹരിഃ എന്നു പറയുവാൻ തുടങ്ങുമ്പോഴേക്കും ഈ ആൾ തലയോട്ടി മണി ശബ്ദിപ്പിക്കുവാൻ തുടങ്ങും. പിന്നെ ഹരിഃ നാമം ചെവിയിൽ കടക്കയില്ലല്ലോ. അതാണു വിദ്യ. ഇങ്ങിനെയൊണ് ആ ഭക്തനു ഘണ്ടാകണ്ഠൻ [കണ്ഠത്തിൽ (ചെവിയിൽ) ഘണ്ട (മണി)യോടുകൂടിയവൻ] എന്ന പേർ കിട്ടിയതു്.

ഇഷ്ടമില്ലാത്ത സംഗതികളെ ത്യജിക്കുന്നതിൽപോലും ആരും ഘണ്ടാകണ്ഠന്റെ മാതിരി ആയിപ്പോകരുതു്.

൧. പ്രഭുവും ഭൃത്യനും

ഒരു വലിയ പ്രഭുവിന്റെ ആശ്രിതനായ ഒരു ഭൃത്യൻ കരിക്കൽ യജമാനനെ കാണുവാനായി ചെന്നു. എന്നെ ഒരു സാധനംകൂടെ അച്ഛൻ ബന്തപസ്സായി ഒരു തുണിയിൽ പൊതിഞ്ഞു കയ്യിൽ പിടിച്ചിരുന്നു. അവനെ കണ്ടപ്പോൾ യജമാനൻ “എന്താടോ നിന്റെ കയ്യിൽ” എന്നു ചോദിച്ചു. അപ്പോൾ ഭാസൻ തുണിയിൽനിന്നു് ഒരു ചെറിയ മഠമ്പഴം എടുത്തു് വളരെ ആദരവോടുകൂടി യജമാനന്റെ മുമ്പിൽ വെച്ചുകൊടുത്തു. അതു് യജമാനനു വളരെ സന്തോഷമായിരിക്കും എന്നാണു് ആ സാധു ഭൃത്യന്റെ വിചാരം. പ്രഭുവിന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതു എത്രയോ നിസ്സാരം. അതിലും എത്രയോ എത്രയോ നല്ല മഠങ്ങകൾ തന്റെ തോട്ടത്തിൽ ധാരാളം ഉണ്ടു്. എങ്കിലും ആ ഭൃത്യന്റെ ആദരവും ബഹുമാനവും കണ്ടു് അത്യന്തം തൃപ്തിയോടുകൂടി അതെടുത്തു വളരെ സന്തോഷമായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—“ഹ! രസികൻ മഠമ്പഴം. നിനക്കിതു എവിടേനിന്നു കിട്ടി. എനിക്കു് വളരെ സന്തോഷമായി”.

ഇതുപോലെ ഈശ്വരൻ ഭക്തന്മാരുടെ ഹൃദയത്തിലേക്കു് നോക്കുന്നതു്. അവിടുത്തെ ഐശ്വര്യം അവന്റെ നിയം. എന്നാലും ഭക്തിയും പ്രേമത്തിന്നും ഭഗവാൻ വിധേയനായതായിരുന്നു.

വൈരാഗ്യം

10 ബ്രാഹ്മണനും സന്യാസിയും

ഒരിക്കൽ ഒരു സന്യാസി ലൗകികവും പാരത്രികവും ആയ സംഗതികളെപ്പറ്റി സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന കൂട്ടത്തിൽ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“ലോത്തിൽ ആരിലും ഒന്നിലും ആസക്തി വെക്കുന്നതു നന്നല്ല. അതുകൊണ്ടു ഒരു പ്രയോഗനവു ഉണ്ടാകുകയില്ല. എല്ലാവരും സ്വാർത്ഥിയുമാണ്. അവനവന്നു സഹായമായി അവനവൻ മാത്രമേ ഉള്ളൂ.” ഇതു കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരു ഗൃഹസ്ഥബ്രാഹ്മണനും സന്യാസിയുടെ ഈ അഭിപ്രായം ഒട്ടും പത്ഥ്യമായില്ല. “രാപ്പകൽ ഞാൻ എന്റെ കുടുംബത്തിനുവേണ്ടി കണക്കില്ലാതെ ബുദ്ധിമുട്ടുന്നു. അവർ എന്നെ അകൃത്രിമമായി സ്നേഹിക്കുന്നു അവരെ എനിക്കു വിശ്വസിക്കാവതെന്നോ? അവർ സ്വാർത്ഥം നിമിത്തം എനിക്കുവേണ്ടി വേണ്ടതെല്ലാം ചെയ്തയില്ലെന്നോ? ഹൈ! അങ്ങിനെ വരുമോ? എന്റെ അമ്മ, എന്റെ ഭാര്യ, എന്റെ കുഞ്ഞുങ്ങൾ! അവർ എനിയ്ക്കുവേണ്ടി ജീവനുള്ളതെല്ലാം ഉപേക്ഷിക്കയില്ലെന്നോ? അങ്ങിനെ വരില്ല” എന്നെല്ലാം വിചാരിച്ചു ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“സ്വാമി! അവർക്കു പറഞ്ഞതു” എനിക്കത്ര ബോദ്ധ്യമായില്ല. എനിക്കു സ്വല്പമായ വല്ല അസ്വാസ്ഥ്യം വരുമ്പോഴക്കും എന്റെ അമ്മ മുതലായവർ എനിക്കുവേണ്ടി അവരുടെ ജീവനുള്ളതെല്ലാം കളയുവാൻ തയ്യാറാകുന്നുണ്ടല്ലോ. അതെന്നും വിശ്വസിച്ചുകൂടെന്നോ? അങ്ങിനെ വരില്ല” ഇതു കേട്ടപ്പോൾ സന്യാസി അല്പമായി കൺചിരിച്ചു—“വർണ്ണവം അങ്ങിനെതന്നെയോണെങ്കിൽ തീർച്ചയായും അവരെല്ലാം വിശ്വസിക്കപ്പെടാകുന്നവർതന്നെയാണ്, സ്വാർത്ഥികളല്ല, നിശ്ചയം. എന്നാൽ നിനക്കു പിഴച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. നിന്റെ അമ്മയോ, നിന്റെ ഭാര്യയോ,

നിന്റെ മകനോ, മറ്റാരെങ്കിലുമോ നിനക്കുവേണ്ടി. അവരുടെ ജീവിതം ഉപേക്ഷിക്കുമെന്ന് നീ സ്വപ്നേപി വിചാരിക്കേണ്ട. അതിന്റെ പരീക്ഷ നിനക്കു വേണമെങ്കിൽ ഞാൻ കരണിച്ചുതരാം. നീ ഇന്നു ഗൃഹത്തിൽചെന്നു് അസാധാരണ വയറ്റിൽ വേദന നടിച്ചു അവിടെ കിടക്കുക. അപ്പോൾ ഞാൻ അവിടെവന്നു നിനക്കു ചില നേരമ്പോക്കുകൾ കരണിച്ചുതരാം.” ഇതു് ബ്രഹ്മണനും സമ്മതിച്ചു. വീട്ടിൽചെന്നു വയറ്റിൽ വേദനയുണ്ടെന്നും പറഞ്ഞു നിലവിളിതുടങ്ങി. അപ്പോഴക്കും ദൈവദൂതൻ വരുന്നു, ചികിത്സകൾ തിരുത്തുതീയരായി നടക്കുന്നു. പക്ഷെ ഒന്നുകൊണ്ടും ഒരു പ്രയത്നവും ഉണ്ടാകുന്നില്ല. അമ്മയും ഭർത്തൃയും കുട്ടികളും എല്ലാം കരച്ചിലും പിഴിച്ചിലും തകുതി. അപ്പോൾ നമ്മുടെ സന്ന്യാസി അവിടെ കയറിവന്നു. വിചരങ്ങളെല്ലാം അദ്ദേഹത്തെ അറിയിച്ചപ്പോൾ, സന്ന്യാസി രോഗിയെ പരിശോധിച്ചു ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“ദീനം കുറെ കടുപ്പമുണ്ട്. എങ്കിലും അസാധ്യമെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. വേറെ ആർക്കെങ്കിലും ഒരാൾക്കു ജീവനെ ഉപേക്ഷിക്കാമെങ്കിൽ ഈ രോഗം ക്ഷണേന ഭേദപ്പെടുത്താം.” സന്ന്യാസിയുടെ വാക്കു കേട്ടപ്പോൾ എല്ലാവരും പരിഭ്രമിച്ചു. സന്ന്യാസി (രോഗിയുടെ അമ്മയെ വിളിച്ചു)—“നിങ്ങളെയെല്ലാം പണിയെടുത്തു പുലർത്തുന്ന ഈ മകൻ മരിച്ചിട്ടു പിന്നെ നിങ്ങൾ ഇരിക്കുന്നതിൽ എന്തനുബന്ധമുള്ളതു്? നിങ്ങളുടെ ജീവനെ നിങ്ങൾക്കു ഇവനുവേണ്ടി ഉപേക്ഷിക്കാമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ ഞാൻ ഇവയെ രക്ഷിക്കാം. നിങ്ങൾ ഈയാളുടെ അമ്മയല്ലെ. പ്രായവും കുറെ ആയല്ലോ. ചെറുപ്പക്കാരനായ ഈ മകനുവേണ്ടി ഈ ത്യാഗം ചെയ്യാൻ നിങ്ങളാൽ സാധിക്കയില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ അതിന്നു ആർതന്നെ തയ്യാറാകും?” ഇതു കേട്ടു ആ കിഴവി കരഞ്ഞുകൊണ്ടു പറയുന്നു:—“സ്വാമി! എന്റെ മകനുവേണ്ടി അവിടുന്ന് കുല്പിക്കുന്നതെല്ലാം ചെയ്യാൻ ഞാൻ ഒരുക്കം

മരണം. ഞാൻ എത്ര നിസ്സാര! അവൻതന്നെയാണ് ജീവിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതെല്ലാം എനിക്കു നിശ്ചയമില്ലായ്മയല്ല. എങ്കിലും ഒരു കാര്യം. ഞാൻ മരിച്ചപ്പോൾ പിന്നെ എന്റെ ഈ കുഞ്ഞുങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുവാൻ ആരുണ്ട്. അതു ആലോചിക്കുമ്പോൾ എന്റെ ജീവൻ ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ എനിക്കു മനസ്സ് വരുന്നില്ല.” അമ്മ ഇങ്ങനെ പറയുന്നത് കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന ഭാര്യ ഹൃദയം പൊട്ടി പിളരുമോ” നെട്ടുവീർപ്പിട്ടു കരഞ്ഞുകൊണ്ടു് അവളുടെ അച്ഛനമ്മമാരുടെ അടുത്തുമെന്ന് ഇങ്ങനെ പറയുകയായി:—

ഭാര്യ—നിങ്ങൾ ഉണ്ടാകുകകൊണ്ടു് എനിക്കും ഈ ത്യാഗം ചെയ്യാൻ തരമുവന്നില്ലല്ലോ. ഞാൻ എന്തു പാപിയാണ് ഈശ്വര!

സമ്പ്രദാസി—നിങ്ങൾക്കു നിങ്ങളുടെ ഭർത്താവിനുവേണ്ടി ശരീരം ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ വയ്യെന്നോ? അമ്മയും അതുകഴികയില്ലെന്നു പറഞ്ഞു ഒഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഭർത്താവു മരിച്ചപ്പോൾക്കുറേക്കാലം, അല്ലെ.

ഭാര്യ—അയ്യോ! ഞാൻ എന്തു ചെയ്യട്ടെ! വൈധവ്യമാണ് എന്റെ വിധി എങ്കിൽ എനിക്കതു വന്നുകൊള്ളട്ടെ. ഒരു പുത്രി ഭൂമി എന്റെ മരണാപിതാക്കന്മാരെ മനഃപൂർവ്വം അനുഭവിപ്പിക്കുവാൻ എനിക്കു പാടില്ല.

ഇങ്ങനെ ഓരോരുത്തരും “കഴികയില്ല—കഴികയില്ല” എന്നുതന്നെ പറഞ്ഞുതീർത്തു. മരണാവസ്ഥയെപ്പറ്റി ഒന്നും ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ ആരും ഉണ്ടായില്ല.

സമ്പ്രദാസി—(അതുകൊണ്ടു ദീനക്കാരനോടു്) ഇപ്പോൾ ബോദ്ധ്യമായോ, നിനക്കുവേണ്ടി ആരും ജീവൻ കളയുവാൻ തയ്യാറില്ല എന്നു്. ഈ ലോകത്തിൽ ആരിലും ആസക്തിവെച്ചതുകൊണ്ടു പ്രയോജനമൊന്നും ഇല്ലെന്നു ഞാൻ നിന്നോടു പറഞ്ഞതു നിനക്കിപ്പോൾ ബോദ്ധ്യമായില്ല!!

അതെ. ബ്രഹ്മണനു ഇപ്പോഴെ മനസ്സിലായുള്ളു.

11. ഫരയോഗിയും ഭാര്യയും

ആത്മീയമായ സംഗതികളെപ്പറ്റി ഒരേയൊരു സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനിടയിൽ ഗുരുദേവൻ വൈരാഗ്യത്തിന്റെ മഹിമകളെപ്പറ്റി സംസാരിക്കുന്നതുകേട്ട ശിഷ്യൻ പറഞ്ഞു:—സ്വാമി! അടിയന്തരം സന്നദ്ധിച്ചാൽ കൊള്ളാം എന്നുണ്ട്. പക്ഷെ അടിയനെ ആത്മാർത്ഥം സ്നേഹിക്കുന്ന ഒരു ഭാര്യ ഉള്ളതുകൊണ്ട് അതിന്നു നിവൃത്തി ഇല്ലാതായിരിക്കുന്നു. ഈ ശിഷ്യൻ ഇക്കാലത്തു ഫരയോഗം പഠിപ്പിക്കുകയായിരുന്നു. ശിഷ്യന്റെ ബുദ്ധിമുട്ടായ ഈ പ്രശ്നത്തെക്കുറിച്ച് ഗുരുമഹാശയൻ ചിരിച്ചു. ഭാര്യയുടെ “ആത്മാർത്ഥ”സ്നേഹത്തിന്റെ സ്വഭാവം ശിഷ്യൻ മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കണം എന്നു വിചാരിച്ചു, അന്ന് അദ്ദേഹം യോഗമർഗ്ഗത്തിൽ ശ്രദ്ധമായ ഒരു ഉപദേശവും ഒരു കല്പവും കൊടുത്തു.

പിറ്റേദിവസം ഈ ശിഷ്യന്റെ വീട്ടിൽനിന്ന് അകത്തുവന്നുവെന്ന് നിലവിളിയും വലിയ ലഹളയും മറ്റും കേൾക്കുകയായി. അയത്യാധിമതികളെല്ലാം ഒടിവന്നു നോക്കിയപ്പോൾ ഗൃഹസ്ഥനാണ് ഒരു മുറിയിൽ ഇരിക്കുന്നത്. ശുദ്ധമരക്കണ്ണുംപോലെ ഒരു അനക്കവും ഇല്ല ആവിയും ഇല്ല. ഇത് പറ്റുന്നതും ബഹു ഭാഗ്യമായിട്ടായിരുന്നു. എല്ലാവരും അടുത്തുചെന്നുനോക്കി. ജീവൻ പോയി എന്നു നിശ്ചയിച്ചു. അപ്പോഴേക്കു ഭാര്യയുടെ അലരലും നിലവിളിയും ഒന്നും പറയാനില്ല. “അയ്യോ! എന്തെങ്കിലും എന്തിനായി ആകുന്നു!” ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു “ആരു വിചാരിച്ചു!” എന്നല്ലാം പറഞ്ഞുകൊണ്ടും നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടും ആരെ ലഹള കൂട്ടുന്നത്. ബന്ധുക്കളെല്ലാം അടുത്തുകൂടി ശവസംസ്കാരത്തിന്നു കൊണ്ടുപോകുവാനുള്ള പുറപുറമായി. അപ്പോഴേക്കും ഒരു പുതിയ ഭാഗ്യം. ഈ ആളുടെ ശരീരം ഒരു അസാധാരണ

രീതിയിൽ വളച്ചു തിരിച്ചു വെച്ചിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് വാതിലിൽകൂടെ പുറത്തേയ്ക്കുടുക്കുവാൻ സാധിക്കയില്ല അതിനാൽ വാതിൽ വെട്ടിപ്പൊളിക്കുവാൻ തന്നെ തീർച്ചയാക്കി; വാതിലിന്മേൽ വെട്ടുതുടങ്ങി. അതുവരെ അലമുറ കൂട്ടിയിരുന്ന ഭാര്യ ശബ്ദം കേട്ടമാത്രയിൽ അചിടേയ്ക്കു് ഓടിച്ചെന്നു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—അയ്യയ്യൊ! അതൊന്നും ചെയ്യരുതെ! ഞാൻ ഒരു വിധചയറായിക്കഴിഞ്ഞു. എന്നെ രക്ഷിക്കുവാൻ ഇനി ആരാണ് ഉള്ളതു്! ഈ അപ്പൂനില്ലാത്ത കുട്ടികളെ ഞാനിനി എങ്ങനെ പുലർത്തും. ഇന്ന് വാതിൽ വെട്ടിപ്പൊളിച്ചാൽ നാളെ അതു വെച്ചുതരുവാൻ ആരുണ്ടു്! ഏതായാലും എന്റെ ഭർത്താവിന്നു വശങ്ങളെല്ലാം വന്നുകഴിഞ്ഞു. ഇനി അതിനെപ്പറ്റി വിചാരിച്ചാട്ടു കാർയ്യമൊന്നും ഇല്ലാല്ലോ. നിങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുപ്പും കാലും വെട്ടി കണ്ടിച്ചു് എടുത്തുകൊണ്ടു പോയിക്കോളൂ. വാതിൽ കേടുവരുത്തരുതെ” ഇതു കേട്ടുകൊണ്ടു ഹരഃശരഗി അതര ചാടി എഴുന്നേറ്റു. അദ്ദേഹം ദേവീച്ചെന്നു കല്പത്തിന്റെ വീഴ്ചമെല്ലാം ക്ഷയിച്ചു. അദ്ദേഹം സ്വസ്ഥനായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—“എടി! നിനക്കെന്റെ കുപ്പും കാലും കണ്ടിക്കണം. അല്ലെ” “ആത്മാത്മ”സ്നേഹത്തിന്റെ സ്വഭാവം ഇങ്ങനെയൊന്നെന്നു മനസ്സിലായപ്പോൾ അദ്ദേഹം വീട്ടും കുടുംബവും എല്ലാം ഉപേക്ഷിച്ചു് അവിടെനിന്നു് ഉറങ്ങിപ്പോകുകയും ചെയ്തു.

വാർത്തകൾ.

12. ബ്രഹ്മചാരിയും സദ്യയും

തേരപാലന്മാർ പത്തുക്കളെ മേച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരു വലിയ വയലിന്റെ ഒരുഭാഗത്തു ഒരിക്കൽ വളരെ വികാശമുള്ള ഒരു ഫലാരസപ്പും വസിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ആ സദ്യം

ഭയന്ന് അതിലെ ആരുമെന്നെ സഞ്ചരിച്ചിരുന്നില്ല. ഒരു ദിവസം ഒരു ബ്രഹ്മചാരി ആ വഴിയെ വന്നു. അതുകണ്ടു ജ്യോതി ഗോപാലന്മാർ അടുത്തുചെന്നു “സ്വാമി! ആ വഴിയെ പോകണ്ട; അവിടെ ഒരു ഭയങ്കര സപ്തമുണ്ട്” എന്നെല്ലാം അറിയിച്ചു. അതൊന്നും അത്ര ശ്രദ്ധിക്കാതെ ആ ബ്രഹ്മചാരി ആ വഴിയെതന്നെ പോകുവാൻ പുറപ്പെട്ടതുകണ്ടു ജ്യോതി ഗോപാലന്മാർ ഭയപ്പെട്ടു പിന്നോക്കം പോന്നു. സ്വപ്നനേരം ചെന്നപ്പോഴേക്കും, കുട്ടികൾ പറഞ്ഞതുപോലെതന്നെ സപ്തം ഫണവും വിരത്തി ചീറ്റി അടുത്തു. എന്നാൽ അതു സമീപത്തെത്തുന്നതിന്നു മുമ്പായിത്തന്നെ ബ്രഹ്മചാരി ഒരു മന്ത്രം ഉച്ചരിച്ചു. ഉടനെതന്നെ ആ ഘോരസപ്തം ഒരു പൂട്ടവിനെപോലെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദത്തിന്നടുത്തു വീഴുകയും ചെയ്തു.

ബ്രഹ്മചാരി—നി എന്തിനാണ് അമ്പനമരെ ഹിംസിച്ചു ഇങ്ങനെ കറലം കഴിക്കുന്നത്! ഞാൻ നിനക്ക് ഒരു മന്ത്രം ഉപദേശിച്ചതരാം. ഈ മന്ത്രം ജപിച്ചാൽ നിനക്ക് ഈശ്വരൻ ഭക്തിയുണ്ടായി, ക്രമേണ ഈശ്വരലഭം സിദ്ധിക്കും. ഒരിക്കലും ഹിംസ ചെയ്യുകയും ഇല്ല.

സപ്തം—(മന്ത്രം ലഭിച്ചശേഷം ഗുരുവയ്ക്കുനെ നമസ്കരിച്ചുകൊണ്ടു) ഭഗവാന! അടിയൻ എന്തെല്ലാം സാധനകളാണ് അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതു്.

ഗുരു—ഈ മന്ത്രം ദിവസേന ജപിക്കണം ആരേയും ഹിംസ കൂയും അതതു്. അത്രതന്നെ. കറെകറലം കഴിയുമ്പോൾ ഞാൻ ഇരവഴിക്കതന്നെ വരും.

ഇങ്ങനെ ഉപദേശിച്ചുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം പോയി. ദിവസങ്ങൾ കററ ഏറെ കഴിഞ്ഞു. സപ്തം ഇപ്പോൾ ആരേയും ഉപദേശിക്കുന്നില്ലെന്ന വിവരം ഗോപാലന്മാർക്കു് എങ്ങിനെയോ മനസ്സിലായി. ഒരു ദിവസം ഒരു ബാലൻ “എന്തോ

യംലും വേണ്ടില്ല, ചെന്നു നോക്കുകതന്നെ” എന്നു നിശ്ചയിച്ചു മെല്ലെ ചെന്നു നോക്കി, ഒരു പുഴു പിന്നെപോലെ അതുണ്ടു് അവിടെ കിടക്കുന്നു. അവൻ അടുത്തുചെന്നു. അതു് ഒന്നും ഇളക്കുന്നില്ല. അതിന്റെ വാലൊന്നു തൊട്ടുനോക്കി. അപ്പോഴും ഇല്ല ഭാഗഭേദം. അതിന്റെ വാൽ പിടിച്ചുവലിച്ചു്, നിലത്തുത്തറടി അടിച്ചു, ഭേദവിൽ വലിച്ചെടുത്താലും കെട്ടത്തു. സപ്പത്തിന്റെ ഭേദമെല്ലാം മുറിഞ്ഞു് ഭേദം രക്തം പ്രവഹിച്ചു് ചത്തപോലെ കിടപ്പായി. പരമ്പു ചത്തുപോയി എന്നു നിശ്ചയിച്ചു ഗോപാലന്മാരെല്ലാം ഒഴിച്ചു. അങ്ങനെ രണ്ടു മൂന്നു ദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അതിന്നു ബോധം വീണു. വളരെ വിഷമിച്ചു് ഭേദവിധം അതിന്റെ മുള്ളത്തിൽ വന്നുപററി. ഇങ്ങനെ അനേകദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കും ആ പരമ്പു വെറും എല്ലം തൊലിയും മാത്രമായിത്തീർന്നു. പകൽ സമയത്തൊന്നും പുറത്തിറങ്ങുകയേ ഇല്ല. ദിവസേന രാത്രിയിൽ ഒരിക്കൽമാത്രം നന്നെ ബുദ്ധിമുട്ടി വെളിയിൽ പോയി വല്ലതും ഭക്ഷിക്കും. മന്ത്രഗ്രഹണം മുതൽ ഹിംസ നിർത്തിയതുകൊണ്ടു മണ്ണു്, ഇല, പഴം ഇവ മാത്രമേ തിന്നുകയുള്ളൂ. ഏകദേശം ഒരു സംവത്സരം ഇങ്ങനെ കഴിഞ്ഞു. അപ്പോൾ ചങ്ങഞ്ഞ ബ്രഹ്മചാരി വീണ്ടും ആ വഴിയെ വന്നു് സപ്പത്തിന്റെ കാര്യത്തെപ്പറ്റി അന്വേഷിച്ചു. “ആ സപ്പത്തിന്റെ കഥ കഴിഞ്ഞിട്ടു കാലം വളരെയായി” എന്നു ഗോപാലന്മാർ അറിയിച്ചുവെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിനു് അതു വിശ്വാസമായില്ല. അദ്ദേഹം അതിനെ ആ ദിക്കിലെല്ലാം അന്വേഷിച്ചുനോക്കി. എങ്ങും കണ്ടില്ല. ചീന്ന പേർ ചൊല്ലി വിളിച്ചു. ഗുരുവിന്റെ ശബ്ദംകേട്ട ഉടനെ സപ്പം അതിന്റെ മുള്ളത്തിൽനിന്നും പുറത്തുവന്നു് ഏറ്റവും ഭക്തിയോടുകൂടി നമസ്കരിച്ചു.

ഗുരു—എന്താ! നിനക്കു സൗഖ്യംതന്നെയോ?

സപ്പം—അതെ, സ്വമേ! സൗഖ്യതന്നെയാണ്.

ഗുരു—നിനക്കു വല്ല രോഗവും പിടിച്ചുവെ? ശരീരം വല്ലതെ ശേഷിച്ചിരിക്കുന്നുവല്ലോ.

സപ്പം—ഭഗവാന്റെ ആജ്ഞ അനുസരിച്ച് ഞാൻ ആ രോഗം ഹിംസിക്കുന്നില്ല. ഫലപത്രങ്ങൾ മാത്രം ഭക്ഷിച്ചാണ് ഉപജീവിക്കുന്നത്. അല്ലാതെ രോഗമെന്നും ഉണ്ടായില്ല. (സപ്പത്തിനു സത്യാഗ്രഹം വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടു ഗോപാലന്മാർ ചെയ്ത അക്രമങ്ങളെല്ലാം അതു മറന്നിരിക്കുന്നു.)

ഗുരു—ആഹാരം മാറി എന്നുവെച്ച് ഇങ്ങനെ വരുമോ? വേറെ ഏതെങ്കിലും കാരണം ഒർമ്മിച്ചുനോക്കൂ!

സപ്പം—(ഗോപാലന്മാർ ചെയ്തതെല്ലാം ഒർമ്മിച്ചു) ഭഗവാനെ! ഇപ്പോൾ ഞാൻ ഓർക്കുന്നുണ്ട്. ആ ഗോപാലന്മാർ ഒരു ദിവസം എന്നെ അടിച്ചുകൊല്ലുവാൻ ഭാവിച്ചു. ആ പരവശർക്കു എന്തിനാ?

ഗുരു—ചെ! നീ ഇത്ര മണ്ടനാണോ? നിന്നെ രക്ഷിക്കുവാൻ നിനക്കറിഞ്ഞുകൂടെ. ഹിംഹിക്കുവാൻ പാടില്ലെന്നല്ലെന്ന് പഠിച്ചു. എന്തുകൊണ്ട് നീ പത്തിവിധത്തിലായി ചീറിയില്ല. എന്തുകൊണ്ടാണു നീ ചീറി അടുത്തു അവരെ ഭയപ്പെടുത്താതിരുന്നത്?

ഭയം മൂലമല്ല നേരെ ചീറി അടുക്കുകതന്നെ വേണം. അടുത്തുചെന്നാൽ കൊത്തും എന്ന ഭയംതന്നെ ഉണ്ടാകണം. എന്നാൽ അവരുടെ ദേഹത്തിൽ ഒരിക്കലും വിഷം എല്പിക്കുകയും അതല്ല. അവരോടു അനിഷ്ടം ചെയ്യുന്നു. എങ്കിലും ഭയപ്പെടുത്താതെയും ഇരിക്കരുത്.

13. യക്ഷന്റെ കനകക്കുടം.

അതാഗ്രാഹം ഭുജിക്കുകയും സംതൃപ്തി സന്തോഷത്തെയും ഉണ്ടാക്കുന്നു.

ഒരു ദിക്കിൽ യക്ഷന്റെ ആവാസമുള്ള ഒരു വൃക്ഷം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഒരു ദിവസം ആ വൃക്ഷത്തിന്നരികിൽകൂടെ സഞ്ച

തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരു ക്ഷരകൻ ആ മരത്തിൽ നിന്നു “നിനക്കു് ഏഴഭരണി സ്വസ്തംവേണേം” എന്നിങ്ങിനെ ആരോചോദിക്കുന്നതു കേട്ടു. നാലുപാടുംനോക്കി ആരേയും കാണുന്നില്ല. പക്ഷെ “ഏഴഭരണി സ്വസ്തം! അതുതന്നെ വെറുതേയും!!” ക്ഷരകനു ഭരോഗ്രഹം സഹിക്കാതായി. അതുകൊണ്ടു് അവൻ വേണം വേണം. എനിക്കു വേണം. ഏഴഭരണി സ്വസ്തം മുഴുവനും എനിക്കുവേണം” എന്നിങ്ങിനെ ഉറക്കെ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു. “ആകട്ടെ. വിളിച്ചേയ്ക്കൂ പൊയ്ക്കൂ. ഞാൻ അവിടെ കൊണ്ടുവന്നുതരാം.” എന്നായിരുന്നു മറുപടി. ക്ഷരകൻ വിളിച്ചേയ്ക്കൂ മോടി, എന്തായാലും! അവൻ വിളിച്ച് എത്തുന്നതിന്നു മുമ്പായിത്തന്നെ സ്വസ്തംകുടങ്ങളേഴും അവിടെ എത്തിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഒന്നാമതും സ്വസ്തം. ഏഴകുടം. പക്ഷെ ഏഴും നിറച്ചുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. ഏഴാമത്തെ ഭരണി നിറയുവാൻ അല്പംകൂടെ വേണം. ക്ഷരകനു് ആഗ്രഹം മുഴുത്തു. “ഈ ഏഴാമത്തെ ഭരണികൂടെ നിറയ്ക്കണം എന്നാലെ ഭരോഗ്രഹം പൂർത്തിയാകുകയുള്ളൂ” എന്നു് അവൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. ഒന്നാമതായി വിളിച്ചപ്പോൾ സ്വസ്തംഭരണങ്ങളും വെള്ളിപ്പുണ്ടങ്ങളും എല്ലാം വിറർ സ്വസ്തനായമാക്കി ഭരണിയിൽ കൊണ്ടുപോയി നിക്ഷേപിച്ചു. വലിയ വ്യത്യാസമൊന്നും ഇല്ല. നിറയുവാൻ ഇനിയും വേണം കുറെക്കൂടെ. ക്ഷരകനു മോഹം വർദ്ധിച്ചു, വില്ലുവാങ്ങളുതെല്ലാം വിറർ, കിട്ടുന്നേടത്തോളം കുടം വാങ്ങി, എല്ലാം ഭരണിയിൽ കൊണ്ടുവന്നുതള്ളി. നിറയുവാൻ ഇനിയും കുറെക്കൂടെയുണ്ടു്. “ഇനി എന്താ നിവൃത്തി” എന്നായി. അവനും കുടംബവും എല്ലാം പട്ടിണി കിടന്നു സമ്പാദിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. എന്നിട്ടും ഭരണി നിറയുന്നില്ല.

തന്റെ ശമ്പളം വർദ്ധിപ്പിക്കണമെന്നാവശ്യപ്പെട്ടുകൊണ്ടു് അവൻ രാജസന്നിധിയിൽ ഒരു ഹജ്ജി ബോധിപ്പിച്ചു.

രാജാവിന്നു് അവനെ അല്പം പ്രിയമായിരുന്നതുകൊണ്ടു് അവന്റെ അപേക്ഷപ്രകാരം ശമ്പളം ഇരട്ടിച്ചു കൊടുത്തു. അവന്നു് അനിചിന്തയെന്നും ഇല്ല. കിട്ടുന്നതെല്ലാം ഭരണിയിൽ. ഒടുവിൽ അവൻ വീട്ടന്തേരം നടന്നു ഭിക്ഷയെടുക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ഭിക്ഷയെടുത്തു കിട്ടുന്നതും, പണിയെടുത്തു കിട്ടുന്നതും എല്ലാം ഭരണിയിൽ തന്നെ. എന്തുതന്നെ ആയിട്ടും നിറയുന്നതും ഇല്ല. കാലം ഒട്ടുചെന്നു. ഓരോദിവസം ചെല്ലുന്തോറും ക്ഷരകന്റെ ഗതി പിന്നേക്കും തന്നെയായി. രാജാവു് ഇതു കണ്ടു ഒരു ദിവസം അവനോടു് ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:—

രാജാ—എടോ! ഇതിന്റെ അർത്ഥമെന്താണു്? നിന്റെ ശമ്പളം ഇതിൽ പകുതിയായിരുന്നപ്പോൾ നീ ഇതിലും എത്രയോ ഭേദമായിരുന്നവല്ലോ. ഇപ്പോൾ ശമ്പളം ഇരട്ടിച്ചിട്ടും നീ മഹാദരിദ്രനും ക്ഷീണനും ഇരപ്പാളിയും ആയിത്തീർന്നുവെന്ന് കാരണമെന്തു് നിനക്കെന്താ “യക്ഷന്റെ കനകക്കടം” കിട്ടിപ്പോയെന്നുണ്ടോ?

ക്ഷരകൻ—(പരിഭ്രമത്തോടെ) നമ്പൂരാനെ! തിരുമേനിയെ ആരംഭിതു തിരുവുള്ളമുണർത്തിച്ചതു്?

രാജാ—ശരി. ശരി. അങ്ങിനെവരട്ടെ. എന്നോടു ആരും പറഞ്ഞില്ല. യക്ഷന്റെ കനകക്കടം കിട്ടുന്നവരുടെ ഗതി ഇതെന്നെന്ന് നീ മനസ്സിലാക്കിയില്ല, അല്ല. യക്ഷൻ എനിക്കും അതു തരമെന്നു പറഞ്ഞുനോക്കി. അപ്പോൾ ഞാൻ ചോദിച്ചു. പണം ഉപയോഗിക്കുവാനുള്ളതെ, അതെ വെറുതെ സൂക്ഷിക്കുവാനുള്ളതെ?” എന്നു്. എന്റെ ഇതു ചോദ്യം കേട്ട ഉടനെ യക്ഷൻ ഒന്നും പറയാതെ ഒടിക്കുകയാണു ചെയ്തതു്. ആ പണം ആക്കും തൊടുവാൻകൂടി പറ്റുള്ളതല്ലെന്നു നീ കേട്ടിട്ടില്ല. അതു കിട്ടിയാൽ അന്നുമുതൽ “സമ്പാദിക്കണം. സമ്പാദിക്കണം” എന്ന ഭാരമായേ ഉണ്ടാകയുള്ളു. നീ വേഗംപോയി അതു മടക്കിക്കൊടുക്കു്.

കുറുകെന്ന് ഇപ്പോഴാണ് കാഴ്ച മനസ്സിലായത്. അവൻ ഒരടി വൃണച്ചവട്ടിൽ വന്ന് "പണം മടക്കി എടുക്കണം. പണം മടക്കി എടുക്കണം. എനിക്കു അതാവശ്യമില്ല" എന്ന് അറിഞ്ഞു അറിയിച്ചു. പിന്നെ അവൻ വീട്ടിൽ വന്നപ്പോഴേക്കും ഭരണികളെല്ലാം വന്നപ്പോലെതന്നെ പോയിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അത്രകാലം അലസിച്ചതും, പട്ടിണി കിടന്നതും, ഉള്ളതെല്ലാം വിറ്റതും, നാട്ടിലെങ്ങും കടമായതും തന്നെ മിച്ചം.

ചിലരുടെ സർഗ്ഗത്തിനുള്ള ആഗ്രഹം ഇങ്ങിനെയാണ്. ശരിയായ സമ്പാദ്യവും ശരിയായ ചിലവും ഇങ്ങിനെയാണെന്ന് അറിയത്തക്കവെക്ക് ഉള്ളതു കൂടെ ഇല്ലാതാകുകയേയുള്ളൂ.

സാധനാപരിശീലനം

14. സമ്പ്രദായവും വിവരവെട്ടിയും

ദിവസേന കാട്ടിൽപോയി വിവരവെട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു വിവരകിട്ടുന്ന സ്വപ്നാദായം കൊണ്ടു നിത്യവൃത്തി കഴിച്ചുകൂട്ടിയിരുന്ന ഒരു വിവരവെട്ടി ഒരു ദിവസം കാട്ടിൽ വെച്ചു അതിലെ കടന്നുപോകുന്ന ഒരു സമ്പ്രദായം കണ്ടു. അദ്ദേഹത്തിന് ഈ സാധ്യതയിൽ വളരെ ദയതേരുന്നി, കാട്ടിലേയ്ക്കു ഒരു വഴി കാണിച്ചുകൊടുത്തു, ആ വഴിയിൽ കൂടെ വനാന്തർഗതത്തിലേയ്ക്കു കടന്നു ചെല്ലുവാൻ ഉപദേശിച്ചു. വിവരവെട്ടി അതുപ്രകാരം ഉള്ളിലേയ്ക്കു ചെന്നപ്പോൾ അവിടെ ഒരു വലിയ ചന്ദനമരം നില്ക്കുന്നതായി കണ്ടു. അവൻ അന്ന് അതിൽനിന്ന് ഏതാനും ഭാഗം വെട്ടിയെടുത്തു പട്ടണത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നു വിവര. ധാരാളം പണവും കിട്ടി. "എന്നോട് സമ്പ്രദായി ചന്ദനമരത്തിന്റെ കാഴ്ചമെന്നും

പറഞ്ഞില്ലല്ലോ. ഉള്ളിലേയ്ക്കു കടന്നുപോയിക്കൊള്ളുവാനല്ല പറ്റാത്തതു്. അതുകൊണ്ടു് ഇവിടെ നില്ക്കുന്നതുകൂടെ ശരിയല്ല" എന്നിങ്ങിനെ വിചാരിച്ചു പിറോദിവസം ചന്ദനമരം നില്ക്കുന്നേടത്തുനിന്നും കുറേക്കൂടെ ഉള്ളിലേറ്റുചെന്നു. അങ്ങിനെ വളരെ ചെല്ലുന്നതിന്നുമുമ്പായി അവന്നു ഒരു ചെമ്പുവനി കണ്ടുവന്നു. ഇങ്ങിനെ ഈ വിറകുവെട്ടി ദിവസംപ്രതി മുന്നേറുക കടന്നുചെന്നു ചെള്ളിവനി, സ്വസ്തൃവനി, രത്നവനി ഇവയെല്ലാം ക്രമേണ കണ്ടെത്തി; അങ്ങിനെ വലിയ ധനികനായിത്തീരുകയും ചെയ്തു.

യഥാർത്ഥജ്ഞാനത്തെ അന്വേഷിച്ചുപോകുന്നവന്റെ ഗതി ഇങ്ങിനെ ആയിരിക്കണം. സ്വല്പമായ വല്ല സിദ്ധികളും ഉണ്ടായാൽ, അതുകൊണ്ടു് തൃപ്തിപ്പെട്ടു അവിടെ തന്നെ നില്ക്കുതെ പിന്നെയും അത്യന്ത ശ്രദ്ധയോടും തപയോടും കൂടി മുന്നേറ്റു തള്ളിക്കയറിപ്പോയ്ക്കൊണ്ടുതന്നെ ഇരിക്കണം. എന്നാൽ അവൻ ഒടുവിൽ യഥാർത്ഥ വസ്തുവിന്റെ ജ്ഞാന സമ്പാദനത്താൽ വലിയ ധനികനായിത്തീരുന്നതാകുന്നു.

15. അസ്ഥിരോത്സാഹം.

ഒരുകൾക്കു ഒരിക്കൽ ഒരു കിണർ കുഴിക്കേണ്ടതായിവന്നു. ഒരു ദിക്കിൽ ഇരുപതു് അടിയോളം തറസ്തീട്ടും വെള്ളം കണ്ടുവരികുന്നപ്പോൾ അതിനെ തട്ടിമുടി മറ്റൊരേടത്തു മുപ്പതടി തറസ്തീനേറുക. അവിടെയും ഇല്ല വെള്ളം. ഉടനെതന്നെ അതും നികത്തി മൂന്നാമതു ഒരേടത്തു നാല്പതടി കുഴിച്ചു. എന്നിട്ടും വെള്ളത്തിന്റെ ലഭ്യത കണ്ടുവരികുന്നപ്പോൾ, നിരന്തരയോടെ അതും നികത്തി "കിണറേ വേണ്ട" എന്നു വെച്ചിരിപ്പായി. ഈ മൂന്നു സ്ഥലത്തും കൂടി തറസ്തീയതിൽ പകുതി ഒരേ സ്ഥാനത്തുതന്നെ തറസ്തീയിരുന്നു എന്നു വരികിൽ അവന്നു് അതിൽ തന്നെ തീർച്ചയായും വേണ്ടവെള്ളം കിട്ടുമായിരുന്നു.

ഇതുപോലെതന്നെയാണ് ധർമ്മവിശ്വാസങ്ങൾക്കു ഇടക്കിടയ്ക്ക് മറ്റൊരു ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവന്റെയും അവസ്ഥ. നമുക്ക് വിജയം ഉണ്ടാകേണമെങ്കിൽ നാം ആചരിക്കുന്ന ധർമ്മത്തിന്റെ യോഗ്യതയോഗ്യതകളെപ്പറ്റിയുള്ള ചിന്തയൊന്നും കൂടാതെ അതിൽതന്നെ ഏകാന്തമെന്നവഴി യതിച്ചുകൊണ്ടേ ഇരിക്കണം. അല്ലാതെ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്ക് മറ്റൊരു റിക്കൊണ്ടിരുന്നാൽ ഒരിക്കലും ഒന്നിലും വിജയം കിട്ടുകയില്ല.

പഠിപ്പം അനുഭവവും

16. ഇശ്വരപരമയം

ഒരിക്കൽ ഒരു സന്ന്യാസി സംഭാഷണമദ്ധ്യേ തന്റെ ശിഷ്യന്മാരോടു് “സർവ്വഭൂതങ്ങളിലും ഇശ്വരൻ ഉണ്ടെന്നറിഞ്ഞ് സർവ്വഭൂതങ്ങളേയും ഇശ്വരാരത്നകമായി ഉപാസിക്കണം” എന്ന് ഉപദേശിച്ചു.

ഒരു ദിവസം ഈ ശിഷ്യന്മാരിൽ ഒരുവൻ ഹോമത്തിന്ന് വിറക് ശേഖരിക്കുവാനായി വനത്തിൽ പോയിരുന്നു. അപ്പോൾ അകലത്തുനിന്ന് ഏതോ ഒരാൾ “ആരാണവിടെ! ഒടിക്കോളിൻ! ഒടിക്കോളിൻ! ഇതാമദം പിടിച്ചു ആന വരുന്നു! വേഗം ഒടിക്കോളിൻ” എന്നിങ്ങിനെ ഉറക്കെ വിളിച്ചുപറയുന്നത് കേട്ടു. മററല്ലാവരും അതു കേട്ടു ഒടിച്ചപ്പോയി. എന്നാൽ ഈ ശിഷ്യൻ “ഞാൻ എന്തിനേറേടുന്നു. ആനയും ഇശ്വരൻ, ഞാനും ഇശ്വരൻ. ഇശ്വരൻ ഇശ്വരനെ പേടിച്ചു് ഒട്ടുകയോ? അബലം” എന്നിങ്ങിനെ വിചാരിച്ചു് അവിടെത്തന്നെ നിന്നതേയുള്ളു. ആനയെ കണ്ടപ്പോൾ അതിനെ നമസ്കരിക്കുവാനും സ്തോത്രംചെയ്യുവാനും ആണ് തുടങ്ങിയതു്. ആനക്കാരൻ അതിന്റെ പുറത്തിരുന്നു

കൊണ്ട് “നില്ക്കൂ. ഒടിക്കൂ. ആന ഉപദ്രവിക്കും” എന്നും മറ്റും വീണ്ടും വീണ്ടും പറയുന്നതെന്നും അവൻ ശ്രദ്ധിക്കുന്നതേ ഇല്ല. അപ്പോഴേക്കും ആന അടുത്തുവന്ന് തുമ്പിക്കൈ കൊണ്ട് അവനെ പിടിച്ചു ഭൂതത്തെപ്പോലെ രേറുകൊടുത്തു, ആ മറയൻ അംഗഭംഗം വന്നു ബോധരഹിതനായി അവിടെ കിടപ്പായി. ഈ വർത്തമാനം കേട്ട് ഗുരുവും ശിഷ്യനും ഒടിവന്ന് അവനെ എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി തിരിച്ചിട്ടു. പിന്നെ അവൻ ബോധം വന്നപ്പോൾ—

‘ഒരു ശിഷ്യൻ—ആന വരുന്നു എന്നറിഞ്ഞിട്ടും നീ മററു തിരുന്നതെന്തെ?

ശിഷ്യൻ—എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളിലും ഇശ്വരൻ തന്നെ യാണെന്ന് നമ്മുടെ ഗുരുദേവൻ അരുളിച്ചെയ്തിട്ടില്ല. ഒടിയെന്നത് ആന-ഇശ്വരൻ. നില്ക്കുന്നത് ഞാൻ-ഇശ്വരൻ. അതാണ് മററതെ നിന്നത്.

ഗുരു—(ഇതു കേട്ട്) കുഞ്ഞേ! ആന-ഇശ്വരൻ വന്നതും നീ ഇശ്വരൻ നിന്നതും ശരിതന്നെ. പക്ഷെ ആനക്കാരൻ—ഇശ്വരൻ നിന്നോട് അവിടെ നിന്നുകൂടെന്ന് പറഞ്ഞില്ല. നിനക്ക് വരൻപോകുന്ന ആപത്തിനെ ആനക്കാരൻ-ഇശ്വരൻ നിനക്ക് ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു തരികുകുടിയും ചെയ്തില്ല. ഇശ്വരൻ എല്ലാവരിലും ഉണ്ടെങ്കിൽ ആനക്കാരൻ-ഇശ്വരന്റെ വാക്കിനെ നീ എന്തുകൊണ്ട് അനുസരിച്ചില്ല. ആനക്കാരൻ—ഇശ്വരന്റെ വാക്ക് കേൾക്കേണ്ടതല്ലെന്ന് ആരു പറഞ്ഞു.

17. ആവശ്യത്തിനു മാത്രം

നമുടുപറക്കുന്നതായ ഒരൊരു ഏതോ സംഗതിവശാൽ പട്ടണത്തിൽ താമസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന കലത്തു് ഒരിക്കൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വീട്ടിൽ ഒരു അടിയന്തരം ഉണ്ടാകുവാൻ ഇടയായി. അതിലേയ്ക്കു് ഏതാനും സാമാനങ്ങൾ വാങ്ങി അയക്കേണമെന്ന് വീട്ടുകാർ ആവശ്യപ്പെട്ടു. അടി

യന്തരം അടുത്തെത്തിയപ്പോൾ ഒരു ദിവസം സാമനം വാങ്ങുവാൻ പറപ്പെട്ട നോക്കുമ്പോൾ വീട്ടിൽനിന്നു വന്ന എഴുത്തു എങ്ങും കാണാനില്ല. തിരച്ചിലായി. വീട്ടിൽ ഒരിടം വിടാതെ തിരഞ്ഞുനോക്കി. എല്ലാവർക്കും വളരെ വ്യസനമായി. അധികം പറയുന്നതെന്തിന്നു്, വളരെ ശ്രമംചെയ്ത് കണ്ടുപിടിച്ചു. അപ്പോൾ ഉണ്ടായ സന്തോഷത്തിന്നു് ഒരു അളവും അതിരും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. സന്തോഷത്തോടുകൂടികത്തുതുറന്നു് അഞ്ചുസേദ മിഠായി, നൂറു് മധുരനാരങ്ങ, പത്തു് റബ്ബർ ഉരുളൻകിഴങ്ങു്, എട്ടു് വസ്ത്രം എന്നിങ്ങിനെ വായിച്ചുശേഷം, അതുവരെയും അത്പുൽകണ്ടയോടുകൂടി തിരഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന ആ കത്തിനെ ടൂരെ വലിച്ചെറിഞ്ഞു് സാമനം വാങ്ങുവാനായി പോയി.

കത്തിലെ വിവരം മനസ്സിലാക്കുന്നതുവരെ കത്തിന്നു് വലിയ വിലതന്നെയുണ്ടു്. ഉള്ളിലെ വിവരം അറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നത്തെശ്രമം അതിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന സാമനങ്ങൾ കരസ്ഥമാക്കുവാനും ആകുന്നു.

അതുപോലെ നമ്മുടെ ശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം ഈശ്വരലഭം ഉണ്ടാകുവാനുള്ള ഉപായം ഉൾബോധിപ്പിച്ചുതന്നതുവരെ അത്യാവശ്യംതന്നെ. ആ വഴി ഒരിക്കൽ അറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ അവന്റെ ശ്രമം പ്രാപ്യസ്ഥനത്തു് എത്തിച്ചേരുവാൻ ആയിരിക്കണം. പ്രാപ്യസ്ഥനം ഈശ്വരൻതന്നെ.

ശുദ്ധ—വിശ്വാസം

18. ഗുഹന്റെ പൂർവ്വത്താന്തം

ഒരിക്കൽ ഒരു രാജാവിന്നു് എങ്ങിനെയോ ബ്രഹ്മഹത്യ പാപം കണ്ടുപിടിച്ചുവാൻ ഇടയായി. ഇദ് പാപനിവൃത്തിക്കു്

എന്നാണ് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടതു് എന്നറിയുവാനായി അദ്ദേഹം രചേവനത്തിലെ ഗുപ്തശ്രമത്തിൽ ചെന്നു. അപ്പോൾ അവിടെ ഗുപ്തിവർണ്ണൻ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. രാജാവു് ആഗതനായിരിക്കുന്ന വിവരം കേട്ടപ്പോൾ ഗുപ്തികുമാരൻ ആശ്രമത്തിൽനിന്നും പുറത്തുവന്നു് രാജാവിനെ യഥാമതി തംസ്വീകരിച്ചു് കരലപ്രശ്നങ്ങൾ ചെയ്തു് വന്ന കാര്യം എന്താണെന്നു് അപേക്ഷിച്ചു. രാജാവു് വിവരമെല്ലാം പറഞ്ഞപ്പോൾ “അതു് സർവ്വമില്ല. ശ്രദ്ധയോടുകൂടി മൂന്നു തവണ ഇശ്വരാനന്ദം ജപിച്ചാൽ മതി. എന്നാൽ പാപമെല്ലാം തനിയെ പോയിക്കൊള്ളും” എന്നു് മഹാഷിക്ഷകുമാരൻ ഉപദേശിച്ചു. അതു കേട്ടുകൊണ്ടു് രാജാവു് തിരിച്ചുപോരികയും ചെയ്തു. പിന്നെ ഗുപ്തി തിരിച്ചെത്തിയ സമയം രാജാവിന്റെ പാപനിവാരണാത്മം മകൻ ഉപദേശിച്ച പ്രായശ്ചിത്തത്തിന്റെ വിവരമെല്ലാം കേട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“ഇശ്വരാനന്ദം ശ്രദ്ധയോടുകൂടി ഒരൊറ്റത്തവണ ജപിച്ചാൽതന്നെ ജന്മജന്മാന്തരങ്ങളിൽ ചെയ്യപ്പെട്ട പാപങ്ങൾക്കു് നിശ്ശേഷം നശിച്ചുപോകുന്നതായിരിക്കെ, എടോ, അവിശ്വാസി! ആ തിരുനന്ദം മൂന്നു പ്രാവശ്യം ജപിക്കുവാൻ ഉപദേശിച്ചപ്പോൾ നിന്റെ വിശ്വാസം എത്രമാത്രം ബലഹീനമായിരിക്കുന്നു! നിന്റെ ഈ വിശ്വാസക്കുറവിന്നു് നീ ഒരു ചണ്ഡാളനായി പോകട്ടെ.

ഈ ഗുപ്തികുമാരനാണ് രാമായണത്തിലെ ഗുഹൻ.

19. ജടിലനും കൃഷ്ണനും

അതിതീവ്രമായ ശ്രദ്ധയാണ് ഇശ്വരലാഭത്തിനുള്ള ശരിയായ മാർഗ്ഗം. ഒരു കൊച്ചുകുട്ടിയുള്ളതുപോലെയുള്ള ശ്രദ്ധ വേണം. കുട്ടിക്കു് അമ്മയെ കാണുവാനുള്ള ശ്രദ്ധ എത്ര പ്രകാരമായിരിക്കുമോ അതുപ്രകാരമുള്ള ശ്രദ്ധയാണ് ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതു്.

ജടിലൻ നന്നെ ചെറുപ്പംമുതലേ പള്ളിക്കൂടത്തിൽ പോയിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഒരു ദരിദ്രബാലനാണ്. പള്ളിക്കൂടത്തിലേയ്ക്കുള്ള വഴി ഒരു കുട്ടരികിൽകൂടെ ആയിരുന്നതുകൊണ്ട് ആ സാധുബാലൻ ഏകാകിയായിത്തന്നെ ഈ വനപാലാത്തിൽകൂടെ പോകേണ്ടതായിവന്നു. അസമയങ്ങളിൽ ആ വഴിയെ പോകുമ്പോൾ പലപ്പോഴും ഈ വിജനസ്ഥലത്തു വെച്ച് ആ ചെറുബാലൻ പേടിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഒരു ദിവസം കാര്യമൊന്നും അറിയുവാൻ പ്രാപ്തിയാകാത്ത ആ സാധുബാലൻ വളരെ ദീനസ്വരത്തിൽ അമ്മയെ വിവരമെല്ലാം അറിയിച്ചപ്പോൾ—

അമ്മ:—കുഞ്ഞേ! എന്തുകൊട്ടും. നാം പറവപ്പെട്ടവരല്ലേ? കരളെ ഒപ്പം കൂട്ടവെന്നൊന്നും നമുക്ക് വകയില്ലല്ലോ. എങ്കിലും നീ ഭയപ്പെടേണ്ട. നിനക്ക് പേടിയാകുമ്പോൾ നീ “കൃഷ്ണജ്യോതി! കൃഷ്ണജ്യോതി!” എന്ന് ഉറക്കെവിളിച്ചെങ്കിലും കൃഷ്ണൻ നമ്മളെ തീർച്ചയായും സഹായിക്കാതിരിക്കയില്ല.

ജടിലൻ—അമ്മേ! ഈ കൃഷ്ണജ്യോതി ആരാണ്? എവിടെയാണ്?

അമ്മ—എന്റെ മകൻ. നിന്റെ സഹോദരൻ. അവനാണ് നമ്മുടെ രക്ഷിതാവ്. അവനെ എവിടെയും കണ്ടാൽ.

അതിന്നുശേഷം ജടിലൻ അതിലെ കടന്നുപോയപ്പോൾ ഒരിക്കൽ അവന്നു പേടിയായി. അപ്പോൾ അമ്മ പറഞ്ഞതേറത്തു “കൃഷ്ണജ്യോതി! കൃഷ്ണജ്യോതി!” എന്ന് ഉറക്കെ വിളിച്ചുനോക്കി ആരേയും കണ്ടില്ല. “ഒ! ജ്യോതി! ഇവിടെ വരണം. ജ്യോതി എവിടെയാണ്! ഇങ്ങോട്ടു ഒടി വരണം. എനിക്കു പേടിയാകുന്നു!” എന്ന് പറിയും ഉറക്കെ വിളിച്ചു നിവവിളിച്ചു. ഈ പരിത്രാസബാലന്റെ ഇപ്രകാരമുള്ള രോദനം കേട്ടപ്പോൾ ഗോപാലകൃഷ്ണൻ സഹിക്കവയ്യതായി. അതിനാൽ ഒരു ഗോപാലബാലന്റെ

ആകൃതിയിൽ കൃഷ്ണൻ പ്രത്യക്ഷനായി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—അനന്ദം ഞാനിതം. നീ എന്തിനാണ് ഭയപ്പെടുന്നത്. എന്റെ കൂടെ പോരൂ. ഞാൻ നിന്നെ പള്ളിക്കൂടത്തിൽ കൊണ്ടുപോയാക്കാം. നീ വിളിക്കുമ്പോഴെല്ലാം ഞാൻ വരുന്നുണ്ട്. നീ ഭയപ്പെടേണ്ട.”

യഥാർത്ഥവിശ്വാസത്തിന്റേയും ശ്രദ്ധയുടേയും ശക്തി ഏവംവിധം ആകുന്നു.

മനസ്സ്.

20. സന്യാസിയും ഭാസിയും.

മനസ്സുകൊണ്ടു ചെയ്യപ്പെടുന്നതാണ് കർമ്മം. അല്ലാതെ ശരീരംകൊണ്ടു ചെയ്യപ്പെടുന്നതല്ല.

ഒരു ക്ഷേത്രത്തിന്നു സമീപം ഒരിടത്തു ഒരിക്കൽ ഒരു സന്യാസി താമസിച്ചിരുന്നു. ഈ സന്യാസിയുടെ ആശ്രമത്തിന്നു എതിർമുഖമായി ഒരു ഭാസിയുടെ വീടും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവിടെ ആളുകളുടെ വരവും പോക്കും ലഹളയും മറ്റുംകണ്ടു മനസ്സുമുട്ടി ഒരു ദിവസം സന്യാസി ആ ഭാസിയെ വിളിച്ചുവരുത്തി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“നീ മഹാപാപിയാണ്. രാവു പകലും ഇടവിടാതെ പാപം ചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. കഷ്ടം! നിന്റെ ഭാവി വളരെ ഭയങ്കരം ആയിരിക്കും.” ഇതു കേട്ടപ്പോൾ ആ ഭാസിക്കു വളരെ വ്യസനമായി. ആന്തരമായ മനഃസ്ഥാപത്തോടുകൂടി അവളുടെ അധർമ്മപാപങ്ങളെ കനിവുറവു പൊറുത്തുകൊള്ളുവാൻ അവൾ ഈശ്വരനോടു പ്രാർത്ഥിച്ചു. എന്നാൽ അവളുടെ ഉപജീവനമൊഴും കലധർമ്മവും ഭാസീവൃത്തിയായിരുന്നതുകൊണ്ടു അതിനെ ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ അവളെക്കൊണ്ടു സാധിച്ചില്ല. എങ്കിലും ശരിയായ ബോധം ഉണ്ടായിരുന്ന

നതുകൊണ്ടു മാംസഭേദം പാപം ചെയ്യുന്നോടുകൂടിയും അവളുടെ നിർബലമായ മറുപടി ഈശ്വരസന്നിധിയിൽ ആ പാപത്തിന്നു മറുപടി ചോദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു ചെയ്തിരുന്നത്.

തന്റെ ഉദ്ദേശം ഫലപ്രദമായില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോൾ സന്യാസിക്കു് ദേഷ്യംവന്നു. “എന്തെ, ഇവരുടെ അപരധത്തിന്റെ കണക്കറിയണമല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു”, ആരെങ്കിലും അവളുടെ വീട്ടിലേയ്ക്കു കയറിപ്പോകുന്നതുകണ്ടാൽ ഈ സന്യാസി ഒരു കല്ലെടുത്തുവെച്ചു കണക്കാക്കുവാൻ തുടങ്ങി. സന്യാസിയുടെ ശ്രദ്ധയെല്ലാം ദാസീഗൃഹത്തിൽ ആർക്കു പോകുന്നതു നോക്കുന്നതിൽ മാത്രമായിത്തീർന്നു. ഇങ്ങിനെ കുറെകാലം കഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കുതന്നെ ഈ കുറ്റകൾ ഒരു ചെറുകുന്നപോലെ കൂടികഴിഞ്ഞു. അങ്ങിനെ ഇരിക്കെ ഒരു ദിവസം ഈ കുറ്റിൻകുന്നിനെ ചുണ്ടികൊണ്ടിച്ചുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം ആ ദാസിയോടു വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“നീ ഇതു കണ്ടുവോ? ഇതിലെ ഒരോ കല്ലും നീ ചെയ്ത പാപത്തിന്റെ എണ്ണമാകുന്നു. ഞാൻ ഇനിയും നിനക്കു നല്ലതു പറഞ്ഞുതരാം. മേലിലെങ്കിലും നീ പാപം ചെയ്യരുതു്”. ഈ ഉപദേശം കേൾക്കുകയും പാപാധികൃതനെ കുറിക്കുന്ന കുറ്റിൻകുന്നു കാണുകയും ചെയ്തപ്പോഴേയ്ക്കും അവൾ അത്യന്തം വ്യസനാക്രാന്തയായി കരഞ്ഞു “ഭഗവാനെ! ഭക്തവത്സല, ഈ മഹാപാപിയുടെ ജീവിതത്തിൽനിന്നു് എന്നെ ഇനിയും മോചിപ്പിക്കാറായില്ല. ഞാൻ എത്രകാലം ഇനിയും ഇതിനെ വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കണം.” എന്നിങ്ങിനെ ഈശ്വരനോടു പ്രാർത്ഥിച്ചു. ആ നിഷ്കപടയുടെ പ്രാർത്ഥന ഈശ്വരൻ കേട്ടു. അവൾ അന്നുതന്നെ മരിച്ചു. വിധിയുടെ മറിമയം ആകുറിയൊ. അതേസമയത്തിൽതന്നെ സന്യാസിയും ദേഹത്യാഗം ചെയ്തു. എന്നാൽ വിഷ്ണുത

നമർവന്നു് ആ ദാസിയുടെ ജീവനെ സ്വർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കും യമകീകരനമർ വന്നു സന്യാസിയുടെ ജീവനെ നരകത്തിലേയ്ക്കും കൊണ്ടുപോയി. ആ സന്യാസിക്ക് ആ ദാസിക്കു സിദ്ധിച്ച മഹാഭാഗ്യം കണ്ടപ്പോൾ വളരെ ആശ്ചര്യംതോന്നി. അദ്ദേഹം യമകീകരനാരോട് ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:—

സന്യാസി:—എന്തൊരസംബന്ധമാണിതു്! ഇങ്ങിനെ തന്നെയോണം ഈശ്വരന്റെ നീതിപരിപാലനം? ഞാൻ എന്റെ ജീവിതം മുഴുവനും സന്യാസവൃത്തിയിൽത്തന്നെ എന്നെ ഇതാ നിങ്ങൾ നരകത്തിലേയ്ക്കു പാടിച്ചുവലിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നു. എന്നാൽ അവൾ, ആ പരമഭാഗ്യ, അവളുടെ ജീവിതം മുഴുവനും മഹാപാപമാണു ചെയ്തതു്. അവളെ അതാ കൊണ്ടുപോകുന്നു സ്വർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കു്. എന്തൊരക്രമമാണിതു്.

യമകീകരൻ—ഈശ്വരവിധി എപ്പോഴും ന്യായമായേ ഇരിക്കുകയുള്ളൂ എന്നു് അറിഞ്ഞുകൊള്ളുക. “നിന്റെ സംസ്കാരംപോലെ നീ ആയിത്തീരുന്നു.” പ്രശസ്തിയും പ്രതാപവും ഉണ്ടാകേണ്ടതിന്നുവേണ്ടി നീ നിന്റെ ജീവകാലം മുഴുവനും ബാഹ്യദാശ്യബന്ധങ്ങളിൽ മത്രം ശ്രദ്ധവെച്ചു കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഈശ്വരൻ നിനക്കു് ആവക സുഖങ്ങളെല്ലാം അനുവദിച്ചുതരികയും ചെയ്തു. നിന്റെ ഹൃദയമൊക്കട്ടേ തീവ്രമായ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി ഈശ്വരപദത്തെ ആഗ്രഹിച്ചില്ല. എന്നാൽ ഈ ദാസി അവളുടെ ശരീരംകൊണ്ടു നിരന്തരം പാപംചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. എങ്കിലും അവളുടെ മനസ്സു രാവു പകലും ഈശ്വരങ്കൽത്തന്നെയായിരുന്നു നിക്ഷേപിച്ചതു്. നോക്കുക. നിന്റെ മംസശരീരത്തിന്നും അവളുടെ മംസശരീരത്തിന്നും ഏതൊരുതരം അനുഭവമാണു് ഉണ്ടാകുന്നതു് എന്നു കണന്നമെങ്കിൽ ഇതാ കീഴ്പ്പോട്ടു നോക്കുക. നീ നിന്റെ ശരീരംകൊണ്ടു് ഒരു പാപവും ചെയ്തിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ അവരതാ അതിനെ മാലകളും മറ്റും അണിയിച്ചു വാദ്യഘോഷങ്ങളെ

ജോട്ടുകൂടി സംസ്കാരംചെയ്യാൻ നദീതീരത്തിലേയ്ക്കു കൊണ്ടു പോകുന്നു. എന്നാൽ ശരീരംകൊണ്ടു പരപംചെയ്തു അവളുടെ ശരീരം അതര കാക്കയും കുഴക്കനും കൊത്തി വലിക്കുന്നു. എങ്കിലും അവൾ മനസ്സിൽ പരിശുദ്ധയായിത്തന്നുകൊണ്ട് അവളുടെ ജീവൻ പരിശുദ്ധന്മാരുടെ ലോകത്തിലേയ്ക്കു പോകുന്നു. നിന്റെ മനസ്സുകൊണ്ടു സഭാ അവളുടെ പരപത്തെപ്പറ്റി റിത്തന്നെ ചിന്തിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ട് അതു അശുദ്ധമായി, മലിനപ്പെട്ടുപോയി. അതുനിമിത്തം അതു അശുദ്ധ ലോകത്തിലേക്കു പോകുന്നു.

21. മത്സ്യഗന്ധിനികളും പുഷ്പവാസനയും

ദുഷ്ടീലങ്ങളോടും ദുരഘരങ്ങളോടും ഇടപെട്ടു പഴകിപ്പോയൊരു അവർക്ക് ഉണ്ടാകുന്ന ശക്തിയും പ്രബലവും ആത്മയുതരമാകുന്നു.

ഒരു കൂട്ടം മുക്കവസ്ത്രീകൾ ഒരിക്കൽ അയൽഗ്രാമത്തിലുള്ള ചന്തയിൽപോയി മത്സ്യംവിറ്റു മടങ്ങിവരുന്ന സമയത്തു നേരം രാത്രിയായിപ്പോയതിനാൽ അവർ അവരുടെ വീടുകളിലേയ്ക്കു അന്നു തിരിച്ചെത്തുവാൻ സാധിക്കാതെവന്നു. അതിനാൽ വഴിക്കുള്ള ഒരു പുഷ്പത്തോട്ടക്കാരന്റെ വീട്ടിൽ കയറി കിടക്കുവാൻ നിശ്ചയിച്ചു. ഈ തോട്ടക്കാരന്റെ വീട്ടിൽ ഇവർ കിടക്കുവാൻ കൊടുക്കുന്നതിന്നു പ്രത്യേകസ്ഥലം ഇല്ലാതിരുന്നതുകൊണ്ടു, പിറോദിവസം കാലത്തു പരിവുകൾ കൊടുക്കുവാൻ പുഷ്പങ്ങൾ ശേഖരിച്ചുവെച്ചിരുന്ന മുറിയിലാണ് ഇവർ കിടക്കുവാൻ ഇടയായത്. പൂക്കളിൽ നിന്നു പുറപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന മനോഹരമായ പരിമളം ആ മുറിയിലെങ്ങും ധാരാളമായി നിറഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ടു ആ മുക്കവസ്ത്രീകൾക്കു അല്പംപോലും ഉറക്കം വന്നില്ല. ഒടുവിൽ അവരിൽ ഒരുത്തി ഒരു സൂത്രം കണ്ടു പിടിച്ചു ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—കൂട്ടക്കാരെ! നമുക്കൊരു കാര്യം ചെയ്യണം. നമുക്കു

കഴിഞ്ഞ മത്സ്യക്കൊട്ടകൾ മുക്കിന്നരികെ വലിച്ചുവെച്ചു നോക്കുക. എന്നാൽ അതിന്റെ സൗരഭ്യം ഈ ഭൂമിസനയെ നമ്മുടെ മുകളിൽ കടക്കുവാൻ അനുവദിക്കുകയില്ല. എല്ലാവരും ഈ യുക്തിപൂർവ്വമായ അഭിപ്രായത്തെ സ്വീകരിച്ച് അങ്ങിനെ ചെയ്തു. ഉടനെതന്നെ എല്ലാവരും ഉറങ്ങുവാനും തുടങ്ങി.

മ ാ യ

22. ബ്രാഹ്മണയജമാനനും ചണ്ഡാളഭാസനും.

മറയയെ കണ്ടെത്തുവാനേ പ്രയത്നമുള്ളൂ. കണ്ടെത്തി കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ അതു തൽക്ഷണം കുതിച്ചുകയറും.

ഒരു ബ്രാഹ്മണശാപാർത്ഥൻ ഒരിക്കൽ നാട്ടുപുറത്തു താമസിക്കുന്ന തന്റെ ശിഷ്യനെ കണ്ടുവാൻ പുറപ്പെട്ടു. അടുത്തൊന്നും അന്വേഷിച്ചിട്ടും തല്ലുപലം കൂടെ പോകുവാൻ ഭാസനായി ആരേയും കിട്ടാത്തതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം ഏകമകിയായി പുറപ്പെട്ടു. അങ്ങിനെ കുറെ ദൂരം ചെന്നപ്പോൾ അവിടെ ഒരു ചെരുപ്പുകുത്തി നില്ക്കുന്നതായി കണ്ട് അവനോട്—

ബ്രാഹ്മണൻ—എടോ! നീ എന്റെ കൂടെ വരുന്നോ? നിനക്കു സുഖമായി സാക്ഷാദൃതരാം. നല്ല സുഖമാണ്. മനസ്സുണ്ടെങ്കിൽ പോരെ.

ചെരുപ്പുകുത്തി—തമ്പുരാനെ അതിനു വിരോധമുണ്ടായിരുന്നില്ല. പക്ഷേ അടിയൻ ചെരുപ്പുകുത്തിയല്ല. ഒരു ചണ്ഡാളൻ. അടിയന്ന് ഇവിടത്തെ ഭൃത്യനായി പോരാമോ?

ബ്രാഹ്മണൻ—മിണ്ടേതിരി. അതെന്നും സാരമില്ല. നീ ആരെന്നെന്ന് ആരോടും പറയുവാൻപോകണ്ട. ആരെ

ഈ ചോദ്യവും മിണ്ടാതിരുന്നേക്കാം. പിന്നെ നിനക്കു പോന്നതെന്താ?

ഉണിന്റെ സ്വഭാവം ബ്രഹ്മണന്റെ ഉപദേശവും ഓർമ്മപ്പോൾ അവനും ധൈര്യംവന്നു. രണ്ടുപേരും കൂടി പോയി വൈകുന്നേരമായപ്പോഴേക്കും ശിഷ്യന്റെ വീട്ടിലെത്തി. സന്ധ്യയ്ക്ക് ആചാര്യൻ അനുഷ്ഠാനത്തിനിരിക്കുമ്പോൾ വേറെ ഒരു ബ്രഹ്മണൻ അവിടെവന്നു. ഈ ശിഷ്യനോട് എന്താ! അവിടുന്ന് എന്റെ ആ ചെരുപ്പിങ്ങോട്ടെടുത്തെന്ന് എന്നു പറഞ്ഞു. ഭാസൻ യജമാനന്റെ ശാസന അനുസരിച്ചു ഇതിന്നൊന്നുംതന്നെ മിണ്ടിയില്ല. ബ്രഹ്മണൻ ആവർത്തിച്ചു. ഭാസൻ മിണ്ടുന്നില്ല. പിന്നെയും പിന്നെയും പറഞ്ഞുനോക്കി. എന്തായിട്ടും അവിടെ ഒരനക്കവും ഇല്ല. ബ്രഹ്മണനും ഭേദപ്പെട്ടുവന്നു. “എന്താ! ചെറുപ്പം! ഒരു ബ്രഹ്മണന്റെ ശാസനയെ നിരസിക്കുവാൻ നിനക്കു് അത്രയ്ക്കു ധിക്കാരമായിപ്പോയോ? നിയ്യരടാ. ശുദ്ധ ചക്കിളിയൻ” ഭാസൻ ഇതു കേട്ടപ്പോഴേക്കും പേടിച്ചു വിറയ്ക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അവൻ അവന്റെ യജമാനന്റെ അടുത്തുചെന്നു വളരെ ദയനീയമായ സ്വരത്തിൽ “തമ്പുരാണേ! ആളെ അറിഞ്ഞുപോയി. ഇനി അടിയന്നു” ഇവിടെ നിന്നുകൂടാ. അടിയൻ പോണം” എന്നു പറഞ്ഞു ഓടിക്കളഞ്ഞു. ഇതുപോലെ തന്നെ യാണു മായയും. അറിഞ്ഞാൽപിന്നെ നില്ക്കുകയില്ല.

23. രാമനും, സീതയും, ലക്ഷ്മണനും.

യേശുവരജ്ഞാപിഷ്ടം വന്നതിനുശേഷം താമരക്കുളിയെ അനുസരിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി സൂര്യചംശാലകാരഭൂതന്മാരായ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരും, രാമഭദ്രന്റെ സഹധർമ്മചരണിയും ബാലികയും ആയ ജാനകിയും അരണ്യചാരണത്തിന്നു പുറപ്പെട്ടു. രാമഭദ്രൻ മുമ്പിൽ, പിന്നാലെ സീത, കൂട്ടവിൽ ലക്ഷ്മണകുമാരൻ ഇങ്ങിനെയായിരുന്നു അവർ കര

ട്ടിൽ സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. ലക്ഷ്മണകുമാരൻ രാമഭട്ടന്റെ ശരീരം മുഴുവനും അന്തരംവിനം കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കണമെന്ന ആഗ്രഹം ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും സീതാദേവി മദ്ധ്യഗതയാകയാൽ അതു സാധ്യമായിരുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു ലക്ഷ്മണൻ സീതാദേവിയോടു് ഒരു ഭാഗത്തേയ്ക്കു് അല്പം മാറിനില്ക്കുവാൻ അപേക്ഷിച്ചു. സീതാദേവി മാറിയ ഉടനെ ലക്ഷ്മണൻ് ആഗ്രഹനിയുത്തി വരികയും ഭഗവന്റെ രൂപം മുഴുവനും പ്രത്യക്ഷമായി കാണുകയും ചെയ്തു.

ഇങ്ങിനെയാണു ബ്രഹ്മവും; മായയും, ജീവനും സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. മായ മദ്ധ്യസ്ഥയായിരിക്കുന്ന കാലത്തോളം സൃഷ്ടിയ്ക്കു സൃഷ്ടാവിയെ കാണുവാൻ സാധിക്കുന്നതായിരിക്കയില്ല. മനുഷ്യനു മായാവരണം ഉള്ള കാലത്തോളം ഇതു പരലഭം ഉണ്ടാകുന്നതല്ലതന്നെ.

കാമിനീകാഞ്ചനം

24. ആദ്ധ്യാത്മികഗുരുവും ശത്രുാഗ്രഹഗുരുവും

ഒരു ദരിദ്രനായ വാല്യാർബ്രാഹ്മണൻ വളരെ ധനികനായ ഒരു ശിഷ്യൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഈ ശിഷ്യൻ ഒരു വലിയ കച്ചവടക്കാരനും, എങ്കിലും ഒരു പരമലുബ്ധൻ കൂടയും ആയിരുന്നു. ഒരു ദിവസം ഈ വാല്യാർക്കു തന്റെ പുസ്തകങ്ങൾ പൊതിഞ്ഞുവെക്കുവാൻ ഒരു കഷണം ശീല ആവശ്യമായി തീർപ്പോൾ അദ്ദേഹം ഈ ശിഷ്യന്റെ അടുത്തുചെന്നു് ആവശ്യപ്പെട്ടു. അതു കേട്ടപ്പോൾ കച്ചവടക്കാരൻ “ഹേ! അതിന്നെന്താ പ്രയാസം! അവിടുന്ന് അല്പസമയം മുഖേ ഈ വിവരം എന്നോടു പറഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ അവിടുക്കു് ആവശ്യമുള്ളതെല്ലാം എടുക്കുമായിരുന്നുവല്ലോ. ഇ

പ്പോൾ അവിടയ്ക്കു പററിയ തരത്തിലുള്ള കഷണങ്ങളെന്തും ഇവിടെ കിടപ്പില്ല. ആട്ടെ, അവിടുത്തെ കാര്യം ഞാൻ പ്രത്യേകം ഒരർത്ഥിച്ചുകൊള്ളാം, എന്നാലും ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു ഒരർത്ഥപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടേ ഇരിക്കണം. എല്ലാം ശരിപ്പെടുത്തിക്കളയാം” എന്നെല്ലാം ചക്കരവാക്ക് പറഞ്ഞതല്ലതെ ഒന്നും കൊടുത്തില്ല. ബ്രഹ്മണൻ ഇച്ഛാഭംഗത്തോടെ മടങ്ങേണ്ടതായിത്തന്നെ വന്നു.

ഗുരുശിഷ്യന്മാർ തമ്മിൽ നടന്ന ഈ സംഭാഷണം മുഴുവനും ശിഷ്യന്റെ ഭാര്യ മറവിലിരുന്ന് കേട്ടിരുന്നു. ആ സ്ത്രീ തൽക്ഷണംതന്നെ ഒരളെ അയച്ചു വാല്യപുറം അകത്തേയ്ക്കു വരുത്തി “സ്വാമി എന്താണ് ആവശ്യപ്പെട്ടിരുന്നത്” എന്നു ചോദിച്ചു. അപ്പോൾ ഉണ്ടായ സംഗതികളെല്ലാം ബ്രഹ്മണൻ ആ സ്ത്രീയെ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. അപ്പോൾ ആ സ്ത്രീ “ആട്ടെ! ഇവിടുന്ന് ഇപ്പോൾ മറത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങിക്കൊള്ളണം. അവിടെയ്ക്കുവരുമുള്ള ശീല നമുക്കു കഠലത്തു ഞാൻ അവിടെ എത്തിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം” എന്നു പറഞ്ഞു. ബ്രഹ്മണൻ അതു കേട്ട സന്തോഷിച്ചു ചേരുകയും ചെയ്തു. അന്നു രാത്രി വ്യാപാരശാല പൂട്ടി കമുവടക്കരൻ വീട്ടിൽ വന്നപ്പോൾ:—

ഭാര്യ—കുട പൂട്ടിയോ?

കമുവടക്കരൻ—ഉവ്വ്. എന്താ വേണ്ടത്?

ഭാര്യ—ചേഗംചെന്ന് എനിക്ക് നല്ലതായ രണ്ടു പുടവകൊണ്ടു വന്നു തരണം.

കമുവടക്കരൻ—എന്താ ഇത്ര ബദ്ധപ്പാട്. നമുക്കു പേരേ. രാവിലെ കുട തുറന്നു ഉടനെ രണ്ടു നാലോ എടുക്കുമല്ലോ.

ഭാര്യ—അതൊന്നും പേരേ. എനിക്ക് ഇപ്പോൾതന്നെ കിട്ടിയേ കഴിയൂ. ഒരു നിമിഷം താമസിക്കുക.

പരവം എന്തു കാട്ടുവാനാണ്! വല്ല ഉപായവും പറഞ്ഞു തട്ടി അയയ്ക്കുവാനുള്ള ഗുരുവാണോ. ഇതു? ഉടനെ അനന്തരീക്കേണ്ടതായ ചുട്ടകല്ലുകളെ കൊടുക്കുന്ന ശയ്യംഗുഹഗുരുവല്ല. മറ്റേ ആദ്ധ്യാത്മിക ഗുരുവിനെ നിരസിച്ചാൽ ജീവിക്കുന്നതിന്നു എന്തു വൈഷമ്യം! ഈ ഗുരുവിനെ നിരസിച്ചാലോ പിന്നെയുണ്ടോ സൈപരം! ഒടുവിൽ ആ പാതിരത്രി സമയത്ത് ആ സാധുകച്ചുവടക്കാരൻ, ജലപാനം കൂടെ ചെയ്യുന്നതിന്നു മുമ്പായി മടങ്ങിപ്പോയി കട തുറന്ന് ഭര്യു ആവശ്യപ്പെട്ട വസ്ത്രം എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു കറുപ്പുവെച്ചു. പിറന്നു രാവിലെ ആ ഗൃഹിണി ആ വസ്ത്രത്തെ ഗുരുവിന്നു കൊടുത്തു. പൂപ്പോൾ പറഞ്ഞതുപോലെ ഇങ്ങിനെ ആയിരുന്നു:—“മേലിൽ ഇവിടെനിന്നു” അയയ്ക്കു വല്ലതും ആവശ്യമേകുമ്പോൾ ആ വിവരം എന്നെ അറിയിച്ചാൽമതി; എന്നാൽ അതു് ഉടനെതന്നെ അവിടെ എത്തിപ്പിച്ചുകൊള്ളും.”

അതുപോലെ നമുക്ക് ആവശ്യമുള്ളതെല്ലാം കരുണൈകമൃത്തിയായിരിക്കുന്ന നമ്മുടെ ലോകമാതാവിനോടു് ആവശ്യപ്പെട്ടാൽ നമുക്കു വേഗം സിദ്ധിക്കുന്നതായിരിക്കും. ഈ ശ്ലാഘന ഇതര ഭാവങ്ങളിൽ ജീച്ചാൽ ഉണ്ടാകുന്ന സിദ്ധി ഇത്ര സുഗമവും ശീഘ്രവും ആയിരിക്കയില്ല.

25. തലയണമന്ത്രം

ഉപജീവനത്തിന്നു മാർഗ്ഗമെന്നും ഇല്ലാതിരുന്ന ഒരൾക്കു ഉദ്യോഗം യാചിച്ചു് അവിടെയുള്ള കമ്പനി മാനേജരുടെ അടുത്തുചെന്ന് പല തവണ നിന്നുനോക്കി. ചെല്ലുമ്പോഴെല്ലാം “ഇന്നു തരമില്ല നാളെ വര-മെന്നൊൾ വര-ഇനി ഒരിക്കൽ വര-അഞ്ചാംതീയതി വര-പത്താംതീയതി വര-ദീപാളികഴിഞ്ഞു വര എന്നിങ്ങിനെ ഒരേരേ കഴിവുകൾ പറഞ്ഞു മടക്കി അയയ്ക്കുകയായിരുന്നു പതിവു്. ഒരു ദിവസം ആ സാധുനാഷ്ട്രൻ തന്റെ ഗ്രഹപ്പിഴകളെല്ലാം ഒരു സ്ത്രീ

ഹിതനോട് പഠത്തപ്പോൾ ആ സ്റ്റേമിതൻ ഇങ്ങിനെ ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്തു—താൻ എന്തൊരു മണ്ടനാണ്! ആ വിദ്യാർത്ഥി അടുക്കലേയ്ക്കു നടന്നുനടന്നു തന്റെ “പാദധാരം” വരുത്തുന്നതെന്തിന്നു; ഉദ്യോഗം വേണമെങ്കിൽ ഒരു കരയ്ക്കും ചെല്ലേണ്ട. ആയൊരു ഭാര്യയുടെ അടുത്തുചെന്നു സേവയ്ക്കേണിന്നോ. എന്നാൽ നിനക്കു തീർച്ചയായും ഉദ്യോഗം കിട്ടും. “അങ്ങനെയൊന്നോ? എന്നാൽ ഞാൻ ഇപ്പോൾ തന്നെ പോയിക്കളയാം” എന്നു പറഞ്ഞു ആ ആൾ യാത്രയായി. മാനേജരുടെ വീട്ടിൽ ചെന്നു കയറി, ഭാര്യയെ കണ്ടു ഉടനെ ഒന്നു വലിച്ചു തൊഴുതു—

ബ്രാഹ്മണൻ—കൊച്ചമ്മ! ഞാൻ വലിയ പരദീനക്കാരനാണ്. ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ; ഉപജീവനത്തിന്നു വഴിയൊന്നും ഇല്ല. വളരെ കാലമായി കൊച്ചമ്മ! ഒരു തൊഴിലും ഇല്ലാതിരിക്കുകയാണ്. കുഞ്ഞുകുട്ടി പരദീനങ്ങളെല്ലാം ഉണ്ട്. അവരെക്കൊക്കെ പട്ടിണികിടന്നു ചാകാറായി. കൊച്ചമ്മയല്ലാതെ എന്നെ രക്ഷിക്കുവാൻ ആരും ഇല്ല.

മാനേജരുടെ ഭാര്യ—പാപം. അതിന്നു ഞാൻ എന്തുവേണം ഹെ! നിങ്ങളുടെ കഷ്ടപ്പാടുകൾ എനിക്കും സങ്കടം തോന്നുന്നു. പക്ഷെ ഞാൻ വിചാരിച്ചാൽ ഒരു നിവൃത്തിയും ഇല്ലല്ലോ.

ബ്രാഹ്മണൻ—ആവ. ആവ. കൊച്ചമ്മ! സകല സമ്പത്തും തികഞ്ഞിരിക്കുന്ന കൊച്ചമ്മ! ഒരുവരക്കു ചിലവിട്ടാൽ മരണിമിഷണിൽ എനിക്കു ജോലിയായി. അവിടുത്തെ കുഞ്ഞുകുട്ടികളെ ഈശ്വരൻ കടരക്ഷിക്കാതിരിക്കയില്ല. ഭഗവതി.

മാനേജരുടെ ഭാര്യ—ഞാൻ ആരോടു പറയണം എന്നു ഞാൻ നിങ്ങൾ പറയുന്നതു? (പാപം! ഈ ബ്രാഹ്മണൻ വളരെ കഷ്ടത്തിലായിരിക്കുന്നു. കഴിയുമെങ്കിൽ സഹായിക്കാമായിരുന്നു.)

ബ്രാഹ്മണൻ—കൊച്ചമ്മ എനിക്കുവേണ്ടി അങ്ങനെയൊട്ടു ഒരു വാക്കു പറഞ്ഞാൽ മതി.

മറുനേജരുടെ ഭാര്യ—അത്രയേ വേണ്ട! കറഹൊ! എന്നാൽ ഞാൻ ഇന്നുതന്നെ വിവരമെല്ലാം പറഞ്ഞുതുടരും.

നേരം പുലർന്നപ്പോൾ അതാ വരുന്നു ഒരു ശിപായി! “ഇന്നു മുതൽക്കുതന്നെ ഉദ്യോഗത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു കൊള്ളണം” എന്നുറണു കല്പന. ഈ ബ്രാഹ്മണനെ നിയമിക്കുവാൻ ആ മറുനേജർ പ്രധാന ഉദ്യോഗസ്ഥനും ശുപാർശചെയ്തു് ഇങ്ങിനെ ആയിരുന്നു:—“സേർ! ഈ മനുഷ്യൻ ജോലിക്കു വളരെ മിടുക്കനാണ്. ഈ ആളെ നിയമിക്കുന്നതു നമ്മുടെ ആപ്തിക്കു സ്പ്രിന്നു ശ്രേയസ്സുരമായിരിക്കുമെന്ന് എനിക്കു പൂർണ്ണവിശ്വാസം ഉണ്ട്. അതിനാൽ ഇവിടെ ഒരു ജോലി കൊടുത്തിരിക്കുന്നു”

ഇങ്ങിനെയുറണു തലയിണമന്ത്രത്തിന്റെ മഹാത്മ്യം ലോകം മുഴുവനും കർമ്മനീകരഞ്ചനത്തിൽ ഭ്രമിക്കുന്ന ഭ്രാന്തന്മാർതന്നെ.

അദ്ധ്യായം

26. കൂപമണ്ഡുകം.

ഒരു കിണറ്റിൽ ഒരു ചെറിയ തവള പാർത്തിരുന്നു. അതു ജനിച്ചതും വളർന്നതും അവിടെത്തന്നെയുമാണ്. ആ സ്ഥലം വിട്ടു് അതു പുറത്തേക്കും പോയിട്ടേ ഇല്ല. അങ്ങിനെ ഇരിക്കെ ഒരു ദിവസം സമുദ്രത്തിലെ ഒരു തവള ആ കിണറ്റിൽ യദൃച്ഛയോ വന്നു വീഴുന്നതിനു് ഇടയായി. ഇങ്ങിനെ ആഗതനായ തന്റെ അതിഥിയെ കണ്ടു കിണറ്റിലെ തവള ചോദിച്ചു.

കൂപമണ്ഡുകം—ചങ്ങാതി! താൻ എവിടെ നിന്നാണു്.

സമുദ്രമധ്യം—ഞാൻ കടലിൽനിന്ന്.

കൂ-മ—കടലോ! അതെന്താ?

സ-മ—കടൽ ഒരു വലിയ ജലാശയമാണ്.

കൂ-മ—വലിയ ജലാശയമാ? എത്ര വേദം.

സ-മ—വളരെ വലുതാണ്.

കൂ-മ—(തന്റെ ചെറിയ കൈകളെ പരത്തിപ്പിടിച്ചു)

എന്താ ഇത്രയുണ്ടാ?

സ-മ—അതിലും വളരെ വലുതാണ്.

കൂ-മ—(കിണറ്റിന്റെ ഒരു അറ്റത്തുനിന്ന് മറ്റേ അറ്റത്തിലേക്കു ഒന്നു ചാടി) ഇതാ നോക്ക! എന്റെ ഈ കിണറ്റിനോളം ഉണ്ടോ?

സ-മ—എന്റെ ചങ്ങാതി! കടലിനെ നിന്റെ ഈ ചെറിയ കിണറ്റിനോടു് എങ്ങിനെ സമ്യപ്പെടുത്താം. അതു് ഇതിലെല്ലാം എത്രയോ എത്രയോ ഇരട്ടി വലുതാണ്.

കൂ-മ—ഛെ! ഛെ! എന്റെ കിണറ്റിനേക്കാൾ വലുതായി ഒന്നുതന്നെ ഉണ്ടാകുവാൻ പാടില്ല ഇല്ല; ഉണ്ടാകുവാൻ പാടില്ല തന്നെ. ഇതിനേക്കാൾ ഒന്നുതന്നെ വലിയതായിരിക്കയില്ല. ഈ ആൾ തുല്യ നായനാണ്. പിടിച്ചു വെളിയിൽ തള്ളണം.

ഇതാണ് മനോവികാസമില്ലാത്തവരുടെ മതിരി. തന്റെ ഇടുങ്ങിയ കിണറ്റിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു ഈ ലോകമെല്ലാം തന്റെ കിണറ്റിനേക്കാൾ ചെറുതാണെന്നു വിചാരിക്കുകയാകുന്നു.

27. അജ്ഞാന്റെ അഹംഭാവം

അജ്ഞാൻ ഒരിക്കൽ ഇങ്ങിനെ വിചാരിച്ചു:—“ഞാൻ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഉറ്റ സഖാവു്, അടുത്ത ബന്ധു. എന്നെപ്പോലെ സ്നേഹവും ഭക്തിയും മററാകുന്നു ഉള്ളതു്. ഞാനാണ് ഭക്താത്മാവു്.” സർവ്വജ്ഞനായ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ അജ്ഞാൻ

ന്റെ ഈ വിചാരം അറിഞ്ഞു് ഒരു ദിവസം നടക്കുവാൻ പോകപ്പോൾ അജ്ഞാനനേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. അധികം ദൂരം ചെല്ലുന്നതിന്നു മുമ്പിൽ വഴിയിൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണനെ കണ്ടു. ഇദ്ദേഹം ഒരു വിശിഷ്ടനായ വിഷ്ണുഭക്തനാണെന്നു് അജ്ഞാനനു് വേഗം മനസ്സിലായി. എങ്കിലും ആൾ ഒരു അസാധാരണക്കാരൻ. അരയിൽ ഒരു മുച്ചുയുള്ള വാൾ കെട്ടിത്തൂക്കിയിട്ടുണ്ടു്. വഴിയിൽ ഇരുന്നു ഉണങ്ങിയ പുൽ കടിച്ചു തിന്നുകയാണു് ചെയ്യുന്നതു്. അദ്ദേഹം യാതൊരു ജീവിയേയും ഉപദ്രവിക്കുകയില്ല. അഹിംസയുടെ പരമാവധിയിൽ നിന്നുകൊണ്ടു്, പച്ചപ്പുല്ലിന്നും ജീവനുണ്ടെന്നുള്ള വിശ്വാസം നിമിത്തം ചത്തുകിടക്കുന്ന ഉണങ്ങിയ പുൽ തിന്നാണു് ജീവിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ അപ്രകാരമുള്ള ഒരു അഹിംസാപ്രതക്കാരൻ മുച്ചുയുള്ള വാൾ കൊണ്ടുനടക്കുന്നതെന്തിനാണെന്നു് അജ്ഞാനനു മനസ്സിലായില്ല. അതുകൊണ്ടു്—

അജ്ഞാനൻ—ഭഗവാനെ! ഇതെന്താണു്? ഈ ബ്രാഹ്മണൻ ജീവനുള്ള പുല്ലിനെക്കൂടെ ഉപദ്രവിക്കുവയ്ക്കുന്നു് വിചാരിക്കുന്ന ഒരു മഹാ സാത്വികനായ വിഷ്ണുഭക്തനാണല്ലോ. എന്നിട്ടും ഹിംസയുടേയും വൈരാഗ്യത്തിന്റേയും പ്രത്യക്ഷവിധമായ വാളിനെ ധരിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നുവല്ലോ. ഇതിന്റെ അർത്ഥമെന്താണു്?

ഭഗവൻ—ശരിയാണു്. നീ അതു അവനോടുതന്നെ ചെന്നു ചോദിക്ക.

അജ്ഞാനൻ—(ബ്രാഹ്മണനോടു്) സ്വാമി! ഇവിടുന്ന് യാതൊരു ജീവിയേയും ഉപദ്രവിക്കുന്ന സ്വഭാവിയല്ലല്ലോ പിന്നെ എന്തിനാണു് ഈ വാൾ കൊണ്ടുനടക്കുന്നതു്?

ബ്രാഹ്മണൻ—അതൊ കണ്ണിന്നുനേരെ കണ്ടുകിട്ടിയാൽ എനിക്കു നാലാളുകളെ ശിക്ഷിക്കുവാനുണ്ടു്. അതിന്നാണു്

അജ്ഞാനൻ—ആ ട്രഷ്ടന്മാർ ആരാണു്?

ബ്രഹ്മണൻ—കുനാമതു് നാരദൻ.

അയ്യൻ—എന്തു്, നാരദനോ? ആ മന്ത്രിയോടുകൂടി എന്തു ദുഷ്ടതയാണു് ചെയ്തതു്?

ബ്രഹ്മണൻ—എന്തു ദുഷ്ടത എന്നോ? ആ പരമദുഷ്ടന്റെ അധികപ്രസംഗം നീ കാണുന്നില്ലേ? അവൻ അവന്റെ പാട്ടും സംഗീതവുംകൊണ്ടു് എന്റെ സ്വാമിയെ സദാ ഉണർത്തിയിരുന്നതു്. ഇങ്ങിനെയുണ്ടോ ഒരു ബുദ്ധിമുട്ടു്. അവന്നു ഭഗവാന്റെ സൗകര്യത്തെപ്പറ്റി വല്ല ചിന്തയും ഉണ്ടോ? രാവു പകലും കുലത്തും അകുലത്തും എല്ലാം അവന്റെ സ്തോത്രംകൊണ്ടും കീർത്തനംകൊണ്ടും ഭഗവാനെ ഇട്ടു ബുദ്ധിമുട്ടിക്കുന്നതു നീ കാണുന്നില്ലേ?

അയ്യൻ—രണ്ടാമത്തെ ആൾ ആരാണ്?

ബ്രഹ്മണൻ—ആ ദുഷ്ടയായ പാഞ്ചാലി!

അയ്യൻ—(വിചിന്തനമായി) പാഞ്ചാലിയോ? അവൾ എന്തു പിഴച്ചു.

ബ്രഹ്മണൻ—എന്താ പിഴച്ചതു്! അല്ലേ? ഓ! അവളുടെ സൗകര്യംകൊണ്ടു് ഉപദ്രവിച്ചു ചിന്തയും ഇല്ലാത്ത ആ പരമദുഷ്ടയുടെ ഡംഭം കരച്ചുത്തരവാണോ! ഭഗവാൻ അമൃതത്തിന്നു പുറപ്പെട്ടു നില്ക്കുമ്പോൾ ഭഗവാനെ വിളിച്ചു ഉപദ്രവിക്കത്തക്ക ശ്രമം അവൾക്കുണ്ടായില്ല. ഭഗവാൻ തന്റെ അമൃതത്തുകൾ ഉപേക്ഷിച്ചു്, ഭർതൃസാവിന്റെ ശരപത്തിൽനിന്നു പാണ്ഡവന്മാരെ രക്ഷിക്കുവാൻവേണ്ടി കരമുകവനത്തിലേയ്ക്കു പോകേണ്ടിവന്നതു് നീ അറിഞ്ഞില്ലെന്നുണ്ടോ? പിന്നെയും അവളുടെ നെഞ്ഞുക്കു കണ്ടുവോ? ജാ! അവളുടെ ഉഹരിയ്ക്കും ഭഗവാനെ ഭജിച്ചിട്ടില്ലേ?

അയ്യൻ—മൂന്നാമത്തെ ആൾ?

ബ്രഹ്മണൻ—പ്രഹ്ലാദൻ—പ്രഹ്ലാദൻ.

അയ്യൻ—അവന്റെ കുറാം?

ബ്രഹ്മണൻ—അതെ, ആ മഹാപാപി എന്റെ ഭഗവാനെ ആ ഭൃഷ്ടന്റെ ഭേദത്തെ രക്ഷിക്കുവാൻവേണ്ടി തിളച്ച എണ്ണയിൽ കുടക്കുവാനും, മദയനയുടെ കാലടിയിൽ കിടക്കുവാനും, കരിങ്കൽതൂണിൽ ഇരിക്കുവാനും ഇടവരുത്തിയില്ലെ?

അജ്ഞാനൻ—നാലാമത്തെവൻ?

ബ്രഹ്മണൻ—അതു അഹങ്കാരിയായ അജ്ഞാനൻ.

അജ്ഞാനൻ—(ലജ്ജയോടും കുണ്ഠിതത്തോടുംകൂടി) കാരണം?

ബ്രഹ്മണൻ—അവന്റെ അഹങ്കാരത്തിന്നുണ്ടോ കണക്കു് നോക്ക! സ്വപ്നരഞ്ജിതനുവേണ്ടി, കരുക്ഷേത്രത്തിൽ വെച്ചു, നീചമായ അവന്റെ സാരഥിസ്ഥാനം അവൻ എന്റെ കൃഷ്ണനെക്കൊണ്ടു വഹിപ്പിച്ചില്ലെ? ഇവരെ ശിക്ഷിക്കാതെ വിടരുമോ?

ബ്രഹ്മണന്റെ ഭക്തിയുടെ അത്യാഗാധതയും മഹാത്മ്യവും ഓർത്ത അജ്ഞാനൻ വിസ്മിതനായിത്തീർന്നു. അതേരൂപം കിത്തന്നെ അജ്ഞാനന്റെ അഹംഭാവവും നശിച്ചു.

ആ ചാ യ്തൻ.

28. ഗോവിന്ദജി ക്ഷേത്രത്തിലെ ശാന്തിക്കാരൻ.

ജയപുരിയിൽ (ജയപ്പൂർ) ഗോവിന്ദജി (വീണ്ണ)യുടെ ഒരു മഹാക്ഷേത്രമുണ്ടു്. പണ്ടത്തെ കാലത്തു ആ ക്ഷേത്രത്തിലെ ശാന്തിക്കാരനും വിചാരം ചെയ്യുന്ന പതിവുണ്ടായിരുന്നില്ല. അക്കാലത്തു ഒരിക്കൽ ജയപുരിരാജാവിന്നു ഇവരെ കണ്ടിട്ടു എന്തോ ഒരു കാര്യം ഉണ്ടായിരുന്നതിനാൽ അവരോടു കൊട്ടാരത്തിലേറേളം ചെല്ലുവാൻ ആളെ അയച്ചു. അവർ ആ രാജകുലനയെ ഗണ്യമാക്കിയതേ ഇല്ല. “രാജാവു വേ

അമെങ്കിൽ ഇങ്ങോട്ടു വരട്ടെ. ഞങ്ങൾക്കിപ്പോൾ ചെല്ലുവാൻ തരമില്ല” എന്നുണ്ടു പറഞ്ഞു ചുരുട്ടു.

കുറെ കാലം കഴിഞ്ഞതിന്നുശേഷം അവർ വിവാഹം ചെയ്യുവാൻ തുടങ്ങി. അതിന്നുശേഷം അവരെ കൊട്ടാരത്തിൽ വരുത്തുവാൻ ആളെ അയക്കേണ്ട ഭരതനെ രാജാവിന്നു ഉണ്ടായിട്ടില്ല. അവർ അങ്ങോട്ടുതന്നെ വലിഞ്ഞു കയറിച്ചെന്നു “പ്രഭോ തമ്പുരാണെ! പൊന്നുതിരുമേനി! മഹാരാജൻ! രാജാധിരാജൻ! ഞങ്ങൾ അവിടുത്തെ അനുഗ്രഹിക്കുവാൻ വന്നിരിക്കുകയാണ്. അവിടുന്ന് സർവ്വോൽക്കർഷ്ടങ്ങളോടു കൂടി ചിരകാലം വർത്തിക്കുമാറുകട്ടെ. ദേവന്റെ പ്രസാദം കൊണ്ടു വന്നിരിക്കുന്നു സ്വീകരിച്ചാലും” എന്നെല്ലാം പുകഴ്ത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കും. അല്ലാതെ നിവൃത്തിയെന്താ? ഒരിക്കൽ ശ്രദ്ധംപണി, മറ്റെന്തെങ്കിലും അന്നപ്രാശനം, പിന്നെനൊരിക്കൽ കലശലാണ്, ഇങ്ങിനെ ഒരു നൂറുകൂട്ടം. ഇതെല്ലാം അവരെ ധനലോലപന്ഥരരാക്കിയിട്ടു.

29. വില്പയുടെ ശക്തി.

ആ ദിക്കിൽ (ശ്രീരാമകൃഷ്ണദേവന്റെ സ്വദേശമായ കോമരപുരം) ഹൽദോരപുഷ്പരണി എന്നു പേരായി ഒരു തടാകമുണ്ട്. ആ കുളക്കരയിൽ വെളിച്ചിപ്പിന്നുമുമ്പ് അന്നുവധി ജനങ്ങൾവന്നു മലമുത്രവിസർജ്ജനംചെയ്തു പതിവായിരുന്നു. കാലത്തു കുളിക്കുവാൻ വരുന്നവരെല്ലാം ഇവരെ ഒരുപാടു ശങ്കാരിക്കും. എന്നാലും പിന്നെയും തോരു അതുതന്നെയാണ്. അതുകൊണ്ടു ബുദ്ധിമുട്ടി, ആ ദിക്കുകാർ എല്ലാംകൂടി സർക്കാരിലേയ്ക്ക് ഒരു ഹരജി അയച്ചു. നവംബർ മാസത്തിൽനിന്നു ഒരു വില്പക്കാരൻ ശിപായി വന്നു “ഇവിടെ ആരും മലമുത്രവിസർജ്ജനം ചെയ്തുപോകരുത്” എന്ന ഒരു പരസ്യം പതിച്ചുപോയി. ഉടൻതന്നെ ഉപദ്രവവും നിന്നു.

ലോകത്തു ആകുന്നതിന്നും ഇശ്വരന്റെ അടുക്കൽ നിന്നു ഇപ്രകാരം ഒരു വില്ല കിട്ടണം. എന്നാൽ മരത്രമെ ആളുകൾ കേൾക്കുകയുള്ളു. വില്ലകൂടാതെ പറയുന്നതു കേൾക്കുമ്പോൾ ആളുകൾ ചിരിക്കുകയേയുള്ളു. അവർ ചെയ്യുന്നതു ഒരു കഷ്ടൻ മറ്റൊരു കഷ്ടനെ വഴി കാണിക്കുന്നതുപോലെയാണു്.

30. ഐശ്വര്യസിലി.

ഒരിക്കൽ ഏതാനും അമരണീകസിലികൾകൊണ്ടു അഹംഭാവിയായ ഒരു യോഗി ഉണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം വാസ്തവത്തിൽ സർവ്വപിതനും മുഖ്യവുമാണെന്നു ആയിരുന്നു തിന്നാൽ, ഈ തെറ്റായ മഠത്തിൽനിന്നു തിരിച്ചുവിട്ടു വാൻവേണ്ടി അവൻ ഒരു സന്യാസിയുടെ രൂപത്തിൽ ആ യോഗിയുടെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷമായി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—
“യോഗിവര്യ! അങ്ങക്കു പല അമരണീകസിലികളും സ്വധീനമാണെന്നു ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്.”

യോഗി—നമുക്കു അതെല്ലാം ഉണ്ടു്.

സന്യാസി—(അപ്പോൾ ആ വഴിയായി കടന്നുപോകുന്ന ഒരാനയെ മുണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ടു്) സാധോ! അങ്ങയ്ക്കു് ആ ആനയെ കൊല്ലാമൊ!

യോഗി—കാണോ! അതിനെതു പ്രയാസം!

സന്യാസി—എന്നാൽ കഠണമെ.

യോഗി—(ഒരു നുള്ളു മണ്ണെടുത്തു ചില മന്ത്രം ഉച്ചരിച്ചു ആനയുടെ മേൽ എറിഞ്ഞു) അതു അതാ ചത്തു വീണിരിക്കുന്നു.

സന്യാസി—അങ്ങു വലിയ കേമൻതന്നെ ആട്ടെ, അങ്ങയ്ക്കു് ആ ആനയെ ഇനി ജീവിപ്പിക്കാമൊ?

യോഗി—അതും ചെയ്യും.

സന്യാസി—എന്നാൽ അതും കഠണമെ.

യോഗി അതുകൂട് മുമ്പിലത്തെപ്പോലെതന്നെ ഒരു നല്ല മണ്ണെടുത്തു ജപിച്ചു. ആനയുടെ തലക്കുറിഞ്ഞു ആന തൽക്ഷണം അത്യാത്മരഹിതന്റെ ഏഴുനേല്കയും ചെയ്തു. ഇതെല്ലാം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സന്യാസി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“സഹോദര! കൊല്ലുക, ജീവിപ്പിക്കുക എന്നതു ലോകത്തിൽ മഹാ വലിയ സംഗതിയാണ്. അതിനെല്ലാം അങ്ങയെക്കൊണ്ടു സാധിക്കുകയും ചെയ്യും. എങ്കിലും ഞാൻ ഒന്നു ചോദിച്ചുവെട്ടെ! ഇതുകൊണ്ടെല്ലാം നിനക്കു് എന്തു ഫലമുണ്ട് ഉണ്ടാകുവാനുള്ളതു്. എന്തൊരായമാണു സിദ്ധി യ്ക്കുവാനുള്ളതു്. ഈശ്വരപ്രാപ്തിക്കു് എന്തു ഗുണം കിട്ടി. ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് ആ സന്യാസി പെട്ടെന്നു് അന്തർധ്വാനം ചെയ്തു. അതു കണ്ടപ്പോഴാണ് യോഗിക്കു കരളും മനസ്സിലായതു്. പിന്നീടു ഈ വക നിസ്സാരസംഗതികളിൽ മനസ്സിരുത്താതെ ഈശ്വരഭജനത്തിൽതന്നെ ശ്രദ്ധ വെച്ചു് ക്രമേണ ഈശ്വരാനുഭൂതി ഉണ്ടായി അദ്ദേഹം ജീവ നുകതനായിത്തീർന്നു.

ശ്രീ ശ്രീരാമകൃഷ്ണവിജയം

മൂന്നാം ഭാഗം

സദ് വാക്യങ്ങൾ

1. ശുദ്ധമായ ജ്ഞാനവും ശുദ്ധമായ ഭക്തിയും രണ്ടും ഒന്നുതന്നെയാണ്.

2. ഇശ്വരത്വം സ്വപ്രകാശിതമാകുന്നതിന്നു മുമ്പായി മനുഷ്യത്വം നശിക്കണം. എന്നാൽ ഈ ഇശ്വരത്വവും ബ്രഹ്മമയിയുടെ ഉപരിയായ വിജ്ഞാനം ഉണ്ടാകുന്നതിന്നു മുമ്പായി നശിച്ചേ മതിയാകൂ. ശിവന്റെ മുതശരീരത്തിന്മേൽ നിന്നാണ് അമൃതദായിനിയായ മാതാ നൃത്തം ചെയ്യുന്നത്.

3. പ്രകൃതിയും തന്മൂലം ബ്രഹ്മമാണെന്നു് അറിഞ്ഞവനെ ഗുണവും ഭേഷവും ബന്ധിക്കുന്നതല്ല.

4. മുതശരീരി എന്ന പേരിലെ തന്റെ വികാരങ്ങളേയും ആഗ്രഹങ്ങളേയും നശിപ്പിച്ചവൻ—അതായതു ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾതന്നെ മൃതനായവൻ—യഥാർത്ഥ ആത്മജ്ഞാനി ആകുന്നു.

5. വേദാന്തികൾ ബ്രഹ്മം എന്നു പറയുന്നതും, യേശു കർത്താവ് ആത്മം എന്നു പറയുന്നതും, ഭക്തന്മാർ ഭഗവാൻ എന്നു പറയുന്നതും എല്ലാം ഒന്നുതന്നെയാണ്. പൂജചെയ്യുമ്പോഴത്തെ ശരണാർക്കരൻ തന്നെയാണു പാപകുപ്പറയിലെ അരി വെപ്പുകാരൻ.

6. അഹം നശിക്കുമ്പോൾ ജീവനും നശിക്കുന്നു. അപ്പോഴാണ് സമധിയിൽ ബ്രഹ്മാനുഭൂതി ഉണ്ടാകുന്നത്. ബ്രഹ്മത്തെ അനുഭവപ്പെടുത്തുന്നത് ബ്രഹ്മം; ജീവനല്ല.

7. സത്തിനെ അറിയുവാൻ ചിത്തിനെ സ്വീകരിക്കണം.

8. ആനന്ദം ഇശ്വരാനുഭൂതിയുടെ ലക്ഷണമാണ്. സമുദ്രത്തിന്റെ മുകൾഭാഗത്താണ് തിരകൾ അടിച്ചു മറിയുന്നത്. അടിയിൽ യാതൊരു അനക്കവും ഇളക്കവും ഇല്ല.

9. ജ്ഞാനവും അജ്ഞാനവും നശിച്ചാൽ അവശേഷിക്കുന്നത്, പേദത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന നിത്യ-ശുദ്ധ-ബോധ-രൂപം ആകുന്നു.

10. ഒരായിരം കെറ്റും ഇരുട്ടായിരുന്ന ഒരു മുറിയിൽ ഒരു വിളക്കുകൊണ്ടു വന്നാൽ പെട്ടെന്നു വെളിച്ചം നിറയുന്നു. തുപോലെ അനന്ദിയായ അജ്ഞാനത്തെ ജ്ഞാനം പെട്ടെന്നു നീക്കം ചെയ്യുകയും ജീവനെ ഉജ്ജ്വലിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും.

11. മനസ്സിനേയും ഹൃദയത്തേയും ശുദ്ധമാക്കുന്ന ജ്ഞാനം യാതൊന്നും അതാണ് യഥാർത്ഥജ്ഞാനം. മറ്റൊന്നും അജ്ഞാനം.

12. ഇശ്വരൻ എല്ലാവരിലും ഉണ്ട്. എന്നാൽ എല്ലാവരും ഇശ്വരനിന് ഇല്ല. അതാണ് ഭൂഖത്തിനു കാരണം.

13. പാപവും പടപ്തം നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന കളത്തിൽ ജീവിക്കുന്ന മത്സ്യങ്ങളെ കാണുവാൻ സാധിക്കുന്നില്ലാത്തതുപോലെ, മായക്കൊണ്ടു മായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ മനുഷ്യന്റെ ഉള്ളിലുള്ള ഇശ്വരനേയും കാണുവാൻ സാധിക്കുന്നില്ല.

14. ഇശ്വരൻ സാക്ഷരനും നിരാക്ഷരനും ആണ്. ഇശ്വരൻ എന്തെല്ലാമെന്നാണ് ഇശ്വരനെ മനോഭം ഹരിയ്ക്കു കൂട.

15. വെള്ളം തണുക്കുമ്പോൾ കട്ടപിടിക്കുന്നതുപോലെ സർവ്വപാപിയായി അരൂപിയായി ഇരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മം ഘനീഭൂതമാകുന്നു. അതാണ് സകാരനായ ഈശ്വരൻ. ഈശ്വരനെ “ഘനീഭൂതമായ സച്ചിദാനന്ദം” എന്നുതന്നെ പറയാം. മഞ്ഞുകട്ടി യഥാർത്ഥത്തിൽ വെള്ളം തന്നെയാണെങ്കിലും അതു വെള്ളത്തിൽ പ്രത്യേകമായി കാണപ്പെടുകയും വീണ്ടും അലിഞ്ഞു വെള്ളംതന്നെ ആകുകയും ചെയ്യുന്നതുപോലെ സകാരനായ ഈശ്വരനും നിരകാരനായ ഈശ്വരൻ തന്നെയാണ്. അതു നിരകാരത്തിൽനിന്നു പൊങ്ങുന്നു, അവിടെത്തന്നെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു, ഒടുവിൽ അവിടെത്തന്നെ ലയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

16. സർവ്വേശ്വരി ഒരു അന്തർജ്ജനത്തെപ്പോലെയാണ്. എല്ലാ പണികളും തിരയ്ക്കുള്ളിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു നിർവ്വഹിക്കുന്നു. അമ്മയ്ക്ക് എല്ലാവരെയും കാണാം. ഏകിലും ആർക്കും അമ്മയെ കാണുവാൻ സാധിക്കുകയില്ല. എന്നാൽ മായയവനികയെ നീക്കി ഉള്ളിൽ ചെല്ലുവാൻ സാധിക്കുന്നവരായ ചില പ്രിയ സന്താനങ്ങൾ അമ്മയെ കാണുന്നതും ഉണ്ട്.

17. യഥാർത്ഥവിവേകം അനുലോമമായും പ്രതിലോമമായും രണ്ടു പ്രകാരമാണ്. ആദ്യത്തേതു ഒരുവനെ പ്രപഞ്ചത്തിൽനിന്നു നിർദ്ദണ്ഡബ്രഹ്മത്തിലേയ്ക്കു നയിക്കുന്നു. മറ്റേതു നിർദ്ദണ്ഡബ്രഹ്മം പ്രപഞ്ചമായതെങ്ങിനെയെന്നു ബോധിപ്പിക്കുന്നു.

18. സകാരനായ ഈശ്വരനെ കാണുവാൻ കഴിയും, മന്ത്രമല്ല, നാം നമ്മുടെ സ്നേഹിതന്മാരുമായി പെരുമാറുന്നതുപോലെ നമുക്കു സ്വർഗ്ഗിക്കാം, മുഖത്തേറ്റ മുഖം നോക്കി സംസാരിക്കാം.

19. ഇശ്വരപരാനുഭൂതി അധികമകുന്നതുകൊണ്ടു യമതൊരു ആപത്തും നേരിടാനില്ല. വജ്രകിരണങ്ങൾ പ്രകാശിപ്പിക്കുകയല്ലാതെ ദഹിപ്പിക്കുകയില്ല.

20. ലീലയുടെ കർത്താവാരോ ആ ആർതനെ നിത്യൻ. നിത്യനാരോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ തന്നെ ലീലയും, ലീലയിൽക്കൂടെ വേണം നിത്യതപത്തിലേയ്ക്കുള്ള വഴി കണ്ടുവാൻ. ആ നിത്യത്തിൽനിന്നുതന്നെ ലീലയിലേയ്ക്കുള്ള വഴിയും കണ്ടണം.

21. നിർവ്വീകരബ്രഹ്മവും സവികരശക്തിയും യഥാർത്ഥത്തിൽ ഒന്നുതന്നെ. സമുദാനന്ദബ്രഹ്മംതന്നെ സമുദാനന്ദമതരവും. മണിയും അതിന്റെ ദീപ്തിയും ഒന്നാണ്. ദീപ്തികൂടാതെ മണിയോ മണികൂടാതെ ദീപ്തിയോ ഉണ്ടാകയില്ല. അങ്ങിന്റെ ചിന്തിക്കുവാനും വയ്യ.

22. എന്നിൽ “അഹം” നിലനില്ക്കുന്നേടത്തോളം കാര്യം എന്റെ മുമ്പിൽ സാകാരഇശ്വരപരനും ഉണ്ടു്. ആ ഇശ്വരൻ ജീവനും ജഗത്തുമായി നാനാരൂപത്തിൽ പ്രകാശിക്കുന്നു.

23. ഇശ്വരൻ ഭക്തനു നാനാരൂപത്തിലും ദർശനം കൊടുക്കും. സമധിയിൽ ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെ സമ്പാദിച്ചവനു് ആ ഇശ്വരൻതന്നെ നിശ്ശ്ചിന്തനും; നിരോകാരനും നിർവ്വീകരനും ആയ ബ്രഹ്മം ആകുന്നു. ഇവിടെയൊന്നു ഭക്തിയും ജ്ഞാനവും അന്വേഷനും യോജിക്കുന്നതു്.

24. ആദ്യം ഇശ്വരനെ സമ്പാദിക്കുക, പിന്നെ സമ്പാദിക്കാം പണം. അങ്ങിനെയല്ലാതെ ആദ്യം പണത്തേയും പിന്നെ ഇശ്വരനേയും സമ്പാദിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കരുതു്. ആദ്ധ്യാത്മികശക്തി സമ്പാദിച്ചതിന്നുശേഷം നിങ്ങൾ ഒരു ലൗകികജീവിതം നയിച്ചാൽകൂടയും നിങ്ങളുടെ മനഃസമധാനം ഒരിക്കലും നഷ്ടമായി പോകുന്നതല്ല.

25. ഇശ്വരപരന്നവേണ്ടി തുടക്കമുണ്ടായ നീരസി ചുവർ ഏഴുപേരാണ്. 1. ഭരതൻ, 2. പ്രഹ്ലാദൻ, 3. ശുകദേവൻ, 4. വിഭീഷണൻ, 5. പരശുരാമൻ, 6. ബാലി, 7. ഗോപസ്ത്രീകൾ.

26. ഇശ്വരപരന്നഭൂതിക്ക് അടയാളങ്ങൾ ഉണ്ട്. ഭക്തിയുടെ പരിപക്വതയ്ക്കനുസരിച്ച് ഭക്തന്റെ കണ്ഡം അയാൾ ഇശ്വരപരന്നഭൂതി ഉണ്ടാകുവാൻ താമസമില്ലെന്ന് അറിയേണ്ടതാകുന്നു. യഥാർത്ഥമായ വിവേകം, ത്യാഗം, സർവ്വജീവകരുണയും, സാധുത്വശ്രദ്ധ, സജ്ജനസംസർഗ്ഗം, ആജ്ഞയും, മുതലായ ഗുണശ്രേണികളാൽ ഭക്തി പരിപക്വമാകുന്നു.

27. ഒരു പാവു ഇഴയുന്നതും വെറുതെ കിടക്കുന്നതും തമ്മിൽ എത്ര വ്യത്യാസമുണ്ടോ അത്ര വ്യത്യാസം മരയയും ബ്രഹ്മവും തമ്മിൽ ഉണ്ട്. വികാരചൈതന്യം—മരയ, നിർവികാരചൈതന്യം—ബ്രഹ്മം.

28. സമുദ്രം ചിലപ്പോൾ ശാന്തമായിരിക്കുന്നു; ചിലപ്പോൾ കേരളിളകി മറിയുന്നു. അതുപോലെയാണ് ബ്രഹ്മവും മരയയും. ശാന്തമായ സമുദ്രം ബ്രഹ്മം; അതിലെ കേരളിളക്കം മരയ.

29. ബ്രഹ്മവും ശക്തിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം, അന്നിയും അതിന്റെ ഭാഗനശക്തിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം പോലെ ആണ്.

30. നിങ്ങൾക്കു മരയയുടെ സ്വഭാവത്തെ കണ്ടുപിടിക്കുവാൻ സാധിച്ചാൽ, ഒരു കണ്ടുപിടിക്കപ്പെട്ട കള്ളനെപോലെ, അതും ദുരന്തോടിപ്പോകും.

31. മേഘം സൂര്യനെ മറയ്ക്കുംപോലെ മരയ ഇശ്വരനെ മറയ്ക്കുന്നു. മേഘം നീങ്ങുമ്പോൾ സൂര്യനെ കാണാം. അതുപോലെ മരയ നീങ്ങുമ്പോൾ ഇശ്വരനെയും കാണാം.

32. വിജ്ഞാനസമ്പാദനം, ഇശ്വരപരസാക്ഷാത്കരണം, ഇതെല്ലാം നമുക്കു സാധ്യമാകുന്നതു മരയകൊണ്ടാണ്. മരയ

യിൽ നിന്നുണ്ടല്ലോ ദൈവതത്വസ്ഥ ഉണ്ടാകുന്നത്. മായയ്ക്കു പ്പറം ദൈവതമേ ഇല്ല. അവിടെ സാക്ഷാത്ത് കരിക്കുന്നവനും സാക്ഷാത്ത് കരിക്കപ്പെടുന്നവനും ഒന്നും ഇല്ല.

33. ആദ്ധ്യാത്മികമായ അഭിവൃദ്ധിയെ തടഞ്ഞു നിത്തുന്ന കാര്യമൊന്നെ മറയ.

34. സമുദ്രത്തിന്നു തീരകരം ഏതുപ്രകാരമോ അതുപ്രകാരമാണു ബ്രഹ്മത്തിന്നു രാമ-കൃഷ്ണാഭാവതരങ്ങൾ.

35. ഒരു തീവണ്ടിഏഞ്ചിൻ ഓടി അതിന്റെ പ്രാപ്യസ്ഥാനത്തു എത്തുന്നു എന്നു മാത്രമല്ല ഒരു വലിയ സാമനവണ്ടിയെക്കൂടെ ഒന്നിച്ചു വലിച്ചുകൊണ്ടു പോകുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുപോലെയാണു അവതാരപുരുഷന്മാരും. അവർ അതികഠിനമായ പാപഭാരം വഹിക്കുന്ന അനേകായിരം ജനങ്ങളെ ഈശ്വരസന്നിധാനത്തിലേയ്ക്കു വലിച്ചുകൊണ്ടു പോകുന്നു.

36. ഈശ്വരനെ പൂണ്ണമായി അറിയുവാൻ ആരെക്കൊണ്ടും സാധിക്കുകയില്ല. ആർക്കും പൂണ്ണമായി അറിയേണു ആവശ്യവും ഇല്ല. നമുക്കു ഈശ്വരനെ കാണുവാൻ സാധിച്ചാൽ മതി. ഈശ്വരനാണു ഏകമായ വാസ്തവം എന്നു അറിയുവാനായാൽ മാത്രം മതി.

37. ഈശ്വരൻമാത്രം സത്യം; ജഗത്തെല്ലാം മിഥ്യം.

38. എണ്ണകൂടാതെ വിളക്കു ഏരിയുകയില്ല. അതുപോലെ ഈശ്വരൻ കൂടാതെ മനുഷ്യനും ജീവിക്കുകയില്ല.

39. ഒരു യഥാർത്ഥഭക്തൻ ഈശ്വരനെ കാണുന്നതു അവന്നു ഏറ്റവും അടുത്തതും ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടതും ആയ ബന്ധുവിനെ പോലെയാകുന്നു. വൃന്ദാവനത്തിലെ ഗോപവധൂളികൾ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനെ, ജഗന്നാഥനായിട്ടല്ല; അവരുടെ ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട നാഥനായിട്ടാണു കാണുക ഉണ്ടായത്.

40. കെൽപ്പുകുട്ടികൾ പുറംതിണ്ണയിൽ ഇരുന്നു അവരുടെ കളിപ്പാട്ടങ്ങളെക്കൊണ്ടു യഥേഷ്ടം കളിച്ചുകൊണ്ടിരി

ക്കമ്പോൾ അവർക്ക് യേശു, വിചാരമോ, മടുപ്പോ ഒന്നും ഉണ്ടാകുന്നില്ല. അങ്ങിനെ കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു അവരുടെ അമ്മ അവിടെ വന്നുപോയാൽ, കളിക്കേപ്പുകളെല്ലാം ഒരൊറ്റിത്തു “അമ്മ-അമ്മ” എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടു ഒടിച്ചെഴുതുകയായി. അതുപോലെ സാധാരണമനുഷ്യരെല്ലാം ഈ ഭൗതികലോകത്തിൽ പണം, പദവി, പ്രതാപം, മുതലായ കളിപ്പാട്ടങ്ങളും വെച്ചു യാതൊരു വിചാരവും വിവേകവും കൂടാതെ മനം മറന്നു കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. നിങ്ങളും നിങ്ങളുടെ ലിപ്യമതാർത്ഥിനെ ഒരു നോക്കുകണ്ടുപോയാൽ പിന്നെ ഇതിലൊന്നും ലാഭലോഭം സന്തോഷം തോന്നുകയില്ല. ഇവയെല്ലാം വലിച്ചെറിഞ്ഞു ആ മാതാവിന്റെ അടുത്തേയ്ക്കു നിങ്ങളും പുറപ്പെട്ടുകഴിയും.

41. ചിലപ്പോൾ മഞ്ഞുവെള്ളം വീഴുവാൻവേണ്ടി തോട്ടക്കാൻ റോസാമെടികളുടെ ചുവടു് ഇളക്കിവെക്കുന്നു. ചിലപ്പോൾ പൂക്കൾ വലുതാകുവാൻവേണ്ടി ചിലകമ്പുകളെല്ലാം വെട്ടിക്കളയുന്നു. അതുപോലെ ഈശ്വരൻ ഭക്തന്മാരെ ശിക്ഷിക്കുന്നത് അവരെ നന്നാക്കുവാൻ മാത്രമായിരിക്കും.

42. ഗുരു ഒരു മദ്ധ്യസ്ഥൻ മാത്രം. അദ്ദേഹം ഈശ്വരനേയും മനുഷ്യനേയും കൂട്ടി മുട്ടിയ്ക്കുന്നു. കരമുകനേയും കരമിനിയേയും കൂട്ടി മുട്ടിയ്ക്കുന്ന കരമനെപ്പോലെ

43. പരിചയമില്ലാത്ത രാജ്യത്തു ചെല്ലുന്ന ഒരാൾ ആ സ്ഥലം പരിചയമുള്ള മാർഗ്ഗദർശൻ കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്ന മാർഗ്ഗത്തെ സ്വീകരിക്കാതെ, കഠിനവരെല്ലാം പറയുന്നതു കേൾക്കുവാൻ തുടങ്ങുകയാണെങ്കിൽ അവൻ തിരിച്ചറയും കിണ്ടത്തിൽ ചാടുന്നതുപോലെ ഈശ്വരനെ കഠിനവാനുള്ള യാത്രയിൽ, ഈശ്വരനിലേക്കുള്ള മാർഗ്ഗം നല്ലതുപോലെ നിശ്ചയമുള്ള ഗുരുവിന്റെ ഉപദേശത്തെ തന്നെ ഒക്കവൻ അനുസരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലാതെ പലരും പറയുന്നതു കേൾക്കരുത്.

44. നിങ്ങൾക്ക് ഈശ്വരമാധാത്മ്യമറിയുവാൻ അതി തീവ്രമായ ആഗ്രഹമുണ്ടെങ്കിൽ, ഈശ്വരൻതന്നെ നിങ്ങൾക്ക് ഉചിതമായ ഒരു തുരുവിനെ അയച്ചുതരുന്നതാണ്. അല്ലെങ്കിൽ, അല്ലെങ്കിൽ ഭക്തി നീ തുരുവിനെ തേടി കഷ്ടപ്പെടേണ്ട ആ വശ്യമില്ല.

45. മനുഷ്യഗുരു കണ്ഠത്തിൽ മന്ത്രം ഉപദേശിക്കുന്നു. ഈ ശ്വരഗുരു ആത്മാവിൽ ചൈതന്യം ദ്വേഷിപ്പിക്കുന്നു.

46. യഥാർത്ഥജ്ഞാനജ്യോതിസ്സിനാൽ പ്രകാശിതനായിരിക്കുന്നവൻ മാത്രമാണ് യഥാർത്ഥ ഉപദേശാവു്.

47. “ഗീതാ-ഗീതാ-ഗീതാ.” എന്നു് അതിവേഗം വളരെ തവണ ജപിച്ചുനോക്കുക. അപ്പോൾ അതിൽനിന്നു “ത്യാഗ-ത്യാഗ-ത്യാഗ-ത്യാഗ” എന്ന ശബ്ദം ഛാപിക്കുന്നതു കേൾക്കും. ഹേ പ്രാപഞ്ചികജനങ്ങളേ! എല്ലാം ഈശ്വരനായിത്യാഗംചെയ്തു്, ഈശ്വരനെ മാത്രം സ്വീകരിക്കുന്നവരായിത്തീരുവിൻ. എന്നാൽ നിങ്ങൾക്കു് എല്ലാമുണ്ടു്. ഇല്ലെങ്കിൽ ഭ്രമംഇല്ല.

48. “അജ്ഞാത-അജ്ഞാത-ഈശ്വര-ഈശ്വര” എന്നിങ്ങിനെ ഒരുവൻ എത്രകാലം നിലവിളിക്കുന്നുചൊ അപ്പൻ അത്രകാലവും ഈശ്വരനെ കരണുന്നില്ല, ഈശ്വരനെ കണ്ടവൻ സമാധാനപരിപൂർണ്ണനായി, ശുദ്ധ മെഴുനിയായിത്തീരുന്നു.

49. ഗുരുപരമായണത്തിൽനിന്നു് ഈശ്വരനെ വ്യാഖ്യാനിക്കുവാൻ തുടങ്ങുന്നവർ പടം കണ്ടു കരശി പട്ടണത്തെ വിവരിക്കുന്നവനെപ്പോലെയാണ്.

50. ഒരു തത്ത “രായാകൃഷ്ണ-രായാകൃഷ്ണ” എന്നു വളരേ നേരം ഭംഗിയായി ജപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അതിനിടയിൽ ഒരു പുഷ്പയെ കണ്ടുപോയാൽ കഴിഞ്ഞു? പെട്ടെന്നു സ്വന്തസ്വരത്തിൽ “കേ-കേ” എന്നു നിലവിളിക്കുവാൻ തുടങ്ങുകയായി. പ്രാപഞ്ചികജനങ്ങൾ ലേശകിടസുഖാനുഭൂതി

യെ കരംക്ഷിച്ചു ചിലപ്പോഴൊക്കെ ഹരിനാമം ഉച്ചരിക്കാറുണ്ടു്; ചിലപ്പോഴെല്ലാം ദാന-ധർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാറുണ്ടു്. എന്നാൽ ആപത്തു, ഭുഷം, ദാരിദ്ര്യം, മരണം ഇവയെ ഭരതുകൾക്കു മതി, പെട്ടെന്നു് ഇശ്വരപരനെയും സൽകർമ്മങ്ങളേയും എല്ലാം മറന്നുകളയുകയായി.

51. സാധാരണക്കാരെ ചാക്കുചാക്കായി പല തത്വജ്ഞാനങ്ങളും പ്രസംഗിക്കും. എന്നാൽ അതിൽനിന്നു് ഒരു തരി പ്രമാണമെങ്കിലും അവർ അനുഷ്ഠിക്കുകയില്ല. ജ്ഞാനികൾ സംസാരിക്കുന്നതു വളരെ കുറവു്. എങ്കിലും അവരുടെ ജീവിതം മുഴുവനും ധർമ്മത്തിന്റെ പ്രത്യക്ഷോദാഹരണംതന്നെ ആയിരിക്കുകയും ചെയ്യും.

52. ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഇശ്വരകലേയ്ക്കുള്ള മാർഗ്ഗത്തെ കാണിച്ചുതരുന്നു. ആ മാർഗ്ഗം അറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ പുസ്തകങ്ങൾകൊണ്ടു പ്രയോജനമില്ല.

53. ഒരു കടം വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങുമ്പോൾ “ഭക്ഷ” “ഭക്ഷ” എന്ന ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. നിറഞ്ഞാൽ ശബ്ദം ഉണ്ടാകുന്നു. അതുപോലെ ഇശ്വരനെ കണ്ടിട്ടില്ലാത്തവർ പലതും പറഞ്ഞു് ലഹളകൂട്ടുകയാണു്. ഇശ്വരനെ കണ്ടവനാകട്ടെ ആ ദൈവികമായ ആനന്ദത്തെ അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടു് മെഴനമായിത്തീരുന്നതേയുള്ളു.

54. “ഗ്രന്ഥം” എന്നതിന്നു എപ്പോഴും “പുസ്തകം” എന്നുതന്നെ അർത്ഥമുണ്ടാകുന്നില്ല. സാധാരണമായി ഗ്രന്ഥം ഗ്രന്ഥിയായിട്ടാണു് തീരാറുള്ളതു്. എല്ലാവിധ ധർമ്മങ്ങളേയും, ആവശ്യമായി വരുന്നപക്ഷം സ്വസ്ഥങ്ങളെപ്പോലും പരിത്യജിച്ചു സത്യത്തെ അറിയുവാനുള്ള തീവ്രമായ ജിജ്ഞാസയോടുകൂടിയല്ലാ ഒരുവൻ ഗ്രന്ഥത്തെ പാരായണംചെയ്യുന്നതു് എങ്കിൽ, അവന്റെ വെറും വായന, ഭരഭിമാനം, അഹം

കരം, ഡംഭം ഇവയെ മാത്രമേ ഉണ്ടാക്കുകയുള്ളൂ. ഇവയൊന്നും അവന്റെ മനസ്സിൽ ഗ്രന്ഥികളായിത്തീരുന്നത്.

55. മലർ വരക്കുമ്പോൾ ചില മണികൾ പെരറിഞ്ഞു തെറിച്ചു പാത്രത്തിൽനിന്നു പുറത്തുപോകുന്നു. അവയൊന്നു നല്ലപ്പോലെ പെരറിഞ്ഞ മലർ. അവയ്ക്കു മീതെ തവിട്ടിന്റെ യാതൊരു ലാഭനവും കാണുകയില്ല. പാത്രത്തിൽ കിടക്കുന്നവ എത്രതന്നെ നല്ലചുണ്ണി പെരറിഞ്ഞാലും അവയ്ക്കു മീതെ തവിടിന്റെ ചെറിയ രേഖയെങ്കിലും ഉണ്ടാകാതിരിക്കുകയില്ല. അതുപോലെ എല്ലാ ഭക്തന്മാരിലുംവെച്ചു് ഏറ്റവും ഉത്തമന്മാരും യാതൊരു കളങ്കവും ഇല്ലാത്തവരും പ്രാപഞ്ചികവിഷയങ്ങളെ ത്യജിച്ചു പുറത്തിറങ്ങുന്ന ഭർപ്പഭം ചിലരാണ്. ലൗകികത്തിൽതന്നെ ഇരിക്കുന്നവരിൽ ഏറ്റവും ഉത്തമന്മാർക്കു്കൂടി അവരുടെ സ്വഭാവത്തിൽ എന്തെങ്കിലും കുറച്ചുമാത്രമെങ്കിലും അപൂർണ്ണത ഉണ്ടാകാതിരിക്കുകയില്ല.

56. ചിലർ പുത്രനുണ്ടായില്ലല്ലോ എന്നുവെച്ചു് ആരുനിയെ കണ്ണനീർ പൊഴിക്കുന്നു. മറ്റുചിലർ പണം ഉണ്ടായില്ലല്ലോ എവവെച്ചു ഹൃദയം പിളർക്കുന്നു. വേറെ ചിലർ പ്രതാപം മതിയായില്ലല്ലോ എന്നുവെച്ചു ലഹളകൂട്ടുന്നു. എന്നാൽ ഇശ്വരനെ കണ്ടില്ലല്ലോ എന്നുവെച്ചു കരയുന്നവരും വ്യസനിക്കുന്നവരും ആയി എത്രപേരുണ്ട്. വളരെ വളരെ കുറച്ചു്. അന്വേഷിക്കുന്നവർ കാണുന്നു. ഇശ്വരപരന്നുവേണ്ടി കരയുന്നവർ ഇശ്വരനെ കാണുകതന്നെ ചെയ്യും.

57. ഈ കലിയുഗത്തിൽ ഇശ്വരപരന്നുഭൂതി ഉണ്ടാകേണ്ടതിന്നു് ഒരുവൻ അതിതീവ്രമായ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി മൂന്നുദിവസംമാത്രം ആഗ്രഹിച്ചാൽ മതി.

58. ഒരു ലുബ്ധൻ ധനത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നതുപോലെ നിങ്ങളുടെ ഹൃദയം ഇശ്വരനെ ആഗ്രഹിക്കട്ടെ.

59. തീവ്രമായ ഉൽക്കണ്ഠയും തീവ്രമായ ഏകാഗ്രതയും മുളുവന്നു വളരെ വേഗത്തിൽ ഈശ്വരനെ കാണുവാൻ സാധിക്കും.

60. പ്രിയതമൻപേരിൽ പതിവുതയ്ക്കുണ്ടാകുന്ന പ്രേമം, ദ്രവ്യത്തിൻപേരിൽ ലുബ്ധനാണ്ടാകുന്ന സ്നേഹം, ഭൗതികവസ്തുക്കളിൽ ലേശകിന്മറക്കുണ്ടാകുന്ന മോഹം—ഈ മൂന്നു വികാരങ്ങളും പൂർണ്ണമായി, ഈശ്വരവിചാരത്തോടു യോജിച്ച് ഭക്തന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ഉണ്ടായാൽ അപ്പോൾ അവൻ ഈശ്വരൻ അനുഭവപ്പെടുന്നതായിരിക്കും.

61. ഫലങ്ങൾ നിറഞ്ഞ വൃക്ഷശാഖകൾ നമുശിരസ്സുകളായി നില്ക്കുന്നതുപോലെ അനുഗൃഹീതനായവൻ സൽസ്വഭാവങ്ങളാൽ വിനിതനായിരിക്കും.

62. തുലാസ്സിന്റെ ഘനമുള്ള തട്ടു താഴോട്ടു തുണ്ടുകയും ഘനംകുറഞ്ഞതു മേലോട്ടു പൊങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നതുപോലെ യോഗ്യതയും ശേഷിയും, ഉള്ളവർ വിനിതരും സൽസ്വഭാവികളും ആയും അറിവില്ലാത്തവർ ദുർബുദ്ധികളും അഹംഭാവികളും ആയുമിരിക്കും.

63. ജനസഞ്ചാരമില്ലാത്ത ഒരു കോണിലെ, വനാന്തർഭാഗത്തിലെ അല്ലെങ്കിൽ വിജനസ്ഥലമായ നിങ്ങളുടെ ഹൃദയ മഹാക്ഷേത്രത്തിലെ ഇരുന്ന് ഈശ്വരനെ ധ്യാനിക്കുക.

64. ഡംഭശേഷം നീങ്ങി കരറിൽപറക്കുന്ന കരിയില പോലെ ഘനം കുറഞ്ഞവനായിരിക്കണം.

65. അഴുക്കുപുരണ്ടു കണ്ണാടിയിൽ സൂര്യബിംബം പ്രകാശിക്കുന്നില്ലാത്തതുപോലെ മായയ്ക്കുധീനമായി അശുദ്ധവും മലിനവും ആയ മനസ്സിലും ഈശ്വരമഹാത്മ്യം വെളിപ്പെടുന്നില്ല. നിർമലമായ കണ്ണാടിയിൽ സൂര്യബിംബം പ്രതിബിംബിക്കുന്നതുപോലെ ശുദ്ധമായ അന്തഃകരണത്തിൽ ഈശ്വരനും വിളങ്ങുന്നു. അതുകൊണ്ടു പരിശുദ്ധനാകുക.

66. ജീവനാണു തന്നെ വിചാരിക്കുന്നവൻ ജീവനായിരിക്കുന്നു, ഇശ്വരനാണെന്നു വിചാരിക്കുന്നവൻ ഇശ്വരനും ആകുന്നു. വിചാരിയ്ക്കുപോലെയാണു് അനുഭവം.

97. ഇശ്വരൻ സത്യസ്വരൂപനാണു്. അതിനാൽ സദാസമയത്തും സത്യംമാത്രം സംസാരിക്കുന്നവനല്ലാതെ ഇശ്വരനെ കാണുവാൻ സാധിക്കയില്ല.

68. നിങ്ങൾ നിങ്ങൾക്കുതന്നെ ദ്രോഹി ആകരുതു്. മനസ്സാക്ഷിക്കനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുക. എന്നാൽ നിങ്ങൾക്കു തീർച്ചയായും വിജയം സിദ്ധിക്കും. ശുദ്ധവും നിഷ്കലവും ആയ ഹൃദയത്തോടുകൂടി പ്രാർത്ഥിക്കുക. എന്നാൽ നിങ്ങളുടെ പ്രാർത്ഥന കേൾക്കപ്പെടാതിരിക്കയില്ല.

69. അദ്വൈതജ്ഞാനം തന്നെയാണു വലിയ ജ്ഞാനം. എങ്കിലും ആദിയിൽ ഒരു ദാസൻ തന്റെ യജമാനനെ ഉപചരിക്കുന്നതുപോലെതന്നെ ഇശ്വരനേയും ഉപചരിക്കണം. ഇതാണു എളുപ്പമായ വഴി. ഇതുതന്നെ വേഗത്തിൽ അദ്വൈതജ്ഞാനത്തിലേയ്ക്കു വഴി കാണിക്കുകയുംചെയ്യും.

70. ഒരു ആഴമുള്ളകിണറിൻവക്കത്തു നില്ക്കുന്നവൻ അതിൽ വീണുപോകാതിരിക്കുവാൻ സദാ സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതുപോലെതന്നെ, ലൌകികത്തിൽ ജീവിക്കുന്നവൻ, അതിൽ കാൽതെറി മറിയംതിരിക്കുവാൻ എപ്പോഴും സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ഇരിക്കേണ്ടതാണു്. പ്രലോഭനവിഷയങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞുകിടക്കുന്ന ലൌകികകൂപത്തിൽ ഒരിക്കൽ വീണുപോയാൽ യാതൊരു പരക്കും പാടുങ്കൂടാതെ അതിൽനിന്നു കയറി രക്ഷപ്പെടുകയെന്നുള്ളതു അത്ര എളുപ്പമായ സംഗതിയല്ല.

71. ശരീരം അത്ര നിസ്സാരവും നശ്വരവും ആണെങ്കിൽ സാധുക്കളും ഭക്തന്മാരുംകൂടി അതിനെ എന്തിനാണു് അത്ര കാശ്ചര്യമായി സംരക്ഷിക്കുന്നതു്?

ഒരു കഴിഞ്ഞ പെട്ടിയെ വല്ലവരും അത്ര കാർഷ്ഠ്യമായി കരുതാമെന്നോ? ആഭരണവും പണവും മറ്റു വിലപിടിച്ച സാധനങ്ങളും വെച്ചിരിക്കുന്ന പെട്ടിയെ മാത്രമേ എല്ലാവരും സൂക്ഷിക്കാറുള്ളൂ. ഈശ്വരനെന്ന് മഹാനിധി ഇരിക്കുന്ന ശരീരത്തെ സാധുക്കൾക്കു സൂക്ഷിക്കാതിരിക്കുവാൻ നിവൃത്തിയില്ല. ശരീരങ്ങളെല്ലാം ഈശ്വരൻ ഇരിക്കുന്ന അമൃലുപ്പെട്ടി കൾ ആണ്.

72. ഒരു ഇളംചെടിയെ ആടുമുട്ടകളിൽനിന്നും വിട്ടുതിരികളിൽനിന്നും, രക്ഷിക്കേണ്ടതിനായി അതിനെ വേലികെട്ടി സൂക്ഷിക്കണം. അതു വലുതായി ഒരു മഹാവൃക്ഷമായി തീർന്നാൽ അതിന്റെ തണലിൽതന്നെ അനേകം ആടുകൾക്കും മുട്ടകൾക്കും വിശ്രമിക്കുകയും ചെയ്യും. അതിന്റെ ഇലതന്നെ തിന്നു വയറുനിറക്കും. അതുപോലെ നിങ്ങളുടെ വിശ്വാസം ഇളംപ്രായത്തിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ അതിനെ ലേശകികചിന്തകളിൽനിന്നും ഭയംസംസർഗ്ഗത്തിൽനിന്നും കർത്തവ്യരക്ഷിക്കണം. നിങ്ങളുടെ വിശ്വാസം പരിപൂർണ്ണമായി കഴിഞ്ഞാൽ ലേശകികചിന്തകളും ഭയങ്ങളും നിങ്ങളെ ബാധിച്ചു മലിനപ്പെടുത്തുകയില്ല, എന്നു മാത്രമല്ല നിങ്ങളുടേതായുള്ള സംസർഗ്ഗംകൊണ്ടു പല അസത്തുക്കളും സത്തുക്കളും യിതീരുകയും ചെയ്യും.

73. വീട്ടിലുള്ളവർ ഉണർന്നിരിക്കുമ്പോൾ തന്മൂലം ഉള്ളിൽ പ്രവേശിക്കുവാനും മോഷണം നടത്തുവാനും സാധിച്ചു നില്ക്കുന്നതുപോലെ നീ എപ്പോഴും ഉണർച്ചയോടുകൂടി സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതായാൽ ഭർമ്മാചാരങ്ങൾക്കു നിന്റെ മനസ്സിൽ കടക്കുവാനും അതിന്റെ സഭഭാവമായ സ്വത്തിനെ അപഹരിക്കുവാനും സാധിക്കുന്നതല്ല.

74. നിങ്ങൾ വിചാരിക്കുന്നതുതന്നെ നിങ്ങൾ പറയണം. നിങ്ങളുടെ ആലോചനകൾക്കും വാക്കുകൾക്കും തമ്മിൽ

ഐക്യരൂപം ഉണ്ടായിരിക്കട്ടെ. നിങ്ങളുടെ മനസ്സ് ഈ ലോകത്തെ അതിന്റെ സർവ്വസ്വമായി കരുതുമ്പോൾ, ഈശ്വരനാണ് നിങ്ങളുടെ സർവ്വസ്വമെന്നു ചെറുതെ പറയുന്നതായാൽ അതുകൊണ്ടു നിങ്ങൾക്കു യാതൊരു ഗുണവും ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

75. ആദ്ധ്യാത്മികാഭിവൃദ്ധിക്കു സജ്ജനസംസർഗ്ഗം സർവ്വപ്രധാനമായ സഹായമാണ്.

76. നനഞ്ഞ വിറക് അടുപ്പിൽവെച്ചാൽ ആദ്യമായി ഉണങ്ങി പിന്നെ തീപടിക്കുന്നതുപോലെ സജ്ജനസംസർഗ്ഗം പ്രാപഞ്ചികജനങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിലുള്ള ദുരഗ്രഹം—ഭയം, ഹർഷം, ജലത്തെ വറ്റിച്ചു അതിൽ വിവേകമുണ്ടാകുന്ന അഗ്നിയെ അപരിപ്ലിക്കുന്നു.

77. ഉരകല്ലിന്മേൽ ഉരച്ചുനോക്കുമ്പോൾ സ്വർണ്ണത്തെയും പിത്തളയെയും വേർതിരിച്ചറിയുന്നതുപോലെ ദൈവരേഖണം—കരംപറയൽ എന്ന കല്ലിന്മേൽ ഉരസിനോക്കുമ്പോൾ യഥാർത്ഥസാധുവിനെയും കള്ളസ്സന്യാസിയെയും വേർതിരിച്ചു അറിയുവാനാണത്.

78. എല്ലാം ഈശ്വരനിൽ സമർപ്പിച്ചു “ഞാൻ എന്റെ” എന്ന വിചാരത്തെ തീരെ ഇല്ലാതാക്കുന്നതിൽ സുഗമവും സുദൃഢവും ആയ മാർഗ്ഗം വേറെയില്ല.

79. എല്ലാം ഈശ്വരനിൽ സമർപ്പിച്ചവന്റെ സ്ഥിതി, ദിവാനിരം പ്രവൃത്തിയെടുത്തു കഷ്ടപ്പെടുന്ന ഒരു പണിക്കരൻ പണിനിർത്തി ഒരു ചാവട്ടയിൽ ചരിക്കിക്കിടക്കുമ്പോൾ അവനുണ്ടാകുന്ന ആനന്ദംപോലെ ഇരിക്കും. എല്ലാ മനഃശല്യങ്ങളിൽനിന്നും അലട്ടുകളിൽനിന്നും നേടുന്ന സ്വസ്ഥതയാണ് ഇത്.

80. ഒരാൾ ഈശ്വരനു ധാരാളം പണംകൊടുത്താൽ അത് ഈശ്വരനു വലിയ കാര്യമാണോ? ഒന്നുമല്ല. പ്രേമവും ഭക്തിയും അർപ്പിക്കുന്നവനിൽ മാത്രമേ ഈശ്വരചൈതന്യം

പ്രകാശമാനമായിരിക്കയുള്ളു. ഇശ്വരപരമമായ പ്രേമം, ഭക്തി, വിവേകം, വൈരാഗ്യം ഇവകളാണ് ഇശ്വരസ്സ് ഇഷ്ടം.

81. ഒരു ബോട്ട വെള്ളത്തിൽ കിടക്കും. എന്നാൽ വെള്ളം ബോട്ടിൽ കടക്കരുത്. മുമ്പുവിന്നു ലോകത്തിൽ ജീവിക്കും. എന്നാൽ ലോകം മുമ്പുവിൽ ജീവിക്കരുത്.

82. പൊന്മയെന്ന പക്ഷി വെള്ളത്തിൽ നല്ലപോലെ മുങ്ങുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ അതിന്റെ തൂലികകൾ വെള്ളംതട്ടി നനയുന്നില്ല. അതുപോലെ വികാരശൂന്യനായ സന്യാസി ലോകത്തിൽമുങ്ങുന്നു. എങ്കിലും ലോകം അവനെ ബാധിക്കുന്നില്ല.

83. താൻ ആരാധിക്കുന്ന ഇശ്വരന്മാരുടേയും ഇശ്വരരികളുടേയും പ്രതിമകൾ ദൈവികമായതാണെന്ന് ഒരുവൻ വിശ്വാസംവന്നാൽ അവൻ ദിവ്യത്വത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. അതിന്നുപകരം അവകൾ ചെളിയും മണ്ണും വയ്ക്കേലും അല്ലതെ മറ്റൊന്നും അല്ലെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നവൻ അങ്ങിനെയുള്ള പ്രതിമകളിൽ ആരാധിക്കുന്നതുകൊണ്ടു യാതൊരു ഗുണവും ഉണ്ടാകുവാനില്ല.

84. എഴുത്തു പഠിക്കുവാൻ ആരംഭിക്കുന്നവൻ ആദ്യമായി വലിയ അക്ഷരങ്ങളെ വരച്ചു ശീലിക്കുന്നു. പിന്നെ യാണു ചെറിയ അക്ഷരങ്ങളെ എഴുതുവാൻ തുടങ്ങുന്നത്. അതുപോലെ ആദിയിൽ സാകാരത്തിന്മേൽ മനസ്സിനെ നിർത്തുവാനുള്ള ശക്തിവേണം സമ്പാദിക്കുവാൻ. അതു സിദ്ധിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നീട് നിരാകാരത്തിൽ മനസ്സിനെ പ്രയത്നംകൂടാതെ നിർത്തുവാൻ സാധിക്കും.

85. പശുവിൻപാൽ രക്താകൃതിയിൽ പശുവിന്റെ ദേഹത്തിലെല്ലാം വ്യാപിച്ചു നില്ക്കുന്നു. എന്നാൽ അതിന്റെ ചെവിയോടുകൂടിയോ പിടിച്ചു പിഴിഞ്ഞാൽ ഒരു തുള്ളി

പോലും കിട്ടുന്നതുമില്ല. പാൽ കിട്ടണമെങ്കിൽ മുലകൾ തന്നെ കുറക്കണം. അതുപോലെ ഇശ്ശാപാൻ പ്രവഞ്ചത്തിലേങ്ങും വ്യാപിച്ചു കിടക്കുന്നുണ്ടെന്നുവെച്ചു നിങ്ങൾക്ക് ഇശ്ശാപാനെ എവിടേയും കണ്ടുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. എന്നാൽ ഭക്തന്മാരുടെ ഭക്തിവിശേഷംകൊണ്ടു പൂർണ്ണമായിരിക്കുന്ന മഹാക്ഷേത്രങ്ങളിൽ ഇശ്ശാപാനെ അനായാസേന പ്രത്യക്ഷമായി കാണാകുന്നതും ആകുന്നു.

86 ഒരു കെട്ടിടം ഉയർത്തി പണിചെയ്യുമ്പോൾ വരും കെട്ടുതെ കഴികയില്ല. കെട്ടിടത്തിന്റെ പണി പൂർത്തിയാകാൻ പിന്നെ അതിന്റെ ആവശ്യം ഇല്ലതന്നും. അതുപോലെ പ്രാരംഭത്തിൽ പ്രതിമപൂജ ആവശ്യമാണ്. എന്നാൽ പിന്നീട് അത് ആവശ്യമായിത്തീരുന്നതും ഇല്ല.

(വരും എന്നു പറയുന്നത് ഭിത്തി പണിചെയ്യുന്നതിന്നും കുമ്മായം തേയ്ക്കുന്നതിന്നും മറ്റുമായി ജോലിക്കാർക്കു കയറി നില്ക്കുവാൻവേണ്ടി തല്ലുറലും കെട്ടി ഉണ്ടാക്കുന്നതാണ്.)

87. വിശ്വാസമുള്ളവന്ന് എല്ലാം ഉണ്ട്; വിശ്വാസമില്ലാത്തവന്ന് ഒന്നും ഇല്ല.

88. ലങ്കയിൽ പ്രവേശിക്കുവാൻ ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിക്കുസമൃദ്ധം കെട്ടേണ്ടതായി വന്നു. എന്നാൽ ഭഗവാന്റെ വിശ്വാസ്യഭൂതനായ ഹനുമാൻ രാമചന്ദ്രനിൽ ഉള്ള ദ്രവ്യവിശ്വാസം നിമിത്തം ഒരേറ്റാ ചാട്ടംകൊണ്ടു അതേസമുദ്രത്തിന്റെ മുകൾ പറവുവാൻ സാധിച്ചു. വിശ്വാസംകൊണ്ടു ഇവിടെ ദാസന്മാരെയുജാനനേക്കുളും അധികം പ്രവർത്തിക്കുവാൻ സാധിച്ചു.

89. ഒരു പാറക്കല്ല് എത്രകാലം വെള്ളത്തിൽ കിടന്നാലും അതു കത്തിടുന്നില്ല. എന്നാൽ ചെളിയാണു വെള്ളത്തിൽ വീണതെങ്കിൽ അതു തൽക്ഷണം കലങ്ങിപ്പോകുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുപോലെ വിശ്വാസികളുടെ ശക്തിമന്തരയ

ഏകദയം അപകടത്തിലും ആപത്തിലും വ്യാകുലപ്പെടുന്നില്ല. എന്നാൽ വിശ്വാസം കുറഞ്ഞവൻ വളരെ നിസ്സാരമായ സംഗതികൾക്കുണ്ടാകുന്ന ഇളകിപ്പോകുന്നു.

90. വിവേകവും വൈരാഗ്യവും ഇല്ലാത്ത മനസ്സ് എത്ര പുരങ്ങളും ശാസ്ത്രങ്ങളും വായിച്ചതുകൊണ്ടും ഒരു പ്രയത്നവും ഉണ്ടാകയില്ല. വിവേകവും വൈരാഗ്യവും കൂടാതെ ആദ്ധ്യാത്മികദിവ്യലി ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

91. എന്തുകൊണ്ടാലും അറയ്ക്കുന്ന ഒരു കുതിര, കണ്ഠപട്ട ഇല്ലാത്തപക്ഷം നേർവഴിയിൽകൂടെ പോകുന്നതല്ല. അതുപോലെ വിവേകവൈരാഗ്യമാകുന്ന കണ്ഠപട്ട വെക്കുന്നതായാൽ ഒരു ലൗകികമനുഷ്യന്റെ മനസ്സ് ദുർമ്മർദ്ദങ്ങളിൽ പോകുന്നതും അല്ല. അവിടെയെങ്ങും അടിതെറ്റി വീണു പോകുന്നതും അല്ല.

92. ഏകദയത്തിന്റെ ഇശ്വരപരോന്മുഖമായ വികാസം ആശാഭവങ്ങളാൽ തടയപ്പെട്ടുപോയാൽ ആ ഏകദയത്തിൽ ഇശ്വരപ്രകാശമുണ്ടാകുവാൻ മാറ്റമില്ല. ശാന്തിയും ഭക്തിയും നിറഞ്ഞ ഏകദയത്തിൽ മാത്രമേ ഇശ്വരചൈതന്യത്തിന്റെ അരുണോദയം ഉണ്ടാകയുള്ളൂ.

93. ചെറിയുള്ള പഴക്കടിയെ മറന്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുവാൻ വളരെ രസമാണ്. ചെററി നിന്നാൽ പിന്നത്തെ അനുഭവം അസഹ്യവും ആകുന്നു. അതുപോലെ ഈ ലോകത്തിലെ ഭോഗങ്ങൾ ആദിയിൽ വളരെ ആകർഷണീയമായിരിക്കും. 'എന്നാൽ അവയുടെ അനന്തരഫലം സഹിക്കുവാനും—എന്തിന്' ആലോചിക്കുവാൻകൂടിയും—ഭയങ്കരമായിട്ടുള്ളതാണ്.

94. പ്രസവിച്ചുവീണ ഒരു പശുക്കിടാവു നേരെ എഴുന്നേൽക്കു നില്ക്കുവാൻ ശീലിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പായി പലതവണ വിറയ്ക്കുകയും വിഴുകുകയും ചെയ്യുന്നതുപോലെ പരിശീലന

മറ്റുജനങ്ങളും വിജയം ഉണ്ടാകുന്നതുവരെ വീഴ്ചകൾ ധാരാളമായും സാധാരണമായും ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതാണ്.

95. വടക്കുനോക്കിയുടെ സൂചി വടക്കിനെത്തന്നെ തെറ്റാതെ കാണിക്കുന്നേടത്തോളംകൂടും കപ്പൽ വഴിതെറ്റി ഓടി അപകടത്തിൽ ചാടാൻ ഇടയില്ല. മനുഷ്യജീവിതമെന്ന വലിയ കപ്പലിലെ വടക്കുനോക്കിസൂചിയാണ് മനസ്സ്. ആ വടക്കുനോക്കിസൂചിയെ എപ്പോഴും ഈശ്വരനഭിമുഖമായി യാതൊരു ചാച്ചിലും ചരിച്ചിലും കൂടാതെ തിരിച്ചുനിൽക്കിയാൽ അതു ജീവിതത്തെ എല്ലാ അപകടത്തിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെടുത്തി കൊണ്ടുപോകും.

96 ചാക്കുചോറ് വെളിയിൽവീണ നല്ലപാട് ചിന്നിക്കിടക്കുന്ന കുട്ടകിൻമണികളെ പെരുകി എടുത്തു ചേർക്കുവാൻ വളരെ പ്രയാസമാണ്. അതുപോലെ മനസ്സ് നാനാമറ്റങ്ങളിൽകൂടെയും ഓടി ലൗകികങ്ങളായ പല വിഷയങ്ങളിലും വീണുപോയാൽ പിന്നെ അതിനെ തിരികെ എടുത്തു ഏകഗ്രന്ഥാക്ഷര എന്നുള്ളത് അത്ര എളുപ്പമായ കാര്യമല്ല.

97. മുള കുത്തിക്കുമ്പോൾ അതിനെ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്ക് ഇളക്കി സൂക്ഷിക്കാതിരുന്നാൽ ആ തീ വേരത്തിൽ കെട്ടുപോകുന്നതുപോലെ ആദ്ധ്യാത്മികനാലനെ നിരന്തരജ്ഞാനം കൊണ്ടു സംരക്ഷിക്കാതിരുന്നാൽ അതിന്റെ ജ്വലനവും നശിച്ചുപോകുന്നതാണ്.

98 നിരുത്സാഹവും വിപ്രതിപത്തിയും ഭയവും ഉള്ളതാണ് ഈശ്വരൻ ഇല്ല.

99 ആ ഗ്രന്ഥമാകുന്ന കെട്ടുംകുറുകൊണ്ടു മനസ്സാകുന്ന സമുദ്രം കോളിളകിമറിയുമ്പോൾ അതിന്ന് ഈശ്വരനെ പ്രതിഫലിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. അപ്പോൾ ഈശ്വരനുഭൂതി ഉണ്ടാകുക എന്നത് അസംബ്യംതന്നെ.

100. ആഗ്രഹത്തിന്റെ ലാഭനാപോലും ഉള്ള ഒരു വസ്തു ഇശ്വരലോകത്തിൽ പ്രവേശിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയില്ല. ഒരു നാലിന്റെ അഗ്രത്തിൽ തെറിച്ചുനില്ക്കുന്ന ഒരൊറ്റ ഇഴപോലും ഉള്ളപ്പോൾ അതിന്നു സൂചിയുടെ ദ്വാരത്തിൽകൂടെ കടക്കുവാൻ കഴിയരുതെ ഇരിക്കുന്നതുപോലെ.

101. പണംകൊണ്ടു റെറ്റിയും വെണ്ണയും അതായത് ആഹാരംമാത്രം ഉണ്ടാക്കുവാനേ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. അതു കൊണ്ടു അതിനെ സർവ്വസ്വത്തിന്റേയും ഏകനിദാനമായി കരുതിപ്പോകരുത്. നമുക്കു അതിലും അത്യാവശ്യമായ സംഗതി വേറെ ഉണ്ടു്.

102. കാമിനീ—കാഞ്ചനങ്ങളിൽ മുങ്ങിക്കിടക്കുന്ന മനസ്സു പച്ചനാളികേരത്തെപ്പോലെയാണു്. നാളികേരം പച്ചയായിരിക്കുമ്പോൾ അതു ചിരട്ടയോടു നല്ലതുപോലെ പിടിച്ചിരിക്കും. വെള്ളമെല്ലാം വറ്റിയശ്ച ചിരട്ടയും കഴമ്പും തമ്മിൽ വിട്ടു. അപ്പോൾ കലക്കിനോക്കിയശ്ച ഉള്ളിൽ കിടന്നു കടു—കടു എന്നു ശബ്ദിക്കുന്നതു കേൾക്കും. അതുപോലെ ഉള്ളിലുള്ള കാമിനീ—കാഞ്ചനസ്നേഹം നിസ്സേഷം വറ്റിപ്പോയശ്ച ആത്മാ ശരീരത്തിൽനിന്നു വേർപിരിഞ്ഞു നില്ക്കുന്നതുപോലെ കാണാം.

103. ഒരു തട്ടു മറേറതിനേക്കാൾ ഘനംകൂടുമ്പോൾ ആ തുലാസ്സിന്റെ സൂചി അതിന്നു മീത്തലായി പിടിച്ചിപ്പിരിയ്ക്കുന്ന നാക്കിൽനിന്നു അകന്നുപോകുന്നതുപോലെ കാമിനീകാഞ്ചനത്തിലുള്ള മോഹം മനസ്സാകുന്ന തട്ടിൽ വെക്കുമ്പോൾ സമഭാവന നശിച്ചു് അതു് ഇശ്വരനിൽനിന്നു അകലെ മാറിപ്പോകുന്നു.

104. വികാരങ്ങളെ ജനിപ്പിക്കുവാൻ ഇടയുള്ള സംഗതികളിൽനിന്നു ഒഴിഞ്ഞുനില്ക്കുകയാണു നല്ലതു്. ആ വക സംഗതികളാൽ അടിപെട്ടു് അതിൽനിന്നു പരംപഠിച്ചു

നേരെയൊക്കുന്നതിനേക്കാൾ ഭേദം അവയുടെ അടുത്തുതന്നെ ചെല്ലാതെ ഒഴിഞ്ഞുമാറി നില്ക്കുകയാണ്.

105. നിങ്ങളുടെ കരമവികാരത്തെ നിശ്ശേഷം ജയിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുക. ശരീരത്തിൽ “മേധാ” എന്നു ചേരായി ഒരു നാഡിയുണ്ട്. ലൗകികമായ ഉഷ്ണങ്ങളെ അലൗകികമായി മാറ്റുക എന്നുള്ളതാണ് ആ നാഡിയുടെ ധർമ്മം. ഒരുവൻ കരമവികാരത്തെ പൂർണ്ണമായി ജയിക്കുവാൻ സാധിച്ചാൽ അവന്റെ മേധയ്ക്കു ശക്തി വർദ്ധിക്കുന്നതാകുന്നു. അതു നിമിത്തം അവനിൽ ശരീരികമായിത്തന്നെ ഒരു മറ്റൊരു ഉണ്ടാകും. മേധാനാഡി വേണ്ടതുപോലെ പുഷ്ടിപ്പെടുമ്പോൾ ആത്മജ്ഞാനം സംഭവിക്കുന്നതാണ്.

106. പാലത്തിന്നടിയിൽകൂടെ ആറ്റിലെ വെള്ളം ഒലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയല്ലാതെ അവിടെ കെട്ടിനില്ക്കുന്നില്ലാത്തതുപോലെ ബന്ധമില്ലാത്ത ഒരുവന്റെ കയ്യിൽകൂടെ പണം വന്നുപോയും ഇരിക്കുകയല്ലാതെ അവിടെ അതു ഒരിക്കലും കെട്ടിതളച്ചു നില്ക്കുകയില്ല.

107. പണം ആർക്കു ദാസ്യം വഹിക്കുന്നുവോ അവനാണ് യഥാർത്ഥമനുഷ്യൻ. പണത്തെ വേണ്ടതുപോലെ വിനിയോഗിക്കുവാൻ അറിയാത്തവൻ മനുഷ്യനെന്നു വിളിക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യനല്ല.

108. പരമാർത്ഥതയാഞ്ഞ അനുഭവപ്പെടുത്തിയവൻ, അതായത് ഈശ്വരസാക്ഷാൽക്കാരം സിദ്ധിച്ചവൻ, സ്ത്രീകളെ ഭയത്തോടുകൂടി വിചാരിക്കേണ്ടതില്ല. അവർ പ്രപഞ്ചമാതാവിന്റെ അംശങ്ങൾ തന്നെയാണെന്ന് അവൻ അറിയുന്നു. അതുതന്നെയാണ് പരമാർത്ഥവും. അതുകൊണ്ട് അങ്ങിനെയുള്ളവർ സ്ത്രീജനങ്ങളെ ആദരിച്ചാലും ബഹുമാനിച്ചാലും, മറ്റും പോര, ഒരു പുത്രൻ മാതാവിനെ എന്ന പോലെ പൂജിക്കുകയുടെ ചെയ്യണം.

109. ധർമ്മമോഴ്ചപരിശീലനം ചെയ്യുന്ന ഒരുവന്റെ ഭാര്യ “നിങ്ങൾ എന്നെ വേണ്ടപോലെ സംരക്ഷിച്ചില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ ആത്മഹത്യ ചെയ്യുകയും” എന്നു പറയുന്ന തരംഗം അവൻ ആ ഭാര്യയെ ഉപേക്ഷിക്കുകതന്നെ വേണം. ഈശ്വരാനുഭൂതിക്കുള്ള മോഴ്ചയിൽ തടസ്സമായി നില്ക്കുന്ന ഭാര്യയെ ഉപേക്ഷിക്കാം. അവൾ ആത്മഹത്യ ചെയ്താലും ശരി; എന്തു ചെയ്താലും ശരി. ഈശ്വരമോഴ്ചയിൽ തടസ്സമുണ്ടാക്കുന്ന ഭാര്യ അവിദ്വാകുമാരിനിയാണ് എന്ന ഭ്രാന്തമായ ഭക്തിയുള്ള ഒരുവൻ എല്ലാം യോജിച്ചതായേ വരികയുള്ളൂ. ഒരുവൻ യഥാർത്ഥമായ ഭക്തിയുണ്ടെങ്കിൽ അവന്റെ ഭാര്യയും ക്രമേണ ഭക്തിമോഴ്ചയിലേയ്ക്കുതന്നെ തിരിയും. ഈശ്വരാനുഭൂതിക്കുണ്ടാകേണ്ട ഒരുവൻ നല്ലവനായാൽ അവന്റെ ഭാര്യയും അവനെ അനുസരിച്ചു നല്ലവൾതന്നെ ആകുന്നു എളുപ്പം.

110. സ്രീസുഖം ഉപേക്ഷിച്ചവൻ ലോകത്തെ മിക്കവാറും ഉപേക്ഷിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈശ്വരൻ അവനു വളരെ അടുത്തായിട്ടുണ്ട്.

111. ലൗകികജീവിതത്തിൽ തീർച്ചയായും പണത്തിനുവശം വരും. എന്നാൽ അതിനെപ്പറ്റി നിങ്ങൾ അത്ര വളരെയൊന്നും പരിഭ്രമിക്കരുത്. തനിയെ വരുന്നതു വന്നു കൊള്ളട്ടെ. ന്യായമായ മോഴ്ചയിൽകൂടെ വരുന്നതിനെ തടയുകയും വേണ്ട; അന്യായമായ മോഴ്ചയിൽകൂടെ വരുന്നതുവരെ ശ്രമിക്കുകയും വേണ്ട. കിട്ടുന്നതുകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടുകയാണ് ഏറ്റവും നല്ലത്. പണം സമ്പാദിച്ചവെല്ലാവരും മോഹം നന്നേ അല്പം. തന്റെ ജീവിതവും ആത്മവും മുഴുവനും ഈശ്വരനായി അർപ്പിക്കപ്പെട്ട ഒരുവൻ, ഈശ്വരഭക്തൻ, അതായതു ഈശ്വരനിൽതന്നെ അഭയം പ്രാപിച്ച ഒരുവൻ, ഈ വക സംഗതികളെപ്പറ്റി ഒന്നും

ഒരിക്കലും ചിന്തിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയില്ല. അവർക്കു വരവും ചിലവും തുല്യമായിരിക്കും. ഒരു ഭാഗത്തിൽകൂടെ പണം വരുന്നു; മററൊരു ഭാഗത്തിൽകൂടെ വന്നപണം പോകുന്നു. അത്രതന്നെ.

112 അഹംഭാവമുള്ളപ്പോൾ ജ്ഞാനവും മുക്തിയും ലഭ്യമാകയില്ല. ജനന-മരണമരുന്ന സംസാരചക്രത്തിൽ നിന്നു രക്ഷയും ഇല്ല.

113. ഞാൻ ഈശ്വരന്റെ ഭാസനാണ് എന്നു വ്യവഹരിക്കുന്ന ആ “ഞാൻ”—ആ അഹം-ഭക്തന്റെ ആ അഹംഭാവം വിദ്യയ്ക്കു ചേർന്നതാണ്. അതാണ് “പകപമായ അഹം”.

114. “അവൻ എന്നെ നല്ലപോലെ അറികയില്ല—എനിക്കു ധാരാളം പണമുണ്ട്”—എന്നെപ്പോലെ കേമൻ ആരുണ്ട്? എന്നെ ധിക്കരിക്കുന്നവൻ ആരു? അമ്പട ഞാനെ!” എന്നെല്ലാം ഭാവിക്കുന്ന അഹം അപകടം.

115 നിന്റെ അഹംഭാവം ഇല്ലാതാകുകയും നീ തന്നെ ഈശ്വരചൈതന്യത്തിൽ നിമഗ്നമാകുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ മോക്ഷം വന്നുകൊള്ളും.

116. മഴവെള്ളം ഉയരമുള്ള സ്ഥലത്തു നില്ക്കുന്നില്ല. അതു തന്നെ ഭൂമിയിലേയ്ക്കു കലിപ്പിറങ്ങുന്നു. അതുപോലെ ഈശ്വരകരുണയും തന്നെ നിലയിലുള്ള ഹൃദയത്തിലേ നില്ക്കുകയുള്ളു. അഹംഭാവവും പെരുപ്പവും ഉള്ളവരുടെ ഹൃദയത്തിൽനിന്നു ദിവ്യത്വം കലിപ്പിറങ്ങുന്നു.

117. വളരെ ശക്തിയുള്ള ഒരുതരം ഉപാധിയാണ് പണം—ഒരുവൻ പണക്കരനായി തീർന്നാൽ അതോടുകൂടി അവന്റെ പ്രകൃതവും നിഷ്ഠയും മറിക്കഴിയുന്നു.

118. നിങ്ങളുടെ മനസ്സുകൊണ്ടു നിങ്ങൾ എപ്പോഴും ഇങ്ങിനെ വിചാരിക്കണം:—“ഈ വീട്ടുകാര്യങ്ങളെന്തും എ

നേർത്തല്ല. ഞാൻ ഈശ്വരന്റെ ദാസൻമാരും. ഞാൻ ഇവിടെ വന്നിരിക്കുന്നത് ഞാൻ ഈശ്വരേകദയെ അനുസരിക്കുവാൻ മാത്രം വേണ്ടിയാണ്. ഈശ്വരവിശ്വാസം ഉറപ്പുനവന്നു പിന്നെ തന്റേതായി പറയുവാൻ ഒന്നും തന്നെ ഉണ്ടായിരിക്കുകയില്ല.

119. കണ്ണിച്ചമ്പലായിത്തീർന്ന ഒരു കയറ്റിൻ കണ്ടത്തിന്നും അതിന്റെ പുഷ്പകൃതി ഇല്ലാതാകുന്നില്ല എങ്കിലും അതുകൊണ്ടു പിന്നെ ഒന്നിനേയും ബന്ധിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയില്ല. ബ്രഹ്മജ്ഞാനാനിതകൊണ്ടു ദമിച്ചുപോയ അഥവും ഇതുപോലെ ആകുന്നു.

120. പകൽസമയത്തു ഇഷ്ടംപോലെ തിന്നുകൊള്ളുവിൻ. എന്നാൽ രാത്രിയിലെ ഭക്ഷണം മിതവും ഗുരുതരംകുറഞ്ഞതും ആയിരിക്കട്ടെ.

121. ശരീരത്തെ തപിപ്പിക്കാതിരിക്കുന്നവയും മനസ്സിനെ ചലിപ്പിക്കാതിരിക്കുന്നവയും ആയ ഭക്ഷണങ്ങൾ മാത്രമേ ഭക്തൻ ഉപയോഗിക്കാവൂ.

122. ലഘുവും ലഹരി ഉണ്ടാക്കാത്തവയും ആയ സസ്യഭക്ഷണം കഴിക്കുകയും ഈശ്വരാനുഭൂതിയെ ആഗ്രഹിക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതായാൽ അവൻ ആ വിശുദ്ധമായ ഭക്ഷണംതന്നെ ഗോമംസത്തെപ്പോലെ അശുദ്ധമാകുന്നു. എന്നാൽ ഗോമംസം ഭക്ഷിക്കുന്നവൻ ഈശ്വരാനുഭൂതിക്ക് ആഗ്രഹിക്കുന്നപക്ഷം അവൻ ആ അശുദ്ധമായ ഗോമംസവും നിവേദ്യവസ്തുക്കളെപ്പോലെ ശുദ്ധമാകുന്നു.

123. ഹരിഃ എന്ന നാമം കേൾക്കുമ്പോൾ ചെട്ടെന്ന് ആനന്ദബാഷ്പം ഉണ്ടാകാതിരിക്കുന്ന കുലശൈലും സരധനാനുഷാസനങ്ങൾ ആവശ്യമാണ്. ഈശ്വരനാമോച്ചാരണം കേൾക്കുന്ന മാത്രയിൽ ആനന്ദബാഷ്പം തുടങ്ങുന്നവൻ പിന്നെ സരധാനു പരിശീലനങ്ങൾ ഒന്നുംതന്നെ ആവശ്യമില്ല.

124. ജ്ഞാനം പുരുഷനെപ്പോലെയും ഭക്തി സ്ത്രീയെ പോലെയും ആണ്. ജ്ഞാനത്തിന് ഇശ്വരന്റെ പുറകു ഭാഗത്ത് മരത്രമേ പ്രവേശനമുള്ളൂ. എന്നാൽ ഇശ്വരന്റെ കീഴ്പ്പറയിലും ഭക്തിക്കു കടന്നുചെല്ലാം.

125. മനുഷ്യസമുദായത്തെ അനുഗ്രഹിക്കുവാൻ വേണ്ടി ജ്ഞാനം സമ്പാദിച്ചതിനുശേഷം നാരദാദികളായ ലോകതു തക്കവർ ഭക്തിമർദ്ദത്തെ സ്വീകരിച്ചു.

126. ഓവദികഭക്തി എന്ന ഒരുതരം ഭക്തിയുണ്ട്. ഈ ഭക്തിൻ ദിനംപ്രതി ഒരു ക്ലിപ്തസംഖ്യ നാമം ഉപിക്കുന്നു. ഏതാനും ദിവസങ്ങളിലെല്ലാം ഉപവാസം അനുഷ്ഠിക്കുന്നു. പുണ്യസ്ഥലങ്ങളിലേയ്ക്കു തീർത്ഥയാത്ര ചെയ്യുന്നു. അനവധി വഴിവഴികൾ കഴിക്കുന്നു. എന്നുവെങ്കിലും ശാസ്ത്രത്തിൽ വിധിച്ചിരിക്കുന്നപ്രകാരം പലതും ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങിനെ കഠിന ഏകാഗ്രഹം ചെയ്താൽ ഈ ഭക്തി രോഗഭക്തിയിൽ എത്തിച്ചേരുന്നതാകുന്നു. എവിടേയും ആവശ്യമുള്ള സംഗതി പ്രേമംതന്നെ. ലൗകിക വിചാരങ്ങളെല്ലാം നിശ്ശേഷം നശിക്കണം. മനുഷ്യ മുഴുവനും ഇശ്വരനെക്കൽ ഇരിക്കണം. എന്നാൽ മരത്രമേ ഇശ്വരനെ ലഭിക്കുകയുള്ളൂ. രോഗഭക്തി കൂടാതെ ഇശ്വരാരാധന ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

127. ഇന്ദ്രിയവിഷയങ്ങളുമായുള്ള ബന്ധം എത്രമാത്രം കുറയുന്നുവോ അത്രയ്ക്കു കൂടുതൽ ഇശ്വരഭക്തി അധികരിക്കുന്നതാകുന്നു.

128. പ്രേമം ഭക്തിന്റെ കയ്യിൽ ഇരിക്കുന്ന ഒരു ചരമ പോലെയാണ്. അതുകൊണ്ട് അയാൾ സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപിയായ ഇശ്വരനെ ബന്ധിക്കുന്നു. ഭക്തി പ്രഭവ തന്റെ അധീനത്തിൽ വെച്ചിരിക്കുന്നവനെപ്പോലെയാണ്. അവൻ വിളിക്കുമ്പോഴെല്ലാം ഇശ്വരൻ അയാൾക്ക് അടുത്തേയ്ക്കു ചെല്ലുന്നു.

129. “ഇന്നിന്ന കർമ്മങ്ങളെല്ലാം വേദത്തിൽ വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതെല്ലാം ഞാൻ ചെയ്യുന്നു” എന്നുള്ള ഭാവം വൈദികഭക്തിയറാണ്. രോഗഭക്തി എന്ന ഒന്നു വേറെ ഉണ്ട്. അതു ഈശ്വരനെപ്പറ്റിയുള്ള അതിപ്രേമത്തിൽ നിന്നു ജന്മമാകുന്നതാണ്. പ്രാദുർഭാവം ഭക്തി ഇങ്ങിനെയുള്ളതായിരുന്നു. രോഗഭക്തിയുണ്ടായാൽ പിന്നെ വിധികർമ്മങ്ങളൊന്നും ചെയ്യേണ്ടതായ ആവശ്യമില്ല.

130. ഒരു കവി ഈശ്വരഭക്തിയെ ഒരു പുലിയോടു ചമിട്ടിരിക്കുന്നു. പുലി മറ്റു മൃഗങ്ങളെ പിടിച്ചു നില്പും വിഴുങ്ങുന്നതുപോലെ ഭക്തിയും രോഗഭക്തികളായ മനുഷ്യശത്രുക്കളെ പിടിച്ചു വിഴുങ്ങുന്നു. ഒരിക്കൽ ഈശ്വരഭക്തി പരിപൂർണ്ണമായി ഉണർത്തപ്പെട്ടാൽ കാമക്രോധാദികളെല്ലാം തീരെ ഇല്ലാതായിപ്പോകുന്നതാണ്. വൃന്ദാവനത്തിലെ ഗോപസ്ത്രീകൾ കൃഷ്ണനിൽ ഉള്ള ഭക്തി നിമിത്തം ഈ ഭാവത്തെ പ്രാപിച്ചവരായി തീർന്നു.

131. ഭക്തിയെ അജ്ഞാനത്തോടും ഉപമിച്ചു കാണുന്നുണ്ട്. ശ്രീമതി രാധികാദേവി ഒരിക്കൽ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“സഖികളേ! ഞാൻ എന്റെ കൃഷ്ണനെ സർവ്വത്ര കാണുന്നു.” അതുകേട്ട സഖികളായ ഗോപസ്ത്രീകൾ:—“നിനിയുടെ കണ്ണിൽ പ്രേമമാകുന്ന അജ്ഞാനം ചുഴുതിയിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് നി അങ്ങിനെ കാണുന്നത്”

132. ഗോപസ്ത്രീകളുടെ ഭക്തി പ്രേമഭക്തിയാണ്. തീരെ മിശ്രമല്ല. ജ്ഞാനത്തോടുകൂടി ചേരുന്ന ഭക്തിയാണ് മിശ്രഭക്തി “സർവ്വം കൃഷ്ണൻതന്നെ. കൃഷ്ണൻതന്നെ പരബ്രഹ്മം. കൃഷ്ണൻതന്നെ രാമൻ. കൃഷ്ണൻതന്നെ മഹാദേവൻ, കൃഷ്ണൻതന്നെ ദേവി” എന്നിങ്ങിനെയുള്ള ഭാവമാണ് അതു. എന്നാൽ പ്രേമഭക്തിയോടുകൂടി അത്തരം ബോധം ഒരിക്കലും യോജിച്ചു കാണുകയില്ല. “ഞാൻ രാമനെയും സീതയെയും

ഒഴികെ ആരേയും കരണകയില്ല" എന്നാണ് ഹനമൻ പറഞ്ഞത്. അതുകൊണ്ട് ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ തമിഴ്നാട്ടിലേയ്ക്കു യോട്ട സീതാദേവിയുടെ വേഷം കെട്ടുവാൻ ആവശ്യപ്പെട്ട അല്ലെങ്കിൽ ഹനമൻ സമ്മതിക്കയില്ലെന്ന് അവിടേയ്ക്ക് അറിയാമായിരുന്നു. പാണ്ഡവന്മാരുടെ മഹാരാജസൂയത്തിൽ യുധിഷ്ഠിരൻ ഒരു രാജസിംഹാസനത്തിൽ ഇരുന്നിരുന്നു. അവിടെ വെച്ചാണ് എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും അദ്ദേഹത്തെ അഭിവാദ്യം ചെയ്തത്. അപ്പോൾ താൻ ശ്രീകൃഷ്ണസ്വപ്നമിയെ ലോകം മറ്റാരേയും നമസ്കരിക്കയില്ലെന്നു ലക്ഷ്യം വഹിച്ചു വിഭീഷണൻ സിദ്ധത്തിച്ചു. അതു കേട്ടപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ യുധിഷ്ഠിരനെ നമസ്കരിച്ചു. എന്നിട്ടും വിഭീഷണൻ കൂട്ടക്കിയില്ല. ആ ഭക്തൻ ഭഗവാനെ മാത്രമേ നമസ്കരിച്ചുള്ളൂ.

133. ക്ഷോഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒഴക്കവെള്ളത്തിൽ ചന്ദ്രബിംബം ശിഥിലമായപ്പോൾ, വേണ്ടതുപോലെ പ്രതിഫലിക്കുന്നില്ല. അതുപോലെ ലൗകികചിന്തകളും ആഗ്രഹങ്ങളും ക്ഷോഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മനസ്സിൽ ഇശ്വരചൈതന്യം വേണ്ടതുപോലെ പ്രതിഫലിക്കുന്നില്ല.

134. ഇശ്വരാനുഗ്രഹമേകുന്ന കാര്യം എപ്പോഴും അടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ജീവിതമഹാസമുദ്രത്തിൽ കപ്പലോടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മടിയന്മാരായ കപ്പിത്താൻമാർ അതിനെ ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നില്ല. എന്നാൽ ജഗദഗ്രന്ഥം ശക്തിയും ഉള്ളവർ ആ അനുകൂലമായ കാര്യത്തെ പിടിക്കുവാനായി അവരുടെ മനസ്സുകൊണ്ട് പായയെ വിടർത്തിവെയ്ക്കുന്നു. അവർ അതുകൊണ്ട് ഉദ്ദിഷ്ടസ്ഥാനത്തു വേഗം എത്തിച്ചേരുകയും ചെയ്യുന്നു.

135. കററടിക്കമ്പോൾ വിശദമായ ഉപേക്ഷിക്കാം. അതുപോലെ, ഇശ്വരാനുഗ്രഹം ഉണ്ടായാൽ ഭജനവും പ്രവർത്തനവും നിർത്താം.

136. ഒരു ശ്രേഷ്ഠനായ യജമാനൻ തന്റെ ഭൃത്യന്റെ സത്യാസന്ധതയും സത്സപദോദ്ധവും അനുസരണയും മറ്റു ഗുണങ്ങളുംകണ്ട് അത്യന്തം സന്തോഷിച്ചു അവനെ തന്റെ അരികത്തേയ്ക്കു വിളിച്ചു അവിടെ തന്റെ സ്ഥാനത്തിൽ അവനെ ബലംപുറത്തേക്കു പിടിച്ചിരുത്തുന്നു എന്നു വിചാരിക്കുക. അപ്പോൾ തന്റെ മയ്യുരകൾക്കു് ആ ദാസൻ അവിടെ ഇരിക്കുവാൻ മടിക്കും. അതുപോലെ ഈ പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ യജമാനൻ തന്റെ പ്രിയഭക്തന്റെ നിഷ്ഠുരതയും തീവ്രവും ആയ ഭക്തിയും മനപൂർവ്വമായ ത്യാഗമുദ്ധിയുംകണ്ടു സന്തോഷിച്ചു അവനെ ഇശ്വരന്റെ സ്ഥാനത്തിലേക്കു വിളിച്ചു അവന്നു തന്റെ സകലവിഭൂതികളും വിധേയമാക്കിവെക്കുന്നു. എങ്കിലും ഭൃത്യനു യജമാനന്റെ ജോലിയിൽ നിന്നു് ഒഴിയുവാനും യജമാനന്റെ സമതപം സ്വീകരിക്കുവാനും ഇഷ്ടം വരുന്നില്ല.

137. കരനേരത്തേയ്ക്കു വെള്ളത്തിൽനിന്നു പിടിച്ചു കരയ്ക്കിട്ട മത്സ്യത്തെ വീണ്ടും വെള്ളത്തിലേയ്ക്കുതന്നെ വിട്ടു സ്വേദം ആ മത്സ്യത്തിന്നു് എത്ര ആനന്ദം ഉണ്ടാകുമോ അത്ര ആനന്ദം സമധിനിലയിൽ മനസ്സിന്നും ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതാണു്.

138. സമുദ്രത്തിനടിയിൽ ഒരുതരം കറന്തക്കല്ലുണ്ടെന്നു പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഈ പരവെള്ളത്തിന്നുമീതെ പോകുന്ന കുപ്പലുകളെ ആകർഷിച്ചു് അതിലെ ഇരുമ്പാണികളെയെല്ലാം വലിച്ചിളക്കി പലകളെ വേർപെടുത്തി കുപ്പലിനെ പൊളിച്ചു സമുദ്രത്തിൽ മുക്കുന്നു. അതുപോലെ ജീവതമാവിനെ ഇശ്വരൻ ആകർഷിക്കുമ്പോൾ ആ കാന്തം ഒരു നിമിഷത്തിന്നുള്ളിൽ മനുഷ്യന്റെ വ്യക്തിഗതമായ ആസ്തിത്വബോധത്തെയും അഹംഭാവത്തെയും നശിപ്പിച്ചു് ആ ആത്മാവിനെ ഇശ്വരപ്രേമമാകുന്ന മഹാസമുദ്രത്തിൽ മുക്കുന്നു.

139. ഒരു നവോദയ ഒരു ക്ഷണിനെ പ്രസവിക്കുന്നതു വരെ ഗൃഹജാലികളിൽ വളരെ തല്പരയായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഒരു ആൺകുഞ്ഞിനെ പ്രസവിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ഗൃഹജാലികളെ അത്രതന്നെ കാര്യമേറിയതായി. അതിനുപകരം അവർ അവളുടെ ക്ഷണിനെ സദാ ലാളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അതിനെ അത്യന്ത പ്രേമത്തോടുകൂടി ചുംബനം ചെയ്യുന്നു. അതുപോലെ മനുഷ്യൻ അറിവില്ലാത്തവനായിരിക്കുമ്പോൾ നാനാവിധ കർമ്മങ്ങളും ചെയ്യുന്നതിൽ വളരെ കൈതുകമുള്ളവനായിരിക്കുന്നതാണ്. എന്നാൽ ഹൃദയത്തിൽ ഇശ്ശാദനെ കണ്ടുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ അവൻ ഇവയിലൊന്നും ഒരു സന്തോഷവും ഇല്ല. പ്രത്യുത, അവൻ പിന്നെയുള്ള സുഖം മുഴുവനും ഇശ്ശാദനെ ദർശനം ചെയ്യുന്നതിലും ഇശ്ശാദന്റെ ഹിതത്തെ അനുവർത്തിക്കുന്നതിലും മാത്രമായിത്തീരുന്നു. മറ്റൊരു കാര്യത്തിലും അവൻ പിന്നെ യാതൊരു സുഖവും കണ്ടെന്നില്ല. അവൻ ആ യോഗത്തിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന അത്പരനത്തിൽനിന്നു ഒഴിഞ്ഞുപോകുവാൻ സാധിക്കുന്നതും ഇല്ല.

140. ഒരു തവളക്കുഞ്ഞിന്റെ വാൽ വീണുപോയാൽ പിന്നെ അതിന്നു കരയിലും വെള്ളത്തിലും ഒരുപോലെ ജീവിക്കാം. മറികമറയ അജ്ഞാനഗ്രാഹം വീണുപോയാൽ പിന്നെ ആ മനുഷ്യൻ സ്വതന്ത്രനായിത്തീരുന്നു. അവൻ പിന്നെ ഇശ്ശാദനിലും ലോകത്തിലും ഒരുപോലെ ജീവിക്കാം.

141. അർജ്ജുനൻ സൂര്യോദയത്തെ മുൻഗമിക്കുന്നതുപോലെ പരോപകാരതല്പരത, പരിശുദ്ധത, സത്യസന്ധത, ഇവക ഗുണങ്ങൾ ഇശ്ശാദനോടു തീർക്കു മുൻപായി ഉണ്ടാകുന്നതാണ്.

142. ആകാശത്തിൽ അവധി പട്ടങ്ങളെ പറപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ കയർപെട്ടി സ്വതന്ത്രമാകുന്നവ അവയിൽ

ഒന്നു രണ്ടു മന്ത്രം. അതുപോലെ അനേകരതം സദാ കന്മരിൽ ലെടുകി കബന്ധത്തെ വെടിയിച്ചു സ്വതന്ത്രമാകുന്ന വർ ഒന്നു രണ്ടു മന്ത്രം.

143. പുഴുങ്ങിയ (സിദ്ധനായ) നെല്ലു വിതച്ചാൽ മുളയ്ക്കു നീല്പു. പുഴുങ്ങാത്ത വിത്തു മന്ത്രമേ മുളയ്ക്കു. അതുപോലെ ഒരർത്ഥം സിദ്ധനായശേഷം ദേഹവിയോഗം ചെയ്താൽ അവൻ വീണ്ടും ജനിക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ സിദ്ധനാകുന്നതുവരെ ജനിച്ചും മരിച്ചുംകൊണ്ടു ഇരിക്കുകതന്നെ ചെയ്യുന്നു.

144. നിങ്ങൾ ഒരു ജീവകാലം മുഴുവനും പരപഞ്ചൈ പരറിയും നരകത്തെ പരറിയും പരന്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതെന്തിനാണ്? ഇശ്വരാനന്ദം കീർത്തിക്കുക. “പ്രഭോ! ഞാൻ ചെയ്യുതക്കത്തായിരുന്ന പ്രവൃത്തികൾ പലതും ചെയ്തുപോയിട്ടുണ്ട്. അതുപോലെതന്നെ ഞാൻ ചെയ്യേണ്ടതായ പ്രവൃത്തികൾ പലതും ചെയ്യുതിരുന്നിട്ടും ഉണ്ട്. പ്രഭോ! എനിക്കു മോക്ഷതരണം” എന്നു വിശ്വാസപൂർവ്വം ഒരിക്കൽമന്ത്രം അപേക്ഷിക്കുക. എന്നാൽ നിങ്ങളുടെ സകല പാപങ്ങളും ഇല്ലാതായിത്തീരുന്നതാണ്.

145. ഒരു സന്യാസിയുടെ ശരിയായ സ്വരൂപമെന്തെന്ന്.

146. സമാധാനത്തിലും സർവ്വത്തിയിലും നിങ്ങൾ ജീവിതത്തെ നയിക്കുന്നുവെങ്കിൽ മനുഷ്യരുടെ സ്തുതിയേയും നിന്ദയേയും കരുപോലെ നിസ്സാരമാക്കണം.

147. കൊടുങ്കാറ്റിടിക്കുമ്പോൾ ഒരു അശ്വവുക്കുത്തേയും ഒരു വടവുക്കുത്തേയും തമ്മിൽ തിരിച്ചറിയുവാൻ പ്രയാസം. അതുപോലെ ജ്ഞാനമാകുന്ന കൊടുങ്കാറ്റു മനുഷ്യഹൃദയത്തിൽ അടിക്കുമ്പോൾ അവന്നു ജാതിവ്യത്യാസം തിരിച്ചറിയുവാൻ സാധിക്കയില്ല.

148. ഇശ്വരപ്രഭുവെന്തെ മുക്കമുട്ടെ പരനംചെയ്തു യഥാർത്ഥ ഭക്തൻ ഒരു മുഴുത്ത കുളുക്കുടിയനെപ്പോലെത്തന്നെ

൯. ആ നിലയിൽ അവൻ യതേതര സാമുദായികനിയ കണ്ടേയും അനുസരിച്ച് അനുഷ്ഠിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയില്ല.

149. ഒരു സ്ത്രീ തന്റെ ഭർത്താവുമായി ദിവസേന നടത്താറുള്ള നർമ്മസല്ലാപങ്ങളെ മറ്റുള്ളവരോടൊന്നും പറയുവാൻ അവൾ സാധാരണമായി ലജ്ജിക്കുന്നു. അവൾ അതെന്നും ആരോടും പറയുന്നില്ല. പറയുവാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുകയില്ല. ആവക സംഭാഷണങ്ങൾ ഏതെങ്കിലും എങ്ങിനെയെങ്കിലും പുറത്തായാൽ അവൾക്ക് അതുകൊണ്ടു വലിയ മനസ്സാധം ഉണ്ടാകുന്നതും ഉണ്ട്. എന്നാൽ അവൾതന്നെ അവളുടെ ഉറ്റ സഖികളോട് ഈ വർത്തമാനങ്ങളെല്ലാം രഹസ്യമായി പറയുകയും ചെയ്യും. പറയുമെന്നു മരുമല്ല, അങ്ങനെ പറയുവാൻ അവൾക്കു ബലപ്പാടും താല്പര്യവും ആണ്.

അതുപോലെ ഒരു ഭക്തൻ അവൻ ഈശ്വരാനുഭൂതിയിലുണ്ടാകുന്ന അപാരമായ ആനന്ദത്തെ ഒരു യഥാർത്ഥഭക്തനോടൊന്നു മറ്റൊരോടും പറയുവാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുകയില്ല. എന്നു മരുമല്ല ചിലപ്പോൾ ഒരു അങ്ങനെ പറയുവാൻ തന്നെ ആ ഭക്തൻ വലിയ ബലപ്പാടാണു്. അങ്ങനെ പറയുന്നതിൽ അവൻ സന്തോഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ആദ്ധ്യാത്മികമായ മനോവൃത്തികളോടുകൂടിയവർ സാമുദായികമായ കെട്ടുപാടുകൾ ഒന്നും വകവെക്കുവാതെ, ഒരു പ്രത്യേക ജാതിയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവരുടെ ആ ജാതി ഒന്നു വേറെയാണു്.

150 ഒരു വ്രണം ഉണ്ടാകുമ്പോൾ അതിന്റെ പൊറുക്കുന്നതിനെ വീണ്ടുപോകുന്നതാണു്. ആ പൊറുക്കെ മുൻകൂട്ടി ഇളക്കിക്കളഞ്ഞാൽ ആ വ്രണത്തിൽനിന്നു രക്തസ്രവണം ഉണ്ടാകുന്നു. അതുപോലെ ദിവ്യജ്ഞാനം ഉണ്ടാകുമ്പോൾ ജാതിവ്യത്യാസങ്ങൾ എല്ലാം തന്നെയെ ഇല്ലാതാകുന്നു. അതിന്നു

മുമ്പായി അജ്ഞാനികൾ ആ വ്യത്യാസത്തെ ഇല്ലായ്മ ചെയ്യുന്നതു തെറ്റാണ്.

151. ഒരു രാജാവിനെ കരമുകനാക്കി വെച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു സ്ത്രീ ഒരു ഇരപ്പാളിയുടെ ഹിതം അനുവർത്തിക്കുവാൻ തയ്യാറാകാതിരിക്കുന്നതുപോലെ ഇശ്വരാനുഭൂതിയിൽ സത്തുഷ്ടനായിരിക്കുന്ന ഭക്തൻ നിസ്സാരങ്ങളായ ലൗകികസുഖങ്ങളിൽ ഭ്രമിക്കുകയില്ല.

152. അതിവേഗത്തിൽ ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന വെള്ളം ചിലേടത്തു തിരിഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു ചൂഴ്ന്നുപോയിത്തീരുന്നു. പിന്നെ അവിടെനിന്നു വിട്ടാൽ അതിവേഗത്തിൽ നേരെ നെട്ടു നീളത്തിൽ ഒഴുകുകയായി. അതുപോലെ ഒരു ഭക്തന്റെ ഹൃദയം ചിലപ്പോഴെല്ലാം ഇമരഭംഗം, നിരാശ, അവിശ്വാസം, എന്നീ ചൂഴ്ന്നുപോയിത്തീരുന്ന പെട്ടുപോകം. എന്നാൽ അതു വളരെ കുറച്ചുനേരത്തേയ്ക്കു മാത്രമേ അവിടെ നില്ക്കുകയുള്ളൂ. അവിടെനിന്നു വിട്ടാൽ പിന്നെയും മുമ്പിലത്തെപോലെതന്നെ പ്രവഹിക്കുകയായി.

153. ഒരു സന്യാസിയുടെ ജീവിതചര്യ വളരെ ഭംഗമായ ഒന്നാണ്. അവനാണ് പിന്നെ സമുദായഗുരുവായെന്നത്. അവന്റെ ജീവിതരീതയും ആദർശവും കണ്ടാണു മറ്റുള്ളവർ പഠിക്കേണ്ടത്. അതുകൊണ്ട് അവൻ വളരെ നിഷ്ഠയോടെയും പരിശീലിക്കണം. അവൻ സ്രീജനങ്ങളിൽനിന്നു വിട്ടിരുന്നാൽ മാത്രം പേരായ അവരുടെ പടം കൂടയും കാണാതെ. അത്രയ്ക്ക് നിഷ്ഠയോടെ കൂടിയതായിരിക്കണം അവന്റെ ചര്യ.

154. സത്യാനുഭൂതിയുടെ ആധിക്യം അനുസരിച്ച് മനുഷ്യൻ പല പ്രകാരത്തിലാണ്.

155. ആത്മം ഒന്നു കണ്. എന്നാൽ ഭിന്നസ്ഥിതികൾ അനുസരിച്ച് അവ നാലുപ്രകാരത്തിൽ ഉണ്ട്.

(i) ബലാത്കാരം—ലൈംഗികത്തോടു ബന്ധിച്ചുകിടക്കുന്ന സമയം രണ്ടുപേർ.

(ii) മുക്തനായ—മോക്ഷത്തിനായി ആശ്രയിക്കുന്ന മോക്ഷേച്ഛക്കൾ.

(iii) മുക്തനായ—സർവ്വതരം സന്തോഷത്തിന്നു ശേഷവും ഭേദമെന്തെ വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ജീവൻ മുക്തനായ.

(iv) നിത്യം—ജന്മനാ ബന്ധം ഇല്ലാത്ത നിത്യമുക്തനായ.

156. ഒരു മത്സ്യവേധകൻ നദിയിൽ വലവീശി ഒരു പാട് മത്സ്യം പിടിക്കുന്നു. ചില മത്സ്യങ്ങൾ വലയിൽ നിന്ന് രക്ഷപ്പെടുവാൻ ഒരു ശ്രമവും ചെയ്യരുതെ ആ വലയിൽത്തന്നെ സമയംതോഴുകൂടി ഇളകരുതെ കിടക്കുന്നു. മറ്റു ചിലവ വലയിൽ കിടന്ന് തുളങ്ങുന്നു, ചാടുന്നു, അങ്ങിനെയും ചെയ്യുന്നു, ഒരുപക്ഷേപം ശ്രമിക്കുന്നു. ഒടുവിൽ രക്ഷപ്പെടരുതെ അതിൽത്തന്നെ വീഴുകയും ചെയ്യുന്നു. മൂന്നാമതു ഒരു തരം മത്സ്യം വലവേധം വലപൊളിച്ചു പുറത്തുചാടി രക്ഷപ്പെടുന്നു. ലൈംഗികജനങ്ങളും ഇതുപോലെ മൂന്നു തരത്തിലുണ്ട്.

(i) ബന്ധനം—അവർ, അവർക്ക് നേരിട്ടിരിക്കുന്ന ആപത്തിനെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കരുതെ ശാന്തനായായി വരുന്നതെല്ലാം സഹിച്ചു അനങ്ങാതിരിക്കുന്നു.

(ii) മുക്തനായ—ഇവർ വളരെയൊക്കെ ശ്രമംചെയ്തു നേരക്കുന്നവരാണ്.

(iii) മുക്തനായ—ഇവരാണ് വലപൊളിച്ചു പുറത്തുചാടി രക്ഷപ്പെടുന്നവർ.

157. പുലിയിലും ഇത്തരംതന്നെ ഇരിപ്പുണ്ട് എന്നു വിചാരിച്ചു നാം അതിനെ ആശ്ചര്യപ്പെടാൻ ചെല്ലരുത്. മഹാഭയംകൊണ്ടു കൂടിയും ഇത്തരം ഇരിപ്പുണ്ടെന്നുള്ള കാര്യം പരമമൗനംതന്നെ. എന്നു വിചാരിച്ചു അവരുമായി സംസാരിച്ചു ചെയ്യുന്നത് നന്നല്ല.

158. ഒരു കുട്ടി ഒരു തുണിനേയെ ഒരു കരലിനേയെ ബലമായി പിടിച്ചു് അതിന്നു ചുറ്റും അതിവേഗത്തിൽ, വീണപോകുമെന്നുള്ള യാതൊരു ഭയവും കൂടാതെ വട്ടം ചുറ്റുന്നതുപോലെ നിങ്ങളുടെ മനസ്സിനെ ദൃഢമായി ഇഴശ്ചാകൽ ഉറപ്പിച്ചു് നിങ്ങളുടെ ലൗകിക കൃത്യങ്ങളെല്ലാം നിർവ്വഹിച്ചുകൊള്ളുക. എന്നാൽ നിങ്ങൾ എല്ലാ അപകടങ്ങളിൽ നിന്നും രക്ഷപ്പെടുന്നതാണ്.

159. ഭക്തിയെപ്പറ്റി ആക്ഷേപിക്കുന്നവരും ഭക്തിയേയും ഭക്തന്മാരേയും നിന്ദിക്കുന്നവരും ആയവരെ നിങ്ങളുടെ സാധനപരിശീലനകാലത്തു് അകറ്റിനിർത്തുകതന്നെ വേണം.

160. പാതിവ്രത്യനിഷ്ഠകുറഞ്ഞ ഒരു സ്ത്രീ തന്റെ ഗൃഹജോലികളെല്ലാം എടുക്കുമ്പോഴും അവളുടെ വിചാരമെല്ലാം ജരപുരുഷനെപ്പറ്റി ആയിരിക്കും. അതുപോലെ തന്റെ ഹൃദയത്തെ ഇഴശ്ചാകൽ ദൃഢമായി ഉറപ്പിച്ചു് ലൗകികജ്ഞങ്ങളും ലൗകികകൃത്യങ്ങളെല്ലാം നിർവ്വഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

161. തെരുവിൽ പാടിക്കൊണ്ടു നടക്കുന്ന ഭിക്ഷക്കാരൻ, ഒരു കൈക്കൊണ്ടു് അവന്റെ തുംബുരു മീട്ടുന്നു, മറെറൊരു കൈക്കൊണ്ടു് ചേങ്ങലത്തിന്മേൽ താളംപിടിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ ചെയ്യുമ്പോഴെല്ലാം അവൻ സ്തോത്രം പാടിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുപോലെ ലൗകികമനുഷ്യൻ അവന്റെ കൈകൾ കൊണ്ടു സകല ലൗകികവ്യാപാരങ്ങളും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കണം. എന്നാൽ ഹൃദയംകൊണ്ടു സദാ ഇഴശ്ചാരനാഥം ജപിക്കുവാനും ഇഴശ്ചാരമാഹാത്മ്യം സ്തോത്രം ചെയ്താനും ഉപേക്ഷ വരുത്തുകയും അതതു്.

162. ഈ ലോകം നിന്റേതല്ല ഇഴശ്ചാരന്റേതാണ്. “ഞാൻ ഇഴശ്ചാരന്റെ ഭൃത്യൻമാത്രം. ഇഴശ്ചാരന്റെ നടത്തുവാൻ വന്നിരിക്കുകയാണ്” എന്നു പുണ്യമായി വിശ്വസിക്കുക.

163. കുശവൻ പാത്രങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നത് പച്ചമൺ കൊണ്ടാണ്. ഒരിക്കൽ ചുട്ടുകഴിഞ്ഞാൽപിന്നെ ആ മൺ കൊണ്ട് അവനു ഒന്നും ചെയ്യാൻ സാധിക്കുകയില്ല. അതുപോലെ ലൗകികങ്ങളായ ആഗ്രഹമോടുകൂടിയ അഗ്നിയോൽ മനുഷ്യഹൃദയം ഒരിക്കൽ വെച്ചുപോയോൽ അതിനെ പിന്നെ ഉന്നതമായ ആഗ്രഹങ്ങളാൽ ഭേദപ്പെടുത്തുവാനും ഏതെങ്കിലും കമനീയമായ ആകൃതിയിൽപിന്നെ രൂപീകരിക്കുവാനും സാധിക്കുന്നതല്ല.

164. ആണ്ടോമുളയെ എളുപ്പവിധത്തിലും വളക്കരം. മുള മുളതുപോയാൽപിന്നെ അതിനെ വളയ്ക്കുവാൻ കഠിനമായി പ്രവർത്തിച്ചാൽ അതു ഒടിഞ്ഞു പോകുകയേയുള്ളൂ. അതുപോലെ ബാലഹൃദയങ്ങളെ ഇഴശ്ചരംപ്രതി വളയ്ക്കുവാൻ വളരെ എളുപ്പത്തിൽ സാധിക്കും. അതിന്നു പരിവയിച്ചിട്ടില്ലാത്ത വൃദ്ധഹൃദയം അതിനെ വളയ്ക്കുവാൻ പിടിക്കുന്ന പിടിയിൽ നിന്നു വഴുതിപോകുകയേയുള്ളൂ.

165. മുളംചില്ലിപ്പട്ടിലിൽകൂടെ വെള്ളം മിന്നിമിറങ്ങി വീഴുന്നതുകണ്ടു, കരുചി സന്തോഷത്തോടുകൂടി അതിൽ ചെന്നു ചാടുന്നു. ചാടിക്കഴിഞ്ഞാൽ കുടുങ്ങി. പിന്നെ രക്ഷപ്പെടുവാൻ വളരെ വളരെ പ്രയാസം. അതുപോലെ ലൗകികത്തിന്റെ വ്യാജമായ മിന്നലും മിറങ്ങലുംകണ്ടു മനുഷ്യർ ലൗകികവലയിൽ ചെന്നു ചാടുകയാണ്. ചെന്നു ചാടുവാൻ ബുദ്ധി എളുപ്പം. അതിൽനിന്നു പിന്നെ രക്ഷപ്പെടുവാനോ വളരെവളരെ പ്രയാസവും. അതിൽതന്നെ കിടക്കുന്നത് എളുപ്പം. അതിനെത്ത്യജിക്കുകയെന്നതു പ്രയാസം.

166. നനഞ്ഞു മുക്കിയ കളിമണ്ണിൽ കൽവെച്ചാൽ അതവിടെ വേഗം പതിയും, ഒരു കല്ലിന്മേലാണെങ്കിൽ പതീയുന്നതുമല്ല. അതുപോലെ ദിവ്യജ്ഞാനം ഭക്തഹൃദയത്തിൽ അനായാസേന പതീയുന്നു എന്നാൽ ബാലഹൃദയത്തിൽ പാവലേഗം പതീയുന്നതുമില്ല.

167. മനസ്സു ചഞ്ചലമായും ശക്തിവിഹീനമായും ഇരിക്കുന്ന കഠലത്തു ഭദ്രവന്നു സദാഗുരുലാഭവും സദാസമഗതവും ഉണ്ടായത്പോലും അവന്നു അതുകൊണ്ടു ഒരു ഗുണവും ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

168. കല്ലിൽ വെള്ളം പ്രവേശിക്കാത്തതുപോലെ ബലജീവനിൽ ധർമ്മപദേശങ്ങളും പ്രവേശിക്കുന്നതല്ല.

169. കല്ലിൽ ആണി അടിച്ചിറക്കുവാൻ പ്രയാസം. മണ്ണിലാണെങ്കിൽ എളുപ്പത്തിൽ സാധിക്കുകയും ചെയ്യും. അതുപോലെ ബലജീവനിൽ സാധുവിന്റെ ഉപദേശം ഫലിക്കുകയില്ല. എന്നാൽ ഒരു മുമ്പുവിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അതുവേഗം പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്യും.

170. ഖാലന്മാർക്കും ബാലികകൾക്കും ദമ്പത്യജീവിതത്തിലെ അനുഭവം എന്താണെന്നറിയുവാൻ സാധിക്കാത്തതുപോലെ ലൗകികജനങ്ങൾക്കു ഇശ്വരാനുഭൂതിയുടെ ആനന്ദം ഇന്നതാണെന്ന് അറിയുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല.

171. ലൗകികത്തിൽ മുങ്ങി കിടക്കുന്നവന്നു ദിവ്യജ്ഞാനം ഉണ്ടാകുകയില്ല. അവന്നു ഇശ്വരനെ കാണുവാനും സാധിക്കുകയില്ല. കലക്കവെള്ളത്തിൽ സൂര്യന്റേയോ മറ്റോ തെളിവും വസ്തുക്കളുടേയോ പ്രതിഫലനം ഉണ്ടാകുന്നുണ്ടോ?

172. ജീവിതത്തിൽ എത്രയോ കഷ്ടനഷ്ടങ്ങൾ സാധിച്ചാലും എത്ര എത്ര ദുരന്തദുഃഖങ്ങൾ അനുഭവിച്ചാലും ലൗകികജനങ്ങൾക്കു ഭരണപോലും സൽബുദ്ധി ഉണ്ടാകുന്നില്ല. ഒട്ടകങ്ങൾക്കു മുള്ളുള്ള ചെടികളാണ് ഇഷ്ടം. തിന്നുന്നതോരും വരയിൽകൂടെ രക്തം ഒലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. എന്നാലും പിന്നേയും അവ തിന്നുന്നതു മുറുച്ചെടികളെത്തന്നെയാണ്.

173. മരുന്നു കൊടുക്കുകയും മദ്യംകഴിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന സാധു സാധുവല്ല. അങ്ങിനെയുള്ളവരുടെ സംസർഗ്ഗത്തെ ഉപേക്ഷിക്കണം.

174. സിലികളെ വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കരുത്. തീരെ നികൃഷ്ടവൃത്തങ്ങളെപ്പോലെ അവയെ ഉപേക്ഷിക്കണം. ഇവ സാധന പരിശീലനത്തിൽ ഇന്ദ്രിയസംയമനം ചെയ്യുമ്പോൾ തനിയെ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നവയാണ്. ഈ സിലികളിൽ മനസ്സിരുത്തുന്നവൻ നിന്നേടത്തുതന്നെ നിലകയേയുളളു.

175. വെള്ളം ഒന്ന്. അതിന്നു പലതും പലപേരും പറയുന്നു. ഒരു കൂട്ടർ-വെട്ടർ; മറ്റൊരു കൂട്ടർ-വെരി; മൂന്നാമതൊരു കൂട്ടർ-പാനി, നാലാമതൊരു കൂട്ടർ-തണ്ണി. ഇങ്ങിനെ പലതും പലതും. അതുപോലെ സമീകരണവും ഒന്നു മാത്രം. അതിനെയൊന്നു ചിലർ ഇശ്വരൻ, ചിലർ ഹള്ള, ചിലർ ഹരി, ചിലർ ബ്രഹ്മം, ചിലർ ഗോഡ് എന്നെല്ലാം പറയുന്നത്.

176. ഇശ്വരനെ അറിയുവാൻ നമ്മെ സഹായിക്കുന്നതായി, ഇശ്വരനാമങ്ങൾ പലതും, ഇശ്വരരൂപങ്ങൾ അനേകവും ഉണ്ടു്. എതുന്നാമത്തിൽ കൂടയൊ എതു രൂപത്തിൽ കൂടയൊ നിങ്ങൾ ഇശ്വരനെ അറിയുവാൻ ശ്രമിച്ചാലും അതേ നാമത്തിൽതന്നെ, അതേരൂപത്തിൽതന്നെ ഇശ്വരൻ അറിയപ്പെടുന്നതാകുന്നു.

177. പഞ്ചസാര ഒന്ന്; അതുകൊണ്ടു പക്ഷികളുടേയും മൃഗങ്ങളുടേയും ആകൃതിയിൽ പലതരം മിറയികളും ഉണ്ടാകുന്നു. അതുപോലെ വിഭിന്നനാമങ്ങളിലും വിഭിന്ന രൂപങ്ങളിലും വിഭിന്ന ഭേദങ്ങളിലും വിഭിന്ന കാലങ്ങളിലും ഏകയായ ദിവ്യമാതാവിനെത്തന്നെയാണ് ആരാധിക്കുന്നത്.

178. കേരണിപ്പടിയിൽ കൂടയൊ, ഏണിയിൽ കൂടയൊ, മുളയിൽ കൂടയൊ, കയറ്റിൽ കൂടയൊ പറപ്പാത്തു കയറുവാൻ സാധിക്കുന്നതുപോലെ ഇശ്വരനെ സമീപിക്കുവാനും ഉപായങ്ങൾ പലതുണ്ടു്. ലോകത്തിലെ ഒരേ

ധർമ്മവും ഇതുപോലെയുള്ള ഒരേ ഉപായങ്ങളെയാണ് കഠിനീകരിക്കുന്നത്.

179. ഒരു യഥാർത്ഥ ധർമ്മികൻ വിചാരിക്കേണ്ടതു്, അന്യധർമ്മങ്ങളും സത്യത്തിലേയ്ക്കുള്ള മറുപടികൾ തന്നെയാകുന്നു എന്നാണ്. അന്യധർമ്മങ്ങളെ ബഹുമാനിക്കുന്ന സ്വഭാവം നാം എപ്പോഴും പരിപാലിച്ചുകൊണ്ടുപോരേണ്ടതാകുന്നു.

180. എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും നിലവിളി ഒരുപോലെയാണ്. അതുപോലെ എല്ലാ ജ്ഞാനികളുടെ ഉപദേശങ്ങളും ഒരുപോലെയാകുന്നു.

181. വാദിക്കരുതു്. നിങ്ങളുടെ വിശ്വാസത്തിലും നിങ്ങളുടെ അറിവിലും നിങ്ങൾക്കു ദൃഢതയും ഉറപ്പും ഉള്ളതുപോലെ മറ്റുള്ളവർക്കു അവരുടെ വിശ്വാസത്തിലും അറിവിലും നിങ്ങൾക്കുള്ളതുപോലെതന്നെ ദൃഢതയും ഉറപ്പും ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതിന്നു വേണ്ടുന്ന സ്വതന്ത്ര്യത്തെ അനുവദിച്ചുകൊടുക്കണം. ഒരുവന്റെ തെറ്റിനെ അവന്നു ബോധ്യപ്പെടുത്തുവാൻ വെറും പദങ്ങൾക്കൊണ്ടുമാത്രം നിങ്ങൾക്കു സാധിച്ചു എന്നു വരികയില്ല. ഇത്തരം നൂതനവും ഉണ്ടാകുമ്പോൾ എല്ലാവർക്കും അവരവരുടെ തെറ്റുകൾ ബോധ്യം വരുന്നതാണ്.

182. തന്റെ രോഗികളായ കുഞ്ഞുങ്ങളിൽ ഒന്നിന്നു കുഞ്ഞിയും പപ്പടവും, മറ്റൊന്നിന്നു ചപ്പരിയും റെട്ടിയും, മൂന്നാമത്തേതിന്നു കപ്പനാരും പാലും കൊടുത്തു മറ്റൊരു ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതുപോലെ ഇത്തരം പലവിധം ജനങ്ങൾക്കും അവരവരുടെ സഭാവത്തിന്നു് അനുസരിക്കുന്ന വിധത്തിലുള്ള പലവിധമറുപടിയും ഉണ്ടാക്കിവെച്ചിട്ടുണ്ടു്.

183. മത്സ്യം കൂട്ടുന്നവർക്കു് അതിന്റെ തലയും വാലും ഒന്നും ആവശ്യമില്ല. മരംസമുള്ള മദ്ധ്യഭാഗം മാത്രം മതി.

അതുപോലെ നമ്മുടെ പ്രാചീന ശാസ്ത്രസംഗ്രഹങ്ങളെയും നിബന്ധനകളെയും കാലോചിതമാക്കിത്തീർക്കുവാൻ, അവയിലെ അനാവശ്യങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ചു വേണ്ടപോലെ പരിഷ്കരിക്കേണ്ടതാണ്.

184. ഈ കലിയുഗത്തിലേയ്ക്കു യോജിച്ചതും യഥാർത്ഥത്തിൽ ഭക്തിജനകവും ആദ്ധ്യാത്മികവും ആയ സാധനകളെ അമൃതമായി ഈശ്വരന്റെ തിരുനാമം നിരന്തരം ഉച്ചരിക്കുന്നതുതന്നെയാകുന്നു.

185. നിങ്ങൾ ഈശ്വരനെ കണ്ടുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു എങ്കിൽ, ഈശ്വരനാമം ജപിച്ചുപോയ്ക്കൊണ്ടു ഫലത്തിൽ പൂർണ്ണവിശ്വാസമുള്ളവരായിരിക്കുക. അസത്തിൽനിന്നു സത്തിനെ തിരിച്ചറിയുവാൻ യത്നിക്കുകയും ചെയ്യുക.

186. നിങ്ങൾ ആദ്യം ഭക്തിസ്വരൂപിക്കുക. പിന്നെ നിങ്ങൾക്കു വേണ്ടതെല്ലാം തന്നിയെ വന്നുകൊള്ളും എന്നു മനസ്സിലാക്കുക. പിന്നെ കർമ്മം. ഭക്തിയോടുകൂടാതെ കർമ്മം നിരവധിയായും സ്വയമേവ നിലുവാൻ സാധിക്കാത്തതും ആകുന്നു.

187. കലിയുഗത്തിലേയ്ക്കു നന്നായി ഭക്തിയുണ്ടാകാത്ത വിധിക്കുപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്. കർമ്മയോഗത്തിന്നു സമയം പോര.

188 സ്വപ്നഭയം സൂക്ഷ്മഭയം—പ്രാപ്തം കണ്ടെന്നു ആകാശത്തെയും അകത്തുള്ള ചൈതന്യത്തെയും—ദൃഷ്ടപോലെ ബഹുമാനിക്കുക.

189. ഒരു ഒഴിഞ്ഞപാത്രത്തിലേയ്ക്കു വെള്ളം കടക്കുമ്പോഴാണ് ശബ്ദം ഉണ്ടാകുന്നതു്. നിറഞ്ഞതാൽ പിന്നെ ശബ്ദമേ ഇല്ല. അതുപോലെ ഈശ്വരനെ കണ്ടുട്ടില്ലാത്തവരാണ് ഈശ്വരന്റെ അസ്തിത്വത്തെ പററിയും വാദിച്ചിടിയെ പററിയും മറ്റും വളരെ വളരെ പൊങ്ങച്ചമായി സംസാരിക്കുന്നതു്. ഈശ്വരനെ കണ്ടവൻ, ആ ദിവ്യമായ ആനന്ദത്തെ അനുഭവിച്ചു ശാന്തമായി ഇരിക്കുകയേ ഉള്ളൂ.

190. ഭല്യമോയ മനുഷ്യജന്മം ലഭിച്ചതിന്നു ശേഷം, ഈ ജന്മത്തിൽതന്നെ ഈശ്വരാനുഭൂതിക്കായി ശ്രമിക്കത്തവന്റെ ജീവിതം ഭവലം വൃത്ഥംതന്നെ ആകുന്നു.

191. അറിയില്ലത്തവർ ആക്ഷേപിക്കുമെന്നു ലോകം ഹസിക്കുമെന്നു വിചാരിച്ചു ധർമ്മപരിശീലനം ചെയ്യുന്നതിൽ നിഷേധം വിമുഖനോ ലജ്ജിതനോ ആകരുത്. നിങ്ങളുടെ ശ്രദ്ധയെ ആകർഷിക്കുവാൻ യോഗ്യതയാലുണ്ടാക്കുന്നതും നിസ്സാരപീടങ്ങളും ഇല്ലയൊ. അവയെപ്പോലെ ഇവരേയും കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുക.

192. മറ്റുള്ളവരെ സ്തുതിക്കുവാനും, അതുപോലെതന്നെ ഭജിക്കുവാനും ആളുകൾക്കു ബഹു ബലപ്രദമാണ്. അതുകൊണ്ടു തങ്ങളെപ്പറ്റി മറ്റുള്ളവർ എതുപറയുന്നു എന്നു അവർ ശ്രദ്ധിക്കുന്നതേ ഇല്ല.

193. സനാതനത്തെ സനാതനമല്ലാത്തതിൽ കൂടെ വേണം പ്രവേശിക്കുവാൻ. മിഥ്യയിൽകൂടെ തഥ്യംതന്നെ കണ്ടാണു. സൂക്ഷ്മത്തെ അറിയുവാൻ സ്ഥൂലത്തെ ആശ്രയിക്കണം.

194. ലോകത്തിൽതന്നെ ജീവിക്കുകയും ആ വഴി മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കു തുറന്നിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർ കേരളകൾക്കകത്തു നിന്നു യുദ്ധം ചെയ്യുന്ന ഭടന്മാരെപ്പോലെയാകുന്നു. ഈശ്വരനെ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടു ലോകത്തെ തുളിച്ചു ത്വരയികളുകളെ പടക്കളത്തിൽ ഇറങ്ങി യുദ്ധംചെയ്യുന്ന യോദ്ധാക്കളെപ്പോലെയാണ്. കേരളയുദ്ധത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടു ശത്രുസംഹാരം ചെയ്യുന്നത്, പടക്കളത്തിൽ ഇറങ്ങി യുദ്ധംചെയ്യുന്നതിനെ അപേക്ഷിച്ചു, അധികം സൈന്യമുണ്ടാകുകയും ചെയ്യുന്നതും അപകടം കാണത്തക്കതും ആകുന്നു.

195. ചെറിയ തരികളെ താഴത്തേയ്ക്കു തള്ളി ചിത്തയേയും കേരളയുദ്ധം ഉള്ളിൽ സംഭവിക്കു എന്നതു് അറിയാതെ ധർമ്മം. അതുപോലെ നന്മയെ ഉപേക്ഷിച്ചു തിന്മയെ

സ്വീകരിക്ക എന്നതു ഭൂമിയിലുള്ള പ്രകൃതി. മുറുത്തിന്റേയും സൽബലികളുടേയും സ്വഭാവം ഇതിന്നുനേരെ വിപരീതമാകുന്നു.

196. ഭൂമിയിൽ, കടലിൽ, കടലിൽ, കടലിൽ ഇവയുടെ വായിൽക്കൂടെ ചിലപ്പോഴെല്ലാം ഇശ്ശാൻ സംസാരിക്കുന്നു.

197. എല്ലാ സ്ത്രീകളും ഭഗവതിയുടെ അംശമാണ്. അതുകൊണ്ടു അവരെയെല്ലാം മതാവിനെപ്പോലെ വേണം കരുതുവാൻ.

198. അന്യന്മാർ പ്രവർത്തിക്കണമെന്നു നിങ്ങൾ ഉപദേശിക്കുന്ന സംഗതികൾ നിങ്ങൾതന്നെ ആദ്യം പ്രവർത്തിക്കുക.

199. പക്ഷി പറന്നുപോയാൽ പിന്നെ കൂടിയെപ്പറ്റി ആരും അത്ര ശ്രദ്ധിക്കാറില്ല. അതുപോലെ ജീവനായ പക്ഷി പറന്നുപോയാൽ ബാക്കിയായ ശവത്തെ ആരും പിന്നെ അത്ര ശ്രദ്ധിക്കാറില്ല.

200. അന്യന്മാർ നമസ്കരിക്കുന്നേടത്തു നീയും നമസ്കരിക്കണം. വിനീതഭാവം ഒരിക്കലും നിഷ്പലമാകയില്ല.

201. ഒരു കടിപാപ്പകൾ താൻ താമസിക്കുന്ന വീട്ടിന്നു വാടക കൊടുക്കുന്നതുപോലെ ശരീരമായ വീടിനെ ഉപയോഗിക്കുന്നതിന്നു വീട്ടുകാരനായ ആത്മാ കൊടുക്കുന്ന വാടകയാണ് ശരീരസ്വസ്ഥ്യവും രോഗവും.

202. ഭർത്താവോടുകൂടി താമസിക്കുകയും ബ്രഹ്മചര്യം അനുഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന സ്ത്രീ ദിവ്യമാതാവിന്റെ പ്രത്യക്ഷഭാവംതന്നെ ആകുന്നു.

203. ശരീരത്തിൽ ചെളിയൊക്കെ എന്നതു കടലിൽ സ്വഭാവമാണ്. എന്നാൽ അമ്മ കട്ടിയെ അതേപ്രകാരംതന്നെ ഇരിക്കുവാൻ അനുവദിക്കുന്നില്ല. മതാവ കണ്ണിനെ പലതവണയും കുളിപ്പിച്ചു ശുദ്ധീകരിക്കുന്നു. ഒരർത്ഥം എത്ര

യെക്കെ പരപചെയ്തും വേണ്ടതില്ല. ഇശ്വരൻ അവനെ എന്നും പരപിയായിത്തന്നെ ഇരിക്കുവാൻ അനുവദിക്കുകയില്ല. ഒരിക്കൽ അവന്റെ പരപനിവാരണത്തിനുള്ള മർദ്ദം കേണിച്ചുകൊടുക്കുകതന്നെ ചെയ്യും.

204. യാചിക്കുമ്പോൾ മനുഷ്യൻ കൃശനാകുന്നു. മഹാവിഷ്ണുതന്നെ മഹാബലിയുടെ അടുത്ത ഭിക്ഷക്കു ചെന്നപ്പോൾ വാമനാകൃതിയെ സ്വീകരിക്കേണ്ടതായിവന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇശ്വരൻ പഠിപ്പിക്കുന്നത് നിങ്ങൾ അന്യന്മാരോടു വല്ലതും യാചിക്കുന്നമന്ത്രയിൽ നിങ്ങൾ നിസ്സാരന്മാരായിത്തീരുന്നു എന്നാണ്.

205. ജീവനുത്തരംകൊണ്ടു അല്പമായ മരയ നിലനില്ക്കുന്നതാണ്. പൂണ്ണമായി ബ്രഹ്മത്തെ അനുഭവപ്പെടുത്തിക്കഴിഞ്ഞാൽ ഇരുപത്തൊന്നു ദിവസത്തിനുശേഷം ശരീരം വീണ്ടുപോകുന്നതാകുന്നു.

206. ശങ്കരാചാര്യരുടെ വേദാന്തസിലാന്തം (അദ്വൈതവേദാന്തം) വളരെ ശരിയാണ്. എന്നാൽ രാമാനുജാചാര്യരുടെ വേദാന്തസിലാന്തവും (വിശിഷ്ടാദ്വൈതവേദാന്തം) ശരിതന്നെയാകുന്നു.

207. വിചാരംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന അറിവ് ഒരു പ്രകാരം, ധ്യാനംകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന അറിവ് മറെറൊരു പ്രകാരം, ഇശ്വരാനുഭൂതികൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന അറിവ് മൂന്നാമതൊരു പ്രകാരം.

208. ആർക്കു വിശ്വാസമുണ്ട്, ആർക്കു ഭക്തിയുണ്ട്, ആർക്കു വിശ്വാസമില്ല, ആർക്കു ഭക്തിയില്ല, എന്നെല്ലാം കേണിക്കുന്നതിന്നു മനുഷ്യപ്രകൃതിയിൽതന്നെ ഏതാനും അടയാളങ്ങളെല്ലാം ഉണ്ട്. എല്ലൻകുട്ടികൾ, കുണ്ടുകണ്ണന്മാർ, ചൊള്ളുകണ്ണന്മാർ, ഇവർക്കും അത്ര എളുപ്പത്തിൽ ഭക്തിയും വിശ്വാസവും ഉണ്ടാകയില്ല.

209. ലെഗലൈസേഷനുകളിൽ മനസ്സിൽ വളരെ നഷ്ടപ്പെട്ടുപോകുന്നു. ഒരുവൻ സമ്പ്രദായത്തിൽ സ്വീകരിക്കുന്നതായാൽ മാത്രമേ ആ നഷ്ടത്തെ പരിഹരിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ.

210. ഈശ്വരാനുഭൂതിക്കു നിങ്ങൾ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന മാർഗ്ഗം എത്രതന്നെ ആയാലും വേണ്ടതില്ല, മനസ്സ് പരിപൂർണ്ണമായ സമാധാനത്തെ പ്രാപിക്കാത്തപക്ഷം ഒരിക്കലും യോഗം ഉണ്ടാകുന്നതല്ല. ഇതാണ് കർമ്മത്തിന്റെ രഹസ്യം. യോഗിക്കു യോഗിയുടെ മനസ്സ് എപ്പോഴും സ്വാധീനമാണ്. യോഗി മനസ്സിന് ഒരിക്കലും അധീനമാകുന്നതും ഇല്ല.

211. മനസ്സിലെ സകല സ്തോഭങ്ങളും നിലച്ചാൽ ശ്വാസം സ്തംഭിക്കും. അതാണ് കുംഭകം. കുംഭകം ഭക്തിയോഗംകൊണ്ടും ഉണ്ടാകും. തീവ്രമായ ഭക്തികൊണ്ടും ശ്വാസം സ്തംഭിച്ചുപോകുന്നതാണ്.

212. ചൈതന്യഭാവം മൂന്നു അവസ്ഥാന്തരങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു.

(i) ജഗദവസ്ഥ—ഈ അവസ്ഥയിൽ മനസ്സ് സ്ഥൂല—സൂക്ഷ്മശരീരങ്ങളിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു.

(ii) അബ്ജഗദവസ്ഥ—ഈ അവസ്ഥയിൽ മനസ്സ് കരണശരീരത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

(iii) അന്തർഗതാവസ്ഥ—ഈ അവസ്ഥയിൽ മനസ്സ് മഹാകരണത്തിൽ ലയിക്കുന്നു.

എന്നാൽ വേദാന്തികൾ പറയുന്നത് ഇങ്ങിനെ തന്നെയാണ്. അവർ കേരളങ്ങളെയാണ് സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നത് എന്നുണ്ടു്. കേരളങ്ങൾക്കും അവസ്ഥകൾക്കും തമ്മിൽ വളരെ സദൃശ്യമുണ്ടു്.

(i) സ്ഥൂലശരീരം—ഇതു് അന്നമയ പ്രാണമയകേരളങ്ങൾ.

(ii) സൂക്ഷ്മശരീരം—ഇതു മനോമയ വിജ്ഞാനമയ കേരശരണം.

(iii) കരണശരീരം—ആനന്ദമയകേരം.

മഹാകരണം ഈ കേരശരണമെന്നല്ലെങ്കിൽ അതീതമാണ്. മനസ്സ് ഈ മഹാകരണത്തിൽ മുഴുകുമ്പോൾ അവൻ സമധിസ്ഥനാകുന്നു. സമധി രണ്ടു വിധത്തിലാണ്.

(i) നിർവ്വീകല്പസമധി—ആത്മാ ഇന്ദ്രിയ—മനോവൃത്തികളെ അതിക്രമിച്ചു അതിന്റെ സാക്ഷാത്തായ ആനന്ദസ്വഭാവത്തെ അനുഭവിക്കുന്ന അവസ്ഥ. ഇവിടെ യാതൊരു ചൈതന്യബോധവും ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

(ii) സവികല്പസമധി—തീവ്രമായ ധ്യാനത്തിൽ ഈ രൂപത്തെ സാക്ഷാത്തായി അനുഭവപ്പെടുത്തുന്ന അവസ്ഥ. ഈ സ്ഥിതിയിലും ചൈതന്യവും നിലനില്ക്കുന്നതാണ്.

213. നല്ലവണ്ണം സൂക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടവരായി ചിലരുണ്ട്. ഒന്നാമതായി പണക്കർ, അവർക്ക് പണമുണ്ട്, ജനമുണ്ടു മറ്റു ശക്തികളും ഉണ്ട്. എന്തും പ്രവർത്തിക്കുവാനുള്ള നെന്തെങ്കുമുണ്ട്. അവർക്ക് വേണമെങ്കിൽ നിങ്ങളെ ഉപദ്രവിക്കുവാൻ സാധിക്കും. നിങ്ങൾ അവരോടു വളരെ സൂക്ഷിച്ചുവേണം പെരുമാറുവാൻ. അവർ പറയുന്നതിനെല്ലാം നിങ്ങൾ തലയാട്ടേണ്ടതായും വരും.

രണ്ടാമതായി രാജാക്കൾ, അവ നിങ്ങളെ കടിക്കുവാൻ വരികയോ നിങ്ങളുടെ നേരെ കറയ്ക്കുകയോ ചെയ്യുമ്പോൾ നിങ്ങൾ ചുളം വിളിച്ചു അവയെ സമധാനപ്പെടുത്തണം.

മൂന്നാമതു ഗൃഹഭണ്ഡം, അതു നിങ്ങളുടെ നേരെ കറുവാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ അതിനേയും വല്ല ശബ്ദവും പറച്ചെടുവിട്ടു സമധാനിപ്പിക്കണം.

നാലാമതു മദ്യപാനം, അവരെ സ്തോഭിപ്പിച്ചാൽ അവർ നിങ്ങളെ മഹാനിമത്തോടെ തുടങ്ങും ശകുനിക്ക

വാൻ. എന്നാൽ സമധാനബുദ്ധിയോടുകൂടി “എന്താ അമ്മമാ! അമ്മമ്മന്നു സുഖംതന്നെയല്ല. മകൻ രാമൻ എവിടെയുണ്ട്. അമ്മുവിന്നു സംബന്ധക്കാരനുണ്ടോയോ” എന്നല്ലാം ചോദിച്ചാൽ അവർക്ക് വളരെ സന്തോഷമാകുകയും ചെയ്യും.

214. തീവ്രമായ ഈശ്വരാനുഭവാസക്തിയുണ്ടാകുമ്പോൾ. ഒരു വലിയ ഗജം ഒരു ചെറിയ കുടിലിൽ കടന്നു അതിനെ ഭയങ്കരമായി കലുഷകരമായ ചിലപ്പോൾ പൊടി പൊടിയായി നശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതുപോലെ ഈ ഭാവം ശരീരത്തിന്നും മനസ്സിന്നും കഠിനമായ ക്ഷോഭത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നു. അതിന്നു മുമ്പിൽ എത്രമാത്രം കഷ്ടപ്പാടുകൾ ഉണ്ടോ അത്രമാത്രം ആനന്ദം അതിന്നുശേഷം ഉണ്ടാകുന്നതാണ്.

215. യുധിഷ്ഠിരൻ തന്റെ സർവ്വസ്വവും ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനായി അർപ്പിച്ചു. ഭട്ടവിൽ തന്റെ പാപത്തെക്കൂടെ അർപ്പിക്കുവാനായി പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ ഭീഷ്മഭഗവൻ തടുത്തുകൊണ്ടു ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—“ഹേ! ഹേ! അതു പൊടിയല്ല. നീ ഭഗവാനെ” എന്തു ദാനംചെയ്യുന്നുവോ അതു” ആയിരം മടങ്ങു വലിച്ചു നിനക്കുതന്നെ മടങ്ങിവരും എന്നു കൊള്ളുക.”

216. ഒരുവൻ അവന്റെ ആദ്ധ്യാത്മികമൗല്യത്തിലുള്ള പരിശീലനങ്ങളെല്ലാം മറ്റുള്ളവരെ അറിയിക്കുതെ എത്രമാത്രം ശോച്യമായി ചെയ്യുന്നുവോ അത്രയും നല്ലതാകുന്നു.

217. രണ്ടുവിധം വാസനകളോടുകൂടിയതാണ് ആളുകൾ ഭൂമിയിൽ ജനിക്കുന്നത്. ഒന്ന് വിദ്യാവാസന. മറേതും അവിദ്യാവാസന. ഇവയിൽ വിദ്യ മോക്ഷത്തിന്നും അവിദ്യ ബന്ധത്തിന്നും യോജിച്ചതാണ്. ജനിക്കുമ്പോൾ ഈ രണ്ടു വാസനകളും ഒരു തുല്യസ്ഥിതിയിൽ തട്ടുകയെന്നപോലെ തുല്യമായിരിക്കും. ലോകം ഉടനെതന്നെ അതിലെ ഭോഗങ്ങളെ

ഭേദം സുഖങ്ങളെയും ഒരു തട്ടിൽ വെക്കുകയായി. മറ്റേതിൽ അതുപോലെതന്നെ, ആത്മാ, അതിന്റെ ആകർഷണത്തെയും മനസ്സ് ഇവയിൽനിന്ന് ലോകത്തെയുമാണ് സ്വീകരിക്കുന്നതെങ്കിൽ ലൗകികങ്ങളെ ഘനം കൂടുകയും അത് ഭൂമിയിലേയ്ക്ക് ആകർഷിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. അല്ല, ആത്മാവിനെയാണ് ഇഷ്ടപ്പെടുന്നതെങ്കിൽ അത് ഘനം കൂടുകയും ഇശ്വരരൂപത്തിൽ ആകർഷിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു.

218. പ്രേമം മൂന്നുതരത്തിലുണ്ട്. 1. സമത്വം—നിസ്വാർത്ഥപരമായത്. 2. സമഞ്ജസം—അന്യോന്യമുള്ളത്. 3. സാധാരണം—സ്വാർത്ഥപരമായത്. ഇതിൽ സമത്വപ്രേമമാണ് ഏറ്റവും മഹത്തരമായത്. ഇതിൽ സ്നേഹിക്കുന്നവൻ സ്നേഹിക്കപ്പെടുന്നവന്റെ ഗുണത്തെയും ക്ഷേമത്തെയും മൗത്രമേ കരംക്ഷിക്കുന്നുള്ളൂ. തനിക്ക് അതുകൊണ്ട് വല്ല കഷ്ടവും ഭവവും ഉണ്ടാകുന്നുണ്ടോ എന്നുകൂടി അവൻ ആലോചനയില്ല. രണ്ടാമത്തേത് സമഞ്ജസം. ഇതിൽ സ്നേഹിക്കുന്നവന്റെ ഗുണത്തെയും ക്ഷേമത്തെയും മൗത്രമല്ല, അതേരൂപത്തിൽ തന്റെ സ്വന്തം ഗുണത്തെയും ക്ഷേമത്തെയും കരംക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. സാധാരണമായ സ്വാർത്ഥപ്രേമമാണ് അധമം. അതിൽ സ്നേഹിക്കുന്നവൻ അവന്റെ സ്വന്തം ശ്രേയസ്സോന്നമനംകൊണ്ട് മറ്റൊന്നും കരംക്ഷിക്കുന്നില്ല. സ്നേഹിക്കപ്പെടുന്നവന്റെ കാര്യം എങ്ങിനെ ആയലും ശരി.

219. ലൗകികനായി ജീവിയ്ക്കുകയും ആ സ്ഥിതിയിൽത്തന്നെ ദിവ്യജ്ഞാനം സമ്പാദിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുവാൻ ആളുകൾ എല്ലാശ്രമവും ജനകരജാവിനെ ദൃഷ്ടാന്തമാക്കി പറയുന്നുണ്ട്. മനുഷ്യജാതിയുടെ ആദ്യന്തചരിത്രത്തിൽ ഇങ്ങിനെ ഒരൊറ്റ ദൃഷ്ടാന്തം മൗത്രമേ ഉണ്ടായിട്ടുള്ളൂ. ജനകൻ ഒരു പെരുനിയമത്തിന്റെ ഉദാഹരണമല്ല. അതിന്റെ ഒരു വ്യക്തസ്ഥതയുള്ള ഉദാഹരണം മൗത്രമാകുന്നു. കരമവും കര

ബനവും ഉപേക്ഷിക്കാതിരുന്നത് ഒരുപക്ഷാ പരിപൂർണ്ണത സിദ്ധിക്കുക ഇല്ലെന്നാണ് പൊതുനിയമം. നിങ്ങൾ ഒരു ജനകനുകണമെന്ന് വിചരിക്കട്ടെ. നോക്കുകയും വളരെ കഴിഞ്ഞിട്ടും ഒരു രണ്ടാം ജനകനെ സൃഷ്ടിക്കുവാൻ ലോകത്തിന്നു ഇതേവരെ സാധിച്ചിട്ടില്ല.

220. ഒരു വിത്തു മുളയ്ക്കുവാനും ആ മുള വളരുവാനും അത്യാവശ്യമായ സാധനം അതിലെ പരിപ്പാണ്. നെല്ലുണ്ടെങ്കിൽ അരി. തവിടും ഉമിയും ആരും അത്ര കാര്യമാക്കുന്നില്ല എന്നാൽ ഉമിയും തവിടും കളഞ്ഞ് അത് പേരയി വിതച്ചാൽ അത് മുളയ്ക്കുകയും ഇല്ല. വിളയുകയും ഇല്ല. വിളവു കിട്ടാത്ത പറ്റാത്ത വിത്തുതന്നെ വിതച്ചാൽ ആവശ്യത്തിന് തവിടും ഉമിയും വിട്ടു നില്ക്കും.

കമ്
സ

224. ഇശ്വരനേയും ഗുരുവിനേയും വെറും കണ്യയുടെ ചെന്നു കരണത്തു്. എന്തെങ്കിലും, എത്രതന്നെ നിസ്സാരമായ തരയലും വേണ്ടതില്ല, വല്ലതും അവർക്കു പാദകരണിക്കവെ യുവനായി കൊണ്ടുപോകണം.

225. ഇരുമ്പിനെ ഉരുക്കുകവാൻ ഉലയിൽ വളരെ നേരം പഴുപ്പിയ്ക്കുകയും തുലിച്ചെടുക്കുകയും വേണം. അങ്ങിനെ ചെയ്താൽ മരത്രമേ ഒരു മുട്ടിയുള്ള വാൾ പണിചെയ്യുവാൻ അതു യോഗ്യമായി തീരുന്നുള്ളു. ഇങ്ങിനെ വാളുണ്ടാ

റിനെ പിന്നെ നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടം പോലെ വള

മാറും ആവരും. അതുപോലെ ദുഃഖ

വിനയം പല തവണ പഴുപ്പിക്ക

യും പല തവണ അടിക്ക

രസനീധനത്തെ

ഭാവവും അ

റിക്ക

നി

